I. KRÂMOV

PETROLIERUL „DERBENT”

I. KRIMOV

Scriitorul sovietic I. Krimov, pe adevăratul său nume Iuri Solomonovici Beklemişev, s-a născut la Leningrad în 1908. După ce-şi termină studiile la Moscova lucrează ca radiotehnician, apoi ca inginer constructor, iar din 1935 serveşte în flota petrolieră din Marea Caspică. Totodată, simţindu-se atras spre literatură, el începe să scrie. Perioada de creaţie a lui Krâmov e neobişnuit de scurtă – a durat doar vreo cinci ani – dar opera lui a marcat un jalon important în dezvoltarea literaturii sovietice, binemeritând atenţia marii mase de cititori şi a multor critici de seamă.

Păşind în literatură, Krâmov îşi propune să contribuie la rezolvarea unei sarcini literare arzătoare: zugrăvirea tipului nou, complex al inovatorului-creator sovietic şi, în acelaşi timp, prezentarea unui personaj nou – colectivul de muncă – care, în mersul lui mereu înainte, educă şi transformă pe oameni.

Pentru a putea îndeplini această sarcină, scriitorul trăieşte intens şi conştient realitatea sovietică, caută să-şi însuşească tradiţiile realiste ale prozei clasice ruse şi să studieze operele sovietice, în special lucrările lui A. Makarenko şi N. A. Ostrovski, scriitori care au abordat îndeosebi tema educării omului sovietic.

Criticul sovietic P. Gromov vorbeşte despre „dezvoltarea tradiţiilor cehoviene în creaţia lui I. Krimov”, subliniind că aceasta se observă în construirea conflictului şi mai ales în dramatismul „subtextului”, al înţelesurilor multiple de care nuvelele lui Krimov sunt impregnate.

V. Ermilov face o analogie între unele situaţii din schiţele lui Cehov şi nuvelele lui Krâmov. „Despre niciun alt scriitor de-al nostru, scrie el, nu se poate spune cu atâta siguranţă că el aparţine şcolii cehoviene, ca despre Krâmov”. Criticul găseşte că asemănarea cu Cehov constă în veridicitatea ideilor, sentimentelor, faptelor prezentate de scriitor, în dragostea cu care acesta zugrăveşte pe omul simplu şi

modest. Dar spre deosebire de Cehov, scriitorul sovietic reflectă „forţa şi specificul realităţii noastre care antrenează în tumultul ei milioane de oameni, înălţându-i”. Înfăţişarea eroului din masă – măreţ prin eroismul de care este în stare atunci când îl însufleţesc ideile noi, ce oglindesc relaţiile noi, socialiste – şi a colectivului-erou vădesc linia gorkiană urmată de scriitor în creaţia lui.

La rândul său, Krâmov a exercitat o anumită influenţă asupra dezvoltării ulterioare a literaturii sovietice. Scriitori ca V. Ajaev în „Departe de Moscova’1, V. Panova în „Tovarăşi de drum”, A. Râbakov în „Oameni la volan”, folosind din plin experienţa lui Krâmov, au rezolvat într-un chip nou, mai viu şi mai ancorat în strictă actualitate, unele probleme ale creaţiei lor.

Principalele lucrări ale lui Krâmov sunt „Inginerul” şi „Petrolierul «Derbent»”.

în nuvela „Inginerul” scriitorul înfăţişează o etapă din mişcarea pentru introducerea metodelor noi, socialiste, de muncă, arătând cum în lupta dintre vechi şi nou cresc cadre înaintate de conducători în economie.

în nuvela „Petrolierul «Derbent»” autorul prezintă într-un chip nou şi original unele aspecte din larga temă a construcţiei socialiste, dând viaţă unor figuri de muncitori înaintaţi şi conturând noul personaj de care am vorbit mai sus – colectivu-erou – forţa care educă şi transformă pe oameni în procesul muncii.

în această nuvelă se povesteşte despre strădaniile inovatorilor din flota petrolieră, despre noile metode ale muncii socialiste, despre nesecatele posibilităţi pe care le tăinuieşte ea, despre curajul, dârzenia şi eroismul oamenilor simpli, al eroilor din masă, despre lupta lor împotriva elementelor clasei înfrânte şi a rămăşiţelor vechii mentalităţi

Problema centrală a cărţii nu este numai bătălia pentru dezvăluirea şi folosirea rezervelor ascunse ale tehnicii, ci – ceea ce este poate mai important – şi lupta pentru valorificarea posibilităţilor ascunse, latente ale omului,

pentru reeducarea lui. Purtătorul acestui mesaj optimist al cărţii este comunistul Basov, care, în orice loc de muncă ar fi, devine iniţiatorul luptei pentru introducerea noului, având de biruit conservatorismul şi îngustimea de vederi a celor ce se cramponau de tot ce devenise învechit, dar comod.

Nuvela este pătrunsă de poezia luptei pentru noi realizări, atât în muncă cât şi pe plan etic, având contingenţe directe cu romantismul vieţii noastre de azi, în actuala etapă a construirii socialismului.

Titlul plin de semnificaţie al primului capitol – „Mesajul” – care se referă nu numai la mesajele, la apelurile recepţionate de radiotelegrafist la staţia de telegrafie fără fir – dezvăluie încă de la început cititorului tendinţa povestirii de a înfăţişa o frintură din realitatea socialistă, în care generalul se împleteşte cu particularul în soarta eroilor, succesele în muncă şi iniţiativa creatoare cu creşterea conştiinţei şi cu înnobilarea morală a oamenilor sovietici.

Krâmov a murit ca un erou, pe front, în Marele Război pentru Apărarea Patriei (1941).

EDITURA
MESAJUL

La staţia de telegrafie fără fir a Oficiului de navigaţie al Mării Caspice făceau seara de serviciu doi oameni: radiotelegrafistul Tarumov şi Beleţkaia, responsabila schimbului. Cu toate că Tarumov nu avea decât douăzeci de ani, era socotit cel mai bun radiotelegrafist din bazinul Caspicei. Se spunea că e în stare să bată peste o sută de semne pe minut. Când era întrebat dacă-i adevărat, schiţa un zâmbet: „omul doar nu-i maşină!” Studiase bine aparatura şi ştia să se descurce fără ajutorul radiotehnicienilor. Cum descoperea vreo defecţiune începea să fluiere, să-şi roadă unghiile, apoi se urca sus la tablou ca să repare ce era de reparat. Beleţkaia râdea de el: „Dacă te ucide curentul, să ştii, Arsen, că eu am să mor

pe loc de spaimă. Fie-ţi milă măcar de mine!”

Erau de aceeaşi vârstă şi lucrau de mult împreună. Beleţkaia recepţiona şi sorta telegramele. Era o muncă obositoare, monotonă, dar care nu necesita niciun fel de cunoştinţe. Când rămâneau numai ei doi în staţie, lui îi plăcea s-o urmărească din ochi. Lucra cu spor, fără s-o simţi, mişcând uşor din buze în timp ce citea telegramele. Părul scurt îi cădea în ochi, şi atunci ea şi-l zvârlea în sus cu o mişcare iute a capului. În clipele acelea el o găsea grozav de atrăgătoare. La sfârşitul schimbului, Beleţkaia părea la fel de proaspătă ca la începutul lucrului, doar mâinile îi tremurau uşor.

La serviciu i se spunea Musia. Arăta foarte tânără, îi plăcea să râdă şi avea o limbă ascuţită. Uneori Tarumov o însoţea după lucru şi atunci ea îl lua, fără nicio sfială, la braţ.

El ştia că-i măritată, dar nu auzise nimic despre soţul ei. Parcă nici n-ar fi existat pe lume.

O dată, pe când mergeau pe chei, Tarumov zări pe o bancă o pereche care se îmbrăţişa şi întoarse capul.

— Nu-nţeleg de ce s-or fi sărutând oamenii!? şopti Musia strengăreşte, privindu-l în faţă. Ce plăcere găsesc în asta?

Ca să-şi ascundă fâstâceala, el răspunse brutal:

— Atunci fii mai deşteaptă decât altele şi sărută-te mai rar cu bărbatu-tău.

— E atât de mult de când nu l-am văzut că nu mai ştiu nici eu… zise ea abia după un răstimp, cu un suspin care putea fi şi un căscat.

— Cum aşa? întrebă Tarumov, neînţelegând dacă glumeşte sau vorbeşte serios.

— E plecat depa-arte, departe, răspunse Musia lungind cuvintele, e şef-mecanic pe petrolierul „Derbent”.

Curând după asta relaţiile dintre Musia şi Tarumov începură să se schimbe. El se surprindea gândindu-se la ea când nu era prezentă. Îi făcea plăcere să atingă lucrurile sau obiectele ei de îmbrăcăminte şi se bucura când auzea pomenindu-se numele lor împreună, ceea ce se întâmpla

adesea la staţia de telegrafie.

Uneori se înfuria brusc pe el însuşi: poftim, s-a apucat să se amorezeze ca un şcolar, de o tovarăşă de muncă, femeie măritată. Ce altceva, decât un vis searbăd putea ieşi de aci?

Alteori, văzând cum creşte maldărul de hârtii pe masa ei, se speria: într-o bună zi se va sătura de treaba asta, va pleca şi atunci gata – totul va lua sfârşit. Nu-şi putea imagina pe alta şezând în locul ei. Dar Musia nici nu se gândea să plece. Era mereu veselă, neobosită, şi, când se despărţeau la colţul străzii, striga după el:

— Îţi mulţumesc, cavalerule! Vezi să nu te calce tramvaiul!

în seara aceea nu era mult de lucru. La orele douăzeci şi trei Tarumov transmise buletinul meteorologic: „în rada portului Astrahan cer cu înseninări parţiale, fără precipitaţiuni. Vânt din direcţia nord-est până la trei metri pe secundă. În regiunea Mahacikala-Krasnovodsk probabile precipitaţiuni fără însemnătate. Vânt din direcţia nord-est, viteză maximă cinci metri pe secundă. Pentru următoarele trei zile: vânt mai slab în intensitate şi înnourări uşoare.” în jurnal găsi radiogramele sosite de dimineaţă de la navele care, din cauza timpului nefavorabil, nu respectaseră graficul. În cursul zilei nu se primiseră rapoarte.

Furtuna se îndepărtase către sud, dar mai lăsase o coadă undeva între Krasnovodsk şi Baku; către seară semnalele de furtună fură ridicate din port şi de la cheiul unde acostau cargoboturile se auzi şuieratul victorios al primului vapor care părăsea dana.

După ce transmise buletinul, radiotelegrafistul trecu la postul de recepţie. Judecând după telegramele primite în cursul dimineţii, nu putea să se aştepte la sosirea unor petroliere în următoarele două ore. Nu se auzea niciun semnal de apel. În cască se distingea extrem de slab o muzică, dar atât de slab, încât părea că o insectă mititică şi plăpândă zgârie cu lăbuţele membrana.

Tarumov învârti de vernierul butonului scalei şi sunetul

se întări, luă amploare şi melodia acompaniată numai de pian se preciză limpede. Mai învârti puţin, şi vocea aceea de femeie, uimitor de pură, se întrerupse, acoperită de zgomotul unui ropot îndelung de aplauze.

Radiotelegrafistul îşi scoase casca şi puse în funcţiune difuzorul. Megafonul hârâia, zguduit de pocnituri, printre care se desluşeau voci disperate, ascuţite ca nişte ţipete de ajutor.

Beleţkaia îşi părăsi locul de lângă telefon şi se apropie.

— Ai înnebunit? exclamă ea speriată. Şi dacă e vreun apel între timp?

Zicând acestea, se rezemă de speteaza scaunului pe care şedea Tarumov; acesta îi simţi respiraţia caldă învăluindu-i ceafa. Aplauzele încetară. Şi iar se auzi glasul acela de femeie reluând acelaşi cântec simplu de leagăn.

— Un cântec de leagăn! şopti Musia. Cântă frumos, nu-i aşa? la,du-te mai încolo, Arsen!

Se aşeză pe un colţişor al scaunului şi, ca să nu cadă, îşi trecu braţul pe după umerii lui Tarumov. Faţa îi era acum atât de aproape de a lui, încât el îi vedea şi dintâi lucind printre buzele întredeschise. Îşi aplecă încet capul spre ea şi simţi pe obraz gâdilitura părului ei. Ea nu băgă de seamă lucrul ăsta, având privirea aţintită asupra discului negru al megafonului. Tarumov nu mai asculta muzica, se gândea că nu mai şezuseră niciodată îmbrăţişaţi ca acum, că legătura dintre ei creşte pe nesimţite şi va mai creşte până când... până când într-o bună zi vor deveni soţ şi soţie. „Sunt asemenea cazuri, da, da, sunt!” gândi el fericit. Se dezmetici numai când aplauzele răsunară din nou.

— Gata, ajunge, spuse Musia, cu siguranţă că-cineva, undeva în larg, te blestemă în momentul ăsta. Ai să te alegi şi cu o mustrare!

Tarumov întoarse maneta, trăgând cu coada ochiului la Musia. Ea, cu braţele la ceafă, se întindea alene, încordându-şi tot trupul. Avea privirea blândă şi prietenoasă. Uite, îşi zise el, ştie că îmi place şi totuşi nu se îndepărtează. Dimpotrivă! Socoti că a venit momentul să-i

vorbească despre sentimentele sale.

Îşi puse încet casca şi trecu pe unda obişnuită a apelurilor de la nave. Tăcere. Între timp, Musia se aşezase din nou la masă şi se apucă să trieze în grabă maldărul de hârtii, sortându-le şi prinzându-le cu ace. În sala staţiei era linişte, nu se auzea decât bâzâitul sobei cu gaz dincolo de peretele despărţitor. Tarumov se uită la ceas – era ora unu şi cincizeci de minute noaptea. Deodată îşi propuse în gând: dacă până la orele două vine vreun apel de pe mare, atunci se va destăinui Musiei chiar astăzi. Şi brusc deveni neliniştit şi vesel, îşi aminti cum rezolva când era copil litigiile pe care le avea cu prietenii lui, prin aruncarea în sus a unui bănuţ. Făceau acest lucru cu toată seriozitatea, păstrând o tăcere mormântală. Bănuţul făcea o tumbă în aer şi cădea la pământ: cap sau pajură?

...Cincizeci şi patru de minute. Până la două au mai rămas şase minute – puţin probabil să mai... Hai -mai bine să se gândească la altceva. La ce? Soţul Musiei este ambarcat pe petrolierul „Derbent”. Acest „Derbent” a stârnit nu demult mare vâlvă, de la el a pornit ideea unei curse stahanoviste şi a fost primul care a realizat-o. Dar vorba e că el se află în întrecere cu petrolierul „Agamali”, care dispune de asemenea de un colectiv puternic, aşa că nu se ştie încă cine va câştiga primul loc. De pe „Derbent” a sosit în cursul dimineţii o radiogramă: că are la remorcă o navă ale cărei maşini s-au defectat... Musia a citit radiograma, dar n-a scos un cuvânt. Şi ieri a fost doar furtună. Niciodată nu pomeneşte de bărbatul ei! Ba chiar într-o zi (asta a fost când „Derbent”-ul a înregistrat izbânda lui) nici nu s-a dus măcar la debarcader să-l întâmpine şi petrolierele nu stau în port decât cel mult trei ore. S-or fi dezobişnuit unul de altul. Se întâmplă... Ce fel de om o fi? E şef-mecanic pe „Derbent” şi-l cheamă, parcă, Vlasov... sau nu, Basov... Pesemne că nu mai e tânăr şi o fi tăcut ca toţi mecanicii de navă. Iar Musiei îi place să glumească.

...Cincizeci şi şase de minute. Cu siguranţă că vreo navă a pus în funcţiune postul ei de emisie: se aud în cască nişte

pocnituri şi un vâjâit slab. De-ar începe să transmită mai repede! îşi muie' tocul şi îşi trase mai aproape de el jurnalul. Trebuie neapărat să stea de vorbă cu Musia azi. Dar la serviciu nu-i vine la îndemână, o s-o însoţească şi atunci...

...Cincizeci şi şapte de minute. În tăcerea care domnea, telegraful începu să ţăcănească tare şi insistent. Semnalele acestea neobişnuite, monotone îl puneau pe gânduri; ai fi zis că o rmnă se juca pe manipulator. Trei puncte, trei linii, trei puncte... S.O.S... El trase jos şnurul căştii şi semicercul de oţel al receptoarelor îi strânse creştetul capului. Parcă începură să-i bată în tâmplă nişte ciocănele sonore de cristal.

— S.O.S... S.O.S... S.O.S... Aici „Uzbekistan", mă aflu la 42, 36 şi 18,02 sud de insula Cecen. La bord a izbucnit un incendiu. Nu-l putem stinge... S.O.S...

5.0. 5...

Radiotelegrafistul începu să ia note. Se întâmplase cu el cum ţi se întâmplă adesea când visezi: ţi se perindă molcom gânduri şi viziuni şi deodată cineva îţi strigă la ureche un cuvânt şi totul ia o înfăţişare îngrozitor de sinistră. Ciocănaşele băteau mai departe:

— S.O.S... S.O.S... 42, 36 şi 18,02 sud de insula Cecen. Suntem în imposibilitate de manevră. Nava care ne remorca, petrolierul „Derbent", a tăiat cablul de remorcă şi îşi continuă drumul. Nu răspunde la semnalele noastre. Ne aflăm într-o situaţie desperată...

5.0. 5...

— Musia, cere serviciul avarii!... strigă Tarumov. Mai repede, Musika!

Prin cască îi parveni surd glasul ei:

— Ce s-a întâmplat, Arsen?

— Nu vorbi cu mine. Uite telegrama!

Ea întinse mâna peste umărul lui şi luă jurnalul.

O auzi apoi bătând în furca aparatului.

— Oficiul de navigaţie, ceru ea calm, dă-mi „avariile". Repede!

Telegraful începu iar să ţăcăne:

— S.O.S., S.O.S., S.O.S... Aici „Uzbekistan”, am la bord păcură. A explodat tancul nr. 10. În urma exploziei pierdem din stabilitate. Din pricina focului de pe dunetă nu se pot coborî bărcile de salvare. 42, 36 şi 18,02. Petrolierul „Derbent” se îndepărtează, fără să răspundă la semnalele noastre... S.O.S., S.O.S...

e

Pauză. Musia transmite telegrama. S-a întors cu spatele şi şi-a dus mâna streaşină la gură. Vorbeşte încet ca să nu stingherească recepţia. Bravo, Musia! Dar iat-o că trânteşte receptorul în furcă şi se apropie de el.

— Mizerabilii! exclamă ea mânioasă. Şi-au părăsit tovarăşii... Ascultă, Arsen!

— Ce-i?

— Auzi ceva?

— Nu.

— Arsen, de ce-şi continuă drumul?

— Nu ştiu. Doar şi ei au încărcătură de păcură. Se tem pesemne să nu ia foc.

— Ticăloşii! Vor să-şi salveze pielea, nu-i aşa?

— Îhî...

— Arsen, asculţi?

— Da. Nu-mi vorbi acum.

Telegrafistul îşi apăsă atât de tare cu palmele casca, încât începură să-l doară urechile. Eterul vuia alarmat de învălmăşeala aceea de semnale discordante.

— „Uzbekistan”, aici „Bolşevik”, suntem la distanţa de treizeci de mile; ne îndreptăm spre voi... Baku, Mahacikala, Krasnovodsk, dirijaţi toate cargoboturile spre 42, 36 şi 18,02 sud de insula Cecen.

Tarumov învârti maneta pentru a trece pe emisie. De partea cealaltă a peretelui despărţitor dinamul începu să vuiască, accelerându-şi turaţia. Cadranele aparatului de emisiune se luminară în galben de la becurile aprinse. Tarumov puse mâna pe manipulator şi începu să transmită. De unde se făcea contactul scăpărată scântei albastre.

Megafonul de control şuiera.

— Toate cargoboturile spre 42, 36 şi 18,02…

Apoi puse iar în funcţiune aparatul de recepţie. Mai ţiuiră posturile de telegrafie fără fir ale vapoarelor o dată – de două ori, după care tăcură. Se aşternu o linişte plină de încordare, în care Tarumov parcă auzea zornăitul lanţurilor de la ancore, şuieratul aburilor, fâşâitul apei înspumate de elice. Şi deodată aparatul pentru control de ton începu să fluiere răguşit…

— „Uzbekistan”, „Uzbekistan”, aici „Derbent”, venim spre voi. Ne vom apropia dinspre tribord, vom lăsa la apă bărci de salvare. Adunaţi oamenii, păstraţi calmul. Gataa… Terminat! Chemăm Baku, Mahacikala…

— Musia, cheamă „avariile”, zbieră Tarumov, pierzând legătura dintre semne. Auzi, Musia?…

— Baku, Mahacikala, aici „Derbent”, plec în ajutorul echipajului de pe „Uzbekistan”. Avem toate tancurile încărcate complet cu petrol. Deşi s-au luat măsuri, riscăm totuşi un incendiu. Trimiteţi vas de salvare la 42, 36 şi 18,02…

Musia se repezi spre masă.

— „Avariile” aşteaptă la aparat, spuse ea. Tu ai terminat?

Apucă foaia şi alergă la telefon. Tarumov o văzu cum duce receptorul la ureche şi îşi aruncă privirea pe hârtie. Dar iat-o rezemându-se deodată de perete, muşcându-şi buzele şi închizând ochii. Asta nu ţinu însă decât câteva secunde. Deschise apoi iar ochii şi începu să vorbească la telefon cu glasul ei obişnuit:

— Gata? Atenţiune! Transmit radiograma: Baku, Mahacikala, din partea petrolierului „Derbent”…

Tarumov se odihnea aplecat cu pieptul peste masă. Posturile de telegrafie ale navelor începură din nou să comunice între de. El se temea ca nu cumva din pricina zgomotului pe care-l făceau acestea, să piardă şuieratul răguşit al aparatului pentru controlul de ton. Din pricina încordării îi ţiuiau urechile, iar gândurile

i se încurcau în crâmpeiele frazelor telegrafice.

17
,2

„Păcat că nu s-a nimerit niciun vapor prin apropiere! De ce se face apel la cargoboturi? Fiindcă petrolierele iau foc mai uşor. „Derbent” e şi el un petrolier... A tăiat cablul de remorcă, a plecat, şi apoi s-a întors! Ce ciudat! Acuma îi va fi mai greu să salveze oamenii. Radiotelegrafistul şi-a părăsit ultimul cabina... Cine o fi radiotelegrafist pe „Uzbekistan”?... A, Valka Lastik, un băieţandru, corespondent voluntar. Nu cumva s-o fi asfixiat? Ori s-or fi asfixiat cu toţii? Nu, nu. „Derbent” va veni cu bărcile de salvare şi-i va culege pe toţi. Dar de ce a plecat? De ce n-a răspuns la semnalizări? Şi acum de ce totuşi s-a întors? încărcătura lui e primejdioasă – petrol din Krasnovodsk. Petrolul acesta conţine gaze multe şi ia foc ca benzina. S-a mai vorbit despre acest petrolier? Cu ce prilej? A, da, în legătură cu cursele stahanoviste! E în frunte în ceea ce priveşte planul de transporturi. Pe „Derbent” lucrează şi soţul Musiei, mecanicul Basov. Musia s-a speriat când a citit radiograma... Vântul are o viteză de cinci metri pe secundă, duce repede scânteile, marea e montată, e hulă... Important este acum să nu scape semnalele! Ei au transmis ştirea că nava îşi pierde stabilitatea, se înclină într-o parte. Asta înseamnă că în timp ce ard suprastructurile, nava se poate răsturna. Şi Valka Lastik se află încă în cabină, la manipulator, îmbrăcămintea fumegă pe el, iar pe gura larg deschisă înghite fumul înţepător şi înnăbuşitor al păcurii şi al vopselei care arde... Un tinerel... un corespondent voluntar...

Posturile de T.F.F. De pe vapoare îşi încetează emisia. Din nou se strecoară în cască o muzică ce abia se aude. De unde o fi1? Din Tbilisi, din Erevan?...

— ... Adio, şatra mea iubită, îţi cânt acum la despărţire... urlă cântăreaţa ca de după un perete gros, cu un pătimaş tremolo specific cântecelor ţigăneşti.

Aparatul de recepţie e prost, selectivitatea destul de redusă. Radiotelegrafistul se străduieşte, tot învârtind

butonul, să înlăture sunetele ce se suprapun. E supărat pe cântăreaţa aceea care nu ţine seama nici de transmisia în alfabetul Morse, nici de distanţa până la apele înspumate care acoperă stâncile insulei Cecen. Dar iată că aplauzele au încetat şi totul se cufundă în tăcere. Unda pe care veneau apelurile de pe mare deveni pustie.

Tarumov se întoarse şi dădu cu ochii de Musia. Stătea în spatele scaunului lui cu braţele lă piept şi palidă la faţă. Avu impresia că acuşi o să cadă.

— Nimic, Arsen?

— Nimic!

— Ştii, nu pot să lucrez. Am să stau puţin aici... îmi dai voie?

— Da, sigur, zise el şi se dădu puţin mai la o parte ca să-i facă loc pe scaun. Şezi aici. Şi nu te mai frământa.

Simţea o superioritate asupra ei şi de aceea era mai calm. Dar totodată, fără să ştie de ce, era înciudat.

Musia se aşeză pe marginea scaunului şi se înfioră ca luată de frig.

— E frig aici, se plânse ea, uite că dârdâi.

— De nervi, Musia.

— Nu, nu, e chiar frig. Ascultă, Arsen.

— Ce-i?

— Anul trecut – ţi-aduci aminte? — a ars petrolierul „Partizan”. Transporta tot petrol din Krasnovodsk. E un petrol foarte inflamabil, nu-i aşa?

— Lasă prostiile!

— Nu, spune-mi!

— Ţi-am spus, prostii!

— Lasă, nu mă amăgi... Tare mă tem, Arsen, zise ea cu o voce plângătoare. Dacă se întâmplă ceva...

îi cuprinse umerii şi o trase spre el, mirându-se el însuşi cu câtă lipsă de sfială face lucrul acesta. Îi vedea acum faţa palidă, lipită de umărul lui, pe care se aşternuse o tristeţe nepăsătoare. Ca să-i dea curaj, îi spuse:

— Soţul tău nu ia parte la lucrările de salvare. El stă la maşini, acolo primejdia e mai mică.

Musia suspină:

— Te referi la Basov? Basov nu-mi mai este soţ.

— Cum aşa?

— Simplu. Ne-am despărţit. Ne-am despărţit definitiv…

Se opri puţin, apoi continuă:

— Am impresia că nici nu m-a iubit vreodată. Sau poate m-a iubit, dar în felul lui, nu ştiu. E un om atât de… ciudat. A plecat şi gata, totul s-a terminat. Nu, să nu-ţi închipui că mă tem de soarta lui. „Derbent”-ul are un echipaj de patruzeci şi cinci de oameni şi dacă se întâmplă ceva…

Tarumov îi mângâia umărul zicându-şi în gând că omul acela trebuie s-o fi jignit cu ceva, că-i aşa de nefericită şi nu poate uita… Se simţea mândru că ea i se spovedea şi îi căuta compătimirea, ca şi cum ar fi vrut să-l aibă alături împotriva acelui om supărător care i-a fost soţ. Privirea lui căzu apoi pe filele jurnalului şi lunecă pe cuvintele din radiogramă: „… îşi urmează drumul, nu răspunde la semnalele noastre”. Văzu în minte pălălaia focului şi silueta navei trădătoare depărtându-se în întuneric. Ceva îi zicea că aici trebuie să fie amestecat într-un fel şi mecanicul Basov.

Şi-l închipuia ca o namilă cu faţa roşie şi fioros la înfăţişare, stând la cârmă, icnind ca un Strâmbă-Lemne şi tăind cablul de remorcă. Tot echipajul, buimăcit, e pe punte, nimeni nu-şi ia inima în dinţi să se apropie de el. Deodată însă îşi aminti că nava are un comandant în subordinea căruia e şi mecanicul-şef Basov, întocmai ca şi ceilalţi marinari şi i se făcu ciudă că scena pe care şi-o imaginase nu corespundea cu realitatea.

Deodată Musia se îndreptă, ridicându-se de pe scaun.

— Ah, ce plictiseală, spuse ea cu o voce joasă şi iritată, oare să nu se fi terminat încă? Vezi, Arsen, să nu-ţi scape ceva!

Se duse mai mult târându-se la locul ei, se aşeză la masă şi se apucă de hârtii. El îşi dădu seama că l-a şi uitat şi că nu se gândeşte de loc la impresia pe care cuvintele ei au produs-o asupra lui. Întorcându-se, îşi zări imaginea, cu

capul ciufulit şi căpăcelele acelea negre la urechi – pe suprafaţa lăcuită a mesei – şi îşi zise că între el şi Musia n-o să fie niciodată nimic. Vuietul acela monoton şi trist continua neîncetat să-i vâjâie în urechi, parcă însuşi năprasnicul vânt de pe mare îi pătrundea prin cască. Din când în când pocniturile descărcărilor atmosferice îl făceau să tresară şi atunci lua repede tocul, dar semnalele tot nu veneau.

Ochiurile pătrate ale ferestrelor deveniră albastre, iar stelele din cadrul lor se făcură parcă mai mari şi păliră

— Începea să se lumineze de ziuă. Dincolo de terenul viran scânteie un fulger verde care lumină acoperişul brutăriei; dinspre cheiul petrolierelor apăru primul tramvai.

Deodată membranele receptoarelor începură să pîrâie. Tarumov îşi apăsă cu palmele casca şi luă tocul. Musia sări în aceeaşi clipă de la locul ei şi veni fuga spre el. El abia mai apucă să se întrebe iute şi mirat: „Cum de a ştiut?”, că aparatul pentru control de ton se şi puse pe un şuierat puternic:

— Atenţiune! Către toate posturile! Aici „Derbent”. Întoarceţi îndărăt vaporul de salvare. Motonava „Uzbekistan” s-a scufundat la 42, 36 şi 18,02. Echipajul a fost salvat. Asiguraţi la sosire ajutorul medical. Avem oameni cu arsuri.

Urmă o pauză de o secundă şi apoi un rând scurt, grăbit: „Pentru locţiitorul politic de pe «Derbent». Basov.”

— Grozav! strigă Tarumov, scoţându-şi casca. Echipajul a fost salvat. Auzi tu, Musika?…

Ea luă repede jurnalul şi citi în fugă radiograma, mişcând din buze., *

— E semnată de Basov, spuse ea încet. Ei, vezi ce fel de om este? Ţi-am spus eu… Tare ciudat.

Tarumov izbucni fără să stea pe gânduri:

— Basov ăsta al tău e fără îndoială un băiat pe cinste. Gândeşte-te şi tu, să ai la bord petrol de Krasnovodsk! Păi ăsta ia foc ca benzina.

— Şi tu-mi spuneai că e o prostie ce zic! observă Musia,

surâzând anevoie.

— Ei, ce era să spun? Te vedeam că miorlăi. Acum gata – o să vă revedeţi şi o să fie iarăşi bine. A fost între voi o neînţelegere şi atâta tot. Se întâmplă. Nu, zău, dar gândeşte-te ce băieţi curajoşi! Hulă pe mare, vântul împrăştie scânteile, totuşi ei se apropie şi îi iau la bord… Ah, ce marinari! Petrolierul „Uzbekistan" s-a scufundat; păcat, fireşte, dar… oamenii sunt mai de preţ.

— Printre ei sunt unii cu arsuri, spuse Musia încet. Poate că… tu ce crezi?

— Nu-i nimic, nu cred să fie arsuri grave. Zi mai bine, ce e acest Basov?

— Ţi-am spus doar. E mecanic.

— Ciudat lucru! De ce n-o fi semnat comandantul radiograma? Ei, acum totuna e. Totuşi, straşnic s-au purtat! „întoarceţi înapoi vaporul de salvare". Vezi tu ce-s în stare marinarii noştri? Nu te simţi mândră, Musika?

— Ba da. Numai că sunt şi răniţi. Mă tem…

— Tot îi dai într-una cu „mă tem", „mi-e frică"… Lasă, Musika, ăştia-s nişte băieţi, nişte…

Zâmbi fericit şi-şi ciufuli agitat chica.

Privindu-'I, îi veni şi Musiei să zâmbească. Deodată el îşi aruncă ochii pe jurnal şi căzu pe gânduri.

„Dar de ce la început s-au îndepărtat, se întrebă el pentru a zecea oară, mai întâi şi-au urmat drumul, apoi s-au întors?"

COMANDANŢII

I

Ca mulţi alţi marinari bătrâni, Evgheni Stepanovici Kutasov era şi el superstiţios. Primăvara, când ieşea cu barca cu vele în larg, la pescuit, presăra pe nisip o priză de tutun, ca să nu-şi piardă sculele de pescuit. Când barca nimerea într-o zonă liniştită şi vela atârna pe vergă ca o cârpă, Evgheni Stepanovici începea să fluiere încetişor printre dinţi, chemând vântul.

Câteodată vântul vene într-adevăr şi umfla pânza ca un balon. Atunci barca se înclina puţin şi alerga sprinten. Dar

Evgheni Stepanovici nici nu se bucura prea tare şi nici nu cădea pe gânduri – a venit vântul şi pace. Alteori, însă, oglinda sclipitoare a mării se întindea netedă până la orizont, contopindu-se cu cerul incandescent şi niciun fluierat nu reuşea să stârnească o cât de uşoară boare de aer. Atunci, fără a se descuraja, Evgheni Stepanovici se punea pe vâslit.

Călătoriile acestea de unul singur constituiau distracţia preferată a căpitanului Kutasov. Câteodată însă se oprea la tejgheaua unei berării ca să stea de vorbă cu. Timonieri de remorchere mai vârstnici şi să le povestească întâmplări din fosta lui profesie. Părăsise de mult flota comercială şi lucra acum la serviciul de statistică al Oficiului de navigaţie al Mării Caspice. Avea o slujbă liniştită şi cele şase ore de muncă pe zi se scur-

i

geau plăcut în mijlocul fişierelor lungi, pline de date învechite, privitoare la transporturile din anii trecuţi. Ferestrele camerei dădeau spre mare. Pe deasupra acoperişurilor plate ale caselor, puteai vedea dunga albastră a radei şi fumul uşor de la vapoare. Bâzâitul ventilatorului care curăţa aerul de praful arhivei îi amintea de vuietul maşinii cu aburi care, pe puntea de comandă a navei, abia se auzea.

Dar se mai întâmplă şi altceva. I se întâmplă bunăoară ca în zilele de repaus să pornească pe mare şi să petreacă cu privirea navele care plecau în larg, până piereau în zare rotocoalele fumului lor străveziu. După aceea întorcea privirea spre ţărmul de care îl despărţea o fâşie îngustă de apă murdară şi încerca un vag sentiment asemănător cu dorul de locurile unde te-ai născut. Amintirile însă aveau în de ceva primejdios şi se temea să se aventureze în trecutul său…

într-o zi, stând acasă la o ceaşcă de ceai, căpitanul Kutasov rupse o foaie din calendar. Poza, ce se desluşea cu greu, reprezenta un ostaş roşu cu coif care, cu baioneta în aer, ameninţa nişte nave care plecau în larg. Dedesubt

scria: „1920. Instaurarea Puterii Sovietice la Odesa”. Evgheni Stepanovici întoarse ochii spre soţia lui. Natalia Nikolaevna citea o carte şi faţa ei proaspătă şi rotundă exprima mulţumire şi linişte.

Dacă ar afla tot ce s-a întâmplat în noaptea aceea, exact cu cincisprezece ani în urmă, ar mai fi oare tot atât de liniştită? Poate că nici nu l-ar mai iubi? Şi, prins de un simţământ de oroare şi ruşine, începu să-şi amintească precipitat ce s-a întâmplat, în speranţa vagă că-şi va găsi poate în clipa de faţă o cât de mică justificare.

„Vega” era atunci ancorată în port, aşteptându-şi caricul. Albii puseseră santinele la schele, aşa că se auzea de pe punte cum soldaţii loveau cu paturile puştilor în scândurile debarcaderului. La cină, în salonul ofiţerilor, cineva rosti cuvântul „evacuare” şi atunci începură să vorbească toţi odată, dar atât de încet, ca şi cum ar fi dormit cineva alături şi s-ar fi temut să nu-l trezească.

— Cu oala nu spargi căldarea, încercă să-i convingă Evgheni Stepanovici. Dacă refuzăm să-i luăm, au să ne omoare... închideţi odată uşa!...

— Eu unul nu-i duc, rosti domol mecanicul-şef Greve, făcându-se alb la faţă. Au să mă omoare? Să le fie de bine! Au fost bătuţi şi acum se răzbună pe evreice, ai dracului porci! Am văzut cu ochii mei...

— Da, pentru dumnezeu, Greve! protestă Evgheni Stepanovici agitându-şi mâinile în aer. Aici, toţi suntem de acord cu dumneata, de ce-i nevoie să strigi? Ştii bine că hublourile...

Secundul lovi cu palma în masă.

— Împrăştiem echipajul, hârâi el mânios, deschidem valvulele de inundare – şi gata. Ei?

Greve îşi roade unghiile.

— Acum asta nu se poate. Au să bage de seamă şi ne curăţă. De aceea trebuie să acţionăm la noapte. Auziţi, la noapte!

Evgheni Stepanovici îşi roteşte privirile în jur. Parcă şi-au pierdut cu toţii minţile şi e cu neputinţă să-i convingi.

Resemnat zice:

— Bine, fie, la noapte.

Trupul lui obez era scuturat de un tremur dezgustător. Dorea să plece acasă, să bea un ceai, să se liniştească, să-şi vadă nevasta. Când ieşi în stradă, dădu de întuneric şi pustiu, vântul ridica pe caldarâm mici trâmbe de zăpadă. Evgheni Stepanovici se gândea că oamenii se schimbă văzând cu ochii, chiar şi Greve. Ajuns acasă, el nu găsi însă de loc uşurarea pe care o aştepta. Natalia Nikolaevna trăgea cu urechea la fiecare sunet ce venea din stradă şi îl privea îngrijorată în ochi. Ce putea el să-i spună? Că la noapte va împrăştia echipajul şi va deschide valvulele de inundare ale „Vegăi”?

Şi iată că pe stradă se întâmplă ceva. Pătrunde prin obloane ropot de paşi. Pe caldarâm se târăşte ceva atât de greu, de mătăhălos, încât geamurile zăngănesc. Şi peste zgomotul ăsta se aud rare lovituri masive de parcă s-ar lovi cu un ciocan de fierărie într-o placă de fontă.

Evgheni Stepanovici se îmbracă pentru a se duce în port. Natalia Nikolaevna se agaţă de tunica lui şi în grabă îi face de câteva ori semnul crucii pe umăr. El îi desprinde braţele, se uită la ea cum tremură toată şi simte cum îl părăseşte voinţa.

Se repede glonţ în cerdac şi nu mai recunoaşte strada. Prin faţa lui înaintează în întuneric un şuvoi de oameni, licăresc pe ascuns focurile de la ţigări. Oamenii ăştia mărşăluiesc în tăcere şi grăbiţi, umplând toată strada şi tropăind pe pietre cu picioarele lor ce se numără cu miile. Sunt albii care se retrag. Evgheni Stepanovici se ia după ei, mergând pe trotuar, buimăcit şi mut.

Pe stâlpii de la debarcader se leagănă globurile strălucitoare ale becurilor. Evgheni Stepanovici se strecoară prin mulţimea deasă de soldaţi şi refugiaţi către schelele de la debarcadere unde santinelele şi-au încrucişat baionetele. El este lăsat totuşi să treacă, deoarece are chipiu cu cocarda de căpitan.

Iată-l stând pe puntea „Vegăi” cu marinarii în jurul lui. Ei

aşteaptă ordinul, dar în loc să-l dea, el închide pe jumătate ochii ca să nu vadă cum strălucesc în lumina crudă a becurilor epoleţii militarilor din patrule…

Deodată lângă el răsare Greve. E galben, livid la faţă, sfârşit de oboseală şi mânios.

— A început mai repede decât credeam, spuse îngrijorat. Trebuie să plecăm, captain. Băieţii aşteaptă ordinul.

Evgheni Stepanovici tresare.

— Aşteaptă puţin, drăguţule, îngăimează el nedesluşit. Nu vezi ce se petrece? Şi… mă întreb dacă n-ar trebui de fapt să-i transportăm?…

— De ce-ai mai venit aici, captain? spune mâhnit Greve.

în timpul acesta şuvoiul de oameni mătură bariera ce-i stă în cale la schele şi se revarsă pe pasarele către punţile navelor, făcându-le să răsune ca de tropotul năprasnic al uner cirezi puse pe goană. Siluetele întunecate ale marinarilor s-au pitit în bordul dinspre mai.

Unul câte unul, ei îşi trec, fără să se grăbească, picioarele peste copastie şi, tot fără zgomot, făcându-se ghem, cad ca nişte saci moi pe debarcader, de unde, prin partea mai întunecoasă, se furişează încovoiaţi, ca nişte şcolari care se joacă de-a capra.

Evgheni Stepanovici suspină uşurat. Echipajul părăseşte nava fără să mai aştepte vreun ordin. Dar în acelaşi moment e cuprins de un nou acces de groază ce-i îngheaţă sângele în vine. Îşi smulge chipiul din cap şi rupe cu unghiile cocarda ce-l trădează.

— Căpitane, opreşte dezertarea!

Acest strigăt aspru îl face să-şi vâre capul între umeri. Ca vrăjit, îşi pironeşte privirea în doi ochi holbaţi de turbare.

— Eu nu sunt căpitan, spune el peltic, cu un glas străin, gâtuit, şi nu ştiu nimic…

— Nu ştii nimic? răsună la urechea lui Evgheni Stepanovici. Nu ştii, nu, ticălosule? Lasă că ai să ştii!

O pocnitură puternică îl face să-şi piardă echilibrul şi să cadă pe punte ca un burduf. Printre lacrimile care îl podidesc vede carâmbul lucios al cizmei care se înalţă până

la lampasuri şi mâna care smulge în grabă deschizătoarea tocului unui revolver.

— Nu trage! zbiară strident Evgheni Stepanovici, cuprinzând cu ambele sale mâini cizma care se smuceşte la atingerea lui. Nu trage! strigă el prelung, prinzând, în sfârşit, piciorul şi lipindu-şi de el faţa năclăită de sânge.

Zăcând pe burtă, simte, fără să ridice capul, că primejdia a trecut.

— Unde-i căpitanul? urlă ofiţerul. Auzi ce te-ntreb, slugoiule?

— E acolo… răspunde sitând în patru labe Evgheni Stepanovici şi arată undeva spre dunetă.

Se ridică apoi în picioare îşi-işi apăsă mâna pe obraz. Aşa cum arată acum – însângerat şi fără chipiu – poate părăsi uşor nava. Când coboară pe chei, îi ajunge la urechi un vuiet de voci crescând ameninţător; se întoarce să vadă pentru ultima oară ce se petrece pe „Vega”. Bubuitul împuşcăturilor îl face să tresară din tot corpul, parcă l-ar lovi cineva cu un bici nevăzut peste spatele asudat. Evgheni Stepanovici ştie ce s-a întâmplat colo sus. Făcându-şi drum prin mulţime, gâfâind şi acoperindu-şi cu batista faţa însângerată, se depărtează şi se opreşte abia după ce a trecut de gardul cheiului. Rezemându-se de un stâlp de felinar, plânge îndelung, zguduit de suspine şi privindu-şi degetele miânjite de sânge. Nu4 doare chiar atât de tare, dar el, exagerându-şi durerea, geme prelung şi asta îl ajută isă-işi înfrângă neputincioasa rqpulsie pe, care o simte pentru fiinţa lui. Pe strada principală încă se mai târăşte coloana celor care se retrag. Evgheni Stepanovici aude din când în oând bubuituri puternice venind din întuneric.

— Staţi, canaliilor, mormăie el, întorcându-se cu faţa spre ohei. N-o să plecaţi!

E cuprins de o furie nebună ce-i seacă puterile. Dar necunoscutul care înaintează dinspre stepă, cutremurând văzduhul cu bubuituri de fontă, poate că e şi mai

îngrozitor… Pot să năvălească la el, în orice clipă, să-l bată, s-o insulte pe Natalia Nikolaevna. Şi ce altceva poate el să facă deoât să se roage, de ei sau să privească cum o insultă. Ştie precis că nu va fi în stare să se împotrivească. Tare bine ar fi să ajungă un om oarecare, să renunţe la funcţia lui de căpitan…

în salonul cu mobilă de nuc continuă să aridă lampa de gaz, se aude tic-tacul pendulei din perete. Parcă nici nu plecase de acasă. La întrebările Nataliei Nikolaevna, răspunde scurt sau monosilabic:

— Greve a fost omorât… Au vrut să mă omoare pe mine, dar m-am ascuns. Oscar Karlâci a fost şi el ucis…

Avea parcă jăratic pe suflet, aşa îl ardea privirea ei drăgăstoasă de femeie devotată, şi grija cu care mâinile ei moi îl atingeau când îl pansa.

Stătu câteva zile acaisă, aproape fără să se mişte din fotoliu. Numai rar de tot se apropia de fereastră şi dădea la o parte perdeaua. Pe străzi era linişte.

într-una din zile zări un soldat neobişnuit, cu coif, fără epoleţi şi cu o panglică zmeurie pe piept. Stătea, cu picioarele depărtate, într-o atitudine de stăpân, şi citea un manifest lipit pe perete. Evgheni Stepanovici se uită la el şi la trecătorii care nici nu-l băgau în seamă, înghiontindu-l eu coatele şi pricepu că războiul se terminase. Îngrijorarea îi trecu, rămase numai cu o stare de apatie, ce aducea a oboseală permanentă. Trebuia totuşi să trăiască şi într-o zi îi spuse nevesti-si, roşind şi fără să se uite în ochii ei, de parcă îi mărturisea ceva ruşinos:

— Aş vrea să plec de aici… pentru totdeauna.

Fără a sta pe gânduri, ea îi răspunse:

— Cum doreşti, dragul meu. Şi unde să plecăm?

Se uită la el lung, cu o privire compătimitoare, ce face inutilă orice explicaţie.

— Chiar şi pe Caspica, îi zise Evgheni Stepanovici. Cred că acolo traficul de mărfuri nu-i mai mic ca la noi. E şi cald. Mie îmi place căldura.

De îndată ce zăpada se topi şi dinspre mare începu să

sufle un vânt cald, porniră la drum. La Batum se plimbară prin Grădina Botanică, cumpătară mandarine învelite în frunze verzi şi Evgheni Stepanovici prinse viaţă. Avea impresia că devenise mai puţin important, că trece mai neobservat. Se prezentă la Oficiul de navigaţie al Mării Caspice nebărbierit, fără uniformă, cu ochelari cu şireţel şi purtând o cravată cu limbile desfăcute, aşa cum o poartă bătrânii, într-un cuvânt, un mic funcţionar oarecare... Ascultându-l pe tânărul comisar, un băiat vesel, care îi explica însemnătatea ţinerii evidenţei în socialism, el dădea din cap serios şi atent; îi plăcu tare mult şi comisarul, şi marea deosebit de luminoasă în radă, şi chiar munca pe care o avea de făcut de acum înainte.

în cei cincisprezece ani petrecuţi în muncă de birou, într-un singur loc, Evgheni Stepanovici îmbătrânise, îşi pierduse mobilitatea şi îşi crease numeroase tabieturi. Fără să-şi dea seama se speria de noul ce-l întâlnea la fiecare pas. Se uita curios pe chei la enormele nave cu fundul plat – cum arătau acum petrolierele – şi totul la de i se părea nefiresc, încurcat, deplasat de la locul obişnuit. În locul calelor, spaţiul rezervat pentru încărcătură era acum divizat în mici compartimente – tancuri. Pe punte – numai bocaporţi înguste cu mici luminatoare rotunde pentru observare. Pe mare, bocaporţile sunt închise etanş şi nava este astfel astupată ca o sticlă de bere. În secţia de maşini nu mai există maşini cu aburi, ci motoare Diesel. Toate vinciurile, cabestanele şi servmotorul cârmei sunt puse în mişcare\ nu cu aburi, ci cu electricitate, iar aparatura pentru stins incendiul nu mai e cu apă, ci cu bioxid de carbon. Dumnezeu să-i înţeleagă! El socotea că pe „Vega” toate fuseseră instalate mai înţelept şi mai raţional. Cândva râdea de comandanţii de nave comerciale analfabeţi şi fusese unul dintre primii comandanţi care studiase maşina cu aburi. Şi iată că acum, se întreba nedumerit de ce-i nevoie pe Caspica de motonave şi de staţii de radio în locul posturilor cu scântei şi de bigile electrice în locul celor cu aburi de altădată.

într-o după-amiază, după ce se potolise ţăcănitul maşinilor de calculat şi personalul cuviincios de la secţia de statistică începuse a vorbi aproape în şoaptă, Evgheni Stepanovici fu chemat la Godoian, directorul Oficiului de navigaţie al Mării Caspice. În timp ce urca ’ scările, legănându-tse domol ca o barcă cu bordaje înalte, fu cuprins de fel de fel de temeri. Nu cumva a făcut vreo încurcătură la buletine şi a fost descoperită? Ajuns în faţa uşii biroului, se opri şi-şi aranjă haina strâmibă şi scurtă.

Godoian şedea la birou, plecat peste hârtii. El înălţă capul şi ochelarii îi sticliră.

— Căpitan Kutasov? Ia loc, căpitane. Unde lucrezi?

Avea o voce blândă, calmă şi un cap care părea mic şi fragil pe lângă capul de piatră al bustului de pe masă. Evgheni Stepanovici prinse curaj.

— Sunt inspector la serviciul statistic.

— Eşti căpitan de cursă lungă’?

— Da.

— Unde ai făcut serviciul?

— Pe cargoul „Vega”. Zece ani.

— O, e un stagiu frumos! Trebuie să fi acumulat o bună practică în această meserie.

Godoian îşi îndreptă ochelarii şi zâmbi. Zâmbi şi Evgheni Stepanovici. Directorul Oficiului de navigaţie părea să fie un om minunat... Cu acelaşi zâmibet senin, directorul continuă:

— Lucrezi bine1, căpitane. Se vade că experienţa dumitale de pe navă te ajută în mare măsură...

— Nuru, experienţa mea nu-mi foloseşte aici. Statistica e cu totul altă muncă.

— Dacă-i aşa, sări Godoian, suspinând uşurat, ca un anchetator care a izbutit să stabilească punctul principal al acuzării, dacă-i aşa, n-ai ce căuta în birou, e limpede.

— Şi ce să faic atunci? murmură Evgheni Stepanovici cu glasul stins.

Şi din nou îi trecu prin minte bănuiala că s-o fi strecurat vreo greşeală în buletine.

Godoian se ridică şi pocni cu palma peste hârtiile din faţa sa:

— Treabă se găseşte, căpitane! Uite, petrolierul „Derbent” trece acum prin ultimele probe înainte de a intra în exploatare; zilele aistea va ieşi din docuri. Iată un loc potrivit pentru dumneata, nu-i aşa? Nu prea avem comandanţi cu experienţă.

Era o surpriză atât de mare, încât Evgheni Stepanovici nu răspunse imediat. Ştia că trebuie să refuze fără să mai stea pe gânduri, dar sub privirea lui Godoian parcă nu i se dezlega limiba.

— Socot că ar fi mai bine să rămân la postul meu, începu el cu rugăminte în glas, străduinidu-se să-i adauge şi o blândeţe plină de sinceritate. Mi-e greu, ştiţi... la vârsta mea...

Godoian se schimbă într-o clipă la faţă, luă un aer batjocoritor, ca şi cum şi-ar fi dat seama numaidecât că nu are înaintea lui pe omul pe care îl căuta.

— Vrei să rămâi la birou? Mă rog, cum crezi... zise el, privind obosit în lături şi adăugă: Eu îţi propun o muncă frumoasă, importantă. E-eh, căpitane!

Evgheni Stepanovici simţi că roşeşte. Vru să-l contrazică. Cum, adică, îşi îndeplineşte el prost treaba de mai puţină însemnătate ce-i este încredinţată? Dar totodată dorea să-l vadă din nou pe acest om tânăr şi energic zâmbindu-i prietenos, ca unui egal.

— Ce tonaj are „Derbent”-ul? întrebă pe neaşteptate Evgheni Stepanovici, surprins el însuşi de întrebarea lui. „Ca şi cum aş fi gata să primesc**, îşi zise el speriat.

Godoian îi răspunse râzând:

— Opt mii de tone bruta. E puţin pentru dumneata?

— N-n-Uţ, nu că ar fi puţin, dar voiam să ştiu... zise Evgheni Stepanovici, cu un zâmbet silit. Şi pentru ultima oară îi sări inima din loc simţind, că l-a luat gura pe dinainte. Dar Godoian se şi ridică, îi întinse mâna şi i-o strânse pe a lui cu o grabă ciudată:

— Prin urmare, am încheiat târgul! spuse el glumeţ. Ei, îţi

doresc succeis. Altul în locul dumitale ar fi primit cu amândouă mâinile, fără să mai stea la gânduri, pe când dumneata... Ei, ei, căpitane!

Evgheni Stepanovici zâmbea, ştergându-şi sudoarea de pe frunte. Încăperea liniştită de la serviciul de statistică, buletinele şi cifrele, toate astea erau acum departe, parcă gonite din mintea lui de vântul puternic de libertate ce-i şuiera în urechi.

2

Omul acesta venea de departe şi, ca să-i mai treacă urâtul, legă cunoştinţe îin vagon. Unei fete tinere din compartimentul vecin îi oferi un buchet de flori primăvăratice şi o ajută să-şi aranjeze bagajele în plasă.

— Îmi place să călătoresc, îi zise el, foarte degajat, nicăieri nu legi atâtea cunoştinţe interesante şi variate. Când călătoreşti te repauzezi, dar în acelaşi timp faci parcă şi un lucru folositor – te apropii de ţinta călătoriei. Datorită acestui fapt devii mai receptiv, ţi se trezeşte interesul pentru oameni. În călătorie oamenii devin mult mai comunicativi. De pildă, acum o oră noi doi nici nu ne cunoşteam, iar acum stai şi mă asculţi de parcă ţi-aş fi un vechi cunoscut. Iar dacă aş fi încercat să intru cu dumneata în vorbă pe stradă, cu siguranţă că te-ai fi/ ofensat. E şi timpul de altfel să facem cunoştinţă, mă numesc Kasaţki şi-s ofiţer secund în marina comercială.

Stăteau amânidoi la fereastra deschisă a vagonului. În zare începuseră să se profileze sondele petrolifere şi marea sclipea în depărtare ca o fâşie de oţel. Kasaţki întorcea politicos capul de câte ori trăgea un fum, de ţigară, pentru ca să nu-i vină în faţă, interlocutoarei sale. Ea îl privea cu curiozitate şi rezervă. Cu curiozitate, deoarece mişcările lui, ca şi felul lui de a vorbi, aveau ceva neaşteptat şi repezit şi deoarece nu izbutea absolut de loc să-şi dea seama, nici măcar cu aproximaţie, ce vârstă are. Cu rezervă, deoarece observase că o priveşte din când în când foarte atent, de parca ar vrea s-o cântăraască, iar când se întorcea şi privea pe fereastră, avea tot timpul senzaţia că îi urmăreşte

fiecare mişcare.

— Eu mi-am petrecut cea mai mare parte a vieţii mele călătorind şi am parcurs până acuma jumătate de glob, în lung şi-n lat. Gândurile marinarului sunt întotdeauna îndreptate spre punctul terminus al cursei sale. Acolo începe pentru el o nouă pagină din viaţă. Ce poate fi mai încântător decât o noapte petrecută într-un port necunoscut din sud? Vii din larg şi vezi deodată în jurul tău luminile de la ţărm, care se oglindesc toate în apă şi fac ca din adâncul mării să ţâşneaseă şuvoaie întregi ide lumină. Nava acostează la chei, începi să auzi voci oare vorbesc într-o limbă necunoscută, vezi siluetele bizare ale clădirilor, coroane de copaici nemaiîntâlniţi. Te cuprinde dorinţa să pătrunzi cât mai repede în acest oraş, unde nu ţi-e dat să petreci decât o singură noapte. Şi pentru că n-ai la dispoziţie mai mult decât o singură noapte, te simţi parcă aibia venit pe lume şi acest oraş străin devine pentru dumneata un fel de jucarie atrăgătoare. Te asigur că trăieşti o stare sufletească cu totul deosebită, în care intră numai curiozitate şi o seninătate lipsită de griji, altceva nimic.

— Da, trebuie să fie plăcut, zise fata, închizând puţin ochii şi umezindu-şi buzele cărnoase şi foarte rubinii. Mai povestiţi-mi ceva. Nu «înteţi cumva poet?

Kasaţki îşi scoase repezit chipiul şi-şi trecu degetele lungi prin păr. Ea observă cu mirare că e complet cărunt.

— În tinereţe am scris versuri, dar acum... m-am lăsat, răspunse el râzând voios. M-am supus autocriticii şi m-am lăsiat păgubaş. Ca şi de multe altele încă, despre care nici nu merită să mai pomenesc. Dar dumitale îţi plac versurile?

— Îmi plac. Mai povestiţi-mi ceva,. Ce mult vă invidiez că iar luaţi drumul mării!

— Degeaba, în meseria noastră, ca în oricare altă meserie, există etaje şi există subsoluri. De data asta trdbuie să cobor la subsol, aiş zice chiar în tină. Plec pe Caspica şi va trebui să mă îmbarc pe un petrolier. Caspica este o mare interioară unde n-ai nici oraşe necunoscute,

nici curse noi. O arşiţă feroce, ţărmurile – nişte pustiuri, iar încărcătura e inflamabilă. Sunt numit pe „Derhent” – unul din petrolierele de construcţie recentă. Petrolierele acestea siânt nişte cisterne plutitoare, de dimensiuni gigantice. Nişte originale aziluri de noapte maritime. Li se zice aşa deoarece marinarii nu rărnân multă vreme pe de, ci fug sub diferite pretexte. E şi greu să poţi rezista la monotonia ucigătoare a aceloraşi şi mereu aceloraşi curse, de-a lungul cărora îndatoririle sunt împărţite şi învăţate pe de rost ca rolurile într-o piesă de care ţi s-a făcut lehamite. Iar pauzele sunt scurte – escală de trei ore cât ţine umplerea tancurilor. Nu-i cazul să mă Invidiezi.

— Săracu! zise fata cu compătimire. Dacă vă plac atât de mult ţinuturile îndepărtate, de ce vă duceţi acolo?

— Da, o să-mi vie greu, continuă cu melancolie Kasaţki, de parcă n-ar fi auzit întrebarea. Pe uscat, evenimantele buimăcesc oamenii. Oricine ai fi, fiecare zi îţi rezervă o surpriză, cât ide mică. Pe când eu n-am să pot face altceva decât să ascult radio şi să citesc din când în când gazetele. De altfel şi pe mine mă pot aştepta surprize. Sunt surprize şi surprize. De curânid a luat foc pe Caspica petrolierul „Partizan”, poate ai auzit?... Asta-i...

Vorbea rar, cu pleoapele pe jumătate lăsate şi cu un aer trist. Fata oftă.

— Nu fiţi mâhnit, spuse ea, atingându-i prietenos braţul.

Kasaţki tresări.

— Mă gândeam tocmai la ce mă aşteaptă. De sărbătorile mari vasul va rămlâne la chei şi timpul rezervat pentru escală va fi poate prelungit cu vreo jumătate de ceas. Pe chei vor veni mai multe femei ca de obicei. Toată grija lor sunt bineînţeles soţii, taţii, fraţii pe care îi văd doar câte trei ore la cinici zile. Dar pe mine nu va veni să mă întâmpine nimeni. Sunt singur. Făcu o pauză. Singur cuc... Mă ierţi, te rog, nu te plictisesc?...

— Nu, nu, continuaţi, continuaţi spuse ea. Uitaţi-vă, apune soarele!

Soarele seăpăta pe după dealurile brune şi nouraşii de

deasupra lui se colorară în roz. Fata se rezemă de pervazul ferestrei şi vântul îi flutura părul. Kasaţki o privea iscoditor dintr-o parte, cu atenţie.

— Tare ciudat mai e omul, începu el iar să vorbească, nu încetează niciodată să viseze. Şi când voi fi pe mare voi continua să visez, să visez ţărmul, ca şi cum aş avea pe cineva care mă aşteaptă acolo.

în compartimentul fetei se juca domino şi se râdea zgomotos. Un flăcău cu faţa oacheşă scoase capul pe culoar şi strigă:

— Jenia, nu vii înăuntru? E vesel aici la noi.

Fata răspunse, puţin enervată:

— Nu, jucaţi fără mine!

Kasaţki spuse repede:

— N-ai vrea să mergem să bem ceva? Aici e groaznic de cald.

Străbătură oâtevă vagoane, fără să-şi vorbească. Pe platformele de legătură dintre vagoane, o sprijinea, strângându-i cu putere braţul mai sus de cot. Când ajunseră. În vagonul-restaurant, el comandă vin şi ţigări. Ea bău tăcută un pahar. El o întrebă cine este. Ea surise.

— Sunt studentă la Institutul de petrol. De fapt sunt deja inginer.

Kasaţki făcu o grimasă de nerăbdare. Timp de câteva minute păru căşi adună gândurile.

— Ce mult schimbă tehnica aspectul şi spiritul unei profesii! zise el. Uite, să luăm chiar profesia mea de marinar. Corabia cu vele a, fost inventată încă în epoca de bronz. Vela trebuie să fi fost atunci o piele de capră întinsă pe o cruce de lemn. Oamenii arau pe vremea aceea marinari îndrăzneţi. Meseria lor era. Extraordinar de grea, dar cu siguranţă că o socoteau atrăgătoare. Navigaţia cu vele s-a dezvoltat de-a lungul mai multor mii de ani şi totuşi a rămas mereu la aceeaşi velă aflată cu totul la voia vântului. Oamenii au trebuit să lupte cu elementele naturii şi marea era pentru ei ceva misterios, înfricoşător. Ea îi hrănea, ea zvârlea pe ţărm comori şi tot ea uneori îi ucidea.

Viaţa marinarilor era întotdeauna învăluită în misterul aventurilor romantice. Dar iată că într-o bună zi un mecanic englez, Fulton, pune pe o goeletă cu vele un motor cu aburi. Şi din ziua aceea navele încep să navigheze şi împotriva vântului. Erau încă greoaie şi se mişcau ca broaştele ţestoase. Elicea semăna cu un tirbuşon. Se credea că sub forma asta lungă se va înşuruba mai uşor în apă şi va avea putere mai multă să împingă nava.

Dar ce se întîâmplă? într-o zi se produce o avarie: se rupe din elice o bucată de spirală. Avaria s-a produs în larg şi nu se putea face nicio reparaţie aşa că s-au văzut nevoiţi să folosească numai cât a rămas din elice, şi rezultatul?... Nava şi-a mărit viteza aproape de două ori. Aşa au apărut elicele cu pale. Marea a început să se dea bătută încetul cu încetul. O dată cu apariţia radiocomunicaţiilor au dispărut şi misterele naufragiilor. Face să te uiţi astăzi la petrolierele noastre.

Parcă îţi vine greu să le mai zici corăbii. Îţi vine mai curând să le zici fabrici de viteză, mijloace de transport. Ca să le scufunzi nu-i de-ajums nici furtună, nici uragan, ar fi nevoie de o întreagă catastrofă meteorologică. Iar echipajul lor este alcătuit nu din marinari, căpitani, timonieri, ci din muncitori, tehnicieni, ingineri. De pe vremea lui Fulton şi până azi n-au trecut nicio sută de ani şi marea – gata, şi-a pierdut puterea asupra oamenilor. Nu-i grozav?

Kasaţki îşi bea vinul şi ochii îi scânteiau de plăcere. Vedea că partenera lui îi soarbe fiecare cuvânt, simţea vraja pe care o exercitau asupra ei vorbele lui curgătoare, alese. Deodată îşi aminti de flăcăul cel oacheş din compartiment şi surâse. „Trebuie să fie tătar”, gândi el.

— Tovarăşii dumitale de drum te aşteaptă, zise el pe neaşteptate, nu vrei să te întorci în compartiment?

— Nu, nu, vă ascult. Spuneaţi că spiritul profesiunii dumneavoastră s-a schimbat? Ce s-a întâmplat? Şi-a pierdut romantismul?

— Da. Tehnica navigaţiei a fost la început creaţia marinarilor. Toţi trăiau pe mare, o iubeau şi până la urmă

îşi terminau probabil viaţa în apa ei sărată. Dar iată că a apărut inginerul german Diesel, care nu ştiu dacă a fost vreodată pe mare şi chiair dacă a fost, n-a cunoscut, cred, decât cabina de clasa întâi; aceasta însă nu împiedică astăzi „Derbent”-ul să atingă eu ajutorul motoarelor Diesel viteza de treisprezece noduri. Modelele de nave se experimentează acum în bazine speciale, amenajate în laboratoare, unde se produc în mod artificial curenţi de apă, valuri minuscule, şi aşa mai departe. Se prea poate ca oamenii din aceste laboratoare nici să nu fi văzut vreodată o furtună adevărată, să fi luptat cu ea, să fi încercat pe spinarea lor loviturile ei. Şi eu toate acestea mijloacele de transport pe care ei le proiectează şi le construiesc nu se tem de furtuni. Romantismul mării nu-l mai găseşti astăzi decât în cuterele de pescuit şi el încântă poate numai pe turiştii din oraşele de pe continent. Şi să ştii că e mare păcat!

îşi termină vinul şi dădu paharul la o parte.

— Nu sunt de acord cu dumneavoastră, spuse deodată fata. Oamenii depun şi astăzi o muncă grea, ingrată pe navele cu vele. Nu pot stăpâni marea şi sunt bucuroşi când au norocul să ajungă cu bine la ţărm. Iată care este, după mine, romantismul lor. Dar asta nu constituie decât o bucurie de moment, zilele, lor în general sunt grele şi plicticoase. Mie îmi place mai mult romantismul izbânzilor, al scafandrilor care scot navele înecate tocmai în fundul mării, al spărgătoarelor de gheaţă care răizbesc în Arctica. Asta-i viaţa! Important este că posibilităţile omeneşti nu cunosc margini. Astăzi – pe fundul mării, mâine – sub ocean sau la Polul Nord. Poate că asta am s-o realizez eu… sau dumneavoastră. Cine ştie? Nu, lupta cu natura abia se încinge. Şi ne aşteaptă sumedenie de victorii! Când aţi vorbit despre elice, mi-a plăcut tare mult. Dar apoi aţi stricat totul, încheie ea strâmbând din buze fără răutate.

Kasaţki lăsă capul în jos.

— Ai dreptate, spuse el smerit, sunt un marinar necioplit, ignorant şi atâta tot…

— O, nu. Sunteţi foarte, foarte inteligent! Numai că nu vedeţi romantismul acolo unde trebuie.

Tăcură, se priviră şi izbucniră în râs. *

în compartimentul fetei jocul de domino continua. Flăcăul cel oacheş punea pietrele, lovindu-şi cu putere palma de banchetă. Loviturile răsunau violent şi asurzitor, ca nişte împuşcături.

— Mai încet, Husein, spuse cu blândeţe un bătrânel, aşezând în faţa lui pietrele în chip de gard, poate că alături se doarme…

— Nici dracu nu mai vede aici, exclamă flăcăul, amestecând pietrele. E întuneric. Gata! M-am săturat.

Se ridică, scuipă pe fereastră şi se aşeză la loc.

— Ascultaţi, începu el, trăgându-se mai aproape de vecinul său, sunteţi doctor, mi se pare. Nu-i aşa?

— Da, sunt.

— Spuneţi-imi atunci ce-i aia patima beţiei?

— Adică cum, patima beţiei? Alcoolismul, vrei să spui?

— Mă rog, fie şi alcoolismul, totuna e. Ei, ce-i? O boală, ori ba?

Doctorul îşi mângâie bărbuţa.

— Fără îndoială că da. Obişnui rea organismului cu alcoolul merge -rraână în mână cu otrăvirea şi degenerarea ţesuturilor. E o boală grea. Şi bagă bine de seamă, ea se transmite prin ereditate!

— Şi cum se tratează această boală?

— Din păcate nu există deoât un singur mijloc eficace, răspunse doctorul, zâmibind, să te laşi de băutură.

— Bun mijloc î

Flăcăul îşi întinse picioarele, se rezemă de perete şi tăcu. Ţigara îi era pe terminate şi, în întuneric, se părea că ţine între dinţi un tăciune.

— Aşadar, dumneata bei? se interesă doctorul.

— Să zicem că da.

— Lasă-te, Husein. Neapărat, să te laşi!

— Nicio grijă…

Tăcură amândoi. După puţină vreme doctorul îşi luă de

sus coşul cu mâncare. Îşi întinse frumuşel un ziar pe genunchi şi scoase din coş nişte ouă tari, pline şi un pui. Dădu cu mâna peste sticla cu votcă, dar o lăsă la locul ei şi închise repede coşul.

— Minunată pasăre, spuse el mestecând o bucată de pui. Vrei o bucăţică?

— Nu vreau, răspunse Husein. Ascultă, doctore.

— Ei?

— Poate fi judecat cineva pentru faptul că-i bolnav?

— Nu înţeleg.

— Foarte simplu! Dumneata, de pildă, suferi de patima beţiei sau, ca să zic ca dumneata, eşti alcoolic, ai douăitrei absenţe nemotivate şi pentru asta eşti judecat de o comisie de judecată tovărăşească cu un acuzator la masa roşie şi aşa mai departe. E just?

— M-m… Siguir că-i just. Adică, vorbesc în general. Că vezi dumneata, Husein, noi numim alcoolismul boală în sensul că este însoţit de fenomene de boală, otrăveşte organismul şi aşa mai departe. Dar depinde de dumneata să pui capăt acestui lucru, să încetezi de a mai bea alcool. Dacă n-o faci, ba pe lângă asta mai calci disciplina, sigur că vei fi judecat. Judecat nu pentru că eşti bolnav, ci pentru că n-ai voinţă să te vindeci, înţelegi?

— Foarte simplu!

— ’Trăieşti într-un colectiv, Husein, iar într-un colectiv lipsa de bunăvoinţă este egală de multe ori cu un delict. Trebuie să faci un lucru şi nu-l faci – e un delict, un delict aşa-zis pasiv, totuşi… delict.

— Ajunge. M-am, lămurit!

— Sper că nu pe dumneata te-au judecat?

— Ba poate că da!

— Şi pentru ce?

— Păi pentru asta, na.

Husein se ridică şi astupă cu trupul lui mare toată fereastra. În compartiment se făcu întuneric de-a binelea.

— M-au condamnat rău, spuse el calm. M-au zburat ’ afară din Comsomol, m-au concediat de pe navă. Ce mai

sunt eu acum? Un izgonit cu pecete de lumpen…

— Nu vorbi prostii, zise doctorul cu asprime. Ia zi, cum s-a întâmplat?

— Simplu de tot. Cu mine, doctore, e aşa: lucrez o lună, două, ba chiar şi trei, şi uit până şi ce miros are spirtul. Pentru că-mi cunosc slăbiciunea şi-mi zic: ho!

Dar din păcate, boala asta zaice în mine. Zace şi pândeşte momentul când am să mă las moale şi n-am să mai pot rezista. Pentru că am câteodată stări când sunt nemulţumit de. Mine şi mi se pare că şi ceilalţi mă privesc chiorâş. Şi fără ciocniri nu se poate nici în prietenie, nici în muncă. Ei, şi atunci sari la oameni. Nimic nu-ţi mai place şi nu mai vezi nicăieri nicio licărire de speranţă.

— Păi ăştia-s nervi. Spune-mi, pentru ce ai fost judecat?

— Da-mi voie. Eu la navă sunt motorist. Şi pe *o* navă maşina ocupă locul întâi, aşa că eu sunt un om de care e nevoie. Cunosc maşina din practică, din experienţă, sunt obişnuit cu ea, nu -ca mecanicul de navă care mai întjii a învăţat, a studiat maşina din cărţi şi abia pe urmă a căpătat practică. M-ar fi interesat şi pe mine să aflu la ce foloseşte cutare sau cutare, dar cum să ajungi să afli ceva dacă mecanicul-şef îţi zice: tu fă ce-ţi spun. Treaba mea e să execut. O dată m-am ţinut de el: de ce aşa, de ce pe dincolo? Mi-a tăiat vorba: tu fă şi nu întreba! El n-are interes ca eu să ştiu, din moment cei el ştie şi se bizuie pe dânsul. Şi pe mine asta mă rodea. De ce ţine cunoştinţele numai pentru el? Cred că şi eu aş putea pricepe iucrurile la fel de bine ca şi dânsul. Ei, şi pe chestia asta, ne-am luat la harţă în timpul unei escale în port. Atunci mi-a venit clipa aceea de slăbiciune… pe scurt, nevoia să beau. M-am dus pe loc.

— Şi nu te-ai mai înapoiat la bord?

— Nu, nu m-am mai înapoiat. De cum am intrat în cârciumă, burduf m-am făcut cât ai clipi şi am devenit fiară. Când mă îmibăt sunt ca turbat şi mă pot lega de oameni fără niciun motiv. În plus de asta trebuie să ştii, am o putere grozavă. Au încercat tovarăşii să mă domolească şi

a ieşit un tărăboi că nici nu vreau să-mi mai aduc aminte...

— Ai bătut pe cineva, sau ce?

— Da, şi asta. Am fost judecat mult mai târ. Ziu, când nava s-a întors înapoi. Au adunat atunci tot echipajul la colţul roşu, pe mine m-au aşezat deoparte, aşa cum e regula. Locţiitorul politic a fost acuzatorul... „El (adică eu), spunea, aduce apă la moară duşmanului de clasă". A vorbit mult, dar mie nu mi-a fost de loc ruşine şi m-am înrăit şi mai tare, şi n-am mai vrut nici să mă apăr... Ruşine mi s-a făcut albia acum, aici...

— De ce acum?

— Pentru că dumneata m-ai lămurit cum. Trebuie. Iaca, un om ca toţi oamenii, stai şi rozi un picioruş de pui... Şi ce bine mi-ai explicat!

Ciudat om mai eşti, zise doctorul zâmbind. Şi încotro călătoreşti acum, dacă-mi dai voie să te întreb?

— Plec să lucrez pe o nouă motonavă, îi zice „Derbent". Mă trimit cadrele. Ei speră că la noul loc de muncă am să mă las de băutură. Le-am promis, parcă ce mă costă?...

— Nu, nu, trebuie să te laşi neapărat, zise doctorul tuşind, trebuie să ta stăpâneşti.

— Am înţeles. Ai vorbit destul de bine adineaori. Mai bine nu se poate... Ajunge...

Deasupra capetelor lor se aprinse lumina. Husein stătea în mijlocul compartimentului cu mâinile la spate. Era trist şi părea că traige cu urechea.

— Unde o fi dispărut Jenia? spuse el. O fi tot cu măgădăul acela?

— Îţi place? întrebă doctorul zâmbind.

Husein plecă capul fără să răspundă şi ieşi pe culoar...

Trenul se apropia de gară. Pe fondul întunecat al cerului luminile sondelor petrolifere sclipeau ca nişte stele mari, gălbui. Jenia, aranjându-şi din mers părul, venea repede pe culoar. Zărindu-l pe Husein, se opri şi se întoarse cu faţa spre fereastra deschisă. El văzu că-şi ştergea ochii cu batista şi se apropie de ea, rămânând în spatele ei.

— Dă-mi voie să mă uit la dumneata, îi spuse el brutal. S-

a întâmplat ceva, Jenia?

— Lasă-mă, îi răspunse ea încet, o să-mi treacă… Nu vreau să observe cineva…

Husein îi luă mâna.

— Nu te vede nimeni, e întuneric. S-a legat de dumneata, ia spune!

— Nu-i nimic, răspunse ea, suflându-işi nasul cu furie. Ce mizetrabil… Dar, te rog, niciun cuvânt!

— Te-am chemat atunci şi n-ai vrut să vii, îi reproşa Husein. Şi unde-i el acum?

— Pe platformă… Nu cumva însă să-ţi treacă prin minte să-i spui ceva…

— Nu-i spun nimic, zise Husein şi scoase din buzu nar un pitac de aramă pe care îl zvârli în sus şi îi prinse în palmă. Ştii ceva? Intră în compartimentul dumitale, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Înţelegi?

Ea îl fixă cu privirea.

— Ce vrei să faci?… Husein…

— Am să-l desfigurez aşa cum a făcut dumnezeu cu broasca ţestoasă, răspunse el încet, cu un aeir preocupat, atâta tot.

— Ai înnebunit?

— De loc…

— Nu cumva să îndrăzneşti! şi se agăţă de mâneea lui,. Şoptind cu desperare: Te implor, să ştii că ţip, dacă…

— De ce te frământi? întrebă Husein mirat. Dacă te supără, n-am să-l ating. Deşi n-ar strica.

— Nu, nu, te rog. Ce sălbăticie! Era aproape să-l pălmuiesc chiar eu, zise ea şi dădu din umeri.

— Păcat că n-ai făcut-o…

— Nu, acum, sunt încântată că m-am stăpânit. M-am smucit şi am plecat, zise ea şi, apropiindu-se conspirativ cu faţa de Husein, adăugă,: Acum dumneata m-ai speriat mai tare. Sălbatioule! Numai nu pleca de lângă mine, s-ar putea să vină.

Husein o privi chionâş şi începu să se joace distrat cu pitacul. Ea stătea lângă el şi-l cerceta din ochi cu interes.

— Ascultă, spuse în cele din urmă, ce-i cu moneda asta?

— Asta? întrebă el, desfăcând palma. Şi apoi, strângând imediat la loc pumnul, vârî banul în buzunar şi răspunse: Un pitac obişnuit…

— Văd, zise Jenia cu ironie.

— Cu el loveşti mai tare… îi explică el fără chef.

Fata făcu ochii mari şi deodată izjbucni în râs. Râdea întoarsă către, fereastră, acoperindu-şi faţa, cu mâinile. După ce râse cât putu, răsuflă şi-şi muşcă, buzele.

— Iartă-mă, şopti ea, silindu-se să-şi înăbuşe râsul, mi-e imposibil să mă reţin, eşti pur şi simplu un spintecător!

Apoi dintr-o dată deveni serioasă şi spuse din inimă:

— Totuşi îţi mulţumesc, eşti un bun tovarăş. Acum o să cobor, îm împreună şi ai să mă ajuţi să-mi duc bagajele. Ce bine că ne-am. Cunoscut. Peste câteiva. Zile am putea să ne întâlnim. Vrei? *

— Vreau, mormăi Husein, scoţându-şi încetişor mâna din buzunar şi privind în jur. Mi se pare că vine cineva.

Kasaţki trecea prin vagon fluierând încet. La lumina becurilor părea mai tânăr şi mai zvelt. Mergea, bocănind înadins eu tocurile la fiecare pas rar pe care îl făcea şi îşi ţinea umerii ’drepţi, pozând. Ajungând în dreptul lui Husein, se uită la el cu o privire senină şi candidă care parcă spunea: „Mie nu mi-a mers, încearcă acum1 tu. Nu scăpa ocazia, tinere!”

— Ce tip obraznic, lua-l-ar dracu! exclamă Husein petrecându-l cu privirea. Tare aş fi curios să ştiu cine-i.

Trenul trecu în goană printre şiruri lungi de vagoane de marfă, huruind la macazuri. Pe fereastră se vedeau defilând în zbor şiruri de lumini şi siluetele întunecate ale rafinăriilor de petrol, învăluite în rotocoale de fum. Kasaţki şedea lângă uşă, pe valiză.

— Stepă, arşiţă şi fum, spunea el însoţitorului de vagon. Păi unde-i ţinutul înfloritor? Şi acum, poftim: oraşul ăsta afumat. Curată, înşelătorie acest exotism.

Se amuiza de tăcerea ursuză a însoţitorului şi-i cerceta pe pasageri cu Ochii săi zâmbitori şi vioi.

Observându-l fără ca el să bage de seamă, Jenia îi şopti lui Husein:

— Omul ăsta n-are pic de ruşines, s-a uitat acum la mine şi a zâmbit. Ştii, mi-e frică de el…

3

în noaptea în care noul petroliejr „Derbent” ocupă pentru întâia oară un loc la chei, iar viitorul lui comandant, Evgheni Stepanovici Kutasov, dormi pentru ultima oară acasă, Basov, şeful mecanic proasipăt numit pe „Derbent”, hoinări până în zori fără nicio ţintă pe bulevardul de pe litoral.

Părea cam ameţit de băutură şi foarte îngândurat. Când se apropia de apă şi-şi aprindea o ţigară, când se aşeza pe o bancă şi se uita îndelung la stele printre crengile sakâmilor.

Pe la revărsatul zorilor, când luminile din radă se stinseră şi secera lunii se înecă în mare, se propti cu coatele de parapetul cheiului şi scuipă printre dinţi într-un val ce se sparse de dig.

— Mi-am stricat viaţa, spuse el încet, o viaţă pierdută… N-am avut noroc.

Şi-şi răscoli amintirile, retrăind diverse episoade din trecut şi străduindu-se să găsească pricina nefericirii sale. Se gândea la oamenii care i-au fost aproape şi dintre care nu mai are acum pe nimeni. Nu se putea obişnui cu ideea că ei locuiesc cu toţii în acest oraş, şi cu toate acestea n-are la cine să se ducă şi e silit să-şi petreacă noaptea pe bulevard.

Bunăoară inginerul Iakov Neiman. Ce frumos i-a zâmbit atunci când s-au întâlnit pentru prima oară la docuri! Pe vremea aceea Neiman era vesel, avea obrajii rumeni, era guraliv şi glasul lui răsuna ca un gong pe cheiuri.

S-au împrietenit în perioada reparaţiilor de iarnă a navelor. Iarna, docurile se aflau în mare fierbere. Veneau zeci de nave la reparat şi înţesau cheiurile. Secţiile de reparaţie lucrau în trei schimburi. Pe platforme şi pe căile de acces mişunau ofiţeri, piloţi, comandanţi, mecanici. Ei ofereau ţigări inginerilor buimaci de oboseală, aducând

vorba la fiecare trei cuvinte despre aceeaşi chestiune: dacă nu s-ar putea cumva executa comanda lor peste rând.

Brigada lui Basov fusese trecută la repararea motoarelor unui mare petrolier. După ce sunase sirena, brigada lui se adunase pe punte. Îl aşteptau pe Neiman, inginerul docurilor, care zăbovea. Mecanicul-şef al petrolierului se plimba de-a lungul punţii privind spre dană. Basov vedea că mecanicyl e furigş pe Neiman că-l face să aibă atâţia timpi morţi şi că e gata să-şi verse necazul asupra lui, a lui Basov.

Neiman apăru pe navă peste vreo două ore. Târându-şi cu greu picioarele, urcă schela şi intră la bord.

Basov se aplecă spre el şi se uită la faţa lui.

— Eşti bolnav, nu poţi lucra, îi zise el îngrijorat, uite, ţi-s buzele livide... Şi oamenii mei stau fără lucru. Ce-i de făcut?

Tăcu, atent la respiraţia grea a lui Neiman. Ardea de dorinţa de a lua asupra sa răspunderea „numai ca să se poată trece fără întârziere la lucru.

— Mă angajez eu să predau comanda, zi-se el repede. N-avea grijă, o să fie totul în regulă. Că doar n-o fi mare filosofie. Nevoia îl învaţă pe om.

Inginerul abia putu să-şi deschidă ochii umflaţi.

— Crezi că ai să poţi? Nu te cam pripeşti, dragul meu? îl întrebă el pe Basov, care stătea în faţa lui, privindu-l ca prin ceaţă, cu ochii plini de îndoială şi speranţă. Lucrezi aici de puţină vreme. Făcu o pauză dar „întrucât nu-i veni nimic altceva în minte, zise: Fie, apucă-te de lucru... Şi îşi văzu de drum.

Brigada coborî la maşini. În timp ce montorii scoteau piesele defecte, Basov trase o fugă până la remorcherul intrat în reparaţie la dana vecină. Aici, şeful de brigadă Bronnikov îl aştepta la rândul său pe inginerul Neiman.

— Neiman s-a îmbolnăvit, îi spuse Basov. Ai la tine lista de reparaţii? Da? Atunci demontează motorul. Executăm noi singuri comanda.

Bronnikov îşi împreună consternat mâinile.

— Ce, ai înnebunit? Să-l înlocuiesc eu pe inginer? Cum

asta, păcatele mele?

— Ce vrei, să ţinem în loc reparaţiile? strigă Basov, pierzându-şi răbdarea. Ei, fir-ar al dracului, hotărăşte mai repede! Parcă ai fi un iepure, Bronea, aşa tremură pielea pe tine.

întorcându-se la petrolierul. Lui, Basov văzu cum Bronnikov aleargă prin dană, să-şi adune lăcătuşii. El nu mai avea acum nicio îndoială că va fi în stare să execuţie comanda. Îl îngrijora doar faptul că Bronnikov are oameni puţini şi se oam teme, aşa că s-ar putea că din cauza asta lucrurile să nu iasă cum trebuie.

După ce piesele1 defecte fură demontate, Basov să duse la serviciul tehnic. Aci află însă că toţi proiectanţii sunt ocupaţi şi n-are cine să se apuce să întocmească schiţele.

— Păi n-am oameni, spunea şeful secţiei dând din mâini, n-am şi gata. Am încheiat orice discuţie! şi încercă să-l ocolească pe Basov, care-i barase drumuL

Basov sie uită la el, îl văzu nervos, dădu din umeri şi zise cu hotărâre:

— Daţi-mi hârtie şi am să fac eu schiţele. Doar nu putem ţine reparaţiile în loc!

Se întoarse pe petrolier cu un sul de hârtie şi se instala într-o cabină pe care o găsi liberă. Bronnikov veni repede de pe remorcher la el, furios, ca omul care nu-i sigur pe el, cii s-a lăsat doar convins.

— Ce să fac cu toată grămada asta de piese? zbieră el la Basov. Serviciul tehnic nu vrea să întocmească schiţele.

— O să le întocmim singuri, îi răspunse Basov, prinzând cu pioneze o coală de hârtie pe o scândură.

Fără ca Bronnikov să observe, el îl urmărea cu privirile, străduindu-se să pară indiferent. De fapt era emoţionat şi el.

Ce, eşti nebun? sări Bronnikov furios. Cu tine omul poate uşor intra la apă, zău aşa!

— Tu înseamnă dimensiunile, îi spuse calm Basov.

Lucrară până seara târziu. Bronnikov se mai linişti; se duse să ia dimensiunile pieselor, apoi alergă la magazin să

cumpere de-ale mâncării.

Când isprăviră şi ieşiră din cabină, afară era întuneric şi pe cer luceau stelele, atât de luminoase iarna. Prin ferestrele luminate ale clădirilor unde se aflau instalate atelierele docurilor răzbătea un vuiet intens, trepidant. Pe punţile înalte şi întunecoase ale navelor ţâşneau ici, colo scântei verzi de la aparatul de sudură.

— Nu trebuie să predăm lucrarea fără Neiman, îl imploră Bronnikov pe Basov, apucându-l de braţ, o să mai dăm de bucluc. Zău, lasă, Saşa.

Nu mai era furios şi înciudat pe el însuşi, dar se temea de neplăcerile care ar putea urma. Basov îi cuprinse de talie.

— Ai uitat proiectele pe care le făceam în şcoală? zise el zeflemitor. Le predam cu curaj pentru că ştiam că n-au să fie folosite. Dar chiar n-am învăţat nimic din de?

Predară schiţele la serviciul tehnic şi, la poarta uzinei, se despărţiră.

Neiman se prezentă la uzină în ziua în care atelierul urma să livreze brigăzilor piesele gata lucrate. Neiman era încă palid şi, frecându-şi mâinile îngheţate, se întorcea tot timpul cu faţa la soare.

— Am zăcut de mi s-a urât, zise el bine dispus lui Basov. Cum merg treburile pe petrolier?

— Serviciul tehnic a fost prea aglomerat, îi răspunse Basov, şi-am executat noi singuri schiţele.

— Bravo! Ei, să le vedem mai repede şi să le predăm.

— Le-am predat în aceeaşi zi. Astăzi trebuie să mi se livreze piesele.

Neiman începu să fluiere preocupat şi se uită cu coada ochiului la Basov. În1 clipa asta parcă aducea puţin cu Bronnikov, când fusese cuprins de teamă,

— Probabil că o parte din piese nu au intrat încă la dimensionare? întrebă Neiman încet şi Basov înţelese ce se ascundea în dosul acestei întrebări diplomatice: „Eşti sigur de ce-ai făcut? Poate s-ar mai putea opri. Dacă ai greşit?”

— Ţi-am spus doar că astăzi vor fi gata, spuse Basov. Atelierul mi-a promis să ni le livreze către orele două.

„Nu te amesteca, îi răspunse el cu alte cuvinte lui Neim’an, ştiu tot şi vreau să risc.”

Neiman înţelese. Îl bătu pe Basov pe umăr şi faţa i se însenină. \

— Mi s-au îngrămădit între timp o mulţime de treburi la administraţie, îi zise el bine dispus. Ai să conduci singur montajul. Bine?

Către amiază serviciul tehnic livră într-adevăr piesele şi brigăzile începură să le monteze. Basov supraveghea lucrările. I se păru la un moment dat că oamenii ar putea fi repartizaţi altfel. Din brigada lui Bronnikov lipseau câţiva; Basov îi trimise o parte din montorii lui. În compartimentul maşinilor se făcu mai mult loc.

Ridicară primul piston; pistonul rămase atârnat de lanţ – pinioanele macaralei mobile erau înţepenite. Basov dădu dispoziţie ca pistonul să fie coborât pe grătar, se sui singur la igrinda pisicii şi ceru să se ungă pinioanele cu petrol. Examină personal fiecare piesă; se mânji cu ulei mineral şi năduşi. Atât de calm făcea totul încât ai fi zis că nu se grăbeşte de fel.

Montorii erau încruntaţi, dar se supuneau ordinelor fără să scoată o vorbă. Când fu ridicat primul piston, Basov se uită la ceas. La macara lucrau trei oameni şi parcă se stinghereau unul pe celălalt. La motor, dimpotrivă, erau puţini şi se speteau cu treaba.

Pistonul fu coborât şi blocul înşurubat. Basov chemă pe unul dintre cei ce lucrau la macara şi-l trimise jos, să ajute la fixarea bielei. Montorii şăguiau: „Ăsta e cronometraj, nu mai e montaj”.

Fu ridicat al doilea piston. Cursorul macaralei lunecă de data aceasta repede pe grindă. Montorii se grăbeau, îi supărau opririle, temându-se că vor câştiga prea puţin. Basov urmări întreaga operaţie de fixare a bielei. Ea le luă zece minute.

Cu cel de al treilea cilindru terminară treaba în opt minute. Montorii lucrau tăcuţi, cu un fel de concentrare rar întâlnită.

Neiman intră în compartimentul maşinilor. Se uită cum şi la ce se lucrează, fără să-l strige pe Basov.

Fu instalat şi arborele cu carne precum şi alte piese care cereau să fie foarte minuţios montate. Basov repartiză din nou oamenii altfel decât înainte. Acum, elaproape că nu mai punea mâna pe nimic pentru ca să poată observa şi conduce. Deodată îl zări pe Neiman şi se urcă sus, la el.

— Ai văzut cum i-am repartizat? îl întrebă el încântat.

Neiman îl privi prietenos, cu drag.

— Puteam să nu viu de loc, îi zise el. Ordjonikidze spune că cea mai bună organizare este acolo unde nu există oameni de neînlocuit. Şi-i foarte just.

Basov fu mişcat de această laudă, dar îl ji dădu seama că Neiman nu remarcase lucrul cel mai important, şi anume că montarea fusese făcută mai repede decât de obicei.

Ţinea să-i relateze lui Neiman experienţa sa. Dar Neiman se grăbea.

— Trebuie să dai o fugă pe remorcher, la Bronnikov, îi zise el îngrijorat, acolo au cam rămas în urmă.

La şcoala tehnică profesorul de fizică îi spunea lui Basov:

— Ai o minte limpede, dar prea mult spirit practic.

Basov nu-l contrazicea. Simţea el însuşi că-i lipseşte ceva, poate răbdarea… Când se ţineau prelegeri cu teme abstracte, stătea ca pe ghimpi, de parcă simţea cu întreaga lui fiinţă că minutele se pierd inutil. În schimb, la cursurile de termodinamică sau la studierea organelor de maşini, sorbea fiecare cuvânt. Era tocmai ceea ce-i lipsise lui înainte de a intra la şcoala tehnică, când naviga ca motorist. Motorul îşi pierdea acum tainele lui înspăimântătoare, de neatins şi devenea ceva simplu şi lesne de priceput.

în docuri atenţia lui era îndreptată spre procesele de muncă. Îl interesa cum se succed operaţiile la fabricarea pieselor şi întârzia uneori îndelung prin ateliere.

Segmenţii de piston se taie la strung şi Basov are impresia că dacă la strung s-ar pune două cuţite, lucrul ar merge mai repede şi s-ar putea economisi şi material.

Sau vede cum montorii toarnă un manşon – şi din nou are impresia că s-ar putea inventa un sistem de turnare mai rapid şi «**»

COM. SlN0/CAî (;, 7jf 49 RAfew*. Picuri*

8 8 l l o i t C A l

Totuşi ceea ce i se părea lui la prima vedere simplu şi un rod al întâmplării era de fapt ceva gândit până în cele mai mici amănunte. Metodele de lucru se făureau ani de-a rândul şi orice încercare de a le schimba se izbea de greutăţi. Basov punea întrebări maiştrilor, şi aceştia, în spatele lui, schimbau între ei priviri, în care se putea citi: „e încă verde", „struguri văratici". Se dădea bătut un timp pentru a revedea lucrurile şi apoi iar încerca să le organizeze în aşa fel încât să facă economie de timp.

îşi zicea adesea că munca ar putea fi cel mai uşor îmbunătăţită de muncitori la strung, dar muncitorii nu cunosc teoretic operaţia de strunjire şi nu ştiu la ce sunt necesare piesele pe care le execută ei la strung. În uzină sunt mulţi muncitori cărora Je place să ia o carte în mână, dar o răsfoiesc cu invidia neputincioasă a săracului care stă şi se uită la vitrina unui magazin cu lucruri scumpe. Unii încep să înveţe, ies din producţie şi nu se mai întorc la uzină. Uzina pierde oamenii cei mai buni, în locul cărora vin alţii noi, din rândurile muncitorilor necalificaţi. Şi Basov se gândea că cel mai bun lucru ar fi ca oamenii să fie instruiţi chiar la uzină.

Într-o zi intră în biroul lui Neiman. Inginerul era într-o stare de însufleţire deosebită. Puse schiţele la o parte şi îl pofti pe Basov să şadă.

— Viu acum de la plenara comitetului raional, îi zise el. S-a hotărât să se introducă învăţământul în toate secţiile uzinei. Avem de îndeplinit o muncă mare.

Se plimba prin cameră şi glasul său puternic făcea să răsune tavanul.

— Le-am spus: uitaţi-vă ce se întâmplă, tovarăşi! Comsomoliştii din ateliere, profitând ’ de pauza de la prânz, vin pe nave ca să vadă unde e plasată şi la ce serveşte

fiecare piesă, dar mecanicii îi alungă pentru că n-au chef să le dea explicaţii. Serviciul tehnic greşeşte schiţele, iar atelierele execută orbeşte orice năzdrăvănie. Şi când piesele ajung la montori, aceştia îl blestemă şi pe proiectant şi atelierele şi se apucă în momentul montării să mutileze fără milă piesele: „Numai să intre dracului cum o fi”. Aici, le-am zis, sancţiunile disciplinare nu ajută. Nu de mustrări e nevoie, ci de nivel tehnic. Oamenii trebuie instruiţi… îşi trase răsuflarea şi încheie triumfător: Pe scurt, îi punem pe învăţătură!

Basov vru să-i spună că el s-a gândit mai demult la asta, dar tăcu. Era preocupat acum de felul în care va fi organizat învăţământul tehnic în uzină. Printre muncitori erau unii capabili, alţii – greoi la minte, unii mai culţi, alţii care abia ştiau să citească şi i se părea o imposibilitate să fie instruiţi toţi grămadă. Peste câteva zile i se propuse chiar lui să organizeze instruirea montorilor şi el primi: dacă comitetul raional consideră că învăţământul este posibil, de ce nu s-ar apuca el, Basov, de asta?

Serile, în jurul mesei roşii de pe scena clubului, se întrunea comisia. Iakov Neiman, cu o căciulă caucaziană în cap şi cu cizme din piele de capră în picioare, semăna cu un tâlhar de operetă. Îi chema pe montori unul câte unul. Ei veneau din fundul sălii, se opreau în faţa mesei şi obrajii le ardeau. Când un răspuns nu era bun, se stârnea rumoare în sală, din primele rânduri începea să se audă şoptitul celor care suflau şi Neiman ciocănea cu dopul de marginea carafei.

Aici la club avea loc examenul de verificare a unui minimum de cunoştinţe tehnice – o campanie extraordinară care i-a dat pentru multă vreme lui Basov curaj şi încredere în sine, încredere care-l făcea fericit. Şedea alături de Neiman, privea cu încordare pe fiecare din cei întrebaţi, temându-se din tot sufletul ca nu cumva respectivul să se intimideze şi să-şi piardă şirul gândurilor. Dar montorii răspundeau cu vioiciune şi, ca şi cum ar fi aşteptat să li se pună şi alte întrebări, nu se grăbeau să treacă la locurile

lor. Basov îşi petrecu la masa roşie multe seri, cercetând neobosit feţele muncitorilor pe care îi cunoştea atât de bine, dar care exprimau acum sentimente noi, de parcă erau luminate dinăuntru.

Peste câtva timp începu sa se vorbească la uzină despre o propunere a strungarului Zakiria Eibat, pe care Basov îl cunoştea.

Era un mic azerbaidjan, aproape un adolescent. Acest omuleţ oacheş, slăbuţ, cu o chică de păr creţ pe cap venea la cursurile montorilor, îi punea lui Basov întrebări şi câteodată intra în controversă cu el. Dăduse printre primii examenul şi luase „foarte bine”. După examen venise într-o zi pe motonava unde lucra Basov.

— Am ceva… ceva important, zise el misterios.

Era emoţionat, ochii îi străluceau. Basov îl luă la braţ.

— Hai să ne plimbăm, îi zise el prietenos. Despre ce e vorba, Zakiria?

— Ştii, ieri am reuşit să dublez viteza la strung, începu acesta emoţionat. Am luat un şpan mai gros. Şi a ieşit straşnic. Numai că maistrul a văzut şi s-a apucat să ţipe la mine: „Fugi după câştig şi îmi distrugi strungul!”

— Mai domol, Zakiria, îi zise Basov. Lasă că aranjăm noi.

— M-am mai gândit şi la alezarea pistoanelor. Noi strângem pistonul cu umerii menghinei şi proptim capul centrându-l posterior. Or, când capul e centrat atunci e greu de lucrat fundul după model. Eu am lăsat capul liber. Am făcut toate calculele şi am strâns pistonul mai tare. A ieşit straşnic. Acum nu mai mi-e greu să execut’ fundul după şablon, înţelegi? înainte, în şase ore lucram un piston, acum fac în acelaşi timp două şi jumătate. Deocamdată n-a observat nimeni asta, aşa că, bagă de seamă, nu scăpa vreo vorbă.

— De ce?

— Vai, fiindcă tu nu cunoşti secţia noastră. Din nou au să spună că distrug strungul, şi o să iasă scandal.

Basov se întunecă la faţă şi zvârli ţigara peste bord.

— Vorbeşti de parcă ai fi furat pe cineva, zise el indignat.

Maistrul vostru e un nemernic. Lasă că vorbesc eu cu Neiman.

Către seară Basov se duse la Neiman. În biroul lui mai erau oameni. Bronnikov povestea ceva râzând mfundat şi întrerupt, iar Neiman îi ţinea isonul hohotind de răsuna încăperea.

Basov luă loc pe un scaun.

— E o porcărie ce se petrece la secţia mecanică, spuse el enervat. Maistrul Luhnov face crize de isterie şi urlă la muncitori pentru că aceştia ridică productivitatea muncii. Ascultă!

Şi-i relată fără grabă toate amănuntele convorbirii sale cu Eibat. Neiman continua să zâmbească blând, dar în cameră se făcuse linişte şi oamenii ascultau încordaţi.

— Băiatul a chibzuit foarte bine, continua Basov. Eliberează capul din umerii menghinei şi alezează după şablon. Metoda asta trebuie introdusă neapărat. Iar maistrului să i se tragă o săpuneală ca să nu mai facă porcării.

— Stai, nu te grăbi, îl întrerupse Neiman, care încetase să zâmbească şi faţa-i căpătase acea expresie rece şi plină de încordare pe care o avea când asculta pretenţiile clienţilor. Am mai auzit eu de asta. Află, şi îl privi pe Basov cu severitate, că maistrul Luhnov nu face porcării, ci îi învaţă pe oameni să fie disciplinaţi. Inventatorul tău putea să distrugă strungul. Ce-ai vrea tu: ca maistrul să se lase învăţat de el, sau ce?... Uite, poftim, continuă el adresându-se de astă dată lui Bronnikov, pare-mi-se că cu învăţământul ăsta tehnic s-a căzut în extrema cealaltă. În goana după câştig au să ni se urce în cap. Şi mai găsesc şi apărători, adăugă el arătând cu capul spre Basov.

— Dracu să te-nţeleagă! izbucni Basov, umflându-şi nările. A intrat administraţia în panică din cauză că muncitorii au început să-şi pună creierii la contribuţie! Iartă-mă, dar asta pentru mine înseamnă un fel de obscurantism, de laşitate...

Privi în jur căutând parcă înţelegere. Pe feţele celor

prezenţi se citea nu numai indiferenţă, multe exprimau chiar nedumerire şi dezgust, ca şi cum Basov ar fi săvârşit o gafă.

— Din pricina acestor raţionalizatori ai numai bătaie de cap, începu Bronnikov blând, vor să inventez praful de puşcă! În privinţa alezării pistoanelor există fel de fel de indicaţii în mamiale. Citeşte-le, se adresă el lui Basov. Nu suntem nici noi abia în primul aii de ucenicie. Să laşi capul liber! Dar cine mai face aşa?

Neiman privea pe fereastră şi bătea darabana în masă. Deodată se întoarse stacojiu la faţă:

— N-ai dreptul să mă acuzi de laşitate! tună el vehement. Lucrează mai întâi cât lucrez eu...

— Dar nici nu te învinuiesc pe tine, ripostă mâhnit Basov. Numai că tot ce spuneţi voi sună cam ciudat...

Se ridică şi se târî spre uşă. Nu înţelegea de ce e însoţit de o tăcere atât de duşmănoasă şi avea sentimentul că s-a izbit din fugă de un perete.

4

Personalul ingineresc şi tehnic al uzinei organizase o serată. Basov se întoarse târziu acasă şi abia avu timpul să se schimbe. Îşi prinse în grabă la gât un papion cam bătător la ochi, cumpărat tot în grabă pentru această serată. Îşi dădea seama că cravata nu-i prea frumoasă, dar nu-i păsa. Trecând pe dinaintea unui hotel, se opri
0 clipă în faţa oglinzii şi îi cam pieri cheful. Costumul
1 se păru caraghios şi lipsit de gust; se duse însă imediat să bea o bere la un chioşc şi se înveseli. Pe strada Morskaia îşi cumpără o floare uriaşă şi şi-o înfipse la butonieră.

La intrare se întâlni cu Bronnikov. Acesta se uită mirat la el, dar nu-i spuse nimic. Bronnikov purta cizme înalte, un costum sport şi gulerul alb îi scotea frumos în evidenţă gâtul lui mlădios de bărbat tânăr.

În săli era lume multă şi mirosea a parfum şi a mincare. Neiman şedea la o masă şi îşi mângâia barbişonul având aerul că se plictiseşte. Basov îşi zise că ar trebui să profite de ocazie ca să reia cu el discuţia cu privire la propunerea

lui Eibat,

O fată în rochie albă aşeza tacâmurile pe masă. Îndreptându-şi bustul, ea îşi dădu părul pe spate cu o mişcare repede a capului. Faţa ei i se păru lui Basov cunoscută. Se apropie de dânsa, îi întinse mâna şi ea atunci îşi spuse numele: Beleţkaia. Basov îşi dădu seama că n-o mai văzuse niciodată.

Uită subit de Neiman şi de propunerea lui Eibat. Se aşeză lângă perete ca s-o poată privi dintr-o parte. Mângiindu-'şi maşinal bărbia, atinse papionul şi îşi retrase speriat mâna.

Cu mult înainte de a intra la şcoala tehnică, pe când naviga ca mecanic, îşi lipise de capacul lădiţei sale o mică poză decupată dintr-un ziar. Trebuie să fi fost fotografia unei actriţe ori a unei stele de cinema. Băieţii se apucaseră să scrie sub fotografie un cuvânt urât şi el sărise la ei ca şi cum într-adevăr ar fi fost îndrăgostit de femeia aceea. Pe urmă, în timpul unei furtuni, fotografia se udase şi fu nevoit s-o arunce…

Când fata în alb îşi înclina capul, semăna cu aceea din fotografie. De fapt, asemănarea nu consta în trăsăturile feţei ei, ci în simţământul pe care i-l trezea în suflet. Basov nu-şi mai lua ochii de la ea şi observă cum la un moment dat ea trase cu coada ochiului spre el şi-şi arcui sprâneenele până atunci nemişcate. Bronnikov se aplecă peste masă şi-i luă mâna. Ea şi-o trase repede înapoi şi râse. Neiman, adresându-i-se, îi spunea pe numele mic

— Musia. Basov simţi faţă de amândoi – şi faţă de Bronnikov şi faţă de Neiman – o antipatie profundă.

Când se ridicară cu toţii să se ducă la masă, el se ţinu automat după rochia albă, dar acolo, la dreapta Musiei, se aşeză Neiman, iar la stânga ei – Bronnikov. Neiman îşi turnă votcă, mişcând din buze îngândurat. Bronnikov se aplecă spre Musia şi începu să-i şoptească ceva. De sub masă se auzea bine scârţâitul cizmelor lui înalte.

Serata era dintâe cele mai obişnuite. La început oamenii discutară încetişor şi nu se auzea decât zgomotul tacâmurilor, dar puţin câte puţin începură cu toţii să

vorbească tare, fără să se mai asculte unul pe celălalt. Femeile nu mai voiau să bea, dar bărbaţii stăruiau.

Neiman îşi sorbea încet votca şi, cu bărbia proptită în palma sa lată, urmărea cu simpatie şi afecţiune pe cei care vorbeau. Bronnikov ţinea braţul pe speteaza scaunului pe care şedea Musia, dând impresia că o îmbrăţişează. Musia privea în jur curioasă, fără să asculte prea bine ce-i spunea Bronnikov. Dar din când în când întorcea dintr-o dată faţa zâmbind spre Bronnikov, cerându-şi parcă scuze pentru neatenţia ei. Lui Basov i se părea că prea stau aproape unul de celălalt şi că sub masă, cu siguranţă, genunchii lor se ating. Bău foarte mult, fără să-şi dea seama ce face, se îmbătă repede şi era într-una cu ochii la ea. La un moment dat, Musia îl privi fix şi insistent, parcă i-ar fi ordonat să nu se mai uite la ea, să se întoarcă. Şi el se întoarse.

Deodată, din senin, se ridicară cu toţii şi începură să ciocnească paharele. În acel moment, Basov trecu repede într-o altă cameră, unde era semiîntuneric, îşi pipăi nodul papionului şi şi-l smulse cu o plăcere diabolică de la gât. Îi căzu şi un nasture, care se rostogoli pe duşumea, îşi scoase apoi floarea de la butonieră şi o strivi în pumn. I se învârtea capul şi simţea un nod în gât. Ca să se mai calmeze, se gândi că peste şase ore va fi la uzină. Trebuia să treacă pe la comitetul de partid ca să vorbească despre propunerea lui Eibat. Dar acest gând, pe care cu de-a sila căuta să şi-l impună, nu-i uşură sufletul şi se spulberă. În camera vecină se mai afla Musia, fata cu ochii vii şi cruzi, cu pielea albă şi umerii puternici de sportivă. Iar Bronnikov se apleca spre ea şi gândul acesta îi făcea rău.

Când se întoarse în sală, la masă nu mai şedea decât Neiman. Perechi de dansatori se învârteau prin încăpere. Constructorii Beizas şi Medvediev veniră cu ideea unui *bruderschaft* şi urlau cât îi ţinea gura. Se tutuiau încă mai demult cu toată lumea şi acum aveau pur şi simplu chef de sărutat. Musia îşi puse frumuşel mâinile pe umerii lor şi ei o sărutară. Apoi se uită la Basov şi zâmbi: „Ce să-i faci, aşa trebuie*I. Basov se învârtea încet prin sală, căutând să se

afle mereu aproape de rochia albă. La un moment dat se treziră amândoi şezând

Unui lângă altul pe pervazul ferestrei. Musiei îi scânteiau grozav ochii pe sub gene.

— Va să zică aşa arăţi, îi spuse ea încet. Mi-a vorbit mult laşa Neiman despre dumneata. Rar se întâmplă ca laşa să laude pe cineva. Mi-a spus că eşti un lucrător mihunat. Dar mi te închipuiam cu totul altfel.

— Nu ştiu la ce se referea Neiman, răspunse Basov cu o sforţare. Sunt şi eu un mecanic ca toţi mecanicii, cum e şi Bronnikov de pildă.

Musia clătină din cap.

— Nu, nu... laşka ştie ce spune. laşka Neiman e tare grosolan, dar suntem prieteni... Şi de ce te uitai aşa la mine la masă? M-ai făcut să mă simt prost.

Era cald şi, fiind, se vede, şi puţin băută, Musia vorbea alene, parcă sleită de puteri...

— Eu lucrez la staţia de telegrafie fără fir a Societăţii de navigaţie. La drept vorbind, suntem şi noi marinari, numai că lucrăm în alt sector. Se zice că ne vor pune şi pe noi să purtăm uniforma de marină. Ce crezi, o să-mi stea bine?... Hai, vorbeşte-mi acum ceva despre dumneata!

— Nu ştiu despre ce să-ţi vorbesc, răspunse Basov. / Mărturisesc că sunt un om cu totul obişnuit. Dar avem la noi băieţi minunaţi. De pildă, un azerbaidjan, Zakiria Eibat...

Şi socoti foarte interesant să-i povestească totul.

Ea îl asculta cu capul puţin aplecat pe o parte, când, deodată, bătu din palme aşa cum fac copiii:

— Vai, ţi-e cămaşa ruptă şi nasturele smuls cu material cu tot. Of, tu-u, şi-i atinse gâtul cu mâinile. Avea mâinile uscate, fierbinţi şi el se temea să se mişte ca să n-o sperie. Îi spusese „tu”, dar desigur fără să-şi dea seama...

— Am stat şi te-am privit toată seara, îi zise el încet, dar nu m-am apropiat, mi-a fost frică. Asta mi se întâmplă pentru întâia oară, îţi dau cuvântul meu.

— Adevărat? Şi eu care-mi spuneam: s-o apropia el odată. De aceea m-am şi aşezat aici singură, ca să vii.

Basov trase draperia, străduindu-se că ea sa nu bage de seamă. Musia îi şopti: „Au să observe”. Rămaseră singuri în semiîntuneric. Pe geam veneau de afară pete din lumina galbenă a felinarelor. Basov izbuti s-o sărute pe buze, dar ea îşi trase capul imediat.

— Neiman mi-a povestit multe despre uzină, îi zise ea, şi mi te închipuiam un om serios, un fel de maniac al producţiei. Şi când colo uite cum eşti. Niciuna, nici două, sari să mă săruţi.

El se -oferi s-o conducă acasă. Musia clătină din cap, zicându-i:

— Nu, nu-i nevoie. Vino, dacă vrei, mâine la mine la serviciu. Termin la douăsprezece noaptea.

3 clipă el simţi că inima dă să-i sară din loc. Ea însă nu-şi pierdu capul şi, deşi lipită de el, nu uită să-şi îndrepte rochia ca să nu se şifoneze. Dar după ce ieşi de după draperie, încetă parcă să se mai gândească la el. La garderobă constructorii o înconjurară, întrecându-se care mai de care s-o ajute să se îmbrace. La plecare nici măcar nu se uită îndărăt.’

Basov hoinări pe chei până la ziuă. Dinspre mare sufla un vânt mgheţat care îi frigea obrazul. Beleţkaia asta trebuie să fie o fată fără inimă, el a interesat-o doar un moment şi atâta tot. Totuşi, gândindu-se la ea, se simţea cuprins de duioşie. Îşi zicea că s-a purtat cu toţi simplu, ca o bună tovarăşă. Dar prea se învârteau băieţii în jurul ei. După asta cine ştie ce lucruri dezgustătoare vorbeau despre ea şi-i analizau fizicul. A doua zi la uzină el se feri de cei care fuseseră la serată, temându-se ca nu cumva cineva să înceapă să-i vorbească despre ea.

La staţia de radio ajunse după ce rătăcise mai întâi mult prin întuneric, pe nişte terenuri virane. Pilonii care purtau antenele dispăreau undeva în văzduhul întunecat, iar sus se vedeau clipind ca nişte stele luminile lor galbene. Santinela sări afară din gheretă şi se auzi ţăcănitul închizătorului de la armă. Basov se opri lângă gard şi se întoarse cu spatele la vânt. Trecu o jumătate de oră. El

continua să stea nemişcat şi mâinile îi înţepeniseră de frig.

în sfârşit Musia apăru la intrarea luminată. Inima îi încremeni, precis că a uitat! Veneau unul spre celălalt ca nişte trecători pe care întâmplarea i-a scos în cale şi se întâlniră fără să-şi spună un cuvânt. În jur era pustiu, santinela îşi înfundase capul în cojoc. Musia îşi trecil braţele pe după gâtul lui Basov şi-i desfăcu gulerul. Pe maidan, lângă gardul de sârmă ghimpată, se îmbrăţişară atât de tare, că ai fi zis că se despart pe veci.

— Începusem, să mă conving că n-ai să vii, spuse Musia cu răsuflarea întretăiată, depărtându-se de el. Aşa fac totdeauna când doresc ceva tare mult pentru ca apoi, dacă nu se întâmplă, să nu mă doară sufletul.

îl trase de mână. În jurul lor luminile formau un fel de cingătoare, iar drumul spre mare îl indicau fluierăturile subţiri ale remorcherelor. Basov spuse:

— De ce ai crezut aşa? Eu te iubesc. Nu vezi?

— Din prima zi, Saşa? obiectă ea, râzând dojenitor. Nu, lucrurile nu se întâmplă aşa.

— Ba se întâmplă, dacă îţi spun! Uite, mă simt atât de bine acum că suntem împreună. Ascultă: cred că trebuie să ne luăm.

Musia începu să râdă:

— Parcă ai fi la armată şi ai da comanda: un, doi, înainte marş!... Un, doi, cununie!... Nici n-am stat încă bine de vorbă.

Ea dibuia cu uşurinţă drumul prin întuneric şi se sprijinea de braţul lui ca să-l aibă mai aproape. El nu vedea pe unde merge, îi căuta cu ardoare mâna şi o împiedica la mers.

— Din cauza ta astăzi la fabrică am fost ca bolnav, îi zise el. Se spune că asta nu ţi se întâmplă decât o dată în viaţă.

Ajunşi la chei, se opriră lângă balustrada de piatră. Vântul scutura crengile goale ale salcâmilor. Valuri grăbite alergau dinspre radă, sfărâmându-se de blocurile cheiului. Jos, apa neagră, ca smoala clocotea, căţărându-se pe zidul de piatră. Musia îşi îndreptă căciuliţa, ochii îi scăpărau. De cum o văzu ridicând braţele, Basov o îmbrăţişa. Ea se

desprinse însă şi-l trase pe o bancă. Pe neaşteptate, începu să-i vorbească despre uzină.

— Eşti un băiat foarte capabil, Saşa, îi zise ea. Neiman te apreciază foarte mult. Dar ştiu că acum e nemulţumit de tine. Zice că găseşti pretutindeni greşeli şi te apuci să le îndrepţi. Asta enervează oamenii, şi apoi… Sprijini propunerea tâmpită a lui Eibat şi mergi împotriva tuturor. Poate că n-am înţeles prea bine totul, dar mi-e necaz că tu, care eşti atât de sincer şi cinstit, treci aproape drept un intrigant. Neiman spunea…

— Musia, hai să lăsăm asta, o întrerupse el abătut, lucrurile nu stau de loc aşa. Tu nu ştii, Musia…

Ea lăsă capul în jos, tăcută, şi începu să deseneze ceva cu tocul pe nisip. În această tăcere se strecură între ei ceva nelămurit care umbri bucuria lui.

— Ar fi, poate, mai bine pentru tine să-ţi vezi liniştit de lucru ca toţi ceilalţi, îi zise Musia cu sinceritate. Tu poţi să ajungi uin om de seamă. Uite, şi eu sunt capabilă, dar din mine n-a ieşit nimic, probabil pentru că-s lipsită de ambiţie. În ce te priveşte însă pe tine sunt în drepe să sper multe. Cu o condiţie: să munceşti ca toţi, dar… mai bine decât toţi.

Basov o asculta şi-i mângâia mâna. Vorbele ei i se păreau ciudate şi abia dacă le prindea înţelesul. Ea îşi retrase mâna, vrând să-i concentreze atenţia asupra celor ce-i spune. Dar el îşi pierdu răbdarea şi-i zise, aproape fără să se gândească.

— Am să caut să aranjez lucrurile. Dar lasă acuma asta. Te iubesc.

Musia se înveseli şi-i dădu voie s-o îmbrăţişeze.

— Dragul meu, zise ea tandră, hai să vorbim despre viaţa noastră, cum o să trăim…

Din când în când se făceau nunţi la uzină. La aceste nunţi Basov cânta din armonică şi-i urmărea cu privirile pe tinerii însurăţei. S-ar fi zis că perechile consimţeau de bunăvoie să se sacrifice pentru ca să dea colectivului posibilitatea să se veselească un ceas. Se întâmplă uneori ca după cununie flăcăul să devină nepăsător faţă de tot şi să dispară îndată

ce suna sirena. Era de-a dreptul dezgustător. Basov se bucura că în cazul lui lucrurile s-au petrecut altfel.

Musia veni la el după serviciu, aducând cu ea o lădiţă cu lucruri şi un maldăr de rochii. Era foarte tăcută şi liniştită şi Basov, privind-o, se mira cât de repede şi de simplu se petrecuse totul. Musia începu prin a mătura duşumelele. Îşi sumese poalele, întocmai ca femeile de serviciu de la uzină, şi mătură mai întâi de sub masă mucurile de ţigară. Şterse de pe tavan păienjenişul şi puse perdele la fereastră.

Basov se uita la picioarele ei desculţe, la fel de mici şi de zdravene ca şi mâinile ei. Era sleit de atâtea aşteptări noaptea pe vânt, la ţărmul mării. Devenise timid şi o privea cu ochi plini de recunoştinţă. Aşa se comportă în primele zile ale convieţuirii lor şi Musia era mulţumită.

— Ai un caracter bun, comandantule, îi spunea ea. Mi se pare că te cunosc din copilărie.

Basoy se străduia să se întoarcă de la uzină mai devreme şi se duceau să se plimbe. La cinematograf aproape că nici nu se uita la ecran, îi plăcea s-o privească dintr-o parte. Ea şedea foarte dreaptă, cu ochii larg deschişi, în care se răsfrângea fugitiv lumina ecranului. El îşi zicea că această femeie dragă, plină de viaţă, îi este acum fiinţa cea mai apropiată din lume şi totuşi nu-i poate povesti despre veşnica lui stare de nemulţumire şi despre ceea ce observă la uzină, pentru că ea vrea să trăiască la fel ca ceilalţi şi are o încredere neţărmurită în oamenii ce se bucură de prestigiu. Cu toate acestea se simţea bine alături de ea şi nu-şi mai dădea seama cum trece timpul.

Câteodată le veneau musafiri: colegi de-ai Musiei sau cunoştinţe de la cămin. Musia îmbrăca atunci rochia albă şi ceva se schimba în ea, de parcă s-ar fi scăldat în rouă. El o urmărea pe furiş cu privirea şi se întrista.

— Azi am chef să mă prostesc niţeluş, îi şoptea ea la ureche, nu te supăra, dragul meu.

între alţii venea şi Istomin, inginer la comunicaţii. Mirosea a parfum şi părul lui lins lucea lună. Avea un aer plin de importanţă şi începea să vorbească numai când toată

lumea tăcea. Musia le făcea fetelor cu ochiul şi, trecând pe lângă el, se lovea dinadins de picioarele lui întinse.

— Dă-te mai încolo, îi spunea ea fără prea multe fasoane, nu se poate trece. Aşază-te mai la o parte.

îi spunea pe nume – Jorj, fără să-i pese că el ridica din umeri ofensat. Basov îşi sorbea ceaiul şi se distra scoţând rotocoale de fum.

— Musika, o dojenea el blând, de ce jigneşti omul?

Basov se simţea bine când vedea că cei din jurul său sunt veseli. Merita să-şi piardă seara pentru asta. Ar fi cântat şi el bucuros la armonică, dar Musia nu putea să sufere acest instrument. „Muzică de bâlci”, zicea ea. În schimb Istomin cânta frumos la chitară, ciupea strunele cu vioiciune, ţinând degetul cel mic şi roz întins în sus. În timp ce cânta, îşi muta ţigara în colţul gurii, cu ochii pironiţi asupra Musiei. Fetele îi ţineau isonul. Liza Zvonnikova, o fată cam simpluţă, îi şopti o dată Musiei:

— Ia te uită, i-ai sucit băiatului capul. S-a prostit de tot şi cască ochii ca un fachir. Am să-i spun lui Saşka!

Apoi pufni în râs şi se ascunse în spatele Musiei.

— Proastă mai eşti, îi zise Musia râzând. Vai ce proastă!

Istomin sorbea din pahar şi se uita cu calm la fetele celelalte. „Mă aflu aici din întâmplare, părea să spună privirea lui, acuşi mă scol şi plec.” Dar aştepta cu răbdare până se făcea tăcere.

— Ciudate momente există în viaţă, spuse el o dată plin de sine. Mergeam astăzi pe stradă şi în faţa mea – la vreo zece paşi – o femeie. Zveltă, cu un mers uşor. Mi s-a părut... ba eram chiar sigur că-i... în sfârşit, o persoană la care mă gândeam tocmai în clipa aceea. Am strigat-o şi s-a întors. Ce să vezi? O figură complet necunoscută.

Fetele îl ascultau cu gura căscată. Musia surâdea senină.

— Mărturiseşte că ai născocit toată povestea asta acuma!

Basov urmărea discuţia şi-l studia pe Istomin. Îşi amintea că Musia îi spusese o dată despre acest Istomin: „Ceea ce îmi place la el e independenţa. Îşi cunoaşte valoarea şi ştie

să se impună.

Basov încerca să-şi dea seama ce-a putut să-i placă Musiei. Îl izbi una din frazele lui Istomin: „Eu n-am niciodată încredere în femei. Capricioasă-i femeia, ca vântu-i, nebun este-acel ce se-ncrede-n cuvântu-i…”

„Dracu ştie ce-o fi vrând să spuie cu asta?! O banalitate ca atâtea altele!… Mai bine ar cânta la chitară!”

Cmd, după plecarea musafirilor, rămase singur cu Musia, vru să risipească impresia neplăcută lăsată de acest Istomin. Ea se pieptăna la oglindă şi el îi vedea reflectat chipul palid, obosit, pe care nu mai era nici urmă din veselia de adineauri.

— Trăncăneală şi vorbe spuse în doi peri, îi zise el prieteneşte. Nu ştiu ce fel de limbaj are băiatul ăsta! Nu zău, parcă n-ar vorbi pe limba noastră! Pe tine nu te-a plictisit?

Imaginea din oglindă a Musiei se întinse şi căscă cu poftă.

— Vorbeşte şi el ruseşte, ca toată lumea, Saşa. Ce, la voi la uzină se vorbeşte altă limbă? Şi, oftând, îşi scoase rochia. Ce vrei? Cu el te bine dispui şi am vrut şi eu să mă distrez puţin. Pe el n-ai să-l poţi reeduca!

5

în luna ianuarie intrară în reparaţie zece petroliere într-o singură zi. În atelierele şantierului se produse o gâtuire. Se spunea că o parte din lucrări va trebui să fie executată de către echipajele navelor. Fraza comodă lansaţă de cineva: „cu ajutorul echipajului” începu să fluture prin uzină ici şi colo. Era rostită cu un zâmbet ostentativ dar şi jenat, aşa cum zâmbesc oamenii când sunt nevoiţi să-şi recunoască lipsurile.

La o consfătuire de producţie Neiman declară deodată că jumătate din numărul navelor trebuie transferate la alte docuri. Nu poţi sili oamenii să muncească douăzeci şi patru de ore; în sectorul acesta de muncă cu orele suplimentare nu poţi ieşi la capăt. Inginerii schimbară între ei priviri, care păreau a spune: recunoaşte şi el. Directorul începu să se

uite în tavan, cu faţa încremenită de încordare, dând semne că cu greu mai poate să se stăpânească şi să-l asculte pe Neiman pâ’nă la sfârşit. Şi deodată se apucă să ţipe:

— Acum se înţelege de ce în secţii domneşte atmosfera care domneşte, dacă îl auzim chiar pe inginerulşef spunând asemenea vorbe. Palavrele astea trebuie înfierate...

Neiman îşi înfipse pumnii în şolduri şi-l privi printre gene cu mânie şi sfidare.

— Voi înainta un raport! Am date!... tună el drept răspuns. E uşor să con voci adunări pe spinarea altuia!

Atât de tare strigau amândoi, că ai fi zis că se urăsc de moarte. Dar Basov ştia că acuşi au să cadă de acord şi se vor duce să fumeze împreună pe coridor. Se gândi la Musia. Ea, săraca, îl va aştepta toată noaptea, trăgând mereu cu urechea la paşii de pe stradă. Pmdi un moment de linişte şi zise cu atâta putere în glas încât cu toţii întoarseră privirile spre el: a

— Părerea mea e că trebuie să-i dăm zor. Muncă în asalt, asta-i! Ce mai atâta vorbă?!

Neiman încetă să se mai uite printre gene la foc şi se aşeză fără a scoate un cuvânt. Inginerii începură să dea cu gura toţi odată. Şeful de brigadă Voron, rănit de la explozia unui cazan, se întoarse cu greutate pe scaun şi-i zâmbi lui Basov. Când consfătuirea se termină, Neiman îl opri pe Basov în prag.

— Poţi să înnoptezi la mine în birou, dacă vrei, îi spuse el cu o amabilitate exagerată, sunt două canapele acolo.

64

Basov dădu din cap şi îşi văzu de drum. Ar fi vrut tare mult să plece acasă. Pe dană, se vedeau păşind grăbite în lumina legănată a becurilor umbre întunecate, gonite de claxoanele autocarelor. O dată ajuns la bord, Basov coborî la maşini; montorii ridicară spre el feţele lor pline de praf. Şeful brigăzii îi strigă:

— Ai de gând să ne ţii mult aici?

El îşi lipi gura de ciocul ceainicului suspendat, înghiţind apa cu zgomot. Când termină, se şterse de sudoare (mai

mult şi-o întinse pe toată faţa) şi-i făcu cu ochiul lui Basov. Acesta îi răspunse:

— Mult.

Spre dimineaţă intră în biroul lui Neiman. În birou era frig. De geamul albăstrui de la fereastră se tot lovea o creangă de salcâm. Se culcă pe canapeaua de piele şi înainte de a adormi se duse repede cu gâ'ndul la. Musia. Vântul vuia prin coşuri, tramvaiele începuseră să circule. Cine ştie dacă a închis săraca vreun ochi noaptea asta…

O văzu abia a doua zi seara, după întoarcerea ei de la serviciu. Musia îl cuprinse pe după gât cu degetele înlănţuite, se înţepă de bărbia lui şi izbucni în râs. Nu părea să fie supărată pe el.

o. — L-am chemat pe Neiman la telefon şi am aflat că ai rămas să lucrezi noaptea, spuse ea. Da, ştii, Neiman ăsta m-a scos din sărite. Privi ţintă la mâinile lui care aveau unghiile negre de păcură, încruntă sprâncenele şi rămase gânditoare. Am întrebat dacă ai să fii reţinut mult, şi el a început să râdă şi mi-a spus: „Atât cât va fi nevoie". I-am trântit receptorul în nas. Dacă l-aş fi avut lângă mine, i-aş fi tras şi o palmă, să mă ţie minte. Sângele i se urcă în obraz, se întunecă, la faţă, căpătând o expresie posomorită. Nu ţine la tine, continuă ea, nimeni nu ţine la tine acolo… sau se tem de tine, nu-mi dau bine seama. Cred, Saşa, că tu n-ai să reuşeşti niciodată în viaţă. Fericirea – asta-i altă socoteală! Poate că tu eşti şi acuma fericit. De fapt ei astupă cu tine toate găurile, iar tu zici că asta-i muncă

de şoc şi eşti mulţumit. Nu te supăra, dar e în asta ceva umilitor, care te jigneşte până la lacrimi…

într-adevăr, îi dădură lacrimile şi ea îi strânse mâna până la durere. Cuvintele acestea îl impresionară pe Basov care nu găsi ce să-i răspundă. Cum se mai întâmplase şi altădată, vorbele ei îi părură ciudate şi lipsite de sens.

— Musika! strigă el cu o veselie forţată. Încetează cu panica, Musika. Cine poate să mă jignească? Ştii doar că sunt colţos!

O trase la piept şi-i mângâie părul, dar ea, încăpăţânată, se dădu la o parte.

— Cred că tu trăieşti întocmai cum scrie în ziare, Saşa. Alţii nu procedează aşa. Eu vreau să izbuteşti în viaţă.

în noaptea următoare el nu se arătă şi nici în a treia noapte. Când în sfârşit se întoarse acasă, trebui ea să plece fiindcă-şi începea serviciul de noapte. S-ar fi zis că se obişnuise cu acest fel de viaţă şi că nici nu mai observa absenţele lui. Totuşi, într-o seară, îi spuse pe un ton de glumă:

— Munca ta de şoc durează cam mult. Câte vieţi crezi că are omul? Acuşi-acuşi încep să îmbătrinesc, comandantule.

La sfârşitul lui ianuarie petrolierele ieşiră din reparaţii. La o şedinţă a activului, Neiman luă cuvântul. El vorbi despre nopţile nedormite, despre proasta aprovizionare şi despre dârzenia oamenilor. Vorbi emoţionat şi cu căldură şi fu aplaudat îndelung. Basov şedea alături de Eibat.

— Am vorbit cu Neiman şi cu Gladki, şeful de secţie, îi spuse el. Toţi sunt împotrivă. Să vedem ce are să spună activul.

Eibat se ghemui abătut.

— Lasă, Saşa. Să rămână aşa cum a spus Neiman. Ce sunt eu? Un biet lăcătuş.

— Gata! Te-ai şi speriat, îi spuse cu răceală Basov, dându-i jos mâna de pe umărul său. Eşti un laş, Zakiria.

Se uită prin sală calculând cam câţi din cei prezenţi îl vor sprijini. Pe intervalul dintre rândurile de scaune trecu şeful de brigadă Vorpn, şchiopătând de un picior şi răsuflând din greu. Îşi târa trupul betegit cu un aer grav şi mândru, de parcă ar fi purtat un steag ciuruit de gloanţe. Basov îşi zise: „Acesta va fi alături de noi”.

Directorul vorbi despre experienţa căpătată în urma reparaţiilor de iarnă, despre însemnătatea sezonului de navigaţie care va începe. După el urma la cuvânt Basov.

Basov se strădui să fie cât mai scurt. Uzina poate economisi mult timp şi multe mijloace materiale. Toţi cunosc propunerea, dar ea zace în servieta inginerului5ef –

trebuie scoasă de acolo (el nu avea intenţia să se legende Neiman, dar, fără să vrea, se înfurie şi până la urmă deveni provocator). În uzină există cadre bune şi strunguri noi. Dacă oamenii vor învăţa să economisească până şi secundele, nu va mai fi nevoie de muncă de şoc.

Maiştrii îl ascultau cu zâmbete încremenite pe buze. Constructorii şuşoteau între ei. Bronnikov surâdea ironic, mişca din buze, pregătindu-se să ia cuvântul. Basov se aşează. Imediat îşi dădu seama foarte limpede cât de nelalocul lor au fost cele spuse de el. Toţi doreau să se vorbească despre greutăţile biruite, despre succesele obţinute. Şi iată că cineva se apucă să declare că s-ar fi putut face totul mai repede şi mai ieftin.

în sală se iscă gălăgie. Voron se ridică cu greutate şi strigă tare:

— A spus lucruri adevărate! Trebuie lămurit de ce propunerea e ţinută în loc.

Dar Neiman se plecă spre Voron şi îi şopti ceva la ureche. Începu să vorbească Bronnikov şi deodată în sală se stârni un val de râsete.

— Mecanicul Basov propune să se economisească până şi secundele, iar apoi o să trebuiască să pierdem săptămâni cu repararea strungurilor... în ceea ce priveşte propunerea propriu-zisă, e îndoielnic că ar fi aplicabilă şi o socot chiar primejdioasă. Ce tot ne vorbeşte de umerii menghinei şi spune că vor strânge pistonul... Când se fac asemenea propuneri în secţie, maiştrii încep să se scarpine după ceafă.

Basov se făcu mic şi se întunecă la faţă. Se vedea bine că adunarea era pornită să se amuze. Feţele zâmbeau destinse, larma creştea. Unul din constructori glumi voios:

— Au vrut să ne mănânce premiile! Nu te lăsa, arde-i, Bronnikov!

Basov se ridică în picioare şi cu o voce sugrumată strigă:

— Frânaţi iniţiativa unui muncitor. N-o să izbutiţi... Ne atingem noi ţelul!

Printre feţele, unele – curioase, altele – indiferente, care

se întoarseră spre el, zări şi câteva vădit duşmănoase, care-l urmăreau cu o bucurie în care se citea răutatea.

— Nu vreţi să vă tulburaţi comoditatea, strigă el tare, vă ascundeţi după hârţoage! La ce atunci i-am mai instruit pe oameni?

După asta se dezumflă deodată şi, de unde până atunej fierbea, căzu într-o stare de apatie. I se făcu ruşine că avusese o asemenea ieşire. Dâ'nd să părăsească sala, îl auzi pe Neiman spunând:

— De aici la huliganism nu mai e decât un pas. Trebuie pus la locul lui.

Sosi acasă, se aşeză la masă şi-şi lăsă capul pe braţe. Pentru prima oară se simţi singur. Toţi oamenii aceştia – mecanicii, maiştrii, în frunte cu Neiman, au muncit fără îndoială mult şi conştiincios. Dar nu se ştie de ce se ţineau scai de învechita şi anormala stare de lucruri din uzină cu munca de şoc, zăpăceala şi repetarea oarbă a unora şi aceloraşi greşeli. Basov se simţea ca un om care a alergat mult înainte, s-a uitat apoi în urmă şi abia atunci a observat că e singur.

Musia simţi că e ceva cu el. Se aşeză lângă dânsul şi se uită în ochii lui.

— Ce-i cu tine? S-a întâmplat ceva? îl întrebă ea. De ce taci?

Basov se învioră i începu să-i povestească tot ce s-a întâmplat. Musia îl asculta tăcută. Nici nu-i punea întrebări şi nici nu se arăta indignată. Îl privea atentă ca şi cum îi studia acum, pentru prima oară faţa. Când îi relată cum Eibat încercase să-l convingă să renunţe a mai lua cuvântul, Musia nu se mai putu stăpâni şi pocni din palme cu amărăciune şi mânie, zicându-i:

— A căutat chiar el să te convingă? Adevărat? Ei nu, eşti un exemplar unic pe pământ!

Izbucni în râs, dar buzele îi tremurau. Apoi se aşeză lângă el şi-i luă mâinile, cu o figură atât de rugătoare că-ţi venea să-i plângi de milă, Era în expresia ei şi ceva care îl implora, care căuta să-i intre în voie şi în acelaşi timp ceva care-l

ameninţa. Basov n-o mai văzuse niciodată aşa.

Saşenka, lasă astea! Nu poţi oare munci şi tu ca toţi ceilalţi, fără să faci pe originalul, fără să stârneşti scandal? Tu ai muncit nopţi întregi şi munca ta a trecut neobservată pe când alţii s-au ales cu premii. Nu te pricepi de loc să-ţi iei dreptul tău, nu ştii să te pui bine cu oamenii. Ai sărit acum iar cu propunerea asta. Ţi-ai ridicat în cap oameni cu greutate care au să ţi-o plătească, fii sigur. De ce-ţi faci singur rău, Saşa? Eşti ciudat, ciudat de tot. Pur şi simplu un om sucit.

El o asculta obosit şi nepăsător, gmdindu-se la ale lui. Pentru a-i convinge pe oameni că ai dreptate, trebuie multă dârzenie, convingere şi indiferenţă faţă de propria-ţi soartă. Iată, el, de pildă, cum îşi face nevasta să sufere. E nerăbdător, se aprinde iute. Ce, parcă doreşte să-şi încordeze relaţiile cu tovarăşii la uzină? Nu. Nici măcar nu ştie bine cum să califice zelul care l-a cuprins. A studiat întreg procesul de muncă şi a ajuns la concluzia că dispozitivele sunt prost folosite, că se poate lucra mai bine, asta-i tot.

— Ţi se pare grea viaţa cu mine? o întrebă el îngândurat.

— Sunt neliniştită. Nu ştiu cum, dar nu am de loc încredere în viitorul nostru. Eşti atât de ciudat...

6

înainte de deschiderea sezonului de navigaţie, sosiră în docuri noi motonave; nişte nave-giganţi, produse în serie şi destinate transportului de păcură. Motoarele Diesel pentru propulsia navei fuseseră construite de uzina din Sormovo şi, potrivit proiectelor, trebuiau să aibă o mie patru sute cai putere. Cu toate acestea, la probele executate cu prima motonavă, „Derbent", nu se atinseră mai mult de o mie de cai putere. Şi lucrurile se opriră aici.

La o consfătuire mecanicul Bronnikov prezentă un raport în care descrise pe larg toate deficienţele şi îşi exprimă părerea că în general forţa iniţial proiectată nu poate fi atinsă. Deschise tratatul lui Nemirovski şi citi:

— „Forţa maximă pe care motoarele o ating în cursă se

mărgineşte de obicei la şaptezeci-şaptezeci şi cinci la sută din cea prevăzută…” Dacă binecunoscutul inginer Nemirovski zice aşa, atunci…

Părerea lui Bronnikov şi-o însuşiră foarte repede şi ceilalţi, iar când şi cel de al doilea petrolier marcă tot forţa de o mie de cai putere, toţi se arătară mulţumiţi: mai mult nu se poate atinge, e dar.

Dar iată că cel de al treilea petrolier, „Agamali”, atinse, spre surprinderea tuturor, o forţă de o mie trei sute optzeci de cai putere, deci aproape forţa prevăzută în proiect. Basov, care lucra la reglarea motoarelor acestui petrolier, încunoştinţă printr-o notă de Serviciu pe inginerul-’şef. El cerea două zile în plus pentru ca să încerce să atingă exact forţa proiectată şi propunea să se efectueze lucrări suplimentare şi pe navele date în exploatare.

Bronnikov fu chemat la direcţie. Presimţea că discuţia va fi neplăcută şi era îngrijorat. În dană stătea petrolierul „Agamali” care scotea pe coşul lui gigantic rotocoale albe de fum trimiţându-le spre cer; pe „Agamali” era Basov, care se lupta să atingă forţa maximă prevăzută în proiect şi care prin perseverenţa sa ameninţa liniştea şi fericirea lui Bronnikov. Voia pesemne să se evidenţieze neapărat şi să capete un salariu mai mare. În orice caz, în această clipă Bronnikov îl ura.

La cantină, îl opri constructorul Beizas.

— Ai auzit noutatea? îl întrebă acesta şi Bronnikov citi în ochii lui curiozitatea şi setea cu care aştepta scandalul. Pe „Agamali” motoarele au atins forţa proiectată. Înseamnă că noi am tras pe sfoară Oficiul de navigaţie. Vai, ce neplăcut!

Bronnikov se prezentă la director în momentul în care acesta discuta în contradictoriu cu Neiman.

— Nu căuta justificări, îi spunea directorul nervos, mie zi-mi de-a dreptul: Oficiul de navigaţie a fost sau mu a fost înşelat? Şi cine poartă vina: uzina de la Sormovo ori noi?

— Întreabă-l pe el, i-o tăie Neiman rece, arătând spre Bronnikov. Cata, eu mi-am spus părerea.

Pe drum Bronnikov chibzuise situaţia şi îşi pregătise o

apărare. Îşi rememoră toate defecţiunile de care se lovise în timpul probelor la maşinile de pe „Derbent”. Motorul din stânga avea sub încărcătură o sută cinci turaţii, cel din dreapta numai o sută trei.

— Nu poate fi vorba aici de înşelăciune, spuse el reţinut. Uzina a produs seria asta de motonave în mare grabă şi cum s-a făcut recepţia lor – ştiţi şi dumneavoastră. De ce vă miraţi atunci că motoarele au o forţă diferită?

— Totuşi iaca… Basov ăsta se angajează să realizeze creşterea forţei la motoare, rosti directorul cu o neaşteptata animozitate. Va să zică e posibil? Zic, e posibil! Şi izbi deodată cu palma în masă, săgetându-l pe Bronnikov cu nişte ochi bulbucaţi şi furibunzi. Uite, el scrie aici de o compresie incompletă a cilindrilor. De ce, mă rog, e incompletă această… cum îi zice… această compresie?

Bronnikov plecă ochii, silindu-se să se stăpânească. Neiman murmură confidenţial:

— Lucrurile nu stau chiar aşa, Ivan Danilovici. E la mijloc o poveste destul de urâtă cu Basov, ăsta umblă cu intrigi, Ivan Danilovici…

Directorul se potoli tot atât de repede pe cât se aprinsese. Rămase puţin pe gânduri, uitând să-şi ia privirea de la Bronnikov şi zise apoi obosit:

— Ei, lasă să rămână lucrurile aşa cum sunt. Dacă va fi nevoie, o să regleze echipajul motoarele pe „Derbent”. Doar n-o să ne apucăm acuma să ridicăm din nou petrolierul pe doc. Spunând astea, răsfoia încet hârtiile de pe birou, iar Bronnikov se uita la uşă, respirând uşurat. A, îşi aminti deodată directorul, mai e o chestiune. Oficiul are nevoie de un şef-mecanic chiar pentru nenorocitul ăsta de „Derbent”. Ni s-a cerut să repartizăm pe unul dintre ai noştri, chipurile pentru un singur sezon de navigaţie, dar cred că înţelegi ce va să zică asta. Da, nu-i nimic de făcut – ce vrei, trebuie cineva care să cunoască noile nave ale flotei. Pe cine ai propune?

Bronnikov regreta acum că n-a plecat mai devreme. De altfel directorul nici nu privea în direcţia lui. Se uita la

Neiman. Dar Bronnikov se întreba: nu cumva Neiman îl va propune chiar pe el? Cu siguranţă că aşa se va întâmplă. Doar el reglase maşinile pe „Derbent”, şi nu le reglase cum trebuie, aşa că acum nu-i va veni la îndemână să refuze. Căuta totuşi în gând ce motive să invoce pentru a se sustrage: să spună că n-are destulă practică... Că în urmă cu doi ani i s-a descoperit un focar tuberculos la, plămâni. Că are o mamă bătrână şi bolnavă. Că el suferă de astenie nervoasă...

— La noi nu-i şcoală tehnică, e uzină, răspunse Neiman mânios. Pe cine am putea noi trimite? Suspină şi se uită k Bronnikov. Va trebui să trimitem un membru de partid. Pe Basov, adăugă el răspicat.

Bronnikov se strecură uşurel spre uşă, o întredeschise, dându-şi toată silinţa să nu facă zgomot. Dincolo de uşă mai stătu puţin, trăgând cu urechea şi zâmbind imperceptibil. Se pare că directorul nu avea nimic împotrivă...

Se scutură şi o luă la picior, îndreptându-se spre secţie. De bucurie îi iertă chiar lui Basov neplăcerea pricinuită. Dacă nu ar fi-fost sucitul ăsta, cine ştie ce întorsătură ar fi luat lucrurile pentru el, pentru Bronnikov.

Basov se silea din răsputeri să pară mulţumit. Trebuia numai să se convingă pe de-a-ntregul de necesitatea acestui transfer şi atunci îi va reveni şi liniştea sufletească şi seninătatea de totdeauna. Trebuia să fie trimis cineva şi alegerea a căzut asupra lui. Poate că dacă n-ar fi avut ciocnirea aceea cu inginerul-şef, asta nu s-ar fi întâmplat. Dar în cazul acesta ar fi fost trimis altcineva, să zicem Bronnikov, şi desigur că atunci el, Basov, nu s-ar fi revoltat şi nu s-ar fi apucat să-l plângă.

Musia îl ascultă fără să-l întrerupă. Şedea cu mâinile pe genunchi şi-l privea pieziş. Când tăcu, scutură din cap, ca şi cum şi-ar fi zvârlit de pe umeri o greutate.

— Ce pe dos au ieşit lucrurile, spuse ea pe un ton reţinut, ai ghinion!

Basov se aştepta la o împotrivire din partea ei, la

reproşuri, la explicaţii neplăcute. Dar nimic din toate astea nu se întâmplă. Musia se apucă să deschidă sertarele scrinului, să ia hainele din cui.

— Trebuie să-ţi pregătesc lucrurile de plecare, spuse ea. Hai să vedem ce avem de făcut.

Părea că nu se miră de nimic. Tăcută, fără a-i mai da vreo atenţie, încălzi apa la bucătărie, instala albia şi se apucă de spălat. Basov stătea lângă ea, urmărind clăbucii sidefii care îi înspumau braţele goale. Ea îi era acum fiinţa cea mai apropiată. El intrase într-o pasă ciudată din viaţa lui, când orice nouă realizare îi aducea o nouă neplăcere. Iată: fiindcă reuşise să obţină ca motoarele să dea forţa prevăzută în proiectul motonavei, era nevoit să părăsească uzina. Neiman, Bronnikov şi mulţi alţii ajunseseră să-i fie străini. Oameni indolenţi, neputincioşi născocesc dinadins limite la realizările ce se pot obţine, ca să-şi mascheze neputinţa, servindu-se pentru asta de norme vechi, depăşite şi de pseudoştiinţă. Aceştia se coalizează, bat toba, legându-se de nişte primejdii imaginare, şi-şi apără cu înverşunare liniştea personală.

Musia se întoarse în cameră şi se aşeză la fereastră, fără să aprindă lumina. Se învelise într-un şal călduros, totuşi umerii îi tresăreau de parcă ar fi fost scuturată de friguri. Basov voia s-o mângâie şi să-i dea curaj. La urma urmei n-au niciun motiv să fie abătuţi. În flotă sunt oare puţini căpitani, şefi-mecanici, piloţi cu renume? Tot a ţinut Musia ca el să se evidenţieze. Iată, a venit ocazia, i s-a încredinţat funcţia de mecanic-şef pe „Derbent”. Esenţialul este să pricepi că asta-i o necesitate. Cineva trebuie să lucreze şi pe aceste nave – dacă nu el, atunci altul. De ce să-i pară rău?

— S-a terminat cu viaţa sedentară, începu el voios, de-acu înainte va trebui să mă bag în adâncuri, să vâr în sperieţi duhurile. Îţi dau cuvântul meu că sunt chiar mulţumit, Musia. Oare trebuie să renunţ la o muncă grea numai pentru că e grea? Voi o să recepţionaţi la staţie mesajele noastre. O dată la cinci zile o să ne vedem. Da, o

dată...

Musia clătina din cap tăcută. El nu-i vedea faţa în întuneric. Se întreba ce-ar putea face ca s-o distreze înainte de despărţire. Afară era cald, mirosea a salcâm, deasupra radei văzduhul era siniliu. La clubul muncitorilor de la transporturile maritime, marinarii dansează tango cu studentele de la Institutul Industrial în sunetele unui acordeon. Tare ar fi vrut s-o ducă pe Musia acolo. Luna luneca deasupra acoperişului drept al casei de peste drum şi pe pereţi se vedeau uşoare umbre ale norilor ce pluteau încet.

— Musika! o chemă el tandru. Uite ce lună! Ce lună mare!

Musia ridică domol capul. Pe obraji îi sticleau şiroaie de lacrimi. De îi udau colţurile gurii şi-i picurau pe piept. Ea îşi muşcă buzele şi-şi şterse ochii cu un colţ de batistă.

— Tu nu m-ai iubit niciodată, spuse ea cu convingere, şi nu ţi-am fost niciodată aproape.

În cameră era atâta linişte, încât el îi auzea şi respiraţia întretăiată şi foşnetul rochiei. Vru s-o cuprindă de umăr, dar ea se feri.

— Să nu crezi însă că plâng din cauza asta... Nu! Mi-e pur şi simplu milă de tine, văd că eşti urmărit de ghinion. Degeaba îţi faci curaj şi te înşeli pe tine însuţi, căutând să înşeli şi pe ceilalţi. Eu am fost întotdeauna pentru tine ceva secundar. Ai făcut din viaţa noastră o veşnică goană, erai acasă ca un musafir: tot timpul ore suplimentare... pregătiri pentru cerc... şedinţe... somn... N-am trăit niciodată omeneşte. Dar, în sfârşit, toate astea nu contează şi nu ţi-am spus niciodată un cuvânt. Munceai atât de mult! De fapt mă-ntreb dacă într-adevăr ai muncit. Văd că ai ridicat împotriva ta tot colectivul şi ei au căutat acum să scape de tine. Or, cred că nu se procedează aşa cu oamenii valoroşi. Mi se pare mai curând că eşti un ghinionist, iartă-mă că ţi-o spun, un om slab şi absurd. Iată, ai fost îndepărtat din uzină. Un altul s-ar fi simţit jignit. Tu te declari mulţumit. Măcar dacă le-ai purta pică sau ai înjura, mi-ar fi mai uşor.

Acum în locul tău va veni un altul, cine ştie ce secătură sau ce om de nimic şi o să i se dea lui leafa asta' bună...

Nu mai avea lacrimi, totuşi vocea îi era încă tremurată şi, printre sughiţuri, se grăbea să-i spună tot ce adunase în suflet. El avea impresia că în faţa lui, în întuneric, nu e Musia, ci o femeie străină, proastă, nepăsătoare şi rea. Îi strigă furios şi cu toată* puterea:

— Să taci!

Ea-l privi speriată şi îşi duse mâinile la obraz, crezând că poate o va lovi. Totodată însă îl urmărea cu un fel de ciudată speranţă. Basov se stăpâni, luă un pahar cu apă şi i-l duse la buze. Musia bău puţin şi-i dădu înciudată mâna la o parte.

— Ce-ai fost în stare să-mi spui! zise el cu tristeţe. E drept că s-au descotorosit de mine. Dar câte nu se întâmplă în lume! Asta mi se trage numai din cauză că n-am lăsat oamenii în pace. În unele sectoare din uzină se lucrează prost, şi eu văd că se poate munci mai bine, mult mai bine. Sper că de asta îşi va da în curând seama fiecare muncitor. Deocamdată normele vechi mai sunt privite în uzină cu evlavie. Dar normele au fost fixate de oameni, şi de când au fost fixate s-au schimbat multe. Uite, şi eu...

Musia se uită la el cu luare-aminte şi tristeţe, aşa cum te uiţi la un om ieşit din minţi care ţi-e drag. Basov se opri la jumătatea frazei, de parcă s-ar fi izbit de un zid. Poate că într-adevăr n-a existat niciodată între ei o legătură sufletească.

— Să lăsăm asta, Saşenka, spuse ea cu blândeţe, e doar ultima seară, dragul meu... Voiam să-ţi mai spun un lucru... E vorba de petroliere, de navele astea fug până şi marinarii! Ei îşi ascund calificarea, fură actele... N-ai ştiut pesemne asta. Şi ne vom vedea rar, rar de tot...

Tăcu şi zâmbi cu un aer vinovat şi speriat. Apoi zise:

— Să-ţi spun sincer: mă simt atrasă de tine, dragul meu, dar ce pot să fac dacă tu eşti aşa... Grozav vreau să trăiesc... Nu te supăra!

Deodată el fu cuprins de o totală indiferenţă. Degetele

Musiei îi mângâiau părul, îi gâdilau faţa. Când simţi pe obraz atingerea buzelor ei umede, se ridică repede.

— La urma urmei nu suntem legaţi cu sfoară, zise el nepăsător. Fă cum crezi.

Astfel plecă el de acasă în ultima noapte petrecută pe uscat şi se duse să rătăcească pe străzile oraşului.

ADUNĂTURA

I

Valurile verzui foşnesc lovind neîncetat în bordaje. Spuma, în şiraguri albe ca zăpada, cade alene înapoi. O puzderie de băşici se împrăştie pe suprafaţa apei şi plesnesc fără zgomot.

Micuţa franţuzoaică Nelly Vindea buchete de camelii...

Puntea de oţel e încinsă de căldură. Soarele se frânge în valuri şi scânteie pe alama lustruită a balustradelor scării. Dracu ştie ce or fi vrând să spună cuvintele acestui cântec! Vântul le-a adus de undeva şi de s-au lipit ca mierea de buzele lui Husein. De cum îl fură gândurile, începe să fredoneze. Se cincheşte jos lângă un spirai din punte şi priveşte în depărtare. Când ţigara pe care şi-a răsucit-o se va preface în scrum, va trebui să coboare din nou la maşini. În jur nuri nimeni. Prin trombele de aerisire şuieră curenţii de aer; valurile se rostogolesc fără încetare. Aşa a fost şi ieri şi tot aşa va fi şi mâine.

Un boy englez, boy şlefuit Albaştri-i ochi a-ndrăgit...

Lui Husein nu-i e gândul la cuvintele cântecului. El se gândeşte cum ar putea să scape de petrolier înainte de închiderea sezonului de navigaţie. Să se prefacă bolnav? Să provoace o bătaie în timpul escalei? Nu, astea nu merg. Dar nici să plece prin bună învoire nu e cu putinţă. Pe de altă parte, aici nu-i nimeni de care să se ataşeze. În primele curse a făcut cunoştinţă cu întregul echipaj, a oferit oamenilor ţigări, le-a propus câte o partidă de domino. Plictiseala îl purta prin toate colţurile navei, înspre orice loc unde vedea oameni şiauzea vorbindu-se. Aşa au trecut primele curse, cu timpul oamenii şi-au pierdut misterul noutăţii şi plictiseala a devenit ceva obişnuit.

Acelaşi şef de echipaj Dogailo umbla fără încetare de colo-colo pe punte căutând mereu, cu ochii plini de o mărginită grijă bătrânească, să vadă ce-ar mai fi de pus la punct. Veşnic grăbit, nici mnţi răspunde când îl întrebi ceva.

Husein încercase să se apropie de, Aleavdin, ofiţerul al doilea al navei. Începuse într-o zi să-i povestească cum a fost exclus din Comsomol pentru beţie. Dar tocmai atunci trecu repede pe punte îngrijitoarea Vera. Aleavdin îi şopti, făcându-i cu ochiul: „O trecem noi şi pe asta la venituri…” şi izbucni în râs, frecându-şi mâinile. Aşa s-a făcut că Husein rămase cu povestirea neterminată.

încercase să se apropie şi de comsomolişti. Aceştia erau uniţi între ei, dar formau un cerc închis. Erau cinci la număr: trei electricieni, un motorist şi mecanicul al doilea. Fuseseră ostaşi în Flota Roşie, acum demobilizaţi, şi le rămăsese din timpul serviciului militar dragostea pentru disciplină, o vizibilă grijă pentru ţinuta lor şi acea domoală seriozitate a omului preocupat, care-i caracterizează pe cei deprinşi a avea o răspundere. Lui Husein îi plăceau tare mult aceşti băieţi şi chiar încercă să li se vâre sub piele. Unul dintr-înşii, şi anume electricianul Kotelnikov, îl trase de limbă ca să afle cu de-amănuntul întâmplarea nefericită cu beţia, îl ascultă cu o figură calm-dispreţuitoare, de parcă ar fi venit în atingere cu ceva murdar. Şi, după ce-i puse ultima întrebare, curiozitatea lui se spulberă.

— La muncă vom vedea de ce eşti în stare, îi spuse el apoi sentenţios. Cu toate că nu ştiu dacă va ieşi ceva. Comsotmolul nu-i o punte de trecere.

Şi se uită în jur, căutând un pretext spre a pune capăt convorbirii. Husein era să intre în pământ de ruşine, nu alta. Iar de-atunci începu să-i evite şi pe comsomolişti. Oamenilor nu le pasă de soarta lui. Perfect. Nici lui n-o să-i mai pese de oameni. Nu mai are nimic cu ei.

Până în rada portului Astrahan e cale de treizeci şi opt de ore. Înapoi, fără.. Încărcătură, se face treizeci. Tot timpul – marea nemărginită, albastrul cerului şi vântul care nu încetează un moment. Căpitanul Kutasov citeişte în cabina

lui cărţi groase, oftează melancolic, şi-şi şterge cu batista ceafa stacojie. Kasaţki lasă în jos apărătoarea de lemn a spiraiului şi încuie uşa cu cârligul. Duhneşte tot timpul a votcă, dar nu se poticneşte niciodată şi niciodată nu ridică glasul. Nici el nu se uită niciodată la Husein.

Aleavdin îşi pune în cabină patefonul. Şi, în orăcăitul saxofoanelor, seârţâitul viorilor şi bubuitul timpanelor, el tropăie pe spaţiul îngust dintre dulap şi pat, învăţând paşii dansurilor occidentale la modă.

El, Husein, nu citeşte cărţi, nu-şi cumpără discuri noi, nici cravate de-un galben-deschis. Dar nici nu cutează să bea votcă., După cart, îişi face un duş şi se spală dinadins încet, ca să mai omoare vremea. Clăbucii de săpun se umflă ca nişte balonaşe, şiroaiele de apă amară şi rece, venită de peste bord, îi înţeapă umerii, ca acele. La catarge se aprind ca nişte stele luminile, de, pe mare vine o dată cu întunericul o umezeală răcoroasă. Husein se aşază pe bocapart şi începe să fredoneze tărăgănat cântecul acela tâmpit şi visează:

„Toată această adunătură nu se gândeşte decât cum s-o şteargă de la bord. Vor fi cu siguranţă mulţi care au să fugă încă înainte de închiderea sezonului de navigaţie. Şi atunci au să vină pe petrolier oameni noi cu care mă voi putea împrieteni. Vom împărţi totul pe din două şi vom face împreună de cart în nopţile cu vreme rea – nedespărţiţi în muncă, la necazuri, la tărăboi. Ce bine-i să dai o raită cu un prieten pe bulevardul de pe litoral, să-i zici la chitară *Mentorul* şi să dansezi la lumina lunii. Să faci de cart în locul unui prieten pe timp prost, pe mare rea, pe frig. Să stai de vorbă cât ai poftă, să te plimbi cu el, ţinându-l pe după umeri, să-i strângi mâna la desipărţire: „Rămânem prieteni până la moarte”... Numai că deocamdată astea sunt doar visuri. Pe „Derbent” sunt acum patruzeci şi cinci de oameni – marinari, motorişti, timonieri – dar o prietenie adevărată nu există.

Iată-l bunăoară pe Kasaţki cum îl conduce pe căpitan pe spardeck, susţinându-l de cot. Pe faţă îi sclipeşte un

zâmibet nevinovat. Numai el, Kasaţki, poate zâmbi astfel. Aşa trebuie să fi zâmbit el şi atunci când a strâns în braţe pe fata aceea pe platforma vagonului de dormit.

— Nu te necăji, Evgheni Stepanovici, încearcă el să-l convingă pe bătrânul căpitan, nu da atenţie, aşa sunt ăştia de la Oficiu: pentru un fleac de întârziere fac un tapaj teribil. E timpul să te obişnuieşti. Şi eşti oricum bine văzut, dragul meu...

Uitându-se la ei ai zice: Ce pereche unită – căpitanul şi secundul. Dar peste o oră Kasaţki e din nou pe spardeck. De astă dată însoţit de Aleavdin.

— Bătrânul a primit o săpunealâ prin radio, spune Kasaţki cu un zâmbet oficial. E om de treabă, dar... fricos, leneş şi lipsit de voinţă. Dacă ni se va întâmplă vreo avarie să vezi cum. Va căuta să dea toată vina pe noi.

Trec atât de aproape de Husein, că aproape îl ating. Cu cine are să mai şuşotească Aleavdin astăzi la rândul său?... Nu, nu există prietenie pe „Derbent”! Există doar învelişul ei amăgitor – plimbarea la braţ, o amabilitate politicoasă şi oâte o uşoară înţepătură aruncată cu o vorbuliţă plină de venin, dar mascată de un zâmibet radios. Decât aşa prietenie, mai bine lipsă.

Dar adevăratul ghinion al lui Husein este altul – are un şef imposibil. Dacă ar fi putut să aleagă, l-ar fi ales mai degrabă pe Kasaţki sau pe Aleavdin. Mecanicul-şaf Basov e mai rău decât ăştia amândoi, e chiar mai rău decât oricare dintre cei patruzeci şi cinci de oameni de pe „Deribent”.

Basov coboară la maşini, în fiecare cart. Are aerul unui om pe care îl dor veşnic măselele şi ochii lui sunt întotdeauna roşii. Stă cam gârbovit, cu mâinile depărtate, parcă bătut în cuie. Mecanicii, lăcătuşii, motoriştii fug care încotro de silueta aceasta nemişcată. El continuă să stea aşa în picioare sub lumina palidă a becurilor şi parcă pe umerii lui apasă huruitul frenetic al motoarelor Diesel cu şase cilindri de pe „Derbent”.

Şi iată că pe grătarul de sus apare un motorist întârziat. Mâinile îi alunecă pe balustrada unsuroasă a scării,

picioarele i se îndoaie, moi, din pricină că-i încă somnoros. În momentul când ajunge jos şi face o jumătate de întoarcere la stingă, mecanicul-şaf îşi descleştează buzele pe care le ţinea strânse.

— Ai dormit de ajuns? Dacă nu, du-te înapoi. Ne putem lipsi de dumneata…

Huruitul acoperă complet siunetele slabe ale glasului său, dar cuvintele i se ghicesc după mişcarea buzelor. Mecamicul-şef a fost cândva şi el un simplu motorist. Aşa spun oamenii. Ar putea fi deci mai blând cu băieţii. Dar pesemne că nesomnul care i-a înroşit albul ochilor i-a uscat şi inima.

— Câinele! mormăie Huisein, privindu-i cu ură spatele lat, şi mai e şi membru de partid. Zbirul!

Husein nu întârzie niciodată la schimbarea cartului. Macanicul-şef nu i-a spus niciodată vreun cuvânt aspru. Totuşi ei se evită reciproc şi se spionează ca nişte duşmani. Cu siguranţă că odată şi odată se vor ciocni.

Puţin înainte de terminarea cartului, Basov se caţără sus la grupul electrogen. Aici e ceva mai multă linişte şi o căldură umedă. Dindărătul panourilor se aude zumzetul uşor al dinamurilor. Basov se apleacă peste balustradă şi trage cu urechea la bătaia motoarelor. Şi, lucru ciudat: din toate colţurile sălii maşinilor se adună atunci, fără să-i cheme nimeni, mecanici, motorişti, electricieni. Ei suie seara goi, numai în chiloţi şi maiouri -unsuroase. Pe feţele lor încinse de căldură curge şiroaie sudoarea murdară. Primii veniţi îşi proptesc coatele de balustradă alături de Basov. Ceilalţi se înghesuie la spate.

.

— Motorul din stingă are o sută trei turaţii, spune Basov, cel din dreapta – o sută cinci. S’ânt convins că se poate obţine la amândouă câte o sută zece.

Băieţii îşi dau cu coatele, făcându-şi semne, şi strâmbă din gură. Auzi, o navă abia ieşită din construcţie! Pe Huisein îl scoate din sărite această lăudăroşenie.

— Şi de ce n-o faceţi, tovarăşe mecanic-şef? întreabă el

provocator. Doar e simplu. Începi, şi pe urmă termini!

Şi îşi roteşte ochii în jur spre tovarăşii săi, aşteptând ca ei să-l aprobe.

Dar Basov răspunde calm:

— Singur nu pot face nimic. Şi nici nu-i atât de simplu cum spui. Împreună cu voi, însă, am putea să reuşim.

Şi se înviorează. Înalţă capul şi zice mai departe:

— Motoriştii îşi dau tot aişa de bine seama ca şi mine, unde-i clenciul. Mai întâi că injectoarele se înfundă. Asta înseamnă că carburantul nu ajunge la cilindri în măsură egală. În al ’doilea rând, sagmenţii pistoanelor nu sunt buni şi din cauza asta amestecul nu-i supus la compresia necesară. Inginerii au luat în primire motonava după caietul de sarcini şi au întocmit procesul-verbal de recepţie. Ei trăiesc pe ţărm. Dar marinarii trăiesc pe navă…

Husein îşi face loc şi trece mai în faţă. Plin de interes, se sprijină cu coatele de umerii vecinilor.

Pe faiţa mecanicului-şef lunecă umbre cenuşii. El înclină uşor capul, parcă s-ar pregăti să străpungă un zid invizibil.

— Există motorişti, continuă el, care se tem chiar să sufle pe motor fiindcă a fost reglat la uscat. Asemenea oameni n-au ce căuta aici. Să navige cu şlepul! Ăştia nu-s marinari! Abia după ce ai să reglezi motorul o dată, de două ori, de zece ori va arăta el ce poate şi va depăşi rezultatele din registrul tehnic cu care a venit. Este aşa, sau nu?

Se uită la băieţii care tac şi privirea i se stinge. Îşi şterge fruntea şi calcă cu piciorul mucul de ţigară ce l-a aruncat. Motoriştii, electricienii, lăcătuşii-mecanici o iau unul după altul spre ieşire. Husein n-are chef să plece. Se urneşte mai greu. Are în faţă spinarea lui Basov cu omoplaţii uzi de sudoare şi îşi zice în gând că, dacă Basov se va uita înapoi, atunci îşi va lua inima-n dinţi şi-i va vorbi. Dar Basov se îndreptă grăbit din nou spre sala maşinilor. Husein îi aruncă o ultimă pri-; vire şi rămâne cu imaginea cefii sale, tunse, acoperitei. Cu tuleie. Înţepenit locului, îşi adoptă ca de obicei poziţia lui de apărare în faţa acestei lumi nepăsătoare: „Uite-al dracului… Umblă să se impuie!”

Husein n-are cu cine schimba o vorbă. De aceea ascultă cu lăcomie vorbele care se spun altora. El ştie că mecanicul-işef nu este iubit pe navă.

— Mi-au pus în spate un comisar, zice cu un oftat căpitanul Kutasov. Astăzi i-a spus locţiitorului politic că încărcarea s-ar putea face mai repede. Ca mâine o să' înceapă să mă urmărească şi pe mine, mai ştii?

Şi ochii căpitanului trădează o teamă veche, bolnăvicioasă, dar Kasaţki 'se grăbeşte să-i vină în ajutor cu surâsul lui radios.

— Vai de mine, Evgheni Stepanovici, dragul meu. Stimabilul nostru mecanic-şef e cam scrântit, şi în acelaşi timp îşi flutură degetele în dreptul tâmplei, nu merită, zău, să te frământi!

Husein se bucura că nu-i singurul năpăstuit. Mai e în preajma lui şi alt om înconjurat ca şi el de un zid gros de ostilitate. Dar Basov parcă nu observă nimic, în timpul încărcării se uită mereu la ceas. Pretutindeni caută să intervină acest om stupid şi ridicol, cu ochii roşii şi umflaţi. Ce se poate face cu o pleavă ca asta? Cei mai spălaţi se angajează pe cargoboturi, unde munca este mai uşoară, escalele de mai lungă durată şi unde se dau mai des prime. Aici au nimerit cei care în momentul lansării petrolierului umblau fără nicio treabă pe uscat. Mulţi idintre ei sunt alcoolici, bolnavi şi nu fac nici cât o ceapă degerată. Fumează pe punte contrar dispoziţiilor de a nu se fuma şi albia se mişcă, parcă ar fi nişte muşte somnoroase. Astăzi motoristul Kozov a verificat pompa de ungere. Doar a deschis capacul, şi-a mânjit degetele şi i-a făcut cu ochiul lui Husein, strâmbându-se caraghios. Huisein s-a întors cu spatele. Lui îi e totuna. Lasă'să se omoare muncind mecaniculşef, las'să chiulească motoriştii, las'să fumeze pe punte marinarii, las'să se întrunească comsomoliştii şi să voteze ce vor în cinci. Petrolierul nu şi-a îndeplinit planul, e în coada navelor în actualul sezon de navigaţie. Ei şi?

2

Din nou sosiră cu întârziere în radă. Bătând dinspre nord,

vântul îngheţat de primăvară şuiera prin şarturi şi smulgea de pe creasta valurilor petice de spumă, azvârlindu-le pe punte. El aduse după el din zare şi Q perdea de nori care acoperi jumătate de cer, învolburându-se şi lăsând să cadă stropi de ploaie.

în cabina sa, radiotelegrafistul Volodea Makarov lupta din greu cu somnul, frecându-ise la ochi cu pumnii. La un moment dat se stropi pe faţă cu apă sărată de peste bord, se aşează la aparat şi suspină în microfon.

— Astrahan, strigă el tare, Astrahan-rada! De ce întârzie şlepurile?

Printre nori apăru la răsărit soarele. Parcă era un taler de cositor. În jurul lui, ca o cunună cenuşie, se învolburau nori de ploaie. Pe spardeck se zbatea cu un zgomot surd, în bătaia vântului, capota de pe şalupă.

— Astrahan, spuse Volodea, telegrama că sosim am' dat-o la timp. Unde sunt 'şlepurile?

Şi se întoarse de la microfon, suduind încet, plictisit. Electricianul-şef Kotelnikov privea pe fereastra cabinei.

— Ai făcut legătura, Volodea?

Radiotelegrafistul dădu din cap fără să răspundă şi întinse mâna să-şi ia casca. Trecu pe recepţie şi începu să noteze.

— Dacă ar fi după mine, i-aş da afară pe toţi din slujbă, zise Kotelnikov posac, şi pe comandant, şi pe secunzi, şi pe toţi păcătoşii ceia de pe uscat. Pe toţi i-aş da afară şi aş lua alţii noi!

Radiotelegrafistul scria, aplecat peste hârtie, scoţând vârful limbii afară.

— Răspund că s-a făcut o greşeală, îi explică el, şlepurile noastre le-a luat petrolierul „Agamali"... Şi atunci1 pe cine ai da afară, tovarăşe?

— Pe toţi. Ce, ăştia-s comandanţi? Nişte invalizi scrântiţi la cap. Ne facem de râsul lumii. Cu şmecheria asta cu şlepurile „Agamâli" a câştigat patru ore. Ne-a1 întrecut. Acum are un avans asupra noastră de vreo şase ore. Dar cine se sinchiseşte de asta? Nimeni. Suntem luaţi ân râsi

peste tot: şi de dispeceri, şi pe nave, şi la magazin. Şi fapt este că noi n-am luat primă nici măcar o copeică!

Volodea desenă pe marginea jurnalului o velă înclinată şi un cap cu nasul coroiat învăluit în nori de fum. Apoi puse creionul în gură şi, aplecând capul într-o parte, îşi admiră desenul.

— Uite, am lătrat în microfon vreo jumătate de oră, spuse el surâzând ironic, şi, dacă lătram în tromba de ventilaţie, tot aia era. Să-i ia dracu! Cine apreciază aici munca mea? într-o lună am dat cel puţin cu vreo jumătate de milion de tone-mile sub ceea ce trebuia. Ce pot să fac eu?

— Aşa e.

— Ieri, la încărcare, s-au apucat să pompeze petrolul în tancuri înainte de evacuarea balastului de apă. Când i s-a raportat comandantului treaba asta, a început să tremure ca o muiere. Apoi l-am auzit pe Kasaţki explicând lucrurile agentului GPU. A reieşit din explicaţia lui că toată vina o au… pompele!

— Prost, Volodka!

— Mai prost nici că se poate!

— Locţiitorul politic e băiat de ispravă, zise Kotelnikov, ăsta ar fi gata să care încărcătura şi în spate. Dar nu se pricepe la navigaţie şi se teme să se amestece în dispoziţiile comandantului. Afară de asta, e ofticos. Nu cred că mai are mult de trăit.

între timp Volodea desenă un scafandru care îi reuşi atât de bine, încât, privindu-l, zâmbi satisfăcut.

— Ştii ce, Steopa?

— Ce?

— Hai să plecăm definitiv de aici, şi radiotelegrafistul îşi umezi de plăcere buzele vişinii, apoi continuă cu o voce scăzută: Ştiu eu unde să mă duc. La1 E.P.R.O.N.I Se fac ranfluări de nave scufundate la Biriuceaia Kosa. Acolo să vezi treabă!

— – N-o să ne dea drumul, murmură Kotelnikov, uitându-se în jur cu teamă. Cum să părăseşti petrolierul? Asta ar însemna că ne-am speriat înaintea celor fără de partid. Nu,

lasă asta…

— Şi pentru tine este acolo treabă, continuă impasibil Volodea, m-am interesat. Ce-ar fi să lăsăm dracului actele aici? Nu, că poate au să ne ia carnetul de comsomolist.

— Nu vorbi prostii.

Kotelnikov dădu să plece de la fereastră, dar nu se urni din loc. Era tulburat şi problema îl interesa. Propunerea lui Volodea îl atrăgea ca un magnet.

— Dacă am încerca să cerem lucrul ăsta prin comitetul raional, spuse el şovăitor. Dar nu, n-au să ne lase…

— Prostii! Da' ce, vorba ceea – dragoste cu sila… Tare aiş vrea să ştiu cum pot ei să mă oprească să rămân, dacă nu vreau?

— Nu, nu se face să dezertăm, zise Kotelnikov cu hotărâre, dar fără să simtă ceea ce spune. Poate că mai izbutim să îndreptăm lucrurile. În afară de asta, eu doar sunt aici preşedintele comitetului de navă… Totuşi,

' *E.P.R.O.N.* – Organizaţie specială ce avea ca scop ranfluarea navelor scufundate şi efectuarea lucrărilor de salvare în Marea Neagră, A fost creată În 1923 (n. Ed.).

vezi, interesează-te de E.P.R.O.N., aşa, pentru orice eventualitate, adăugă el cu un zâimbet silit.

Pe spardeck se auziră, aduse de vânt, bocăniturile unor paşi inegali. Omul trecu pe lângă cabină cu paşi mari şi aplecat înainte, ca unul care merge împotriva curentului puternic de aer.

— Basov, şopti Volodea. Nu ne-a auzit cumva?

— Nu ştiu, zise Kotelnikov dându-se la o parte de la fereastră. Ei, destul cu panica! Nu-i şade bine unui comsomolist! Uite că vin şi şlepurile!

3

Valurile de un verde-pal, acoperite cu pete cafenii de petrol, aleargă de-a lungul bordajului, ca nişte sprintene fiare speriate. Şlepurile le fac plecăciuni, scârţâind şi înfundmdu-işi temătoare în apă şoldurile înalte şi ruginite. Remorcherul, mic şi negru ca o jucărie, aruncă în apă capătul ud al parâmei de remorcă, scoate un şuierat

asurzitor şi pleacă, turtind valurile sub el şi lăsând în urmă o coadă unduioasă de apă înspumată.

La secţia de pompe a „Derbent”ului lucrează pompele de încărcare. Puntea zibârnâie uşor, ridicându-se abia vizibil peste nivelul apei. Basov stă rezemat de balustrada de pe punte, cu coatele lipite de trup ca să-şi ţină calsd.

— Nu-i bine croită marea asta, spune Dogailo, şeful de echipaj, care se află alături de el, e chiar foarte prost aşezată marea asta Caspică.

Şi scoase înainte vârful cizmei sale enorme, parcă turnată din fontă o dată cu piciorul.

— Seacă marea noastră, o înghite uscatul. Cunoşti vechiul Turn al Fecioarei: de la Baku? De la turn la mare sunt acuma vreo două minute de mers. Se spune că biata fecioară a fost închisă în turnul ăsta de nişte blestemaţi de hani, şi ea s-a prăpădit acolo de inimă rea. Turnul se găsea pe vremea aceea în largul mării.

Dar de atunci marea s-a retras şi a lăsat pietrele dezgolite. Tot aşa şi aici, în rada Astrahanului, marea a fost cindva adâncă. Acum e primejdios să te aventurezi cu un pescaj de douăzeci de picioare mai departe de Bancul Focilor. E apă cât vezi cu ochii, dar nu poţi naviga…

Şeful de echipaj are un glas subţire, cald şi melodios. Basov se uită mirat, cu coada ochiului, la. Mărul lui Adam, uriaş şi cafeniu, care îi umfla şefului de echipaj gulerul tunicii, şi-i spuse cu convingere:

— În curând vom adinei fundul şi atunci petrolierele vor putea merge până la Astrahan fără transborda re.

Dogailo zâmbi pe sub mustaţă, îşi privi interlocutorul cu milă şi-şi scoase încet chipiul de pe cap. Vântul începu să-i fluture puful rar şi mototolit de pe tidva lunguiaţă.

— Pentru voi totul e uşor, puteţi face orice. Numai că au fost, cred, şi înaintea voastră oameni cu carte care şi-au frământat capul cu asta şi până la urmă s-au dat bătuţi. Cauza principală sunt afurisitele astea de aluviuni şi curenţi care vor distruge toată munca voastră şi vor înfunda drumul navigabil cu nisip. Nu, n-o să fie cum ziceţi voi!

încheie el triumfător şi-l privi încă O1 dată pe Basov cu un aer grav şi dezaprobator.

Basov n-avea poftă de discuţie. Şi plecă de pe punte fără să-i mai răspundă.

învuzină Basov avusese totuşi oameni cu care s-a înţeles. Erau montorii, şeful de brigadă Voron, micul strungar Eibat. La navă sunt secţii multe, săli, maşini, o mulţime de oameni şi de specialităţi. Dar aici, pe această navă, n-are niciun om cu care să se poată împăca. Îi mai cercetează pe cei din jur, dar, sub privirea lui, oamenii iau o mutră plictisită, ochii li se fac mai mici şi dispar sub gene. Vede ca prin ceaţă figurile acestea apatice şi uimitor de asemănătoare între de. Conştiinciozitatea lor pare prefăcută, seriozitatea lor

— Batjocoritoare. Se mişcă tăcuţi, ca prin somn, de-a lungul intervalelor înguste din sala maişinilor, aspiră aerul fierbinte şi se aşază unde nimeresc. Tot fără să scoată un cuvânt, învârtesc volanele, şi muşchii noduroşi li se umflă pe spinările ude. Înainte de a intra în cart, se adună pe grătarul de sus şi ascultă ce le explică el, privindu-l ca pe o ciudăţenie din altă lume. Uneori el apare pe neobservate şi atunci vede cum se leagănă Husein, şazând pe vine şi fradonând pe nas vreun cântecel stupid, sau cum alţi doi motorişti, Kozov şi Gazarian, stau de vorbă căscând la lumină nişte ochi obosiţi, încercănaţi de funingine.

— Păi ăştia-s oameni? Ar trebui daţi dracului afară şi aduşi în locul lor oameni noi.

— Ehei, iubitule. Da parcă ăştia-s marinari?

Ei îşi ţin bucuros hangul unul celuilalt, ca şi cum numai ei doi ar fi adevăraţii marinari de care are nevoie „Derbent”-ul. De fapt se amăgesc unul pe altul şi se amăgesc şi ei înşişi. În realitate şi-au luat de mult gândul de la tona-milă şi de la turaţiile motoarelor…

Din robinetele deschise ţâşnesc pe punte şuvoaie de apă. Apa se împrăştie, făcându-se neagră şi acoperindu-se cu un praf gros. Marinarii alunecă pe oţelul ud, împingând cu greu în faţa lor cozile de spălat puntea înfăşurate în cârpe îmbibate de apă. Dogailo umblă printre ei ca o suveică

petrecută prin urzeală. Marinarul Hruliov, proaspăt ras, s-a urcat pe dunetă, cu chitara subsuoară şi ţigara după ureche. El îşi alungă de pe frunte moţul bălan şi creţ şi ciupind de coardele chitarei cântă:

Spune, fată, ce te doare?
Doctoru-o-ntreabă-n şoapte.
Cum să nu mă doară oare
Când îs una
Şi mi-i inima la... şapte.

Basov se duse până la dunetă. Aici urmări maşinal un pescăruş ce se rotea deasupra valurilor. Deodată pasărea căzu ca. Un ghem allb-rozaliu în jos şi atinse apa cu aripa. Marinarul Hruliov smuci pentru ultima oară coardele care suspinară piţigăiat, căscă şi se uită la Basov cu o privire nepăsătoare.

Aici, în vuietul monoton al motoarelor, în dreptul intrării la maşini, Basov se gândi la această fărâmiţă de univers, infimă şi ştearsă, mărginită de bariera albastră a zării, care seamănă cu nişte ochi îngropaţi în grăsime, şi în care fiecare se împacă cu propria sa nimicnicie, dar faţă de altul îşi arată dispreţul: „Păi ce, iubitule, ăştia-s oameni?”

La uzină Basov era socotit un bun organizator, dar uzina a trăit şi înainte de a fi el şi trăieşte şi acum fără el; pe oând aici, trebuie început totul de la a. Dar cum? Şi îl treceau năduşelile din pricina neputinţei în care se afla, din pricina încercărilor neizbutite de a face lucrurile să meargă. Totuşi el nu putea să rămână indiferent, să se liniştească, să se închidă în cabină. Era în creierul lui surmenat şi stors de oboseală o părticică aprigă ce-l durea neîncetat ca o plagă şi nu-l lăsa în pace, cerându-i să acţioneze, să dea o întorsătură nouă lucrurilor, să raţie oamenii pe navă în timpul escalei, să controleze motoarele, să le sporească turaţiile...

4

Stând la fereastra cabinei sale, Evgheni Stepanovici Kutasov se uita la soţia sa care punea pe masă cumpărăturile făcute: un teanc de reviste, o sticlă de vin,

cafea.

Prin storul lăsat în jos numai pe jumătate, sclipeau luminile oraşului, umbrite din când în când de rotocoale compacte de fum, de parcă nişte nori ar fi căzut pe pământ şi s-ar fi furişat pe străzile oraşului.

— Ai salutări de la familia Sonţev, spuse Natalia Nikolaevna, şi de la Dânnik, şi complimente de la Simocika şi de la soţul ei. Tu mă auzi, Evgheni?

Dinspre port se auzeau strigăte şi scrâşnetul lanţurilor de la macarale. Pe geam rătăceau umbre lungi şi zhârlite, ca nişte labe de păianjen. Persoanele pomenite de soţia căpitanului erau toate dintre foştii lui colegi de la secţia de statistică.

— Drăguţi oameni, exclamă Evgheni Stepanovici mişcat. Să le transmiţi şi din partea mea, Nataşa…

Se auziră afară pe coridor nişte paşi grăbiţi şi apoi bătăi în uşă.

— Cine-i? întrebă Evgheni Stepanovici. Ce este?

— Totul e gata pentru încărcare. Evgheni Stepanovici, furtunurile s’ânt puse… Ne permiteţi să începem?

— Începeţi…

Evgheni Stepanovici rămase o clipă nehotărât în faţa uşii, cu mâna pe clanţă. Paşii se îndepărtau către capătul culoarului. Deodată, Evgheni Stepanovici deschise uşa şi strigă după curier:

— Stai puţin, prietene! întreabă-l pe Kasaţki. Kasaţki e de cart, întreabă-l pe el.

— Am înţeles… să întreb pe Kasaţki, răsună răspunsul.

Natalia Nikolaevna îşi urmărea cu luare-aminte soţul. După o scurtă pauză îl întrebă:

— Evgheni, cine-i acest Kasaţki?

— Cum să-ţi spunţ, şi Evgheni Stepanovici se opri puţin să se gândească. Kasaţki e secundul. E un om care mă stimează şi ne înţelegem foarte bine. Ceea ce îmi place la el este tactul lui înnăscut şi vasta lui cultură. E un om pe care, cred, mă pot bizui. Şi uite că în doi reuşim să ne descurcăm în acest balamuc.

— Te-am întrebat, reluă Natalia Nikolaevna, pentru că am impresia că la voi lucrurile nu merg tocmai bine. La direcţie se discută mereu despre „Derbent”... Nu cumva te înicrezi prea mult în oameni, Evgheni?

Kutasov aruncă o privire mai întâi spre uşă, apoi spre fereastră. Şi se schimbă dintr-o dată la faţă, pierzând aerul lui bonom de bătrânel. Pe buze îi apăru un surâs tremurător, suferind, iar în cutele de la gură i se citea amărăciune şi oboseală.

— Şi eu însumi sunt cam îngrijorat, draga mea, începu el coborând misterios vocea, am câteodată impresia că în jurul meu se petrece într-adevăr ceva. Toţi aceşti oameni... cât timp îi văd şi stau de vorbă cu ei nu-mi vine să cred că ar putea să mă înşele. Dar când rămân singur...

— Nu te frământa. Când rămâi singur?...

— Totul îmi apare sub un alt aspect. Nu sunt chiar atât de naiv cum par. Ieri am transmis o radiogramă că e vreme rea ca să explic într-un fel întârzierea noastră revoltătoare. De fapt vremea n-avea nimic deosebit – aşa, un vânt slab, fără importanţă. Dar Kasaţki este meşter mare să te convingă şi mereu se apucă să ticluiască asemenea telegrame. De data asta însă a ieşit urâţ de tot...

Natalia Nikolaevna se înfurie.

— De ce ai consimţit, om sucit ce eşti? Ştiai doar că nu-i frumos ce faci, că-i o înşelătorie! Atunci de ce ai consimţit?

— Ss-s-st... nu striga, te rog. Iac-aşa, am consimţit pentru că într-adevăr situaţia era foarte neplăcută. Nu ştiu cum dracu s-a făcut că am întârziat! Mai întâi că şlepurile, habar n-am de ce, au sosit târziu în radă. Pompele au funcţionat prost. Toate astea nu intră în atribuţiile mele... Dar în general, la noi, totul se face alene, domneşte un fel de delăsare pe toată linia. Cadrele s-au grăbit când au făcut recrutarea echipajului. Au strâns un colectiv foarte nepotrivit...

Se opri puţin, zgâriind abătut cu unghia o mică pată de pe mânecă.

— M-am săturat de tot şi de toate, Nataşa, dar mai ales

de starea asta de permanentă teamă în care mă aflu. Au fost angajaţi niişte lepădături, nişte golani, niişte beţivani. Nava este nouă, are un aparataj complicat, încărcătura e uşor inflamabilă. Cred că dacă cineva s-ar apuca să strige „foc” aş crăpa pe loc de inimă! Locţiitorul politic e bolnav, Kasaţki se eschivează, mecanieul-şef Basov se străduieşte să-i pună pe motorişti pe treabă. Fiindcă veni vorba, omul ăsta a prins pică pe mine şi nu înţeleg de ce. Cred că sunt destul de blând cu toată lumea, am pentru fiecare un cuvânt bun. Iar el se uită chiorâş la mine, şi abia răspunde când îl întreb ceva. Kasaţki zice că-i trăsnit, dar nu-i adevărat. Poate că mă urmăreşte... Şi ce spuneai, că circulă zvonuri?

Evgheni Stepanovici îşi zări deodată faţa îmbătrânită şi tristă în oglinda din faţă şi îl cuprinse brusc aşa o milă de el, că aproape îi venea să plângă: toţi îl înşală, îi fac porcării, lansează zvonuri, în timp ce el n-are cu nimeni nimic şi nu vrea răul nimănui. Dimpotrivă, cu ce-i vinovat că nu se pricepe la motoarele Diesel şi la pompe, că-i o fire delicată şi nu ştie să fie aspru cu oamenii?

Evgheni Stepanovici simţi că se apropie de acea stare de slăbiciune, care îl cuprindea numai în prezenţa soţiei sale fi care se termina întotdeauna cu blajine recunoaşteri de vină din partea lui şi cu proteste din partea ei.

— Sunt incapabil să constrâng pe cineva, Nataşa, începu el tânguitor. Sufăr când intru în conflict cu cineva şi simt o deosebită satisfacţie când pot ceda unui om. Din păcate viaţa cere să te porţi altfel...

Se aştepta la proteste care să confirme linia caracterului său şi să-l scape de nemulţumirea de sine însuşi, ceea ce l-ar fi făcut să se simtă uşor, tot atât de uşor ca un copil după ce a plâns la pieptul maică-sii. Dar Natalia Nikolaevna începu deodată să fie foarte grăbită.

— Era să uit, zise ea ridicându-se, 4 tot ţin în mână batista asta de un ceas. E curată, Evgheni-, ia-o!

îl mângâie pe păr şi-l sărută grăbită, ca şi când s-ar fi temut ca el să nu înceapă iar să vorbească.

— Lasă, lucrurile au să se aranjeze, îi zise ea cu blândeţe. Te rog să nu uiţi să-ţi pui cojocul pentru cartul de noapte. Nopţile sunt încă foarte reci. E timpul să ptlec. Şi ştii, Evgheni, mi se pare că ar fi cazul să te duci acum sus pe punte…

Aproape de apusul soarelui, Bredis, locţiitorul politic, apăru pe punte. De febră şi slăbiciune buzele îi erau arse şi păreau o rană uscată cu sânge negru, închegat. Obrajii îi ardeau şi petele rumene dădeau feţei lui supte o aparenţă înşelătoare de însufleţire. El îşi suflă cu grijă în palmele reci şi privi în jur.

La orizont plutea, scăldată în razele soarelui ce apunea, o fâşie galbenă de ţărm. Marea avea un luciu care te orbea, cerul era de un albastru limpede şi transparent. Lăstunii de mare zburau deasupra catargelor ca nişte fulgere negre. Dogailo meşterea ceva pe punte, lângă motorul vinciului, tot bătând cu un ciocan.

Locţiitorul politic abia se ţinea pe picioare. Of, cum îţi scoate ochii luciul ăsta al mării, ce supărător e mirosul ăsta de păcură şi ce enervante-s loviturile astea puternice de ciocan pe fier! Locţiitorul politic se silea să-şi amintească cum îl cheamă pe şeful de echipaj, dar numele ciudat al acestuia îi fugise din minte. Ei, fir-ar al dracului, e chiar ruşinos! Nu mai ţine minte numele, nu ştie ce se petrece pe vas. Era aproape desperat. Boala nu putea constitui o scuză. El, în calitate de conducător politic al navei, trebuia să lupte pentru îndeplinirea planului, un plan absolut real şi realizabil. Era o sarcină atât de simplă şi de concretă şi totuşi atât de greu de atins… Experienţa lui de atâţia ani la conducere, talentul lui de a cunoaşte oamenii şi a şti să-i convingă nu prea îi erau de folos în această situaţie nouă. Avea de-a face aici cu oameni slab calificaţi, angajaţi la nimereală, cu un aparataj nou, necunoscut, cu un sprijin necorespunzător din partea celor de la uscat… şi în sfârşit cu boala asta care aproape nu-l lăsa de loc în pace. Totul în această perioadă hotărâtoare din viaţa lui îi era împotrivă. Simţea cum îl părăsesc puterile şi nu ştia ce să facă.

Deodată ieşi de la maşini mecanicul-şef. Acesta se uită spre apus, apoi în sus, la cerul lipsit complet de nori. Întorcea capul încet, ca şi cum nu s-ar fi grăbit să-şi desfete privirea cu întinderea apei din faţa lui. Locţiitorul politic îl strigă, de teamă să nu se înapoieze.

— Tu aici? întrebă mirat Basov. De ce te-ai sculat? Ai febră, Bredis.

Se apropie de locţiitorul politic şi-i întinse mâna mânjită de ulei.

— Te căutam pe tine, îi răspunse Bredis cu vioiciune şi îi veni în minte ideea că cel mai bine ar fi să stea de vorbă chiar cu acest mecanic-şef despre situaţia de pe vas. Of, dacă ai şti cât m-am săturat de cabină!

Ca omul chinuit de un gând obsedant, începu imediat să-i vorbească despre datoriile ce împovărează nava. După calculele lui, „Derbent”-ul era sub plan în privinţa transportului cu peste douăzeci de mii de tone. Această rămânere în urmă se datora micilor întârzieri survenite la încărcarea şi descărcarea păcurei, la care se adăugau întârzierile de pe drum din pricina vitezei reduse. Afară de asta, când s-a făcut încărcarea la dana nr. 80 petrolierul s-a împotmolit, pentru că n-a fost îndepărtat la vreme de chei. Până au venit remorcherele să-l scoată, a trecut peste un ceas şi încă un alt ceas a durat până a fost despotmolit.

Atâtea cauze şi atât de diverse îl derutau pe Bredis. Nu se putea stabili cine-i vinovat, n-aveai pe cine să-ţi verşi năduful, fiecare părea că-şi vede de treabă la fel de conştiincios. Te apuca şi mila să-l vezi pe comandant cât de tare se frământa. Totuşi întârzierile se îngrămădeau şi cauzele astea mărunte se tot înmulţeau, zădărnicind în mod grav îndeplinirea planului.

— Cine poartă vina pentru toate astea? se întreba Bredis căutând să-şi înnăbuşe tuşea. Vina o purtăm noi, membrii de partid. O port eu, fiindcă nu trebuia să zac într-un moment ca ăsta, fiindcă sunt dator să fiu cu ochii în patru… Fără îndoială că port o parte din vină! Dar şi tu, şi toţi ceilalţi comunişti purtaţi… Trebuia să luptăm!

— Nu suntem chiar atât de mulţi comunişti aici, observă Basov zâmbind, tu, eu şi cei cinci comsomolişti, ceea ce înseamnă că principalii vinovaţi suntem noi doi.

Zâmbea înciudat şi posomorât cu o crispare în colţul gurii. S-ar fi zis că puţin mai trebuie să-şi arate colţii şi să înjure cu tot veninul sau să scuipe cu furie. Bredis nu se simţi la îndemână.

— Văd că şi tu eşti extenuat, îi spuse el cu blândeţe. De altfel nu la tine mă refeream…

Basov făcu un gest de lehamite cu mâna.

— Nu te grăbi, dragul meu, să iei vina asupra ta. Dacă suntem sau nu vinovaţi – asta au să vadă alţii. Au să ne dea afară din partid, şi gata. Rostind aceste vorbe, îl privi în ochi, surâzând necruţător. Şi au să trimeată în locul nostru băieţi mai de ispravă. Dar eu nu mă gândesc acum la asta. Mă gândesc că avem motoare noi, dispozitivele de încărcare sunt în perfectă ordine, ceea ce înseamnă că de vină sunt oamenii. Şi noi mai avem încă posibilitatea să ne redresăm până la închiderea sezonului de navigaţie şi nu numai să recuperăm rămânerile în urmă, dar să şi depăşim planul.

— Foarte frumos ce spui, zise Bredis nerăbdător, dar nu înţeleg pe ce te bizui. Îţi închipui că lucrurile se vor face de la sine?

— S-au strâns aici la noi oameni atât de ciudaţi, că-ţi stă mintea în loc, continuă Basov fără grabă, oameni care n-au nicio legătură sufletească cu munca. Sunt nepăsători ca nişte idoli, dinspre partea lor ar putea să se ducă dracului totul, nici nu se sinchisesc. Kotelnikov are dreptate când spune că-i curată adunătură. Uite, alte nave îşi îndeplinesc zilnic sarcinile impuse de plan. De pildă, *, Agamali”. S-au nimerit acolo mulţi marinari demobilizaţi din Flota Roşie, nişte băieţi admirabili. Acum de curând i-au luat peste picior pe motoriştii noştri, când s-au dus să cumpere pâine la magazinul din port. Sunteţi, le-au zis, nişte mototoi, nişte coşciuge plutitoare. Radiotelegrafistul îmi spunea că erau cât pe ce să se ia la bătaie. Găsesc că asta e foarte bine. În

plus, cei de pe „Agamali” au căpătat prime, ai noştri n-au să capete. Şi asta e foarte bine. Într-un cuvânt, ai noştri trebuie să simtă sub toate aspectele că sunt răii răilor.

Bredis zâmbi şi clătină din cap ca un muzicant care a prins o notă falsă.

— Stai, tovarăşe, că nu e tocmai aşa cum spui tu. După părerea ta, totul depinde de amorul propriu al omului şi de cât câştigă. Nu-i de loc just! Noi am luptat, dragul meu, pe front, pe viaţă şi pe moarte, fără să ne aşteptăm la premii pentru asta. Ne-am dat viaţa pentru libertate şi pentru Puterea Sovietică. Or, şi aici e front, şi aici dăm o bătălie, dacă vrei. Dacă nu vom transporta petrolul nu vom avea benzină, nu vom avea lubrifianţi. Nu vom avea cu ce alimenta tractoarele şi avioanele. Clar, nu? Trebuie să-i faci să priceapă că e nevoie să muncească fără a-şi cruţa puterile. Că doar cine stă alături de tine la maşini? Stau fraţi de-ai tăi, muncitori, proletari, nu pleavă! Chiar inculţi să fie, tot au să înţeleagă, din instinct, dacă nu cu mintea, cuvântul revoluţionar. Şi trebuie să le dezvoltăm conştiinţa, nu amorul propriu…

îl scuturau frigurile şi se lăsa când pe un picior, când pe celălalt, căutând să-şi biruie suferinţa. Basov îl asculta cu indiferenţă.

— Tot ce-mi spui îmi este bine cunoscut şi probabil că şi lor. Socot însă că uneori e mai greu să transporţi păcură decât să lupţi pe front. Ei ştiu foarte bine că ţara are nevoie de carburanţi, dar nu se simt răspunzători pentru treaba asta. Dorm când sunt de cart şi îşi fac de cap când sunt în port. În cursa trecută un măgar a uitat o cârpă în pompa de ungere şi, în general, nu pot să le vorbesc despre însemnătatea transporturilor, până când nu-şi vor da seama cât de ruşinoasă. E comportarea lor.

— Şi cum adică, îi dispreţuieşti?

— Nu, nu-i dispreţuiesc. Bineînţeles că sunt oameni de-ai noştri. Cu Aleavdin aş discuta însă altfel. Totuşi, vezi, sunt diferiţi, e greu cu ei, iar cu comandanţii noştri e şi mai complicat.

97
96
7 – Petrolierul „Derbent”
— Totul e complicat, consimţi Bredis dus pe gânduri, şi, după ce-şi scoase portţigaretul, începu să-şi caute prin buzunare chibriturile. Ascultă, Basov, s-ar putea să ai dreptate. Ce-ar fi dacă am organiza o întrecere…
— O vom organiza, îi răspunse acesta pe un ton neaşteptat de vesel. Apoi, zâmbind, îl prinse de mână pe locţiitorul politic şi-i luă chibriturile. De altfel, ştii, e primejdios să fumezi pe punte. Putem sări în aer.
— Ei, fir-ar al dracului să fie!… înjură furios locţiitorul politic, strivind ţigara, şi se făcu roşu până în vârful urechilor. Cum de-am putut să uit!
— Nu-ţi spuneam că e mai rău decât pe front? zise râzând Basov.
— M-da, se prea poate!
6
în timpul escalei, Husein reuşi să se ducă în oraş şi să se întâlnească cu Jenia la locul convenit. El îi propuse să meargă la cinema, şi de acolo la ştrand; aveau la dispoziţie numai trei ore, dar i se părea că în răstimpul acesta vor reuşi să intre şi într-o cafenea şi să asiste şi la competiţiile care aveau loc pe terenul de sport. Jenia preferă să viziteze expoziţia industrială. Până la urmă rămaseră pe bulevard.
Bulevardul era pustiu la această oră matinală. În tufişuri ciripeau păsărelele, salcâmii. Se scuturau făcând să cadă o ploaie de petale albe. În jacheţica ei galbenă care strălucea ca o flacără la soare, Jenia era tare frumuşică. Îl tot hărţuia cu întrebările, silindu-l să-i vorbească despre viaţa de pe petrolier. El se uita la buzele ei de un roşu-aprins şi ardea de dorinţa de a le săruta.
— Va să zică individul acela din tren este cu tine pe navă? întrebă ea. Şi cum a fost întâlnirea între voi? Te-a recunoscut? îmi închipui ce mutre idioate aţi făcut amândoi! Şi râse.
Pomenirea aventurii din tren pică foarte inoportun. El se

fâstâci şi-şi duse mâinile la spate. Jenia era exact aşa cum trebuie să fie o fată – bună, încrezătoare şi, vorbind cu ea cam grosolan şi nepăsător, el se temea să-i atingă mâna. Flecăriră veseli şi cu însufleţire, fără să simtă cum trece timpul.

— M-am gândit de multe ori la tine, de când ne-am despărţit, mărturisi ea fără niciun fel de sfială. Am impresia că duci o viaţă foarte interesantă. Am citit în *Bolşevik Kaspia* un articol despre transportul de petrol. Am văzut că de el depinde aprovizionarea ţării cu carburanţi. În general treaba nu prea merge bine, totuşi unele nave îşi depăşesc norma. Tu cum lucrezi, Mustafa? Tare aş vrea să fiu în locul tău. Deocamdată mai studiez şi mă mai pregătesc pentru viaţă, dar în jurul meu alţii trăiesc intens şi luptă. Am şi eu poftă de o muncă vie, să am de-a face cu oamenii, să am răspunderi. Îţi spun, m-am gândit de multe ori la tine. Te socot un om pasionat de meserie, stăruitor şi cu multă îndrăzneală. Cine ştie, poate că îţi este dat să ajungi şi tu un marinar vestit, cum sunt atâţia în bazinul nostru. Eu sunt romantică, Mustafa, adăugă ea cu un aer confidenţial şi plin de seriozitate, nu trebuie să râzi de asta.

Husein fu mirat de întorsătura neaşteptată pe care o luase convorbirea lor. Fata se interesa de transportul de petrol şi de munca lui. Şi afară de asta dorea să fie în locul lui. Romantism? Oameni ca ei, şi romantici! li venea să râdă.

— Jenicika, zău, nici nu merită să mai discutăm, spuse el pe tonul unui om matur care explică unui copil absurditatea întrebării ce-a pus-o. Munca e grea şi murdară, dar ceea ce e mai supărător e că totul merge anapoda. Petrolierul nu-şi îndeplineşte planul, aparatura e nouă, oamenii nu ştiu să o mânuiască, oamenii se ţin de intrigi. Comandanţii nu sunt buni de nimic, iar echipajul e şi mai rău. Nişte *beachecomers, o* adunătură…

— Cum ai zis?

— Ei, da. E un cuvânt englezesc care înseamnă marinar fără lucru, un lumpen. La noi, însă, şomeri nu există, şi de

accea cuvântul ăsta se foloseşte în alt sens, în sens de trântor, lepădătură. Acum ai înţeles? între noi fie vorba, sunt şi eu puţin *beachecomer,* spuse el pe neaşteptate cu o sinceră nepăsare, iar faima mea o-hoho!... Cred că numai la secţiile de miliţie n-a ajuns încă.

— Vai, ce vorbe sunt astea? scăpă ea înciudată. Cum nu ţi-e ruşine să spui aşa ceva?

Jenia roşi toată: părea de-a dreptul jignită. Husein îşi muşcă limba.

— Eu îţi vorbesc ca unui prieten, zise el tulburat. Poate am exagerat un pic. Dar lucrurile au să se aranjeze. Acum am rămas serios în urmă cu îndeplinirea planului, dar dacă o să ne ţinem de treabă şi o să punem la punct motoarele... Dieselul nostru din stânga are o sută două turaţii, cel din dreapta – o sută cinci... Sunt convins că se poate face ca amândouă să atingă cele o sută zece turaţii prevăzute...

Îşi aminti că aşa le spusese mecanicul-şef şi avu un sentiment de jenă. „Simplă lăudăroşenie", gândi el şi se înfurie ca de obicei. Dar Jenia ridică ochii spre el şi zâmbi.

— Ei vezi, zise ea spre a-l împăca, spui despre tine tot soiul de prostii. Când ai strâns atunci banul acela în pumn, am simţit cum mă trec fiorii. Mi-era frică, dar în acelaşi timp mă şi amuzam. Erai atât de liniştit! Şi acum ai stricat totul! Auzi! Un *beachecomer!*

— Ce, n-am şi eu voie să glumesc? zise Husein râzând mulţumit. Stai mai bine să-ţi spun mai departe despre Diesele. Dacă reuşim să mărim viteza până la treisprezece noduri, o scoatem la capăt cu planul. Mecanicul nostru şef are cap, deşi e negru în cerul gurii. Singur, bineînţeles că nu poate face nimic. Dar împreună cu noi, cu toţi motoriştii la un loc, ar fi altceva. Ca să punem însă la punct motoarele, ar trebui să lucrăm în timpul escalelor, adică să renunţăm la permisia de a coborî la uscat.

— Auzi nenorocire! interveni Jenia îmbărbătându-l. Dacă trebuie – trebuie.

— Asta zic şi eu: şi o vom face fără discuţie. Vorba e că nu prea merg bine treburile la noi cu motoriştii. Sunt din ăia

de se tem să se apropie de maşină, pentru că a fost reglată pe uscat. Sigur că asemenea oameni n-au ce căuta pe petrolier. Ăştia nu sunt marinari! („Din nou Basov”, îşi zise el repede, dar de astă dată fără pică). Reglează motorul o dată, de două. Ori şi atunci are să arate el ce poate. Asta este, Jenia. Cât despre *beachecomer,* uită, am glumit adineauri.

Alături de dânsul şedea o fată frumoasă, pură, cum nu mai întâlnise în viaţa lui. Ochii ei, care cu o clipă mai înainte îl priviseră cu dispreţ jignitor, îl măsurară acum cercetător, parcă vrând să se încredinţeze de seriozitatea spuselor lui. Dar deodată Husein se simţi cuprins de o acută părere de rău gândindu-se că această victorie închipuită, despre care vorbise cu o siguranţă atât de neruşinată, e în realitate foarte puţin probabilă.

CHEMAREA

I

Nu mult după asta nişte electricieni întorşi din oraş povestiră despre o nouă întâlnire a lor cu marinarii de pe petrolierul „Agamali”.

Electricienii erau ruşinaţi şi obrajii le ardeau.

— Ei au să plece cu două ore după noi, perora Kotelnikov. Ne-au şi spus-o: „Vă dăm două ore avans. Către seară, aşteptaţi-ne, vă ajungem şi vă luăm la remorcă…”

— Nu minţi!

— Chiar aşa au spus: „Voi n-aveţi ce pierde, iar nouă asta ne face cinste…”

— „Broaşte ţestoase cu combustie internă”, îl completă Volodea Makarov.

— Cine sunt „broaştele ţestoase”?

— Noi! Pe noi ne numesc aşa. Ne iau peste picior, păcătoşii!

— Şeful de echipaj a spus…

Puţin îmi pasă cine a spus! urlă Husein enervat. Eu vă întreb: se poate să ne-o ia într-adevăr înainte?

— N-ar trebui…

— Trebuie să ne pregătim, zise răguşit şi în zeflemea

Hruliov, scuturându-şi moţul creţ. Hei, preşedinte al comitetului de bord, pune echipajul la treabă!

în ziua aceea activitatea la bord se desfăşură ca de obicei. Carturile se succedau, buletinele meteorologice se recepţionau prin radio, se ţinură obişnuitele cursuri politice. Numai că marinarii urcau mai des pe spardeck fără să-i împingă vreo nevoie şi de acolo priveau către sud, unde dincolo de dunga albastră a orizontului uscatul se topise în fundul zării. După-amiază se ivi din direcţia aceasta un punct abia perceptibil. El creştea încet, parcă plutind între cer şi mare, întretăind ca o ştirbitură urâtă linia ireproşabilă a orizontului. Primul îl zări Dogailo, care ieşise pe spardeck să vadă dacă totul este în regulă. El fluieră încet şi prelung şi coborî să. Comunice celorlalţi descoperirea sa. Pe punte electricienii curăţau colectorul de la grupul electrogen.

— Ne fugăreşte! anunţă Dogalio cu un falset triumfător. „Agamali” e pe urmele noastre. Până deseară ne întrece, fraţilor, pe cinstea mea v-o spun!

Electricienii suiră în fugă pe spardeck. Dogailo alergă în trap după ei, zâmbind pe sub mustaţă.

— O fi vreo canonieră? îşi dădu cu părerea electricianul Proţenko.

— Na, că ai şi nimerit-o! Dar fumul unde-i? Nu vezi că nu scoate fum de loc? Nu, scumpule, asta nu-i canonieră. E o motonavă.

Motoriştii şi marinarii care nu erau de cart apăreau câte unul pe spardeck, duceau mâna streaşină la ochi, se uitau şi apoi dispăreau fără să scoată o vorbă. Dogailo umbla de’colo-colo cu ochii în jos şi din obişnuinţă cerceta toate ungherele navei, parcă ar fi căutat ceva. Totuşi din când în când privea şi el în zare. Pe puntea de comandă Kasaţki stătea cu binoclul la ochi şi se uita la nava ce se apropia. Proporţiile ei creşteau neîncetat, de parcă era gonită dinspre sud de vântul umed şi şuierător. Kasaţki lăsă binoclul în jos şi pe buze-i încremeni un zâmbet.

Pe spardeck, între timp, apăreau mereu alţii, căutând grăbiţi la orizont nava şi măsurând din ochi distanţa până la

ea. Făceau lucrul acesta fără să scoată un cuvânt, fără să se privească unul pe celălalt, aşa, ca din întâmplare, încercând să nu-şi arate neliniştea.

Cam pe ia apusul soarelui, schimbând brusc spre tribord, „Agamali” îşi arătă suprastructura şi coşul scurt de la pupă, care scotea rotocoale străvezii de fum. Era tocmai la sfârşitul cartului. Marinarii ieşeau fuga pe punte şi se opreau la copastie. Motoriştii se strânseră în jurul lui Husein, care se sprijinea cu toată greutatea pe copastie şi pe faţa sa oacheşă şi nemişcată i se putea vedea pulsul zvâcnind deasupra sprâncenei stângi.

Basov apăru pe punte în clipa când navele ajunseră la travers, una în dreptul celeilalte. El îşi plimbă privirea de la Husein, care stătea nemişcat, la ofiţerul al doilea Aleavdin, care tropăia pe loc nervos, şi de la acesta la feţele marinarilor, motoriştilor şi electricienilor adunaţi pe punte. Indreptându-se spre seara de la pupă, Dogailo trecu, bocănind cu cizmele, pe lângă dânsul.

— Trebuie să salutăm nava „model”, zise el cu şiretenie şi cu glas cântat: Vorba ceea, toată stima şi consideraţia. Poftim, cale liberă! Cart bun înainte!

Şi se sui pe seară, urmat de câţiva curioşi.

— Nu-i nevoie, lasă, Dogailo, protestă slab Aleavdin, dar şeful de echipaj nu-l auzi. El se apropie de pavilionul de la pupă ji desfăcu nodul. Trase de trei ori de frânghie şi pânza lată, roşie, fluturată de vânt, alunecă supusă de-a lungul bastonului pe pavilion, coborând la picioarele şefului de echipaj.

De pe punte se vedea foarte bine tot ce se petrecea pe puntea navei „Agamali”. La bordul ei unii încremeniseră nemişcaţi. Alţii cărau pe punte capătul unei parâme. Inelele rigide ale parâmei se întindeau cu greu. Dar pavilionul de la pupă continua să fâlfâie sus, nimeni nu se grăbea să-l coboare drept răspuns la salut.

— Le arde de şagă, observă încet Dogailo care se întorsese. Uitaţi-vă, au adus o parâmă. Adică, chipurile, ar vrea să spună: „Hai să vă luăm la remorcă”.

Oamenii de pe puntea navei „Agamali” păreau a îndeplini o muncă serioasă, dinainte chibzuită. Ei aruncară un capăt al parâmei în afara bordajului şi ea rămase atârnată în aer, bălăbănindu-se şi descriind deasupra apei zigzaguri. „Agamali” îl depăşi pe „Derbent” arătându-şi acum pupa rotundă. Pe punte domnea liniştea.

— Ce bădărani! începu Dogailo, clătinând din cap. Ce, ne-am înţeles noi cu ei să ne întrecem? Avem noi motoare cum au ei? Iaca, să spună şi motoristul! Caraghioşii!

Toţi îşi îndreptară privirile spre el, unii zâmbiră. Glasul cântat al şefului de echipaj avea un efect calmant. Hruliov care stătea deoparte se apropie cu un mers legănat de Husein şi-l atinse cu mâna pe umăr.

— Prinde parâma, Mustafa, spuse el privind în jur, parcă îndemnându-i pe ceilalţi să râdă. Motorul tău, oricum, nu trage nici de două parale. Hai, Mustafa, nu lăsa să-ţi scape ocazia!

Husein se smuci ca ars şi-l ameninţă cu pumnul, strâmbându-se la faţă de necaz.

— Pleacă de lângă mine, parazitule! urlă el ca un turbat, înaintând spre marinar. Şterge-o, că-ţi sucesc gâtul!

Hruliov se dădu înapoi, întinzând palmele înainte.

— Hei, ţine-ţi labele acasă, spuse el repede cu o notă mai jos. Ce ziceţi, băieţi, de el, că nu înţelege de glumă?!

în jurul lor, curioşii făcură îndată cerc şi începură să murmure. Peste umărul lui Husein apăru faţa rotundă şi pistruiată a lui Volodea Makarov.

— Nu te bate, Mustafa! strigă el mânios. Ce, ăsta-i om? De-l scuipi între ochi, el se şterge şi gata.

— Ce mai e şi asta? răcni autoritar Aleavdin. De bătaie vă arde?

Basov se apropie repede de grupul acesta gălăgios de pe punte. Ajunsese până la el glasul puternic, de băieţandru, al lui Volodea:

— De ce ne împotmolim la cheiul de încărcare? Puteţi să-mi spuneţi? De ce mergem cu opt noduri cu nava neîncărcată? Cine poate să-mi răspundă?

— În cursa următoare putem să-i lăsăm cu buzele umflate, zise Basov croindu-şi drum spre radiotelegrafist. Stai, Volodea, că-ţi răspund eu.

Toţi se uitau acum la el şi, din pricina încordării, i se tăie pentru o clipă glasul. „Numai să nu dau greş acum”, îşi zise el în gând. Îl căută din ochi pe locţiitorul politic, dar acesta nu era acolo.

— De ce zbieraţi? întrebă Basov grosolan, întâlnind privirea rătăcită a lui Husein. Înţeleg, continuă el adresându-i-se. Aceşti marinari de pe „Agamali” nu ne consideră oameni. Şi tu socoţi că asta-i de râs? zise el întorcându-se brusc spre Hruliov. Înseamnă că recunoşti singur că eşti un om de nimic.

— Avem mulţi dintr-ăştia! ţipă Volodea. Lor nu le pasă de nimic! Din cauza lor suferim şi noi!

Cineva, în spatele lui Basov, se foi şi-l aburi pe gât cu suflarea-i fierbinte. Basov ridică glasul şi continuă pe un ton ferm:

— Putem să-i lăsăm cu buzele umflate, chiar dacă ei ocupă acum primul loc iar pe noi ne latră şi câinii la dana de petrol. Vă spun că-i putem bate. Cel dintâi lucru pe care-l avem de făcut este să punem la punct motoarele. Apoi să folosim cât putem timpul, la escale.

— Şi atunci când să ne mai plimbăm? interveni cineva chicotind uşor.

Dar sâsâitul celorlalţi îl sili îndată să tacă. Basov nici măcar nu se întoarse.

— Trebuie să economisim, să folosim din plin fiecare minut. Secunzii trebuie să manevreze astfel ca nava să fie îndepărtată la vreme de chei în timpul încărcării, pentru ca să nu ne împotmolim. Trebuie să reparăm în marş grupul motor de rezervă. Şi atunci apa, dacă o să vrem, are să clocotească şi sub chila noastră!

— Cât voi fii eu de cart garantez că n-o să se mai producă împotmoliri, declară pe neaşteptate Aleavdin cu mult foc.

— Vorbă multă sărăcia omului: să ne punem pe treabă,

se auzi încet din spate.

— Ei, ce ziceţi, ne punem pe treabă? întrebă Husein cercetând cu o privire neîncrezătoare feţele vecinilor, ca şi cum nu i-ar fi venit să creadă că s-ar putea începe aşa, deodată.

— Mamă, mamă, ce treabă o să facem... exclamă Volodea, smulgându-şi de pe cap şapca şi strângând-o în pumn, de parcă ar fi avut de gând s-o dea de pământ.

Mâncându-şi preocupat unghiile, Kotelnikov zise:

— Trebuie să-i provocăm la întrecere, asta-i!

— O-ho, prea ar fi de tot! S-ar putea să nu iasă nicio scofală.

— Ba trebuie să-i provocăm neapărat, stărui Basov. Şi chemarea la întrecere le-o vom transmite prin radio. Dar deocamdată nu-i vorba de asta. Rămâne hotărât ca în timpul escalei întregul personal de la maşini să-şi continue lucrul.

Se făcu o scurtă tăcere. Kozov, cu mâinile în buzunare, se apucă să contemple suprafaţa netedă a mării. Motoristul Gazarian zise, privind în jos:

— Cum să nu mai cobor la uscat, când mama mea e bolnavă? E bătrână. Nu se poate...

— Va-ai, auzi nenorocire! observă caustic Kotelnikov, făcând ochii mici. Dar cum ai aflat asta? Prin radio? Că până acum era sănătoasă!

— Marş la crâşmă, hai, o scoatem noi la capăt şi fără tine! strigă Husein, uitându-se ameninţător la motorist. Era atât de surescitat încât în fiece clipă faţa lui lua altă expresie: ba senină, ba furibundă. Cine o să coboare în timpul escalei este un ticălos!

Basov îi spuse:

— Nu te teme, n-o să coboare nimeni. Nimănui nu-i face plăcere să fie scuipat. Iar dacă totuşi va coborî vreunul, mă rog, o să fie pentru noi o piedică mai puţin. Şi, făcându-i un semn lui Husein, se îndreptă spre sala maşinilor. Volodea Makarov îl ajunse din urmă.

— Alexamdr Ivanovici, băieţii vor lucra la motoare, dar eu

ce-am să fac? Staţia de radio merge!

— În sala maşinilor n-ai ce face, nu eşti motorist, îi răspunse Basov în doi peri. Dar, ştiu şi eu?... De fapt aici nu-i vorba numai de motorişti... vino neapărat.

Husein se trezi pe întuneric. Pereţii cabinei vibrau din pricina trepidaţiei egale şi monotone a motoarelor, ca vâjâitul sângelui în urechi. Se ridică şi sări jos din pat. I se păru că a întârziat şi că nava a ajuns în port. Dar hubloul era întunecat şi nu se vedea nimic, lăsând să străbată prin el doar plescăitul valurilor şi şuierul uşor al vântului. Husein ieşi fuga pe culoar, cât pe ce să lovească cu uşa pe cineva care tocmai trecea pe acolo.

— Vino, îi spuse Basov preocupat. Tocmai te căutam. Am trecut acum de insula Jiloi. E timpul să începem.

Trecură pe lângă peretele fierbinte al bucătăriei, de-a lungul unui şir de cabine şi ajunseră la uşa sălii maşinilor. Aici Basov se opri.

— E prezent aproape tot echipajul, îi zise el zâmbind. Ca început e bine, dar pentru reglarea aparatului motor nu-i nevoie de atâţia.

— Cum nu-i nevoie?! se miră Husein. Păi chiar dumneata...

— E adevărat că eu însumi am insistat să trecem la munca de şoc. E mai bine ca primul succes să fie obţinut prin eforturi comune. Atunci fiecare va putea să se simtă mândru şi nu vor mai exista oameni care să stea nepăsători lângă motoare.

— Ai dreptate, conveni Husein căruia îi făcea plăcere că mecanicul-şef se sfătuieşte cu el în secret, fără ceilalţi, ca şi cum l-ar distinge pe dânsul de restul echipajului. Ideea e bună. Numai că s-ar putea să nu avem de lucru pentru toţi. N-ar fi mai bine să-i dăm deoparte pe cei de prisos?

— Să-i dai deoparte nu-i mare lucru, răspunse Basov, dar, după părerea mea, nu trebuie să avem spectatori.

În sala maşinilor oamenii stăteau îngrămădiţi pe grătare, discutau între ei, străduindu-se să acopere cu glasurile lor huruitul motoarelor. La vederea acestei adunări puţin

obişnuite, Husein se emoţiona. Îi cunoştea pe toţi aceşti oameni, dar pe jumătate din ei nu-i considera buni de nimic; puteau cel mult să execute ordinele şi căutau întotdeauna să scape cât mai repede de cart. Trebuiau supravegheaţi necontenit. Cu oameni ca ăştia vrea Basov să pună la punct motoarele?

Coborând seara în urma mecanicului-şef, Husein simţi toate privirile asupra lor şi avu o senzaţie neplăcută, de parcă s-ar fi dat drept altcineva.

— Dumneata ai să schimbi segmenţii la pistoane, îi spuse Basov. Ia-ţi vreo cinci lăcătuşi-mecanici şi motorişti şi fii cu ochii în patru când ridicaţi pistoanele.

Emoţia lui Husein creştea: mecanicul-şef are două ajutoare şi, cu toate astea, cine ştie de ce, preferă să-i încredinţeze lui treaba asta. Şi cum să fie „cu ochii în patru” când el însuşi este doar un simplu motorist şi n-a condus niciodată oameni?

Basov aşternu în palmă foile cu diagramele indicatoare. Echipajul se îngrămădi în jurul lui şi Husein rămase cam descumpănit, neştiind ce să facă. Din pricina huruitului motoarelor, vocea mecanicului-şef nu se auzea. Încetul cu încetul, Husein fu cuprins de descurajarea care-l copleşea totdeauna în clipele de inactivitate: „Mecanicul-şef va spori turaţiile motoarelor, va raporta acolo unde trebuie, va primi mulţumiri. Dar ce-l privesc pe el, pe Husein, toate astea? Ieri pe punte a făcut pur şi simplu pe nebunul”.

Deodată observă că Basov îi face semn cu mâna; simţi îndreptată asupra lui atenţia tuturor, roşi şi se încruntă furios. Cu o privire complet absentă, se uită la foile diagramelor, pe care i le întinse Basov.

— Uite aici, striga Basov împungând cu arătătorul foaia de hârtie, acesta este primul timp al pistonului. Compresia incompletă dă aici o curbă deformată. Şi uite colea diagrama normală a cilindrului al cincilea. Vezi deosebirea? Deci unde trebuie să schimbăm segmenţii? întrebă el, punându-şi o mână pe umărul lui Husein iar cu cealaltă întinzându-i diagramele.

Mecanicul Zadorov, ajutorul lui Basov, privi dintr-o parte şi-i suflă nerăbdător:

— Probabil că la al treilea şi la al patrulea…

— Ştiu şi fără dumneata, se oţărî gelos, Husein. Trebuie schimbaţi la al treilea şi la al patrulea, Alexandr Ivanovici…

Pe grătarul de sus se puneau segmenţii la pistonul de rezervă. Corpul cilindric, de un metru şi jumătate, al pistonului zăcea pe grătar, barând trecerea spre atelier. Kozov, Gazariăn şi doi mecanici-lăcătuşi se căzneau să-l ridice ca să-i potrivească segmenţii. Din cauza opintelii erau roşii ca focul şi strigau unul la celălalt, gata parcă să se încaiere.

— Băieţii fac acolo gimnastică, iar diferenţialul se odihneşte, glumi Basov. Ia du-te la ei, Mustafa.

Husein dădu fuga sus. Când îl văzură, oamenii lăsară jos pistonul şi se îndreptară din şale.

— Palancul diferenţial nu funcţionează, explică domol lăcătuşul-mecanic Iakubov, pesemne că i-au sărit lanţurile. Ce te uiţi aşa? Ni s-a spus să terminăm până ajungem în port şi ne căznim şi noi cum putem…

Şi zâmbi senin, ştergându-şi cu batista faţa latră ce exprima bunătate. Lui Husein îi plăcuse totdeauna acest flăcău simplu, dar acum, fără să ştie nici el de ce, se înfurie pe el.

— Cum putem!… Ce va să zică asta? strigă el mânios şi apucă nervos lanţul palancului diferenţial, care însă nu se mişcă de loc.

— Trebuie să ne suim la grinda pisicii, să punem lanţurile la loc, observă Iakubov, care nu se simţi de loc atins de strigătele lui Husein, dar eu mă tem să nu cad.

Ceilalţi nu se urniră din loc, se uitau la Husein să vadă ce va face. Dar nici el nu avea câtuşi de puţin chef să se caţere sus ca să repare palancul. Părea mai uşor să ridice pistonul cu mâna. Observând însă că Basov se uita de jos la el, începu să-i dea zor.

— Prindeţi cârligul, băieţi, spuse el cu un aer preocupat. Mă duc eu…

Pentru ca să ajungă sus la grinda din tavanul sălii maşinilor trebuia să intre de afară prin spiraiele cu geamuri ale luminătorului. Husein ieşi afară şi alergă spre pupă. Era întuneric şi bătea un vânt rece dinspre uscat. Luminile din port încercuiau nava, oglindindu-se în apă şi părând nişte ghirlande de aur. Husein se vârî prin spiraiul deschis şi ţinându-se de rama luminătorului cu mâinile căuta cu piciorul grinda. Fu învăluit de căldura şi fumul de la motoare. De jos oamenii îl urmăreau cu capetele lăsate pe spate. Husein se târî în patru labe de-a lungul grinzii, fluierând şi strângând fierul cu degetele. Ajungând la căruciorul palancului potrivi bine lanţul pe pinion şi strigă jos cu o voce care răsuna ca din butoi:

— Trageţi puţin!... Ce, aţi încremenit? Vira!'...

Basov stătea jos şi examina diagramele. Husein se bucură văzând că Basov nu-l supraveghează, ca şi cum lăsase în întregime lucrul la pistoane pe seama lui. Coborî jos în mâini lăsându-se pe lanţ şi, ajungând pe grătar, începu să-i ajute pe lăcătuşii-mecanici.

Dindărătul peretului tablourilor de distribuţie apărură electricienii comsomolişti. Terminaseră reparaţiile curente (întreţineau centrala electrică de pe „Derbent" în mod exemplar), totuşi nu plecaseră.

— Ce facem? întrebă Kotelnikov, rozându-şi unghiile. Aici e sectorul cel mai important. Dar mărturisesc că eu la Diesele nu mă pricep de loc.

— Trebuie să fim în frunte, prinse a se agita Volodea. Trebuie să dăm exemplu.

Kotelnikov se încruntă.

— Tu nu te gândeşti decât să fii în frunte, spuse el cu ciudă, mai bine ai da ajutor oamenilor, simplu, uite, punând mâna pe o sculă şi întinzându-le-o. Pe când aşa, dai exemplu celor care trăncănesc.

— Da parcă o şti el ce trăbă să facă?! exclamă Proţenko măsurându-l cu privirea pe Volodea, care se fâstâcise. Un prostălău!

Kotelnikov coborî primul şi se apropie de Basov.

i Vira – În limbajul hamalilor din porturile Mării Negre înseamnă: ridică I (n. Ed.)

— Alexandr Ivanovici, noi ne-am terminat treaba, spuse el, şi am venit să-ţi dăm o mână de ajutor. Dă-ne să facem orice, chiar şi să cărăm ceva, indiferent...

Lăcătuşii-mecanici meştereau în jurul pistonului ridicat la diferenţial, aşezând segmenţii. Husein avea impresia că munca înaintează fără nerv, cu încetinitorul parcă. Segmenţii nu intrau în canale, care trebuiau curăţate cu şabărul. Deodată Husein auzi cum se întrerupse duruitul puternic al motoarelor şi sus începu să urle sirena. Trebuiau pregătite trei pistoane, iar ei nu-l terminaseră nici pe primul. Luă din mâna lui Iakubov şabărul şi se puse pe treabă. De sub dalta lui începură să sară bucăţi de zgură.

— Mai uşor, Mustafa, îl sfătui Iakubov cu blândeţe. Dacă iei prea mult, au să înceapă segmenţii să joace.

Fu rostogolit din atelier al doilea piston, agăţat de cârlig şi ridicat în aer. Întrerupându-şi lucrul, Husein' urmărea ce se petrece la motoare. Înarmaţi cu chei, oamenii se căţăraseră pe cilindrii. Apucându-se cu grijă de ţevile fierbinţi, încercau să deşurubeze capacele cilindrilor. Printre ei Husein îl zări pe Kotelnikov, dar nu apucă să se mire, că de undeva răsări Volodea.

— Încă n-aţi terminat? strigă acesta cu glas plângăreţ. Şi nu mai avem, decât două ceasuri. Of, ce oameni!

— Fa tu mai repede, dacă poţi, se oţărî Husein mânios. Să te văd!

Sub şabărul acestuia fierul scrâşnea. Umerii săi transpiraţi erau plini de o pudră neagră, de zgură. Lăcătuşul-meeanic Iakubov se scotoci prin buzunare să caute o ţigară, nu găsi, făcu un gest cu mâna că se lasă păgubaş şi se apucă de ultimul segment.

— Nu face nimic, las' că fumăm în larg, spuse el voios, făcând cu ochiul lui Volodea. Dă-mi ciocanul, scumpule.

După ce isprăviră cu pistoanele, Husein azvârli deoparte şabărul şi se apropie de gura ventilatorului. Şuvoaiele reci de aer îi gâdilară spinarea asudată şi el simţi o plăcută

durere în braţe. Acum, că-şi terminase treaba, parcă toţi îl dădură uitării. Motoriştii scoteau capacele cilindrilor, cercetau injectoarele. Toţi, chiar şi acei pe care Husein îi considera leneşi şi de prisos pe navă, se grăbeau la fel cu dânsul.

„M-am omorât muncind, îşi zise el în gând, dar parcă a băgat cineva de seamă?” Totuşi acest gând nu-i mai supără ca înainte, ci i se păru plictisitor şi respingător ca o rană ce s-a uscat, te mănâncă şi îţi vine s-o rupi cu unghia. Se scutură şi dădu fuga la motoare.

Sus, aproape de tavan, luneca încet căruciorul palancului. Pistonul terminat plutea prin aer, făcând lanţul întins să zăngănească. Jos, oamenii se mişcau de parcă ar fi mânat nişte animale de povară, întinzând lanţurile palancului diferenţial.

Pistonul se opri deasupra unui cilindru, acolo începu să coboare şi, peste puţin timp, capătul lui pătrunse în corpul cilindrului. Husein strângea cu mâinile segmenţii ce intrau în cilindru. După ce intră şi ultimul segment, el se îndreptă de şale şi-şi şterse mâinile.

— Capacul! comandă el motoriştilor. Terminăm cu al treilea cilindru, Alexandr Ivanovici.

Basov se uită la faţa lui însufleţită şi zâmbi. Privea cu emoţie ceea ce se petrecea în jurul lui şi îndeosebi noua expresie ce se citea pe feţele oamenilor. Parcă dispăruse de pe de acea toropeală pe care le-o întipărise lenevia şi în locul ei se citea nerăbdarea şi curiozitatea aprinsă pe care o au oamenii ce pun pentru prima oară suflet într-o treabă serioasă. Totuşi avea încă îndoieli. S-ar fi putut ca asta să nu fie decât o însufleţire de moment, stârnită de noutatea lucrului, o flacără vie dar pâlpâitoare, gata să se stingă la primul insucces.

Basov nu voia să se gândească la asta, nu voia să creadă că s-ar putea ca de pe faţa lui Husein să dispară această minunată însufleţire. Când sirena începu să urle, Vestind terminarea operaţiei de încărcare, Basov se apropie liniştit de postul de manevră.

Personalul de la motoare se îngrămădi în faţa aparatelor indicatoare. Husein stătea lângă valv-ula de lansare, cu mâna pe volan. Brusc îşi pierdu toată siguranţa. Dacă cumva tahometrul va continua să indice tot o sută de turaţii? înseamnă că degeaba a renunţat echipajul la permisia lui de câteva ore şi că degeaba mulţi au rămas să muncească în continuare în al doilea schimb. Or, el, Husein a fost primul care i-a pus în mişcare pe băieţi şi i-a chemat la întrecere. Acum, de el au să-şi bată joc...

De la comandă răsună telegraful. Basov puse mâna pe volan şi privi la indicator. Husein suspină şi închise ochii.

— Deschide, Mustafa, se auzi glasul lui Basov.

Când îi veni la ureche zgomotul greu al primilor timpi ai motorului, Husein prinse curaj şi se apropie de tablou. Telegraful indica mai întâi „încet înapoi", apoi „încet înainte". Nava începu să întoarcă, depărtându-se de chei.

Husein nu se mai putu stăpâni şi întoarse ochii de la cadrane. „Ei, şi ce-i dacă n-o să iasă? Am să râd şi eu împreună cu ceilalţi", îi trecu prin cap acest gând laş. Dar în clipa următoare uită de toate, absorbit în întregime de duduitul din ce în ce mai accelerat al motorului.

Indicatorul tahometrului se ridica repede. Fără a se opri de loc, trecu de cifra „o sută" şi continuă să înainteze.

— O sută cinci... o sută şapte... o sută zece...

în jur răsunară voci emoţionate, oamenii care se aflau în spate se ridicară în vârful picioarelor ca să poată vedea mai bine. Motoarele duduiau cu toată puterea.

— O sută douăsprezece! strigă triumfător Volodea la urechea lui Husein. Ah, priveşte, Mustafa!

— M-da! exclamă cu înţeles Kozov, încreţindu-şi nasul într-un zâmbet şiret. Ei, acum o să ne putem încerca puterile cu „Agamali", Alexandr Ivanovici!

Husein ieşi pe punte şi se aşeză să se odihnească. Luminile portului se topeau în întuneric. Vântul zvârlea în jos rotocoalele de fum risipindu-le pe punte, unde se agăţau de capacele spiraielor, ca nişte bucăţi de pânză cenuşie.

Husein îl zări pe mecanicul-şef ieşind din sala maşinilor şi oprindu-se în dreptul dârei de lumină ce se proiecta din uşă.

„Se va apropia de mine, ori ba?” se întrebă Flusein, întorcându-se. I se părea că, dacă Basov se va apropia şi va intra în vorbă cu el, se va petrece ceva foarte important, care va determina o schimbare a întregii sale existenţe la bord. Auzi paşi în spatele său şi, când simţi pe umăr mâna lui Basov, tresări.

— Am atins astăzi o sută douăsprezece turaţii, spuse Basov simplu, cu un aer preocupat. Băieţii sunt în sala de mese, în mare agitaţie; nu se aşteptau la aşa ceva. Dar ăsta nu e decât un început. Trebuie să menţinem mai departe motoarele în această stare. Asta e mult mai greu şi s-ar putea să suferim un eşec. Vreau să spun că e nevoie de aici înainte de o atenţie permanentă şi va trebui să ne petrecem încă multe escale pe lângă motoare.

— Injectoarele se înfundă adesea, îi răspunse Flusein pe acelaşi ton sec şi inexpresiv. Acum e întuneric şi nu se vede cum e fumul. Adineauri era negru, avea funingine multă, acum parcă e mai curat.

— Fumul – asta-i fleac, zise Basov îngândurat. Fumul e fum! şi începu să râdă. Acum intri în schimb tu, Mustafa?

— Da, mă duc îndată, răspunse Husein, ridicându-se. M-am odihnit un pic.

Văzu că nu se întâmplase nimic deosebit. Avuseseră între ei un schimb de observaţii în legătură cu munca şi se pregăteau acum să se despartă. Probabil că Basov fusese distrat când i-a spus „tu”, i-o fi spus aşa, maşinal. Basov se tutuieşte numai cu comsomoliştii…

— Mai ţineam şi să-ţi mulţumesc, spuse deodată Basov. Dacă nu era ajutorul tău… Singur n-aş fi putut face nimic, adăugă el simplu.

— Ce să-mi mulţumeşti… bolborosi năucit Husein. Parcă numai eu am fost? Şi îl privi drept în faţă pe mecanic, dar acesta nu se grăbea să plece şi-i întinse mâna.

Abia acum se petrecu acel eveniment important pe care-l

aştepta vag Husein. El luă repede mâna şefuluimecanic şi i-o strânse cu atâta putere, încât degetele li se lipiră.

— Ah, Alexandr Ivanovici, şopti el din toată inima, scumpul meu prieten!

3

Radiograma transmisă petrolierului „Agamali” suna în felul următor:

„Vă chemăm la întrecere socialistă pentru îndeplinirea planului de transporturi. Comunicaţi-ne consimţământul vostru.

Preşedintele comitetului de bord Kotelnikov”

Şi câtă vreme radiotelegrafistul manipula la aparat, preşedintele comitetului de bord, în spatele lui, nu-şi găsea astâmpăr.

— Poate că n-au să se arate dispuşi nici măoar să discute cu noi? Ce-i drept, e cam mare obrăznicia din partea noastră. N-am recuperat încă nici timpul cu care am rămas în urmă.

Volodea întrerupse emisia şi se întoarse pe scaun.

— Atunci îi vom întrece în chip neoficial şi oricum vor fi nevoiţi să recunoască. Parcă nu-i totuna? Noi lansăm chemarea, noi, cei patruzeci şi cinci de oameni de pe „Derbent”. Straşnic, nu? Minunat lucru mai e şi întrecerea asta! Acum nu mai pot să aştept liniştit până ni s-or aduce şlepurile. Cred că pe ziua de azi le-am făcut destui nervi indivizilor acelora flegmatici de. La biroul de dispeceri al radei. Dar până la urmă am căpătat şlepurile la timp.

— Da ce zici, îi întrecem?

— Nici vorbă. Să-ţi spun un lucru, Steopa: cred că am greşit atunci când am discutat despre echipaj. Îţi aminteşti, ziceai că-i „o adunătură”.

— Parcă nu-mi amintesc…

— Haide, să nu-mi faci pe şmecherul! Te ademeneam atunci cu un loc la E.P.R.O.N. Ai o memorie de fecioară, Steopa!

— Asta a fost demult…

— Tocmai asta el Ai văzut cum au muncit motoriştii în

timpul escalei? N-a mai fost că altădată. Şi cel mai interesant este că lucrurile s-au aranjat fără amestecul comandanţilor. Da cum a început, mai ţii minte?

— A început Mustafa Husein…

— Fost comsomolist. Dar de ce e „fost”, ştii?

— Pare-se că a fost exclus pentru beţie. Nu ştiu prea bine…

— Eh, uite că asta nu e bine, Steopa! Noi ne închidem în colţul roşu şi nu cunoaştem de loc oamenii. Întrecerea a început spontan, fără noi; noi ne-am alăturat, atâta doar.

— Ieri totuşi ai vrut să te pui în frunte, îl înţepă Kotelnikov.

— Lasă… Trebuie să punem capăt acestei izolări prosteşti şi să muncim cu oamenii. Poate că atunci o să reuşim să ne plasăm în frunte.

— Mai multe adunări deschise, preciză Kotelnikov, mai puţine secrete. Şi principalul este să lucrăm pe brânei. Ne mulţumeam să menţinem în ordine grupul electrogen şi cu asta ne socoteam chit. Gata, putem fi luaţi de model! Prea ieftin am vrut să scăpăm, Volodea! Noi trebuie să fim pretutindeni acolo unde treaba merge prost. Dacă nu te pricepi să pui la punct motorul, atunci ajută dând la. Mână sculele necesare, organizează oamenii, arată-le ţelul către care trebuie să tindă. E o muncă grea, Volodea, să organizezi oamenii. Grea de tot…

Cei de pe „Agamali” nu se grăbiră cu răspunsul. Seara în timpul cinei Volodea dădu buzna în salonul ofiţerilor.

— Preşedintele comitetului de bord la aparat, anunţă el solemn. Mişcă, Steopa! Mai repede!

Staţia de radio se umplu de lume: marinari, electricieni, mecanicul al doilea şi motoriştii. Venise până şi ofiţerul al doilea, Aleavdin. Se vorbea încet, aproape în şoaptă, ca şi cum cel care îl chemase pe preşedintele comitetului de bord se afla chiar aici în cabină şi se ascundea îndărătul tabloului aparatului de emisie. Cu gura întredeschisă, Husein asculta bătaia sacadată a manipulatorului şi şuieratul megafonului.

— Tu ai transmis? întrebă el încet. Şi acum vorbeşte el? Ce a răspuns?

— Du-te la dracu, şuieră Volodea, mă încurci!

De la celălalt capăt al mării veni în sfârşit răspunsul ţăcănit pe un ton nepăsător:

„Acceptăm, dacă nu glumiţi. Condiţiile noastre sunt următoarele: transportarea a douăzeci şi cinci de mii de tone peste plan, reducerea timpilor morţi, executarea reparaţiilor în marş. Punct.”

În cabină se stârni gălăgie. Radiograma trecu din mână în în; înă. Aleavdin clătină din cap.

— Bine-ar fi să recuperăm rămânerea noastră în urmă! Dar douăzeci şi cinci de mii peste plan, iertaţi-mă, asta-i curată aiureală.

— Totuşi, iată, ei propun lucrul ăsta, zise Kotelnikov strângând din ochi. Înseamnă că pentru ei asta nu-i aiureală.

— I Ei au alte motoare, noi altele.

— Motoarele sunt din aceeaşi serie. Capetele noastre diferă!

— În ceea ce priveşte capetele, daţi-mi voie să vă spun ceva, zise mecanicul al doilea, Pronin, care tăcuse până atunci. Dumneata ştii cine a reglat motoarele de pe „Agamali”?

— De unde să ştiu?

— Eu ştiu. Le-a reglat mecanicul nostru şef, Alexandr Ivanovici. El a lucrat înainte în docuri, la şantier.

— Faci o confuzie. Nu se poate!

— Ba ştiu asta sigur. Chiar el.

Husein surise triumfător.

— Ieri am sporit turaţiile motorului din babord până la o sută douăsprezece, zise el privind în jur. Aţi văzut-o cu toţii! Şi Basov susţine că se poate atinge la toate motoarele o sută cincisprezece.

înşfăca radiograma de pe masă şi ieşi repede. Marinarul Hruliov îl petrecu cu privirea, în timp ce pe buze îi flutura un zâmbet răutăcios.

— Ce se mai dă peste cap, zise el făcându-i cu ochiul lui Aleavdin. Acum cu siguranţă că a dat fuga la mecanicul-şef să se gudure pe lângă el. Se linguşeşte, beachecomerul! Şi doar a fost judecat pentru huliganism, ştiţi asta?

— Pentru beţie, îl corectă posac Kotelnikov. De ce pălăvrăgeşti de pomană? Ai o limbă păcătoasă, Hruliov, ca o coadă de punte!

Husein întredeschise uşa cabinei lui Basov. Mecaniculşef şedea la masă, cu tâmpiele proptite în pumni.

— Vă dor dintâi? întrebă Husein, închizând cu precauţie uşa.

— Nu, n-am nimic cu dintâi, răspunse Basov, întinzându-se. Ce ţi-a venit? Pur şi simplu nu pot să dorm şi pace, cu toate că n-am dormit toată noaptea.

Husein se aşeză pe un colţişor al scaunului şi desfăcu, radiograma, dar o strânse apoi la loc fără să ştie nici el de ce.

— Sunteţi amărât, care va să zică? întrebă el compătimitor. Observ de mult. Din ce cauză?

— Îmi trec atâtea şi atâtea prin minte, răspunse mecanicul-şef cu o voce plictisită. Ridică capul şi zâmbi deodată, nu se ştie dacă unui gând al său sau din pricina întrebării lui Husein. Mi-am lăsat nevasta la uscat, adăugă el pe neaşteptate.

— Tânără, pesemne (rânji Husein.

— Tânără… Da ce, eu îs bătrân? Şi, pentru că veni vorba, spune-mi „tu”, nu te sfii. Nu suntem în timpul serviciului.

Bucuros, Husein se instaiă mai comod pe scaun şi-şi puse un picior peste altul.

— Parcă ăsta-i motiv să te amărăşti? spuse el cu nepăsare. Se termină sezonul de navigaţie, ai să mai stai pe acasă. Copii nu aveţi încă? Nu? Ei, veţi face şi copii.

— Vezi lucrurile prea simplu, Mustafa.

— De ce? Te pomeneşti că nu vă-nţelegeţi?

— Chiar aşa, da. Eu am fost trimis aici. Lucrul acesta ei nu i-a fost pe plac, Mustafa.

Husein încetă să mai zâmbească.

— Of, viaţă, viaţă! Să-ţi spun şi despre mine, îşi dădu el drumul. Am făcut cunoştinţă, frate, cu o fată. O fată minunată, zău aşa, o fată cu suflet. Termină acum institutul. Dar cum să întreţin legăturile cu ea, dacă în răstimp de o lună am avut prilejul să ne vedem numai de două ori. Ori sosim în port noaptea, ori disde-dimineaţă, când ea e ocupată. În dană n-o chem, că nu pot să ştiu: poate întârziem, poate nu pot părăsi nava. Şi afară de asta, pe chei băieţii-s îndrăzneţi, pot să se lege de ea: „Nu cumva vă plictisiţi? Să vă conducem?” şi aşa, ba una, ba alta. Pot s-o jignească foarte uşor. De aceea ne întâlnim pe bulevard şi discutăm lucruri tare ciudate. Se interesează cum trăiesc marinarii şi de ce nu îndeplinim planul de transporturi. Simt că vrea ceva de la mine, parcă aşteaptă de da mine lucruri mari. „Tu, zice, pui pasiune (în muncă, eşti stăruitor, ai multă îndrăzneală”.

— E deşteaptă, îi zise Basov. Şi tu ce i-ai răspuns?

— Am dat şi eu cu gura. Las’ că o să ajungem şi noi cu faimă, i-am zis, mai aşteaptă vreo săptămână. Şi iac-aşa n-o să fie nimic între noi. La uscat sunt destui tineri: şi înflăcăraţi şi stăruitori, să tot alegi. Poate că a şi întâlnit pe unul în timpul ăsta, cât am fost eu pe mare. Şi-apoi, e o fată foarte capabilă. Când era la practică, era şef de echipă. „Pe mine, zice, muncitorii sezonieri mă stimau tare mult, îţi jur!” O ascultam şi mă apuca tristeţea. Vedeam că drumurile noastre se despart, Alexandr Ivanovici.

— După tine s-ar zice că toţi marinarii trebuie să rămâie burlaci, spuse Basov zâmbind. Prostii! Uite, Kotelnikov are nevastă, are un copil, şeful de echipaj are copii de şcoală. Şi ce copilaşi minunaţi, dacă i-ai vedea!

— De tine uiţi? De ce faci propagandă altora?

Basov se ridică şi începu să se plimbe prin cabină.

— Am glumit, Mustafa, spuse el parcă cerându-şi scuze. N-am nevastă, sunt singur. Dar m-ai întrebat dacă mă dor dintâi şi mi-a venit să râd. A fost o glumă proastă, iartă-mă…

— Va să zică, m-ai minţit, spuse Husein tărăgănat şi îşi

umezi cu limba ţigara pe care şi-o răsucise. Nu face nimic, ’glumeşte sănătos. Şi desfăcu radiograma. Ia citeşte ce ne-a răspuns „Agamali”.

Aşteptă cu răbdare ca mecanicul-şef să isprăvească de citit.

— Douăzeci şi cinci de mii de tone peste plan, exclamă acesta, greu angajament! Cred totuşi că am fi în măsură să-l îndeplinim, dacă, se înţelege, vom mobiliza toate mijloacele de care dispunem.

— Care mijloace?

— Viteza de marş şi operaţiile de încărcare. Ba poate că mai sunt şi alte mijloace.

Husein căzu pe gânduri.

— Oare nu s-ar putea mări capacitatea de încărcare a lui „Derbent”? întrebă el.

— Nu se poate, Mustafa, „Derbent” nu-i din cauciuc.

— Lasă gluma… Cât carburant luăm noi în timpul unei escale? O rezervă pentru patru curse, nu-i aşa?

— Pentru patru, da! Dar ce legătură are carburantul aici?

— Păi dacă am lua carburant numai pentru o singură cursă, atunci am putea lua cu trei sute de tone mai mult încărcătură utilă.

— Ei, drace! exclamă Basov. Aşa el Mie nici nu mi-a trecut asta prin minte. De ce într-adevăr luăm o rezervă de carburant de patru ori mai mare?

— ’ Nu ştiu. Aşa e regula. Probabil, pentru cazul că ar veni un nou potop pe lume.

— Ei, pe naiba! Ce ne trebuie să transportăm balast? Noi avem nevoie de încărcătură utilă. Cum de nu i-a trecut nimănui prin minte lucrul ăsta? Basov se opri. Nu se poate să ne mai lepădăm şi de altceva?

— În magazia materialelor de punte sunt multe lanţuri, ancore de rezervă şi fel de fel de vechituri, răspunse Husein îngândurat, apoi mai e de curăţat magazia noastră, a maşinilor şi atelierele. Dacă strâmgem tot fierul vechi şi vechiturile de pe navă, mai realizăm vreo cincizeci de tone.

— În total, va să zică, un plus de trei sute cincizeci de

tone la fiecare cursă?

— Vezi? spuse radios Husein, şi tu spuneai că nu se poate mări capacitatea de încărcare!

4

După punerea la punct şi a celui de al doilea motor, petrolierul „Derbent” acoperi distanţa până în rada portului Astrahan în treizeci de ore. În radă se produse însă o întârziere neprevăzută. La sosirea navei, remorcherul aduse numai două şlepuri, cel de al treilea fiind inutilizabil.

În cabina sa, radiotelegrafistul Volodea Makarov îşi rupea degeaba coardele vocale, tot chemând pe dispecerul radei. Dar încontinuu venea acelaşi răspuns nepăsător care îl făcea pe radiotelegrafist să turbeze de mânie neputincioasă: „Am trimis la Astrahan după şlepuri de rezervă!”

După încărcare şlepurile plecau către nord. Furtunul metalic de încărcare al petrolierului era întins şi atârna deasupra punţii ca o gigantică trompă ruginită. În jurul navei zburau ţipând pescăruşii, smulgându-şi peştişorii argintii. Marea, de un verde-pal pe lângă bordajul navei, devenea la orizont albastră, contopindu-se cu smalţul cerului. Marinarii de cart umblau abătuţi pe punte, uitându-se mereu spre nord de unde trebuiau să apară şlepurile.

Secundul Kasaţki, plictisit de atâta aşteptare, alergă să-l caute pe comandant.

— Închipuiţi-vă, începu el când apăru în uşa salonului ofiţerilor, am câştigat de astă dată cinci ore în drum… Zău dacă n-ar trebui să ne fălim cu asta faţă de Oficiul de navigaţie!

Evgheni Stepanovici şedea la masă, amestacându-şi cu linguriţa ceaiul din pahar. Pe suprafaţa strălucitoare şi bombată a ceainicului îşi vedea figura schimonosită, buhăită şi turtită, cu obrajii ca nişte monstruoase umflături roşii. Şi, stând de vorbă cu secundul, trăgea tot timpul cu coada ochiului spre ceainic, incapabil de a-şi lua privirea de

la această mască bizară.

— N-ar fi rău dacă am trimite o radiogramă oficiului, continuă Kasaţki, în care să zicem măcar aşa: „Pe baza întrecerii socialiste şi a mişcării udarnice…”

— Lasă… îl întrerupse Evgheni Stepanovici cu dezgust şi în acelaşi timp faţa de pe ceainic se mişcă brusc, acoperindu-se toată cu încreţituri mici. Să te apuci să fabrici rapoarte din astea false… Ruşine, Oleg Sergheevici!

— Dragul meu, dar ăsta-i purul adevăr, zise zâmbind Kasaţki. De ce să nu tragem folos din asta? Nu-i mult de când ne enervam din cauză că eram prost văzuţi, şi acum – „lasă”… Dar, mă rog, faci cum vrei.

— Nu vreau să păcălesc pe nimeni şi m-am săturat de aceste radiograme. Comandantul se monta singur cu fiecare cuvânt spus, ea omul care a prins pe neaşteptate curaj să-şi dezvăluie cu glas tare gândurile. Înţelege odată că toate aceste rapoarte sforăitoare nu sunt decât minciuni. Şi asta-i o porcărie, o ruşine! întrecerea abia a început şi afară de asta noi doi n-avem niciun merit, înţelege!

Ca întotdeauna, în rarele clipe când i se întâmplă să se mânie, Evgheni Stepanovici aştepta şi acum nerăbdător obiecţiunile, care parcă-l sprijineau şi-l întăreau în convingerea că avea tot dreptul să se indigneze. Dar

Kasaţki amuţi şi pe faţa lui se oglindi teama şi o blândă nedumerire.

— Nici nu mi-a trecut prin minte că ai putea să interpretezi în felul ăsta orice fleac, – zise el în cele din urmă amărât. Poate că am exagerat puţin, vrând să prezint lucrurile într-o lumină cât mai favorabilă. Direcţia Oficiului de navigaţie este foarte îngrijorată de rezultatele proaste obţinute la începutul sezonului de navigaţie. Am, auzit că unul dintre comandanţi a şi fost debarcat. Iar eu nu mi-aş dori de loc un alt comandant, îţi spun sincer.

— Zici că unul a fost debarcat? repetă Evgheni Stepanovici.

— Mă doare gândul că s-ar putea ca un om ca dumneata… Slujbaş cinstit, stimat… îţi declar sincer că îţi

port o deosebită grijă.

— Parcă nu văd, dragul meu? mormăi Evgheni Stepanovici. Crede-mă că apreciez foarte mult atitudinea dumitale, dar toate aceste radiograme au început să-mi răpească liniştea. Socot că am abuzat de de în mod excesiv în ultima vreme. Vorbind cinstit, noi înşine purtăm o mare vină în multe privinţe. De pildă, împotmolirile la cheiul de încărcare... Cine-i de vină? Iar de întâmplarea cu. Balastul de apă îţi aminteşti? Ce să mai vorbim!

Kasaţki se linişti pe loc şi se aşează la masă.

— Da, da, sunt de acord, spuse el nei'ăbdător. Dar cine nu greşeşte? Acum însă ne aflăm parcă în pragul unei cotituri. Mecanicul-şef n-a permis oamenilor să coboare la uscat şi a revizuit motoarele. E adevărat că n-avea dreptul să-i priveze de odihnă, dar trebuie să închidem ochii asupra acestui lucru.

— Mi-a raportat.

— Şi te-a privit desigur chiorâş. Cu alte cuvinte, „aveţi tot dispreţul meu, dar ce să fac, sunt nevoit să vă vorbesc". Nu trebuie să iei în seamă lucrul ăsta, e un om plin de ciudăţenii. Eu, de pildă, îl fac prin toate mijloacele să înţeleagă că nu sunt de loc o rămăşiţă a trecutului, cum mă consideră el, ci un om pe de-a-ntregul de-al lor, cum desigur şi e în realitate, ha, ha, ha! Uite, pentru mine, scumpe Evgheni Stepanovici, întrecerea a fost un soi de revelaţie. O metodă universală şi surprinzătoare de a modela orice fel de material omenesc. S-a pus la bătaie toată artileria grea a moralei umane, chiar şi armele atât de eterne ca „glorie" şi „vitejie". În cuvântul acesta „chemare" există ceva demodat, dar frumos şi tare. Într-adevăr, am impresia că acum pe feţele oamenilor noştri a apărut o expresie nouă, inteligentă. Pe scurt vorbind, eu sunt pentru.

Evgheni Stepanovici asculta fără să scoată un cuvânt. Căzuse iar în acea stare de spirit nedesluşită, pasivă, care punea regulat stăpânire pe el când discuta cu secundul său. Tot ce putea face era numai să urmărească neaşteptatele viraje ale gândirii interlocutorului său, pe

urmele cărora se pierdeau, ca într-un labirint nesfârşit, propriile sale simţiri.

— Şi crezi că suntem la o cotitură? întrebă el îngândurat.

— Fără îndoială. Şi trebuie făcut tot posibilul să dăm amploare succesului. Multe depind de serviciile de la uscat. Dispecerii au preferaţii lor, ’ printre care „Agamali”. O navă fruntaşă capătă totul cu prioritate. Asta înseamnă că trebuie să creăm şi lui „Derbent” renumele de navă fruntaşă. Dacă trimitem oficiului o radiogramă, cum am spus...

— Fie, n-am nimic împotrivă. Hai s-o ticluim, consimţi Evgheni Stepanovici. Îi părea acuma rău că-şi ieşise din fire şi dorea să cedeze cât mai repede ca să-şi spele vina faţă de secund.

— Vom întocmi ceva scurt şi demn, spuse Kasaţki scoţându-şi carnetul de însemnări. „în urma întrecerii socialiste şi a mişcării udamice am reuşit să ridicăm viteza comercială...” în felul acesta sună sincer şi de loc ostentativ. Nu-i aşa?

Isprăvi de scris telegrama şi i-o întinse lui Kutasov. Apoi începu să se plimbe prin încăpere şi se opri în faţa spiraiului luminat, legănându-se pe tocuri. Comandantul încreţi fruntea, citind telegrama.

— E bine, exclamă el în cele din urmă, aşa, tor. Ul este suficient de demn.

— Încă un lucru, reluă Kasaţki, căscând. Cineva a propus să se suprime rezerva de carburanţi pentru Diesele, care este de patru ori mai mare decât cea necesară pentru o cursă. Basov socoteşte că, dacă vom descotorosii petrolierul de carburantul de rezervă şi de tot felul de vechituri, se va putea mări încărcătura utilă cu trei sute cincizeci de tone. E bine gândit. Am vrut să te previn ca nu cumva să-ţi treacă prin minte să te împotriveşti.

— Ce-ai zis? se miră Evgheni Stepanovici. Vreţi să micşoraţi rezerva de carburanţi?

— Să rămână numai cât e nevoie pentru o singură cursă, Evgheni Stepanovici.

— S-avem iertare, cum asta?

— Ştiam că aşa va fi, zise râzând Kasaţki. Spune mai bine: de ce luăm o rezervă atât de mare?

— Pentru orice eventualitate! Cine ştie ce se poate întâmplă. Toată lumea procedează aşa…

Kasaţki căscă.

— Rezerva pentru o cursă e mai mult decât suficientă chiar pe vreme de furtună, zise el blând, iar trei sute cincizeci de tone în plus într-o cursă înseamnă într-o lunătrei mii de tone, iar într-un sezon de navigaţie circa douăzeci de mii de tone peste plan. Problema e limpede.

— Şi nu-i nicio primejdie?

— Fără îndoială că există o primejdie. Primejdia să te pomeneşti cu un premiu şi mulţumiri din partea lui Godoian. Ei, ne-am înţeles?

— Fie.

— Basov zice că s-ar putea depăşi în mare măsură planul dacă am mobiliza toate rezervele interne, declară secundul dus pe gânduri. Se pare că are dreptate. În tot cazul, pe una din de a şi descoperit-o. Şi probabil că acest individ ciudat pe care n-ai da nici doi bani va face carieră, vei vedea.

Ultimul şlep sosi cu o întârziere de două ore. Remorcherul îl trase lângă „Derbent”, înspuma apa cu elicele, fluieră strident şi se opri. Pe puntea şlepului se mişcau alene oameni ursuzi şi somnoroşi, în cojoace, întinzând furtunul metalic, flexibil. Marinarii de pe bordul petrolierului îi urmăreau.

— Acolo în radă moşmondesc nişte birocraţi, nişte suflete de hârtie! se frământa Volodea Makarov. Puţin le pasă că noi am pierdut două ore. Aşa n-o să facem mare lucru. Trebuie să-i atingem într-un fel…

— Să trimitem o plângere directorului Oficiului de navigaţie al Mării Caspice, spuse chibzuit Kotelnikov. El o să-i pună pe jeratic.

Husein se uită la cei ce vorbeau şi o sprinceană i se zbătea convulsiv. Îl enerva peste măsură încetineala cu

care se mişcau oamenii de la şlep şi nepăsarea de pe feţele lor.

— Întotdeauna vă mişcaţi aşa? strigă el privind în jos. Hei, voi, cei de pe cuirasat!

— Nu te lega de ei, îl sfătui Kotelnikov, că vor tărăgăna lucrul dinadins.

Dar Husein nu se astâmpără:

— Spuneţi încuiaţilor voştri de şefi că ne vom plânge. Găsim noi ac de cojocul vostru!

— Degeaba ţipaţi la noi, răspunseră cei de jos, noi suntem oameni mici.

Husein se depărtă de copastie. N-avea niciun rost să se reducă timpul de escală şi să se economisească minutele dacă rezultatul tuturor eforturilor putea fi zădărnicit printr-o simplă neglijenţă a dispecerului de la uscat. Marinarii de pe „Derbent" erau interesaţi în succesul întrecerii, dar acest succes depindea şi de dispecer, şi de oamenii în cojoace de pe şlep, şi de muncitorii din port. Husein se silea să nu se uite la ceea ce se petrece pe şlep, căutând să-şi stăpânească furia surdă ce clocotea în el şi care era cu atât mai greu de înfrânat cu cât în fond n-avea pe cine să se supere.

La ieşirea din radă se mai linişti puţin: petrolierul „Derbent" naviga cu douăsprezece noduri. Apoi, făcu de cart, care se desfăşură relativ în linişte, deoarece motoarele nu-şi micşorară turaţiile iar alimentarea cu carburant se făcea normal. Cu toate acestea îl mai sâcâia, din când în când, gândul neplăcut că s-ar putea ca toate acestea să fie în zadar.

După ce ieşi din cart luă masa şi se culcă. Dar când se trezi, observă prin hublou o ceaţă deasă şi lăptoasă.

Ceaţa îl umplea întotdeauna pe Husein de amărăciune şi-i răscolea în suflet tristeţi adânci de care i se părea că s-a vindecat. Ieşi pe punte: luminile de la catarge arătau tulburi, de parcă erau învelite într-o1 mătase albă. Vocile şi paşii răsunau surd. Volodea, care se apropiase de el, era răguşit şi faţa lui părea verzuie.

— Ascultă ce-au făcut comandanţii noştri, zise Volodea. Auzi prostie! Şi ce ceaţă!... Acum o să întârziem precis.

Husein nu fu mirat nici de faţa abătută a lui Volodea, nici de cuvintele lui. Nimic bun nu aduce o asemenea ceaţă. El trase în piept aerul dens şi înăbuşitor şi şcuipă peste bord.

— Auzi, au expediat o radiogramă, continuă Volodea. „În urma întrecerii socialiste şi a mişcării udarnice..." Caută să speculeze situaţia, mizerabilii!

— Dracu să-i ia, exclamă Husein indiferent. Uite cum năvăleşte ceaţa. Simt că şi viteza a scăzut.

— E revoltător, ce s-au găsit să speculeze! îi dădea înainte Volodea. Mă duc...

Husein rămase singur. În jur totul se mişca încet şi fără zgomot. Ghemotoacele cenuşii de ceaţă se târau pe punte, agăţându-'se de capacele spiraielor, căţărându-se pe scări şi răspândind un miros de umezeală stătută şi încă de ceva sufocant, parcă erau gaze arse.

Sirena „Derbent"ului scoase un semnal scurt, cu glasul ei răguşit la care îi răspunse fluieratul subţire al unei nave ce venea din direcţia opusă, licărind prin ceaţă lumina verde din tribord. Husein se cinchi jos şi-şi cuprinse genunchii cu braţele.

— Urât, zise el încetişor, şi glasu-i răsună slab şi surd, au spurcat întrecerea cu radiogramele lor... Ce mizerabili, ce ticăloşi! Şi cei de la uscat sunt la fel... El îşi depănă grăbit prin minte toate cele întâmplate în ultimele zile, sperând să găsească ceva şi mai rău, care să-i umple paharul şi să-i îngăduie să se lase pradă deznădejdii.

„Ceaţa asta o să ne ţie în loc, o să ne întârzie serios... Şi Jenia n-o să vină pe bulevard. Ceaţă şi o oră atât de târzie – n-are să vină, n-are să vină pentru nimic în lume! De câtă vreme nu ne-am mai văzut? Şi la urma urmei ce nevoie are ea de mine?... Şi Basov care face atâta agitaţie. Pe ce se bizuie, dacă acolo la uscat e o adevărată clică; se acoperă unul pe altul de nu-i mai poţi găsi pe vinovaţi nici cu lumânarea!... Corespondenţă, rapoarte false... Dar poate că Basov nu se bizuie pe nimic, şi e şi el la fel ca dispecerul

din Astrahan, la fel ca Aleavdin şi Kasaţki, numai cu mult mai şiret?... Portul e aproape. Acolo e insula, acuşi apar luminile, luminile... Ce-aş mai bea o bere. E şi momentul..."

Se apropie de copastie şi rezemându-şi mâinile se întoarse cu faţa spre vâlvătaia luminilor din port care se iţeau în ceaţă. Rămase aşa, scuipând la fiecare clipă şi tremurând de umezeală, până când se auzi zdrăngănitul schelelor puse pe chei. Atunci coborî în fugă jos pe chei şi o luă repede prin port, fără măcar să se uite înapoi, bălăbănind din braţe uşurat, de parcă ar fi părăsit petrolierul pentru totdeauna.

Marinarii de cart se agitau pe punte, strigându-se prin ceaţă şi nu le ardea de Husein. Fu văzut peste o oră în berărie de către marinarii de pe „Derbent", intraţi acolo să se încălzească. Printre aceşti marinari era şi lăcătuşul meaanic Iakubov, acela pe care Husein îl învăţase să umble cu palancul diferenţial – un om liniştit, şters, care se lăsase de fumat numai din pricină că atunci când cumpăra ţigări le împărţea pe toate altora. Zărindu-l pe Husein la masa vecină, scoase o exclamaţie şi de câteva ori vru să se apropie de el ca să-l ia şi să-l ducă la bord. Dar Hruliov îl ţinea zdravăn de mâneeă şi nu-l lăsa:

— Nu te băga, te rog. Acuşi o să-ţi arate udarnicul ăsta ce poate! îi şopti el cu o satisfacţie plină de răutate. Stai odată, când zic!

Husein îşi plimba în jur ochii sticloşi şi turbaţi, căznindu-se să prindă privirile vecinilor ceji scăpau. Şedea tolănit pe un scaun în faţa unei baterii cu sticle goale. De buza-i bleojdită şi plină de spumă, îi atârna un muc de ţigară stins. În jurul măsuţei lui se învârteau de mult, neliniştiţi, ospătarii, iar tovarăşul lui de beţie – un bărbat mic şi jerpelit, speriat şi moleşit de băutură, pe care întâmplarea i-l scosese în cale – încreţea docil ochii mici de beţiv, pregătindu-se s-o ia din loc.

Deodată Husein se ridică şi mătură cu mâna toate sticlele de pe masă. Apoi, călcând peste cioburile colorate, se îndreptă clătinându-se spre uşă. Drumul îi fu barat de o

întreagă armată albă de ospătari, care fluturau Amenințători şervetele, dar el, ajuns la uşă, îmbrânci pe unul care se lovi cu capul de uscior şi scoase un ţipăt. Husein o zbughi în stradă şi începu să alerge, urmărit de fluierături. În berărie Hruliov se zvârcolea de râs, plesnindu-se cu palmele peste genunchi, iar Iakubov dădea bani ospătarilor, rugându-i să nu facă scandal.

Husein nu mai fredona subţirel şi duios, cufn o făcea în larg, pe la asfinţit. Înecându-se din pricina gâfâielii şi a beţiei şi fluturând pumnul sus, deasupra capului, zbiera ca o sirenă cu aburi. Trecătorii îl evitau, dându-se jos de pe trotuar, iar în faţa unui cinematograf scăldat în 'lumină, nişte băieţandri îi strigară cât îi ţinea gura:

— Beachecomerule!... Scandalagiule!... Golane!...

în colţul străzii, Husein desfăcu braţele, tăind calea unei femei care, speriată, nu mai ştiu încotro s-o apuce.

— Te-am prins, Marusia!... Dar văzându-i faţa tînără ce se făcuse albă ca varul, zâmbi deodată descumpănit şi trist. Nu-ţi fie teamă, nu te ating. Drăguţo!...

Şi furia îi dispăru subit, lăsând locul uneii stări de slăbiciune şi de tristeţe resemnată. Pe bulevard se aruncă pe o bancă şi-şi smulse gulerul de la cămaşă. Copacii lunecau încet dinspre stânga spre dreapta şi trunchiurile lor se scăldau în ceaţa aşternută pe pământ.

— Acum s-a isprăvit, nu mai pot îndrepta nimic... zise el, mişcând cu greu limba, acu au să mă judece... la colţul roşu, ca atunci... O să mă judece Basov, dar! Bbbi-nnenţeles! Ei şi, judecaţi-mă, na, n-am nimic împotrivă. Pof-ftim! Ridică capul şi ciuli urechile la vuietul unei sirene. „Derbent"-ul urlă... Uf, ce glas are! Au să ridice ancora şi au să plece... fără mine... E simplu.

Simţi în palma stângă O' durere sâcâitoare şi ceva ud de parcă ar fi strivit o vietate năclăioasă. Duse la ochi palma înnegrită de sânge.

„Unde mi-am făcut asta?... Aha, sticlele..."

îl durea capul şi îi era o greaţă teribilă. Sirena mai vui în depărtare şi lui Husein i se tăiară picioarele.

„De ce mai stau aici? Şi uite că totuşi stau… stau, îşi zicea el numărând clipele şi întinzându-şi cu greu picioarele. Dacă plec acum imediat, mai am timp să ajung… Vai, sunt pierdut!”

în sfârşit se dezlipi de pe bancă şi clătinându-se pe picioroange, se sforţa să lupte cu valul de greaţă care îl năpădise.

— Trebuie să ajung, zise el tare, şi glonţ la Basov… Să nu ri. A vadă nimeni. El îmi ştie meteahna.

Sub marchiza magazinului alimentar stăteau doi inşi. În faţa cheiului valurile spumegau printre pietre.

— Zici că a luat-o la goană pe bulevard? întrebă Basov îngrijorat şi mânios. Şi n-aţi fost în stare să-l opriţi? Ce eroi „de aţă”!

— N-am apucat, a luat-o la fugă ca un turbat, se dezvinovăţea Iakubov. Chiar şi ospătarii s-au dat deoparte. Când l-a îmbrâncit o dată pe unul!… Nu-i de glumit cu puterea lui.

— Băgaţi de seamă să nu suflaţi o vorbă nimănui, îi atrase atenţia Basov. Ia vezi, nu cumva e ăla care vine încoace?

Un om înainta de-a lungul staţiei de pompare şi arunca pe asfalt un pătrat negru de umbră. Mergea parcă furişându-se şi totodată poticnindu-se şi împleticindu-se.

I se auzea chiar de departe răsuflarea grea şi răguşită. Omul îi zări pe cei doi de sub marchiză şi se opri.

— Alexandr Ivanovici, murmură el, nu pot urca la bord, nu-i aşa?… îmi… îmi dau seama.

— Du-te de-a dreptul în cabina mea, îi spuse Basov cu asprime. Şi caută să ny te datini. Ia-o înainte.

Plecară pe chei, unul după altul. Din delicateţe, Iakubov rămase puţin în urmă, prefăcându-se că-şi leagă şiretul de la gheată. Îi era milă de Husein. Pe punte, lângă schelă, se profilau siluetele întunecate ale marinarilor de cart; lumina unei ţigări se rotea şi clipea.

Husein, căznindu-se să se ţină drept, începu să urce pe schelă. La mijloc, îşi pierdu echilibrul şi, apucându-se de

balustradă cu mâna tăiată, scoase un geamăt. Pe punte se auziră râsete.

— E beat mort! se auzi vocea unuia. Aţi văzut, băieţi?

Basov urcă pe punte şi se opri.

— Hruliov, strigă el, vino încoace!

Marinarul se apropie, ascunzându-şi miâna la spate.

— La ordin!

— Regulamentul spune că fumatul în timpul încărcării se pedepseşte cu concedierea şi deferirea în faţa justiţiei. Nu-i prima oară că dumneata faci asta…

— Iată, am stins-o. Aplecându-se şi ascunzându-şi faţa, Hruliov scuipă repede în mucul de ţigară. Pe unii îi persecutaţi, iar pe alţii care se îmbată îi acoperiţi, zise el cu glas tremurător. Nu-i cinstit!

— Ce înseamnă că-i acopăr? mormăi Basov neconvingător. Mâine fac raport şi fiecare o să-şi ia pedeapsa ce i se cuvine. S-a înţeles?

— Păi eu am stins ţigara…

— Iar el s-a trezit din beţie…

— E pentru ultima oară, Alexandr Ivanovici, vă jur…

în culoarul cabinelor nu era nimeni; doar de jos, din salonul ofiţerilor se auzeau voci. Basov intră în cabină. Husein şedea la masă, cu capul cuprins în palme. Se legăna uşor, ca apucat de o durere insuportabilă. Cămaşa, încleită de murdărie, i se lipise de corp, pe ceafă îi stăteau în sus zbârlite, smocuri de păr ud.

— Te-a văzut cineva? întrebă Basov. Ai sânge pe faţă. De unde?

Husein ridică capul, cu un sughiţ de plâns.

— Sunt un păcătos, Saşa, începu el cu o voce scăzută de om treaz, mi-am stricat viaţa şi-am pătat numele navei. De ce m-ai adus aici?

Tremura şi, cu gura strâmbată de plâns, încercă să-şi şteargă lacrimile, întinzându-le pe tot obrazul. Basov oftă şi se aşeză pe pat.

— Ascultă, nu mai boci, spuse el, nerăbdător. Eşti plin de sânge peste tot şi ai mai şi… vomitat, pesemne?! Du-te şi

spală-te la chiuvetă.

Basov se ridică, deschise dulapul şi scoase o cămaşă curată. Husein îşi plecă capul sub robinet, şi se frecă pe faţă cu amândouă mâinile, sforăind zgomotos şi tresărind. De pe braţele lui goale apa curgea şiroaie pe jos, făcând o baltă pe panou. Simţi şi îşi apropie jenat coatele de corp, deschizând totodată un ochi.

— Scoate cămaşa asta, îi comandă Basov, îmbrac-o deocamdată pe-a mea. Of, îmi stă pur şi simplu mintea-n loc ce pramatie eşti! Te-a apucat nebunia beţiei. Ce ţi-o fi venit? Tocmai acum, când e atâta nevoie de disciplină! Na prosopul… Tovarăş eşti tu? O lepădătură, asta eşti.

— Ocărăşte-mă… Te rog, ocărăşte-mă.

Husein îşi şterse faţa şi îşi schimbă cămaşa. Apoi, se aşează pe scaun şi-şi împreună mâinile pe genunchi. Cămaşa curată, scrobită ca de sărbătoare, îi stătea umflată la spate şi faţa i se însenină treptat, păstrând un aer de sfiiciune.

— Înţelegi, prea s-au adunat toate laolaltă, zise el cu glasul răguşit. Cei de la postul de radă îs nişte birocraţi, iar ai noştri nu se lasă nici ei mai prejos… s-au apucat să trimită o radiogramă: iaca, am pornit la întrecere, deci lăudaţi-ne mai repede. Şi a mai venit şi ceaţa asta…

— Pe scurt, ţi-a făcut bunică-ta farmece! Eşti un decăzut, un lumpen! Nu lipsea mult să faci nava de ruşine. Numai datorită unei întâmplări s-a terminat cum s-a terminat, aşa4?

— Ei, gata, Saşa. Îţi făgăduiesc că n-o să se mai întâmple! N-ai să spui nimănui, nu-i aşa?

— Nu ştiu… zise Basov şi rămase o clipă pe gânduri. Am să-i spun lui Bredis, locţiitorul politic. Dar el e un băiat bun. Cred că o să aranjăm lucrurile.

Husein suspină şi se uită afară pe spirai.

CURSA STAHANOVISTĂ

— Am plecat, spuse el uşurat, am plecat…

I

La colţul roşu de pe „Derbent” se ţinea învăţământul

politic. Se adunase personalul de la maşini care nu era de cart, electricienii şi marinarii. Veni şi Kasaţki. El stătea deoparte, nemişcat, cu faţa încordată şi severă. Echipajul se instalase în jurul unei mese lungi, în capul căreia şedea Bredis.

Basov mai rămăsese încă la motoare. Când intră şi el, în cabină domnea liniştea şi o foaie mototolită de ziar trecea din mână în mână. Basov reuşi să observe pe prima pagină o fotografie miare – o pălărie de mâner, cu borul lat, o faţă ovală...

— Azi citim un ziar vechi, zise întorcându-se spre el locţiitorul politic. Ne-a scăpat din cauza bolii mele, adăugă el cu aerul de a se scuza.

— O depăşire de normă de o mie două sute la sută, exclamă Volodea Makarov. Straşnic, n-am ce zice!

— Dar n-am înţeles, cum a reuşit să facă asta? mormăi supărat Husein. Ce e el, viteazul din poveste?

— După poză nu s-ar zice.

— Tu pari mai zdravăn.

— Citeşte, Volodea.

Basov stătea lângă perete uitându-se, ca de obicei, cu atenţie la figurile celor prezenţi. Acest lucru nu stingherea, oi dimpotrivă, mai degrabă contribuia chiar la înţelegerea celor ce se citeau.

„... La treizeci august, brigada lui Alexei Stahanov, reorganizându-se într-un chip nou, a reuşit să dea o sută cincizeci şi două tone de fiecare ciocan de abataj în fiecare schimb...”

Ziarul acesta vechi Basov l-a citit mai demult. Motoristul Gazarian ascultă însă cu gura căscată. Pe chipul lui se citeşte acea mirare şi o umbră de mister care se vede pe feţele copiilor când ascultă un basm. Pentru el aceasta e un fel de minune petrecută undeva peste ţări şi mări. Iar Kotelnikov îşi priveşte tovarăşii şi îşi mănâncă absorbit unghiile. Şi el citise despre Stahanov şi acum se desfată cu efectul pe care această minunată iniţiativă o produce asupra celorlalţi. Husein continuă să stea încruntat, pielea

sa brună s-a încreţit pe frunte şi ceva mai sus de sprinceană îi zvâcneşte o vână. Se gândeşte, desigur, de pe acum dacă nu s-ar putea înfăptui o „reorganizare în chip nou” pe „Derbent”.

…Hruliov se uită în tavan cu ochii somnoroşi. Colo sus plutesc vârtejuni cenuşii de fum de tutun, vopseaua s-a scorojit, apărătoarea de sârmă a becului e plină de praf. Gu siguranţă că Hruliov se gândeşte la ale lui, îşi zice că e abia la începutul cursei, că escala nu urmează prea curând, iar lui îi vine rândul să intre de cart, cart greu, de noapte.

…La o parte de toţi stă secundul Kasaţki. El ascultă cu atenţie şi, deşi nu priveşte în jur, îi observă pe toţi. Parcă poţi să-l înţelegi pe acest Kasaţki?

Scurta poveste a minerului de la abataje, Stahanov, Basov o cunoaşte pe dinafară. Învăţământul tehnic făcut la mâna „Irmino” concomitent cu munca în asalt, încercările lui de a organiza şi repartiza într-un fel nou brigada, atenţia încordată cu care a urmărit procesele de muncă, unde contează fiecare mişcare, fiecare secundă.

Desigur oă nu i-a venit uşor. Basov îşi aminteşte de inginerul Neiman şi de strungarul Eibat, de manualul lui Nemirovski şi de reglarea Dieselelor. Au stat şi în calea lui Alexei Stahonov ingineri înapoiaţi şi administratori birocratizaţi. Poate că şi pe el au vrut să-l încurce cu citate din cărţi.

…Alexei Stahanov a avut de dus o luptă stăruitoare şi grea împotriva unor funcţionari din administraţie, care se ţineau cu înverşunare de normele tehnice învechite.

Chiar aşa a şi fost. Birocraţii speriaţi s-au oţărât, maiştrii au iris de el: „E încă necopt”. S-au scos la lumină cărţi şi… norme vechi. Şapte tone de cărbune la un schimb – asta-i limita. Ce vrea neastâmpăratul ăsta cu brigada lui? Bine ar fi să scăpăm de el sub un pretext oarecare valabil.

„N-aţi reuşit”, gândeşte Basov tulburat şi are impresia că numai presentimentul vag al viitoarei sale victorii l-a împiedicat, atunci când a fost nevoit să plece de la fabrică, să se lase pradă desperării.

Bredis împături frumos ziarele.

— Mişcarea stahanovistă, spune el încet, este în primul rând o mişcare pentru folosirea la maximum a tehnicii noi. Această mişcare a pornit de jos, administraţia n-a avut nicio contribuţie. Stahanoviştii sunt muncitorii care şi-au însuşit tehnica nouă şi au acumulat cunoştinţe suficiente spre a face producţia să meargă înainte. Capitaliştii nu pot avea parte de asemenea muncitori; asemenea muncitori, se înţelege, există numai la noi.

Ţinând puţin aplecată într-o parte faţa-i inteligentă, ce aduce întrucâtva a maimuţă, Stepan Kotelnikov spune:

— Stahanovişti sunt puţini la noi, dar avem de pe acum oameni care şi-au însuşit tehnica nouă. Dacă aceştia vor fi în stare să organizeze munca în mod stahanovist, atunci ţara noastră va fi îndestulată cu de toate şi nu va mai trebui să socotim fărâmitură cu fărâmitură. Fiecare stahanovist produce mărfuri mult mai multe decât are nevoie el pentru sine însuşi, ceea ce înseamnă că ceilalţi muncitori, acei care încă nu şi-au reorganizat munca, trăiesc în parte pe socoteala stahanoviştilor. Or, care muncitor cinstit îşi va îngădui să trăiască pe socoteala altui muncitor? Şi atunci, bineînţeles, toţi trebuie să muncească în mod stahanovist, de bună seamă pe măsura posibilităţilor lor.

— J-just, strigă Volodea, asta cam aşa e.

Kasaţki se ridică şi se apropie de masă zâmbind, în timp ce ochii săi frumoşi scânteiau.

— Tovarăşul Kotelnikov a pus problema admirabil, se adresă el locţiitorului politic. Mişcarea stahanovistă e abia la început, dar poartă în siine germenele unei acţiuni de masă şi ea va cuprinde fără îndoială întreaga ţară. Bravo, Kotelnikov!

— Cresc băieţii, pricep lucrurile, observă Bredis cu blândeţe, nu degeaba au citit ei economie politică.

Cursul luă sfârşit. La colţul roşu câţiva oameni se strânseră în jurul radiotelegrafistului, care desena ceva, în trăsături de creion rapide şi largi. Pe hârtie apăru un lanţ lung de vagonete şi un omuleţ cu o pălărie cu borul mare.

Ca de obicei, imaginea se contură cu rapiditatea uluitoare a unui desen animat pe ecran. Imediat după asta se iviră de sub condeiul lui Volodea şlepuri mititele şi deasupra lor cifra de 25.000. Corpul navei, schiţat din câteva linii, trecea de marginea foii, iar sub etravă se învolburau valuri de apă.

2

în timpul prânzului marinarul de cart Karpuşin apăru în pragul sălii de mese.

— Vine „Agamali", vesti el emoţionat. Ah, tovarăşi, şi ce frumos merge!

Câţiva lăsară deoparte lingurile şi furculiţele. Alţii începură să se grăbească cu mâncarea, frigându-se cu ciorba fierbinte.

Cei din echipaj care nu erau de serviciu se strânseră pe pasarelă şi pe spardeck. Din cauză că navele veneau una spre alta şi distanţa dintre de se micşora repede, aveai impresia că „Agamali" înaintează cu viteza unei adevărate canoniere.

Ofiţerul al doilea Aleavdin se alătură marinarilor, care urmăreau de pe punte apropierea motonavei. Îşi dădea toată silinţa să ia o mână nepăsătoare, plictisită, dar ochii îi luceau totuşi neliniştiţi.

— Ar fi bine, Volodea, să intri în legătură cu ei, spuse el radiotelegrafistului. Ar fi interesant să aflăm cu ce viteză merg.

— Face oare? îşi manifestă Volodea îndoiala.

— De ce nu, doar suntem în întrecere cu ei.

Navele ajunseră la travers, una în dreptul celeilalte şi în faţa celor ce urmăreau petrolierul „Agamali" apăru puntea şi spardeckul acestuia, pe care de-a lungul copastiei stăteau nemişcaţi oamenii din echipaj. Deodată pavilionul de la pupa motonavei se mişcă şi lunecă în jos pe bastonul de pavilion. Mulţimea de pe puntea lui „Derbent" scoase un murmur de satisfacţie.

— Ia te uită, ne salută, au început să ne socotească oameni! triumfă Karpuşin. Trebuie să răspundem.

Se uită la Aleavdin. Acesta încuviinţă din cap. Karpuşin

alergă la pupă. Cei de pe „Agamali” îşi fluturară şepcile, dar nava se şi depărtase, învăluită într-un fum cenuşiu. Volodea ieşi din cabină şi se apropie de Aleavdin.

— Douăsprezece noduri, raportă el dezamăgit, vechea lor viteză când au încărcătură. Am crezut că au mai realizat ceva între timp, dar se pare că s-au potolit!

— Ieri noi am mers cu douăsprezece şi jumătate, observă Aleavdin dus pe gânduri, iar acum fără încărcătură luăm treisprezece noduri. Pe cuvântul meu dacă nu ne plasăm în frunte.

— Încă nu se ştie. Trebuie să folosim rezervele interne.

— Ce fel de rezerve?

Volodea se juca cu centura. Îi răspunse pe un ton de condescendenţă.

— Se vede că n-aţi fost la învăţământul politic. Păcat! Am vorbit despre stahanovişti. Rezerve interne înseamnă ceea ce poate da maşina, dacă începe pe mâini pricepute. Să luăm, de pildă, motoarele de pe „Derbent”. La ieşirea lor. Din uzină dădeau o sută de turaţii, iar cilindrii lor funcţionau inegal. După ce echipajul le-a pus la punct, cu propriile sale forţe, iată că au ajuns la o sută douăsprezece turaţii şi, dintre cilindri, numai al cincilea din babord funcţionează sub sarcina normală. Şi Basov susţine că motoarele încă nu sunt folosite la maximum şi puterea lor mai poate fi sporită. Uite, astea sunt rezervele interne. Basov mai spune că…

— Nu mai. Trăncăni atât! Ascultă, Volodea…

— Ce?

— Şi eu am citit câte ceva despre Stahanov şi aş vrea să discut eu Alexandr Ivanovici într-o anumită problemă.

— Foarte bine. Ar fi şi cazul să vorbiţi.

— Nu e supărat pe mine că m-am ridicat împotriva celor douăzeci şi cinci de mii de tone peste plan? Cum crezi?

— Fleacuri! Nu-i omul care să se ambiţioneze.

— Ascultă, Volodea, ofiţerul al doilea era vădit emoţionat, dar îşi dădea toată silinţa să pară degajat. Voi nu staţi degeaba, vă străduiţi să îmbunătăţiţi lucrul şi câte ceva aţi şi realizat. Dar la navigaţie nu vă pricepeţi de loc şi există

doar şi în ce priveşte conducerea navei rezerve interne. Uite, am şi eu o idee bună... Să-ţi spun despre ce e vorba, continuă Aleavdin, noi, în drum spre rada din Astrahan, ocolim insula Jiloi pe la tribord. Pe ruta aceasta facem un mare ocol, deoarece drumul drept e pe partea cealaltă a insulei. Dar acolo fundul e mic şi când ai un pescaj de douăzeci de picioare nu poţi trece, e cu neputinţă. Când însă ne întoarcem fără încărcătură călcăm numai şase picioare, dacă vremea e liniştită şi nu avem balast în cală. Cu toate acestea noi o luăm şi atunci pe acelaşi drum şi facem un ocol, care ne costă cel puţin vreo patruzeci de minute în plus.

— Dar strâmtoarea ce adâncime are?

i – Cel puţin şapte picioare. Cu nava fără încărcătură şi fără balast putem trece fără grijă. Am face aşa o economie de timp de patruzeci de minute. Poftim o rezervă internă, încheie încântat ofiţerul al doilea.

— Şi de ce n-o ia nimeni pe acolo? se miră Volodea. E doar atât de simplu.

— Păi nu ştiu de ce... Se tem. Vreau să vorbesc cu Basov şi, dacă va fi de acord, vom reuşi să-l convingem şi pe comandant.

Aleavdin îl servi pe Volodea cu o ţigară şi alergă să studieze harta. Lui Volodea îi plăcu propunerea, cu toate că se străduia să pară indiferent. El era preocupat şi chiar puţin contrariat. Ar fi fost normal ca propunerea să fi venit din partea lui Basov, din partea locţiitorului politic sau din partea vreunui motorist. Dar pe Aleavdin Volodea nu-l prea avea la inimă şi tot ce ştia despre el îl făcea să-i pară un duşman al colectivului care se înjghebase datorită întrecerii. Aleavdin se ţinea deoparte şi era de o familiaritate deplasată. Totuşi a câştiga aproape o oră printr-o simplă modificare a drumului era o propunere surâzătoare. Volodea era nerăbdător s-o comunice eomsomoliştilor.

Seara, echipajul se afla la colţul roşu şi asculta radio. Mai erau acolo Kotelnikov, Proţenko şi Husein. Ei îl ascultară pe

Volodea fără pic de entuziasm, pesemne pentru că împărtăşeau şi ei aceeaşi aversiune organică a acestuia faţă de ofiţerul al doilea.

— Când noi am început, dumnealui a stat cu mâinile în buzunare, spuse Husein mânios, iar acum, când lucrul merge şi fără dânsul, se vâră în luptă şi îşi suflecă mânecile. Dar el nu face asta decât de ochii lumii, pe când pentru noi e o chestiune de onoare. Să-l ia naiba!

— Totuşi e o propunere interesantă, observă Kotelnikov într-o doară.

— Ei şi, chiar dacă este aşa? Până la urmă ne-ar fi venit şi nouă ideea…

— El îşi pune patefonul să-i cânte, iaca ce treabă face, zise Proţenko luându-l în râs, iar noi trebuie să muncim. Lăsaţi-l dracului!

Basov intră şi se aşează printre ei. Reuşise să-şi înfrângă insomnia şi să doarmă câteva ore, aşa că era, dacă nu chiar vesel, în orice caz într-o dispoziţie de calm sufletesc; trăgea cu urechea la muzica ce venea de departe prin megafon şi fluiera, căutând să prindă melodia.

— Ah, Volodea, Volodea, minunatul meu radiotelegrafist! Cum de n-avem o armonică, ce cântec i-am mai trage!

Drept răspuns, Volodea zâmbi, apoi îndată începu să-i mormăie cu glas scăzut şi misterios la ureche, relatându-i propunerea lui Aleavdin. Comsomoliştii se uitau la mecanicul-şef, care trăgea cu poftă din ţigară şi-l asculta destins: şi binevoitor.

— Aleavdin propune să trecem prin strâmtoare? spuse el în sfârşit. E cam problematic că vom putea. Mi se pare că acolo nu sunt nici şapte picioare.

— Am zis eu că-i o prostie, îl susţinu uşurat Volodea. Era încântat că lucrurile se lămuriră şi că propunerea lui Aleavdin, pe care-l socotea un fel de duşman al colectivului navei, se dovedise a fi o fantezie nereuşită. Numai gura-i de el şi atâta tot!

— A vrut să se facă interesant, dar nu i-a mers, observă Husein. Să nu se mai bage…

— Cine? întrebă Basov.

— Ofiţerul al doilea, cine? Să nu-şi mai vâre nasul!

— Aţi înnebunit? exclamă Basov mirat. Omul ne propune un lucru demn de toată atenţia şi voi săriţi cu gura! E o problemă pe care trebuie s-o dezbatem neapărat.

Comsomoliştii tăceau. Volodea se răsuci pe scaun, privind în jur dezorientat.

— Păi n-ai spus chiar tu?

— Eu nu mă pricep la navigaţie. Aleavdin e ofiţer al doilea, poate să-şi dea mai bine seama. Să ne sfătuim cu comandantul, să examinăm drumul, să ne gândim. Nu înţeleg ce nu v-a plăcut în treaba asta. Şi zicând aceste vorbe privi în jur cu aceeaşi bunăvoinţă; văzând, însă, nemulţumirea de pe feţele celor care îl ascultau, se opri deodată, încetă să mai zâmbească şi privirea-i deveni aspră.

— Nu ştii să miroşi oamenii, bombăni Husein supărat. Nu vezi cu ce poamă ai de-a face? A irâs de noi când ne-am apucat de lucru, a zis că douăzeci şi cinci de mii de tone peste plan înseamnă curată aiurealâ. Iar acum vrea să-şi facă faimă, să sară în fruntea tuturor. După mine, e un individ de nimic...

— Oho-ho, stai, astea nu-s decât bârtfeli, spuse Basov strâmbându-se. Aici sântem1 numai între noi. Şi vă pot spune că îl cunosc pe Aleavdin la fel de bine ca şi voi. Totuşi el e ofiţer al doilea şi atâta vreme, cât se află la bord, nu are nimeni dreptul să-l împiedice să ia parte la munca colectivului. Dacă o să ifacă vreo porcărie, o să-i dăm la cap sau o să-l gonim de aici! Deocamdată vrea să ne ajute, şi să-i respingem ajutorul înseamnă să ne facem nouă înşine un rău.

— Nu e bine, băieţi, observă Kotelnikov mohorât, începem iar să facem un cerc închis, să creăm un fel de grup al celor care au o comportare bună. Am mai discutat despre asta. Volodea, tu singur ai spus că muncim prea puţin eu oamenii. De ce să cădem iarăşi în aceeaşi greşeală?...

— Mie tare nu-mi place omul ăsta! Parcă ni-e străin…

— Dup4 părerea mea ori îi dăm paşaportul de pe petrolier, ori îl atragem de partea noastră şi-l folosim, între noi nu trebuie să existe străini. Aşa-i întotdeauna, continuă Basov mai blând. Munceşti singur şi ţi se ridică piedici, eşti luat în râs şi ţi se demonstrează în fel şi chip că te-ai apucat de o prostie. Dar dacă te afli pe drumul drept şi lupţi fără să te dai bătut ca să-ţi atingi scopul, încetul eu încetul încep şi ceilalţi să fie de părerea ta şi vor să te ajute. A atrage oamenii de partea ta înseamnă jumătate din treabă făcută. Şi poate chiar jumătatea cea mai importantă… Staţi de vorbă şi cu locţiitorul politic. Eu vorbesc prost, nu sunt bun de propagandist! se întrerupse el zâmbind.

— Bine, ce să mai discutăm, mormăi Husein călcându-şi pe inimă. Dacă o să ne ajute, o să-i mulţumim. Nu-i aşa, Volodka?

— Just…

înainte de sfârşitul ultimului cart Basov urcă la comandă ea să examineze drumul pe hartă.

Marea era liniştită. Talazurile largi şi fără încreţituri purtau pe crestele lor răsfrângerile tremurătoare ale stelelor. Copastia punţii era caldă, puţin cam umedă de la rouă şi vibra uşor. Să nu fi fost acest slab tremur interior al navei, puteai crede că stă pe loc şi că marea curge ca un fluviu în direcţia în care bate vântul şi se rostogolesc valurile.

Basov fredona încet şi privea în jos. Pe spardeck, lângă o barcă, se vedea o rochie albă de femeie. Auzi până sus râsul ei şi cum spunea cuiva cu o voce prefăcut supărată:

— Fii cumi-i-inte…

„Cu cine o fi?” se întrebă Basov şi în minte îi apăru faţa trandafirie şi surâzătoare a îngrijitoarei Vera, cu năsucul ei drept, sprâncenele bălaie şi fruntea aceea de porţelan ca a unui copil. În primăvară, marinarii se certaseră din pricina ei şi printre membrii echipajului circulau tot felul de vorbe pe socoteala ei, până când, într-o zi, locţiitorul politic Bredis îi dojeni pe băieţi la o adunare. Vera era deopotrivă de

prietenoasă cu toţi, dar nu stătea cu nimeni prea mult pe punte.

„Uite că şi Vera şi-a găsit pe cineva, gândi Basov cu 0 neaşteptată mâhnire în suflet. Trebuie să fie tare îndrăgostită... E şi explicabil. Până şi monştrii – numai eu... dar îşi alungă acest din urmă gând. Foarte bine că în jur e noapte întunecoasă, nimeni nu-i vede, şi ei stau acolo îmbrăţişaţi. Şi eu am trecut prin asta, dar probabil că n-a fost ce trebuia să /fie, de vreme ce lucrurile s-au terminat atât de simplu, parcă s-au frânt. Am oare motiv să-mi pară rău?”

Se apropie de cabina de navigaţie şi se strădui să se gândească numai la noul dirum propus de Aleavdin, dar, cu limpezimea cu care îţi apar lucrurile în delir, 1 se iviră în faţa ochilor braţele goale ale Musiei, ba le simţi chiar pe umerii săi şi, totodată, ca lumina unui fulger răsări din întuneric şi chipul ei.

„Mi se pare că te-am iubit întotdeauna, comandantule.”

Privi în isus, spre cerul negru presărat cu sclipitorul nisip sideral, şi scrâşni din dinţi. Simţi că trebuie să facă imediat ceva ca să se distragă. Străbătu puntea de comandă şi ocoli cabina de navigaţie. Lângă compasul de pe punte stătea aplecat asupra cadranului marinarul Karpuşin, care nota ceva. Era atât de absorbit în treaba asta, încât nici nu-i auzi paşii.

— Studiezi compasul? îl întrebă Basov, dând glasului său un ton comunicativ care, după cum ştia el foarte bine, înlesnea o discuţie serioasă. Şi pe mine mă bate de mult gândul să mă ocup de navigaţie, dar tot nu găsesc timp... E un lucru important...

Karpuşin tresări şi se întoarse, cu un zâmibet de om fâstâcit, dar, recunoscându-l pe Basov, îşi reveni numaidecât.

— Nu, nu studiez; urmăresc drumul, răspunse el repetde cu un aer misterios. Numai, vă rog, mai încet. Nu trebuie să ne audă. *’S*

— Cine?

— Timonierul de cart.

— Urmăreşti drumul?

— Vă explic îndată, zise grăbit marinarul, numai să însemn... Gata! Vedeţi, nava a deviat în momentul acesta cu trei grade. Asta înseamnă că timonierul şi-a aprins o ţigară. Am umplut până acum patru pagini. Am aici notate şi devieri mai mari, de cinici grade şi chiar mai mult. Dacă s-ar trasa pe hartă drumul aşa cum îl urmează în realitate nava, s-ar vedea că e o linie şerpuită. Asta-i a doua zi de când urmăresc derivele acestea, faţă de drumul la compas...

— Şi aceste derive reduc cu mult viteza? întrebă Basov cu interes.

— Mai încet, să nu ne audă... Da, sigur, cum să n-o reducă?! Dumneavoastră aţi mărit puterea motoarelor, dar itoate astea-s degeaba, atâta vreme cât timonierii lucrează prost. Am dbservat asta când eram eu de cart şi stăteam la timonă. Pe urmă am auzit la învăţământul politic vorbindu-se despre Alexei Stahanov şi despre rezervele interne. După mine, drumul drept fără derive este o rezervă internă. Astăzi, când eram eu de cart la timonă, am izbutit să fac derivele cât mai mici, de o jumătate de grad, nu mai mult. Acum însemn cum lucrează ceilalţi timonieri îşi am să le arăt mâine cum conduc ei nava. O ruşine!

— Iei în ordine aceste însemnări? întrebă repede Basov.

— În perfectă ordine. Am însemnat chiar şi ora când s-au produs derivele.

— În cazul ăsta vom întocmi un grafic al muncii lor şi vom aduna echipajul la o dezbatere. Asta este o mare rezervă internă. Dumneata ai dreptate.

— Nu-i aşa? se bucură marinarul. Să-i punem pe treabă, Alexandr Ivanovici! zise el îşi se uită cu coada ochiului la compas, apoi deschise caietul de însemnări. Iar a luat-o razna. Cu două grade şi jumătate... Uitaţi-vă şi dumneavoastră.

— Văd, surâse Basov. Dar mai văd că te ţin din treabă cu întrebările mele. Mă duc.

Această scurtă convorbire avu darul să-i mai aerisească parcă gândurile şi să-i redea echilibrul sufletesc din care îl scosese scena de adineauri când asistase la fericirea altora.

„Iată încă o descoperire, îşi zise el bucuros şi totodată mirat gândindu-se la discuţia cu marinarul, şi-i doar un lucru atât de simplu şi la mintea oricui ştie că linia dreaptă este mai scurtă decât cea frântă. Despre derivele acestea de la drum ştiau şi timonierii şi comandanţii îşi motorişti. Totuşi, descoperirea uite cine o face: timonierul/'

3

La adunarea generală a echipajului de pe „Deribent" fu aprobat planul primei curse stahanoviste. De fapt nici nu se ţinu propriu-zis o adunare. Na existat nici prezidiu, nici raportor. Unii veneau din cart, alţii intrau în cart. În colţul roşu pluteau nori de fum de ţigară i locţiitorul politic nici nu mai încerca să restabilească ordinea. Se încrunta doar uşor când zgomotul creştea şi glasurile se amestecau într-un vuiet confuz, agitat. Şedea fără să privească în jur, mereu în aceeaşi poziţie, şi părea dus pe gânduri. Numai scurtele observaţii pe care le arunca din când în când arătau că ascultă cu atenţie îşi se descurcă foarte bine în toată rumoarea aceasta.

Ca de obicei, se produseră şi de astă dată inevitabilele ciocniri. Marinarul Karpuşin desfăşură pe masă o foaie de hârtie pe care era marcată cu creionul o linie sinuoasă. Roşu şi stângaci din pricina timidităţii, Karpuşin relată observaţiile pe care le făcuse la compasul de pe punte. În jur izbucniră râsete şi toţi începură să vorbească în acelaşi timp. Kotelnikov se uită printre gene, căutând printre cei adunaţi acolo pe timonieri.

— Ştiţi ce-mi aminteşte asta? începu el serios. De Piotr îşi Ivan şi căratul butucului. Piotr se chinuie să-l care, îşi frânge spinareaj iar Ivan gâfâie îşi-şi umflă obrajii ca foalele. Nu-i frumos, tovarăşi timonieri, e chiar foarte urât din partea voastră!

— Astea toate-s minciuni, tovarăşi, răsunară voci ursuze. Chiar el doarme la timonă... Şi la el nava înregistrează

derive…

— Nu, nu sunt minciuni!

— Ar merka un pumn după ceafă pentru asta, se auzi o voce prudentă.

Lui Husein i se crispă obrazul îşi se ridică brusc de pe bancă cât era de mătăhălos.

— Cine a spus asta? zbieră Mustafa şi tot sângele i se urcă la cap. Ia să-l văd!

— Mai domol, băieţi, exclamă locţiitorul politic, rămânând în aceeaşi poziţie. Unde vă aflaţi?… Karpuşin ne semnalează un lucru important. Timonierii trebuie să se pună serios pe treabă; şi să nu zădărnicească succesele eohipajului. Un timp îi vom controla.

— Just, la control cu ei!

— S-a făcut… să-i controlăm.

— Mai departe…

Ofiţerul al doilea Aleavdin şedea tolănit pe scaun, cu obişnuitul său aer dispreţuitor, plictisit, cu capul dat pe spate şi cu ochii pe jumătate închişi din pricina fumului. Cu toate acestea nu-şi lua ochii de la uşă. Comandantul ba apărea, ba pleca din nou pe punte. Basov era ocupat la maşini. Aleavdin începu să fie neliniştit. Nu cumva au uitat de propunerea lui?

Dar iată că se întoarse comandantul, se aşează icnind alături de locţiitorul politic şinşi acoperi ochii cu mâna, obosit. În uşă apăru Kasaţki. El aruncă o privire scrutătoare şi plină de curiozitate asupra adunării şi zâmbi, mai mult pare-se unor gânduri ale lui. Basov sosi ultimul. Era tare murdar şi avea un aer istovit. Din pricina funinginii de de pleoape, ochii lui păreau prăvăliţi în orbite şi asta îi dădea şi un aer mohorât, ameninţător. Dar el zâmbi şi se îndreptă direct spre Aleavdin.

— Şezi, Alexandr Ivanovici, e loc destul pentru amândoi, începu Aleavdin, şi se dădu puţin la o parte pe bancă. M-am temut că n-ai să vii…

Nu mai vorbea pe dbişnuitul său ton plin de siguranţă şi-i fu imediat necaz pe sine însuşi. „O să mai creadă că mă

linguşesc. Trebuie să fiu faţă de el mai nepăsător şi mai grosolan, cum e şi dânsul. De aceea are şi autoritate…”

Basov se aşează pe marginea scaunului şi-şi puse distrat mâna pe spetează.

— S-a pregătit totul pentru repararea pompei de alimentaţie, spuse el, privind într-o parte. E ultimul lucru care a mai rămas de făcut.

Aleavdin îşi luă o mutră atentă, înciudat că nu găseşte un răspuns imediat, dar în acelaşi timp bucuros că stă lângă mecanicul-şef şi discută cu el în văzul tuturor.

— Ce se aude în privinţa noului drum? strigă Basov către locţiitorul politic. Voi aţi dezbătut acolo problema în trei, de ce tăceţi?

Comandantul Kutasov se suci neliniştit pe scaun.

— Noi de fapt n-am ajuns încă la nicio concluzie. Se pare că adâncimea strâmtorii este suficientă ca să trecem cu un pescaj de şapte picioare, adică fără încărcătură, dar pe de altă parte acest drum este atât de puţin cunoscut… Dumneata ce părere ai, Oleg Sergheevici?

— N-am fost la şedinţa în trei, răspunse Kasaţki, zâmbind, dar eu v-am mai spus părerea mea. Trecerea este posibilă.

— Ştiu că e posibilă… însă e mare răspundere, rosti tărăgănat Evgheni Stepanovici. Alţii se feresc, de ce să ne băgăm noi? Dacă se feresc să treacă pe acolo, înseamnă că trecerea e primejdioasă. E primejdioasă sau nu?

— Ei, primejdioasă! Ar fi prea mult spus. Există un mic risc… asta-i drept.

— Vezi? Prin urmare există un risc, atunci cum?…

— Păi fără risc numai peştele înoată, Evgheni Stepanovici, răspunse zâmbind cu o dulceagă iblândeţe Kasaţki. Doar n-o să-l rugăm pe comandantul vasului „Agamali” să ne deschidă el drumul.

Se lăsă o tăcere penibilă. Mulţi lăsară capetele în jos., alţii îşi muşcară buzele ca să nu se vadă că zâmbesc. Basov tuşi şi se încruntă, urmărindu-l cu privirea pe secund: părea că însuşi Kasaţki e mirat de cuvintele sale. Se uită în jur cu

o candidă şi amuzată nedumerire.

— Am vrut să spun că trebuie să riscăm dacă propunerea e raţională şi oportună, continuă el fără a se arăta de loc tulburat. Trecând prin strâmtoare câştigăm aproximativ un ceas, ceea ce înseamnă aproximativ o sută de mii de tone-mile la o cursă. Dacă mai punem la socoteală că deschidem drum şi pentru alţii… într-un cuvânt eu sunt pentru!

— Aţi studiat atunci harta, Evgheni Stepanovici, observă locţiitorul politic, şi îmi amintesc că n-aţi avut nimic de obiectat.

Comandantul se indispuse şi îşi sprijini obrazul în palma-i grăsună. Se simţea prost ca întotdeauna când vedea că oamenii încearcă să-l convingă şi avea şi acum

149

chef să termine odată, să cedeze. Dar pe de altă parte îl speria teribil răspunderea pe care altfel putea să nu şi-o asume.

— Bine, fie, exclamă el în cele din urmă cu vocea fermă, hotărâtă, cum se întâmplă uneori cu oamenii slabi, lipsiţi de voinţă care-şi cunosc slăbiciunea şi vor s-o ascundă de ceilalţi. Voi conduce eu personal nava prin strâmtoare. La urma urmei se pare că riscul n-ar fi prea mare!? încheie el sub formă aproape de întrebare, aşteptând parcă o confirmare din partea celor prezenţi, spre a se linişti definitiv.

Aleavdin se înseninã în sfârşit. În ultimul moment se schimbase ide câteva ori la faţă, luând o mutră când înciudată şi abătută, când înviorată şi fără urmă de cute în jurul gurii. Acum, nemaiputându-şi ascunde bucuria şi uitând că-şi propusese să se poarte grosolan şi impasibil, îi şopti lui Basov:

— Asta este o adevărată propunere de raţionalizare. Nu-i aşa, Alexandr Ivanovici?

în timpul escalei, petrolierul fu descotorosit de aproape o sută de tone de balast inutil: lanţuri, ancore, piese grele de motoare, prevăzute pentru reparaţiile de iarnă şi altele. Ca rezervă de combustibil a fost luată numai cantitatea

necesara pentru o singură cursă. Aceste măsuri le îngăduiră să ia la bord un surplus de încărcătură utilă de trei sute de tone.

La maşini fu reparată pompa de alimentaţie, iar injectoarele fură curăţate. Mânjit şi ciufulit, Mustafa Husein apăru fuga pe punte şi-l strigă pe radiotelegrafist:

— Ai putea să-mi faci un serviciu, îi spuse el puţin jenat. Azi nu mai scap eu de aiici, vezi bine... Pe scurt, te rog să dai un telefon... unei persoane.

— Am înţeles. Azi nu-ţi este dat să te plimbi, răspunse Volodea zâmbind. Semeni acum cu un canibal din pozele pentru -copii. Şi cum o cheamă... pe persoana ta?

Luă de la Husein o foaie de hârtie şi-şi dădu şapca pe ceafă.

— Am să-i spun că azi nu eşti în formă. Poate că se plimbă cu mine, ciine ştie?!

— N-ai să fii cumva obraznic, Volodka? întrebă Husein, privindu-şi eu îndoială solul. Bagă de seamă, te omor!

înainte de sosirea în port, „Derbent" expediase o radiogramă anunţând că se pregăteşte pentru o cursă stahanovistă. Lucrul acesta fusese comunicat atât muncitorilor din port cât şi personalului de la staţia de pompare. Staţia funcţiona bine, încărcătura venea cu debit maxim, furtunurile zornăiau şi coca înaltă a lui „Derbent" se afunda încetişor în apă.

Comandantul, secundul şi ofiţerul al doilea supravegheau încărcarea de pe puntea de comandă. Evgheni Stepanovici se lăsase şi el cuprins de agitaţia febrilă şi oarecum solemnă a pregătirilor. El citise în larg ultimele numere din ziare şi avea în faţă figura lui Stahanov înconjurată de aureola unei glorii nemuritoare. Dar Evgheni Stepanovici tot mai era stăpâniit de teamă. Ea îl cuprindea deodată, luându-l pe nepregătite şi strângându-i inima ca într-un cleşte. Prea multe iniţiative se luau pe navă şi toate erau în contradicţie cu înclinaţia lui pentru o stare de lucruri obişnuită şi bine cunoscută.

La şedinţă se lăsase înduplecat să treacă prin strâmtoare

şi consimţise pentru ică riscul i se păruse mic şi pentru că în jurul lui se discuta despre îndrăzneaţa raţionalizare a lui Stahanov. Dar, urcându-se pe punte, îşi aminti de accidentul suferit de vasul „Caucaz”, care se împotmolise la Biriucia Kosa, şi îi pieri toată siguranţa pe punte oamenii târau lanţuri ruginite şi parâme; din magazia ide la maşini se scoteau piese cilindrice grele, a căror destinaţie o cunoştea numai şeful mecanic. În timp ce Basov stătea pe punte şi-i zorea pe muncitori, Evgheni Stepanovici socotea liniştit în minte cam cât o fi cântărind toată această masă de greutăţi. Dar de îndată ce mecanicul-şef dispăru la maşini, Evgheni Stepanovici se simţi cuprins iar de nelinişte: totuşi nimeni n-a mai făcut aşa ceva ipână acum. Dacă cumva va fi nevoie de piese de schimb în larg sau nu le va ajunge combustibilul la o eventuală furtună?

Tare ar mai fi stat de vorbă Evgheni Stepanovici cu secundul; de altfel încercase de câteva ori să deschidă discuţia, dar Kasaţki răspundea monosilabic şi părea deprimat. Faţa îi era palidă, se vedea de la o poştă că avea obrajii buhăiţi, ca un ibătrân, lucru pe care Evgheni Stepanovici nici nu-l observase înainte. În afară de asta Kasaţki mirosea a votcă, iar ochii îi sticleau posomoriţi, ameninţători.

— Ce-i cu dumneata? şopti Evgheni Stepanovici când rămaseră o clipă în doi. Pari bolnav. S-a întâmplat ceva?

— Mă doare capul…

— Băutura, băutura. Ar trebui să te laşi, zău!

— Mai lasămă şi dumneata… Ce ai vrea? Să mă duc la cinematograf? Ascultă mai bine… Sunt chiar aşa de tineri cu toţii, sau mi se pare mie? Mă refer la ăştia de pe punte…

— Nu sunt chiar atât de tineri. Basov are vreo treizeci de ani… Uite la el.

— Nu, e un băieţandru… Un băieţandru capabil şi atât.

— Nu înţeleg. ’

— Nici nu trebuie. Eşti prea bătrân.

— Ar trebui să te culci… Ce-i cu dumneata?

— Fleacuri! Uite la Aleavdin.

Ofiţerul al doilea urcase într-un suflet pe puntea de comandă şi se opri gâfâind. Se uită la ceas şi zâmbi fericit.

— Am încărcat şapte mii de tone în trei ore, anunţă el radios. E straşnic, Evgheni Stepanovici! Nu s-a mai lucrat niciodată aşa la dana noastră. Am dat o fugă la staţia de pompare să le mulţumesc, iar ei au râs. „Noi, mi-au zis, lucrăm astăzi pentru stahanovişti. Arătaţi-ne ce ştiţi când veţi fii în larg, asta ne va fi toată mulţumirea.” Cred însă că e timpul să ne depărtăm de chei; aici apa e prea puţin adâncă, Evgheni Stepanovici.

— Ei, hai să ne depărtăm, fu de acord comandantul. Ce crezi, Olog Sergheevici?

— Nu ştiu… Dumneata ştii mai bine.

— Să ne depărtăm, hotărî comandantul subit cuprins de bună dispoziţie. Du-te, drăguţă, îşi filează de la cabestan cu vreo zece metri. Şi zici că totul merge bine?

— Excelent, Evgheni Stepanovici!

La debarcader muncitorii ridicau furtunurile. Trase deoparte, de rămaseră spânzurate deasupra debarcaderului, lăsând să se scurgă din de şuviţe inegre de păcură. Motorul eabestanului de pe „Derbent” începu să duduie. Nava lunecă încet de-a lungul cheiului mai înspre adânc şi se opri. Se puse ’acum un isingur furtun pentru a umple nava cu ultima mie de tone de încărcătură. Se întunecă. Husein ieşi pe punte şi se aşează pe o treaptă a scării. Începu să fredoneze încetişor, şteigându-se pe faţă şi pe pieptul gol cu o cârpă şi umiflându-şi nările cu proaspătul aer marin. Pe schelă treceau marinarii întorşi din oraş. Printre ei se afla şi Volodea Makarov. El se apropie de Husein, duse mâna la cozoroc şi bătu din călcâie.

— Misiunea a fost îndeplinită, raportă el pe un ton glumeţ. Dumneaei a binevoit să vorbească cu mult drag despre persoana dumneavoastră şi mi-a ordonat să vă transmit salutări. Am fost mişcat până la lacrimi.

— Nu te mai prosti! se încruntă Husein. Ce-a spus?

— Nu, pe cuvânt îţi spun. Se vede că te-a aşteptat cu multă nerăbdare, fiindcă atunci când i-am spus că eşti

ocupat, glăsciorul i s-a frânt. Tare aş fi curios să ştiu cum arată.

— Nu-i treaba ta… Ah, drace… Ce necaz, Volodka!

— De ce necaz? I-am spus că plecăm în cursă stahanovistă şi atunci a început să mă tragă de limibă şi parcă s-a înveselit deodată. În treacăt ifie zis mi se pare că i-a plăcut vocea mea. Până la urmă m-au scos cu forţa afară din cabina telefonică. Simpatică fată!

— Ce te pricepi tu…

Muncitorii de la staţia de pompare închiseră conducta şi virară de lanţurile gruiului cu care se ridică furtunul.

încărcarea se terminase. Glasul metalic al „Derbent”ului şuieră asurzitor înghiţind pe dată toate celelalte sunete. Apoi şuieratul se întrerupse şi din depărtare se auzi ecoul lui ca un scurt lătrat gros.

— Încărcarea s-a făcut în trei ore şi şaptesprezece minute, zise Volodea, uitându-se la ceasul său de mână. Bravo băieţilor din port! N-am încărcat încă niciodată atât de repede nava. Să vedem acum, tovarăşi motorişti, cum o să-i daţi voi bătaie!

Husein sări în picioare şi se întinse zâmbind vesel.

— Am isprăvit acum: şi cu repararea pompei de alimentaţie. Îi dăm drumul cu treisprezece noduri cel puţin. Ţi-e de ajuns? O să gonim ca vântul astăzi, Volodka! Ai să vezi tu goană!

4

Cam pe la miezul nopţii, secundul Kasaţki ieşi din cabină. Călcând cu o siguranţă exagerată pe puntea umedă, el trecu de-a lungul spardeckului şi se rezemă de grui, ridicând în sus bărbia-i ascuţită.

La orizont, printre norii albaştri-cenuşii, strălucea un colţ de lună nouă. Vâlvătaia tremurătoare a luminilor din port se scufunda în mare..

Kasaţki oftă căscând, tresări luat de un fior rece şi trecu, bocănind apăsat din tocuri, pe lângă marinarul de cart, care se dădu la o parte la apropierea lui, urcă sus pe puntea de comandă, ocoli cabina de navigaţie şi coborî iar jos,

oprindu-se din nou lângă gruiul încovoiat ca un semn de întrebare, eu palancul la un capăt, şi lângă tendaletul ud presărat cu sclipiri de lună. Privi apoi la luminile de drum, la luminile de poziţie şi la luminile de pe covertă, care se pierdeau în zare…

— O puşcărie! exclamă cu voce tare Kasaţki, tresărind la zgomotul propriei sale voci. Plimbarea s-a terminat. Nu vreţi să aveţi bunătatea să vă întoarceţi în cabina dumneavoastră, Oleg Sergheevici?

Pe coridor ardeau, fixate în tavan, becuri mate prăfuite şi se vedeau tăbliţele albe de pe uşi. De jos se auzi un zornăit. Tăcerea nopţii fu întreruptă de sunetele dulcege ale unui patefon, sunete care veneau din cabina lui Aleavdin. Secundul se clătină pe tocuri şi-şi zăngăni legătura cu chei.

— Dansaţi? mârâi el printre dinţi. Dansaţi, cretinilor! Şi totuşi vă aflaţi într-o puşcărie…

Se întoarse la marinarul de cart.

— Hruliov!

Marinarul luă poziţia de drepţi, profilându-se nedesluşit în întuneric.

— Vino mai aproape. Ei, cum merg treburile la voi? întrebă Kasaţki căscând. Plictiseală mare, frate, nu-i aşa?

— Asta, cam aşa e, fireşte. Cartul de noapte e afurisit.

Hruliov se lăsa când pe un picior, când pe altul, străduindu-se să desluşească faţă secundului.

— Ei, ia zi, eşti mulţumit de muncă? îl întrebă parcă într-o doară Kasaţki. La moi s-au petrecut schimbări mari, vom căpăta prime. Te bucuri?

— Sigur că da, cum nu…

— Adică, eşti mulţumit…

— Păi, cum să zic…

în întuneric feţele lor nedesluşite păreau nişte pete albe şi vocile lor se iscodeau una pe alta cu precauţie.

— La noi au răsărit oameni cu faimă. Cum îţi place asta? Când citeşti ziarele, poţi crede că numai tătarul Husein îşi îndeplineşte planul, şi că ceilalţi sunt numai aşa – gunoi.

— Ce să mai vorbim. E tare jignitor…

— Tu, frate, n-ai să ajungi niciodată om cu faimă. Eşti din alt aluat. Pe când ibăieţandrul ăla de radiotelegrafist – cu el e altă socoteală.

— Ei, asta o să mai vedem! Ieri un motor le-a făcut figura. Lumina s-a stins... Eu toate le văd!

— Bravo, ai cap, nu glumă. Tu trebuie să ştii tot ce se petrece pe petrolier. Azi un motor, mâine se strică altceva. Atunci vom putea să-l punem pe fiecare la locul lui.

— Dacă s-ar întâmplă să avem vreo avarie în larg...

— S-s-st!... Ce vorbeşti? Cine-i acolo jos?

— Şeful ide echipaj. Dar n-aude bine.

— În regulă. Nu trebuie să te învăţ. Îţi dai seama că totul apasă acum pe umerii mei? Comandantul nostru – ca şi cum nici n-ar exista.

— Bătrâneţea! chicoti Hruliov, venind mai aproape. Eu toate le văd. Aşa că să n-aveţi nicio grijă, Oleg Sergheevici.

— Bravo. Las' că stau eu de votfeă cu tine când o fi nevoie, spuse Kasaţki privind luminiţele îndepărtate din larg. Apoi se întoarse şi străbătu din nou drumul pe care-l mai făcuse.

O uşă se întredeschise şi în deschizătura ei apăru un cap rotund cu un păr aspru, rar, argintiu. Capul încremeni locului şi i se văzură sticlind ochelarii.

— Evgheni Stepanovici! exclamă cu bucurie Kasaţki. Cum, nu dormi încă? Şi eu mă chinuiesc, dragul meu! Mă doare aici, şi îşi atinse pieptul cu mâna, mă roade un vierme al dracului de rău şi mare cât toate zilele... Are să mă mănâmce într-o bună zi, ai să vezi! Dar cum se face că nu dormi?

Comandantul se strecură afară prin crăpătura uşii, mângundu-şi ţeasta.

— Am recitit *Cântecul şoimului* de Gorki, spuse el zâmbind înduioşat. Îţi mai aminteşti, drăguţă?... „Nu zbori, când scris ţi-e târâş să luneci..." Câtă mândrie e în fraza asta pentru fiinţele înaripate şi câtă amărăciune... pentru cei care nu pot zbura!

Kasaţki izbucni în râs.

— Fleacuri, iubitule… Dar îmi pare bine că nu dormi. Şi se clătină pe călcâie, ţuguindu-şi buzele cu o duioşie de beţivan.

Comandantul se dădu mai la o parte, umflându-şi nările.

— Te-ai îmbătat, Oleg Sergheevici, spuse el miâhnit. Când ai să termini cu asta? îndreaptă-ţi şapca…

— M-am îmbătat, sigur că m-am îmbătat! Dar ce altceva pot face, după părerea dumitale, într-o puşcărie? Nu-mi rămâne decât să bag votcă în mine şi să studiez clasicii. Vino în cabina mea, Evgheni Stepanovici, poftim înăuntru măcar pentru o clipă! Ce vise îngrozitoare… Te rog să nu-mi refuzi acest serviciu pe care ţi-l cer, această mică, mititică amabilitate! Doamne, ce plictiseală… Stai, că deschid îndată celula… Chiar aşa

— Celula. Ne aflăm doar în puşcărie. Nu te uita împrejur, nu e nimeni, suntem singuri! Şi după faţa dumitale se vede că te afli într-o puşcărie. Eşti un om bun, nenorocit şi nu poţi pleca de aici. Doar poate să te arunci în apă…

Evgheni Stepanovici intră în cabină în urma secundului. Pe măsuţă, o călimară şi un ceas vechi, foarte complicat – rotiţele lui lucitoare dansează cu mişcări egale şi sacadate, împinsă de un arc se leagănă pe un trapez o paiaţă minusculă de porţelan şi face grimase. De sub abajur se revarsă o lumină verzuie, pe jos – un covoraş moale. Se simte miros de alcool, ide parfum:, de tutun preparat cu miere. E confortabil, cald, frumos. Dar Kasaţki îşi rânjeşte crispat dintâi albi şi vorbeşte de nostalgie, insomnie şi de scurte coşmaruri.

— Aici eu nu am pe nimeni în afară de dumneata şi numai dumneata. Vreau să mă înţelegi. Cu ce m-ar încălzi dacă aş avea de pildă compătimirea lui Bredis? Mi-ar face morală şi mi-ar spune că sunt o rămăşiţă a clasei în dispariţie, un ciob. E prost să fii o rămăşiţă, un obiect nefolositor şi când eşti ciob mai poţi să-ţi tai şi mâinile în el, nu-i aşa? Ha-ha… Să aruncăm deci ciobul, ca să nu ne incomodeze, să-l azvârlim dracului!

Kasaţki holbă ochii şi începu să tropăie din picioare cu o

turburare pe jumătate prefăcută, pe jumătate serioasă. Nu era muşchi să nu tremure pe faţa-i schimonosită. Îşi şterse apoi fruntea şi surâse palid, obosit, ca un artist după ce a interpretat un rol greu.

— Dar eu nu vreau să fiu azvârlit afară, asta este! continuă el, coborându-şi misterios vocea. *„Mein Kaffe schmeckt mir noch sehr gut”,* cum zic nemţoaicele bătrâne. Ce-i de făcut?

Evgheni Stepanovici ise lăsă greu în fotoliu, îşi împreună mâinile pe burtă şi suspină.

— Vorbeşti prostii, zise el cu şovăială în glas. Cine te dă afară? Şi în general… de ce bei dacă ştii că după aceea nu-ţi mai găseşti locul? Eşti ea o arătare.

Kasaţki se plimba prin cabină.

— Spune-mi, n-ai uneori senzaţia că eşti bătrân, foarte bătrân? Nu ramolit, nu. Dar bătrân – ca o piatră acoperită cu muşchi din zidul persan al oraşului nostru. Sub ochii dumitale au trăit şi murit zeci de generaţii şi ai trăit cu de fiecare greşeală, fiecare prostie a lor. Ai descoperit continente, ai construit piramide, ai elaborat legi. Şi iată că acum continentele sunt populate şi înţesate de construcţii, turiştii se zgâiesc plictisiţi la statuile sparte. Pe locurile unde au fost cimitire străvechi şi s-au dat bătălii sunt construite acum abatoare şi latrine publice. Oamenii se grăbesc să trăiască, parcă ar avea de săvârşit lucruri nemaipomenite. Încearcă să-i convingi că nu-i aşa. Au să te dea la o parte şi au să-şi urmeze drumul fără măcar să se mai uite în urmă. Dar nu despre ei e vorba acum. Care-i poziţia dumitale? Eşti bătrân şi ţi s-a urât de mult de toate. Ce-i de făcut? Să fugi în taiga, unde cu siguranţă au să te mănânce lupii? Sau să te prefaci că crezi în soarele zilei de azi şi să mergi cu cei care transformă viaţa? O să ţi se dea un loc în rândurile lor, stima generală şi o pâine cu unt. Dar acesta este un lucru tare greu, tare obositor, şi ceea ce-i mai important e că oamenii în jurul dumitale nu se luptă cu săbii din alea de jucărie. Ei luptă pe viaţă şi pe moarte şi cinstesc pe cei căzuţi ca pe nişte eroi. Ca să nu te trădezi,

trebuie să te arunci şi tu în foc. Or, dacă te prefaci, e tocmai ca să-ţi păstrezi viaţa care, dracu ştie de ce, ţi-e totuşi mai scumpă decât orice pe lume. Şi iată-te jucând teatru, roşind şi gâfâind, chipurile, de efort, exact ca un clovn care ridică greutăţi false. Mai devreme sau mai târziu se va descoperi însă că greutăţile pe care le ridici dumneata sunt de carton şi atunci vei fi alungat în mod ruşinos de pe scenă şi nu vei mai avea nici pâinea cu unt, pentru care de fapt ai făcut ce-ai făcut. Şi vei constata că a fost mai mare daraua decât ocaua, cum se spune. Mai cu seamă când ştii dinainte că mai devreme sau mai târziu asta se va întâmpla…

Evgheni Stepanovici se uită trist la ceas. Nu mai avea chef de somn, totuşi simţea un fel de amorţeală, o apatie grea, care parcă îl ţintuia în fotoliu.

— Nu înţeleg unde baţi, spuse el cu un glas surd, privindu-l iritat pe interlocutorul său. Asta e o alegorie! La cine te refereai? La dumneata?

— Alegorie! Bine zis „alegorie”! sări Kasaţki încântat. Acest cuvânt ilustrează întreaga noastră situaţie. Suntem atât de prudenţi chiar unul faţă de celălalt, încât recurgem la alegorii. Ah, ce deştepţi, ce ticăloşi sunt foştii oameni! Aş vrea totuşi să ştiu, ce gândeşti dumneata despre toate astea?

— Gândesc că eşti pur şi simplu beat… Un om cu mintea treză s-ar cutremura în faţa acestor gânduri. De put.

— Nu zău?

— Da. Nu avem dreptul să vorbim astfel despre trecut. Toţi aceşti sculptori şi comandanţi de oşti, ba chiar alchimiştii au avut în felul lor dreptate şi se află pe o treaptă incomparabil superioară dumitale fiindcă ei au crezut şi au căutat. Fără dânşii n-am fi ştiut astăzi ceea ce ştim.

— Bine, dar tot au putrezit! strigă Kasaţki. Atunci, de ce s-au frământat? Au făcut pe cineva fericit, au adus pace cuiva, au fost ei înşişi fericiţi? Prostii!

— Vai, nu înţelegi nimic, dar nimic!

— Gândeşte-te bine, Evgheni Stepanovici. Peste o sută de ani nu va rămâne nimic care să amintească de existenţa dumitale... Dar la urma urmei, dracu să-l ia de trecut! Parcă despre el discutăm noi acum? Sper că m-ai înţeles?!

— Şi da, şi nu. Am înţeles că îi urăşti pe cei de jos. Îi urăşti pentru că sunt tineri şi gata să se sacrifice, pentru că ei sunt fericiţi şi ascultă muzică. Pentru dumneata este inaccesibilă fericirea lor şi credinţa lor în viitor. În acest viitor dumneata nu ai ioc. Dumneata eşti prea... străin. Dar prefăcătoria dumitale mă îngrozeşte, Kasaţki. Mă gândesc la atitudinea pe care ai luat-o la şedinţă! M-ai şi jignit puţin, dar nu sunt supărat! Câteodată mi-e silă de mine însumi... Dar mă întreb cum ai putut dumneata, cu asemenea idei?... Odată şi odată vei fi arătat cu degetul îşi se va striga: „Se preface!”

Evgheni Stepanovici rosti ultimele cuvinte aproape în şoaptă. Era palid la faţă şi avea broboane de sudoare pe frunte. Kasaţki se legăna pe călcâie şi rânjea. S-ar fi zis că sare în sus ca înţepat de un ac invizibil după fiecare cuvânt al interlocutorului său.

— Nu mă tem nici de dracu! i-o tăie el grosolan. Ca să mă dibuiască pe mine le-ar trebui cap şi n-au. Iar dumneata, drăguţă, nu mă vei trăda, prea suntem legaţi unul de altul. Eu îţi sunt mai aproape şi mai pe înţeles decât Basov. Nu da din mâimi!

Kasaţki se plimba în diagonală prin cabină, întorcându-se cu agerime când ajungea la câte un colţ. Umbra lui se făcea când mică, stringându-se ca un ghem. Elastic la picioare, când mare, lungindu-se şi urcându-se pe pereţi.

— Fac ceva pe judecata lor, mârâi el nedesluşit. Nu pot ei pătrunde în circumvoluţiunile creierului meu. Dar dacă ar şti...

Se apropie de masă şi deşurubă încet capacul termosului său negru. Când lichidul străveziu începu să gâlgâie în pahar el tresări, bău dintr-o înghiţitură tot şi-işi duse palma la gură. Apoi ciupi o bucăţică de pâine şi şi-o aruncă în gură.

— Ascultă, la urma urmei ajunge., protestă slab Evgheni Stepanovici. Dacă nu încetezi, plec imediat!

în cabină se răsp'ândi şi mai tare mirosul de alcool. Jos, patefonul suspină pentru ultima oară, hârşâi şi tăcu. Kasaţki înţepeni lângă masă „cu degetele-i lungi vârâte în păr.

160

— Aşa... Aiş vrea săţi povestesc ceva. Să nu crezi că mă rod remuşcările sau că mi-e frică de ceea ce gândesc. Nu, nu! Dar vreau să ştii şi dumneata. Numai dumneata. Sunt sigur că în fond gândim la fel amândoi, deşi dumneata îi citezi pe clasici. Ei, uite... află că o dată era cât pe ce să-mi jertfesc viaţa. Nu-ţi vine a crede? Parol! Vorbesc serios. De altfel asta s-a întâmplat de mult, în nouă sute şase. Vezi, îţi dau şi date, ceea ce dovedeşte că-ţi voribesc cinstit, fără alegorii... Afurisite vremuri. Negustori în toată firea, patroni de localuri de noapte şi aventurieri din „Uniunea arhanghelului Mihail" îi snopeau în bătaie pe străzi pe muncitori şi studenţi. Oameni scrântiţi,. Care nu mai credeau iân nimic, închişi în case „îşi zburau creierii. Avocaţii liberali şi dentiştii, care făcuseră înainte politică moderată, se ascundeau pe după perdele şi chiar când se duceau după nevoile lor nu mergeau decât tot cu un aer misterios şi trist. Groaznice vremuri, sinistre! îţi aminteşti? Poate că şi dumneata te-ai ascuns în casă aşa ca ei. Lasă, lasă, am glumit! Pe mine însă m-a cuprins serios vâltoarea acestei furtuni. M-a prins, m-a răsucit şi m-a azvârlit aşa de tare încât m-am pomenit la marginea prăpastiei. M-am agăţat atunci cu unghia degetului mic... Nu înţeleg nici eu ce m-a împins pe vremea aceea să mă integrez în luptă. Setea de aventuri? Romantismul parolelor, al întllnirilor conspirative, al armelor ascunse în buzunar, în pod şi aşa mai departe? Sau a fost pur şi simplu spiritul vremii, acest factor atât de puternic care influenţează pe oamenii impresionabili. Cred că şi una şi alta au avut un oarecare rol.

...Absolvisem pe atunci şcoala navală şi îmi făceam serviciul la Kronstadt, în forturi. O dată cu venirea verii în

forturi pătrunse o atmosferă de nelinişte. Crucişătorul „Gromdboi” se întorsese din Orientul îndepărtat. După înfrângerea de ’la Ţuşima, marinarii se înrăiseră al dracului, umblau în cete, se adunau pe la răscruci şi-i ameninţau pe ofiţeri cu pumnii. Eu cunoşteam câţiva oameni din organizaţia ilegală. În majoritatea lor aceştia erau oameni simpli: matrozi., pionieri, mecanici din ateliere. Pare-se că nu prea aveau o deosebită încredere în mine. Iar eu aveam mereu impresia că aceşti oameni veseli -şi neînfricaţi se adună numai pentru ca să-şi bioiuiască nervii şi să-şi mai alunge urâtul. Discutau, ameninţau, apoi conveneau cu toţii că e încă prea devreme să treacă la acţiune. Aista îmi plăcea teribil de mult. Deşi mă socoteam complotist şi umblam cu arma ascunsă la mine, în suflet eram convins că nu se va întâmplă nimic şi că va fi chiar mai bine dacă nu se va întâmplă nimic. Cu toate că, se-nţelege, n-ar fi stricat să-i punem pe goană pe amirali, să ocupăm navele şi să pornim cu steagurile roşii la asaltul Piteruliui – ziburdă-n voie, suflete!

163

Ii*

Era, însă, un marinar de specialitate mâner, poreclit Turcul, care mă cam îngrijora. El era, pare-se, sufletul organizaţiei – o namilă de om, ciupit de vărsat, şi cu ochi mici ca de uliu. Într-o zi ordonanţa Senea veni la adunare cu capul bandajat. Ce se întâmplase? Ofiţerul îi aruncase cu ceaiul clocotit în faţă. Auzind lucrul ăsta, Turcul s-a făcut galben la faţă ca un mort. „Să fiu al dracului, a început el isă strige, dacă mai apucă ăştia toamna! O să stârpim din rădăcină sămânţa lor blestemată! Senka, ia să te văd!” Ordonanţa şi-a desfăcut feşele, avea toată faţa plină de pete roşii şi băşici. Doamne, ce-a fost atunci! Era să-mi sară inima din loc. Asta nu mai avea nimic comun cu jocul acela care îţi gâdila nervii şi care mă atrăsese pe mine. Oum dracului a trebuit să se întâmple o nenorocire ca asta?! Omul de care îţi vorbesc avea pentru mine o simpatie deosebită. Când vorbea cu mine, îmi surâdea aproape cu

dragoste. „Tu, îmi zicea, faci parte din tabăra lor, dar acum eşti de-ai nostru, transfug. De aceea îmi eşti drag de parcă ai fi băiatul meu.” Mă deranja această tandreţe, dar ce puteam face? Poate că aş fi rupt atunci legătura cu organizaţia, dar nu mă lăsa amorul propnu – un amor propriu meschin, copilăresc. Cum, îmi ziceam, să creadă că m-am speriat? Ei, ’ şi aşa a trecut vara. Propriu-zis, eram fericit. Noua mea situaţie, tunica cu galoane, stiletul – nu apucasem încă să mă satur de toate astea. Cafenelele cu muzică de pe strada mare, buchetul de femei elegante, ţigăncile de la „Streina”. O splendoare! Plimbările nocturne cu şalupele în golf, nopţile albe de la Markizova Luja, răsăritul minunat de soare... O viaţă fără griji, ameţeala după chef şi spectrul acţiunilor riscante ce mă aşteptau. Când era să mă mai gândesc, să mai stau de vorbă cu mine însumi? O dată, treoând spre seară pe acasă, am găsit pe masă un bileţel: „Dracii i-au pus pe fugă pe călugări. Vino pe maidan!” Am înţeles că s-a întâmplat ceva important, dar tot nu-mi venea să cred că ar putea fi ceva primejdios. Îmi amintesc că, înainte de a mă duce acolo „m-am bărbierit şi mi-am parfumat chipiul. Mă gândeam că după adunare o să mai am timp să trec pe bulevard sau să intru la cafenea. Întotdeauna se întâmpla aşa. Era chiar nostim: de la adunare direct la cârciumă. În zece minute străbăteam o distanţă colosală. Se înţelege că nu mărturiseam nimănui lucrul ăsta şi chiar pe mine mă umplea de groază acest amestec nenatural... dar îmi plăcea.

Ei, şi m-am dus. Turcul m-a întâmpiinat în antreu, m-a îmbrăţişat şi m-a sărutat de trei ori. „Tovarăşe, mi-a, şoptit el, pe navele din Sveaborg a izbucnit răscoala. Ofiţerii au fost aruncaţi în apă, din pavilionul sf. Andrei au făcut obiele, şi au pornit spre Kronstadt. Am primit o telegramă!” Locuinţa era plină de lume, toată organizaţia se afla aoolo. Era o căldură ca în baie. Toţi cu tunicile descheiate, cu feţele roşii, cu nişte glasuri răguşite de atâtea strigăte şi cu un fel de entuziasm desperat şi absurd. Deodată îl aud pe

Senea – atât de liniştit întotdeauna. — că strigă: „Fraţilor, destul am suferit! în mare cu fiarele!” Iar Turcul îi spune drăgăstos: „N-ai grijă, Senka, n-o să rămână nici de sămmţă”, şi apoi, întorcându-se spre mine cu un zâmbet ca de zile mari, îmi zise: „Am apucat s-o vedem şi pe asta”.

M-am aşezat într-un colţ şi aşteptam, doar-doar vreunul mai prudent se va dezmetici şi-i va opri spunâni du-le ca de obicei: „Nu-i încă timpul să trecem la fapte”. Şi atunci totul va fi ca înainte – plăcut, amuzant, nu înfriicoişător... Dar n-a fost cum am crezut eu. Turcul a spus:, i, Mâine pornim să ne ajutăm tovarăşii. Cine îşi teme pielea mai bine să se care, să nu ne stea în drum. Plecăm la o treabă serioasă, fraţilor... Pun la: vot, cine răspunde?...”

Nu s-a ridicat nimeni să plece şi nimeni nu l-a oprit, j Toţi au ridicat mâinile în tăcere. Am ridicat mâna şi eu, cu ochii la ceilalţi. Pierdusem în momentul acela posibilitatea de a acţiona independent. S-a dezbătut ’ apoi planul răscoalei. Mi se pare că am luat îşi eu parte I la discuţie şi am dat sfaturi. Turcul mi-a spus: „Mâine către orele patru trebuie scoşi servanţii de la tunurile din forturi. Caută să avariezi închizătoarele de la tuj nuri.” Am acceptat.

Se întâmpla, probabil, atunci cu mine ceea ce se în tâmplă cu un om care şi-a vârât pentru o clipă capul în ’ laţ, pentru ca să vadă ce simte un spânzurat. Ştii foarte bine că ai făcut asta în glumă şi că e de ajuns să te j ridici pe vârfuri ca să respiri iar liber. Dar deodată pi1 cioarele îţi alunecă şi laţul se strânge... şi din glumă te I pomeneşti strâns de gât cu adevărat!

Căutam să-ani amintesc ce program aveam a doua zi. Tir... o plimbare călare cu chinezoaica Mako... un festij val la regimentul Enisei. Dar se întâmplase ceva. Îmi I era imposibil să-mi amintesc feţele ofiţerilor din regi’ mentul Enisei sau mumelle lor. Îmi apăreau numai ca nişte palide umbre... Parcă sufletul mi-era lovit de paralizie şi o jumătate din el îmi şi înţepenise fioros de repede. În schimb vedeam cu precizie în închipuire tot ce se va întâmplă cu mine în fort. Cu siguranţă că comandantul mă, va împuşca

înainte încă de a apuca să deschid bine gura. Turcul parcă îmi ghicise gândurile.

S-a apropiat de mine, s-a aşezat alături şi, cuprinzându-mă cu un braţ de umeri, mi-a zis: „Of, scumpule, mulţi dintre noi au să cadă mâine! Nu te gândi la asta…" Uşor de zis! Aim ieşit în stradă. Ei, drăcie! Pe bulevard orchestra cânta aria toreadorului… înţelegi?

Kasaţki izbucni într-un râs nervos, sacadat şi-l bătu uşor pe comandant peste genunchi. Evgheni Stepanovici tresări.

— Hai, isprăveşte repede, mormăi el furios. Cum ai scăpat teafăr? Ai fugit după răscoală, sau cum?

— Hm-m… nu chiar aşa… Eu, Evgheni Stepanovici, îţi povestesc sentimentele prin care am trecut, nu faptele. Îţi închipui oare că m-am speriat? Că m-am îmbolnăvit de frică şi că am început să mă rog lui dumnezeu? Nu, n-am făcut asta! Zău că în clipele acelea eram aproape liniştit. M-am oprit şi am ascultat muzica aceea blestemată. Stăteam şi mă gândeam cum alţii dansează. Cerul era limpede, de un verde-pal, va să zică mâine, îmi ziceam, va fi o zi senină, cu vânt. Dar ce-mi pasă mie de toate lucrurile astea când e aproape sigur că mâine voi fi ucis! Ăia de la întrunire se sărutau, se bucurau, aşteptau ceva. Aşteptau oare moartea? Nu, sigur că nu! Sau erau convinşi că pe ei moartea nu-i va atinge? Nici asta. Înseamnă deci că se bucurau de ceva care va veni după moartea lor… Să presupunem, mi-am zis, să presupunem că vom reuşi să luăm forturile, şi navele, şi arsenalele. Să-i arestăm pe comandanţi, să ajungem la Piter, să înarmăm poporul. Dincolo de asta imaginaţia mea nu mai mergea. Că doar eu n-am să mai fiu atunci. Cum pot deci să mă bucur de ceva care e departe de mine şi pe care n-am să ajung să-l văd niciodată; sunt un om viu, un om care până ieri mai avea încă un viitor în faţa lui, un viitor ce mi se părea nemărginit. Şi iată că locul la sărbătoare îl va lua umbra mea!

Kasaţki prinse privirea fixă a comandantului şi întoarse ochii în altă parte.

— Uite, Evgheni Stepanovici, eu acum sunt destul de în

vârstă, am păr cărunt. Totuşi nu pot spune că m-am săturat de viaţă. Îţi închipui ce bine aş fi arătat atunci într-un sac de tendă în fundul mării la Markizovaia Luja. Cu siguranţă că a doua zi aş fi fost uitat. Poate cel mult vreun suflet milos ar fi strecurat în ziarul ilegal vreo notiţă despre mine, zicând că am căzut eroic. B-rr! „Căzut eroic” sună la fel de absurd ca, să zicem... „un cadavru simpatic”. Nu vrei să devii un cadavru simpatic, drăguţă? Mersi, mă lipsesc, prefer puşcăria!... De ce te uiţi aşa la mine? Gândeşti altfel?

— Nu ţi-ai terminat povestirea, zise Evgheni Stepanovici cu glas tremurat. Continuă, te rog!

Kasaţki pocni din degete şi se întoarse.

— Nu înţeleg ce vrei... Dar dracu s-o ia la urma urmei!... Vrei fapte? Poftim! Au pornit la atac la ora fixată şi au ucis gărzile. Au împărţit puştile aşezate în piramide şi au încercat să pătrundă în forturi. Au fost întâmpinaţi cu foc de mitraliere... Au atacat arsenalul... Au fost împresuraţi de soldaţii regimentului Enisei... Ei nu aveau gloanţe. S-a tras într-înşii. Prea mulţi nu erau... Până a venit noaptea totul era terminat. Ce mai vrei? Iartă-mă, dar de amănunte nu-mi amintesc... Navele de la Sveaborg nici n-au mai sosit. A fost o greşeală sau o provocare – nu ştiu... Lucrurile s-au liniştit uimitor de repede. Cadavrele au fost transportate cu bărcile, caldarâmul a fost spălat...

— Oleg Sergheevici, dar ce s-a întâmplat cu Turcul? întrebă comandantul abia auzit. Povesteşte-mi, ce s-a întâmplat cu el?

Kasaţki se ridică şi începu să se plimbe încolo şi-ncoace, zgribulindu-se de fiorii beţiei.

— Ce ţi-a venit aşa, deodată, să te interesezi de el? Ştii că eşti curios?... Ce, cum! Se opri şi-l privi chiorâş, cu un zâmbet care îi strâmba gura. A fost spânzurat! Vrei amănunte? Din păcate, nu-mi amintesc amănuntele.

Evgheni Stepanovici şedea nemişcat, roşu ca racul şi respirând greu.

— N-ai povestit tot, Kasaţki, începu el cu graba omului nehotărât care s-a încumetat să spună adevărul. Taci, nu

mai e nevoie să spui nimic. Am mai auzit de povestea asta îngrozitoare... Acolo a fost o trădare la mijloc şi asta o ştii prea bine... dumneata...

— Imbecilul! scrâşni secundul, tremurând din tot corpul. Auzi ce-i poate trece prin minte... Nu, ai înnebunit cu adevărat! Ascultă...

— De ce, de ce mi-ai povestit toate astea?! exclamă Evgheni Stepanovici, prinzându-se de braţele fotoliului şi sforţându-se să se ridice. Cine dracu mi te-a scos în cale? Nu-mi inspiri niciun pic de compătimire. Mi-e greaţă de ideile dumitale şi de prezenţa dumitale... Ah, doamne, de ce nu pot să te demasc... şi să mă demasc şi pe mine?

— Sufleţelule, zău nu merită să te frământi atâta, spuse Kasaţki, întinzând mâinile spre comandant şi zâmbind bucuros şi slugarnic. Şi dumneata va să zică ai ceva de ascuns?! Ştiam asta, ştiam! Suntem strâns şi foarte trainic legaţi... numai, pentru numele lui dumnezeu, tăcere! O să trăim mult. Se întâmplă doar să avem şi aici clipe destul de bune... Chiar foarte bune... Iată, acum o să tragem foloase din această întrecere, las' că aranjez eu asta... Am să aranjez tot, Evgheni Stepanovici. Numai tăcere! Dacă însă vei încerca să...

Nu-şi termină fraza şi se repezi după comandant. Slugărnicia, blândeţea şi ameninţarea se succedau cu repeziciune pe faţa lui. Dar comandantul se muie deodată şi parcă-şi pierdu cumpătul. Nu mai rămăsese nici urmă din izbucnirea de mânie de adineauri.

— Şi eu port în mine o asemenea amintire... poate chiar şi mai urâtă, murmură el abătut, nici eu nu pot să uit şi încerc să-mi găsesc scuze faţă de mitie însumi, exact ca şi dumneata. Dar nu trebuie să mai vorbim despre asta. Auzi? Niciodată... Iar de spus – nu, n-am s-o spun nimănui. Nimănui...

Vestea despre cursa stahanovistă se răspândi peste tot în port. Petrolierul „Derbent" ieşise în larg seara şi până dimineaţă nu se mai auzi nimic despre el. La orele şase, când şeful serviciului de exploatare al Oficiului de navigaţie

vru să ştie care e viteza lui, fu chemat prin radio şi răspunse. Dar radiotelegrafistul Tarumov înscrise atunci în jurnal o cifră fără precedent: paisprezece noduri. Prea era mare cifra şi părea să fie o greşeală. De la oficiu veneau telefoane, se cerea urgent răspunsul. Tarumov se hotărî să verifice datele şi chemă „Derbent”-ul pentru a doua oară. De aceea întârzie cu transmiterea buletinului meteorologic şi pe masa lui se adună un vraf de radiograme neexpediate. Insistă, transmiţând la manipulator într-una apelul până când în răguşitul aparat pentru reglarea tonului i se şuieră drept răspuns: „Totul e în regulă. Viteza – paisprezece şi jumătate.” Iar după o scurtă pauză urmă o răpăială sacadată, ca o înjurătură: „nouăzeci şi’ nouă”. Radiotelegrafistul izbucni într-un hohot de râs şi-şi scoase casca de pe urechi. În limbajul internaţional al radioamatorilor această cifră înseamnă: „du-te dracului”. Ori Volodka Makarov îşi făcea de cap de bucurie, ori era într-adevăr supărat din cauza apelurilor prea dese.

— Înţelegi tu, Musia, spunea Tarumov, au depăşit toate vitezele de până acum! „Agamali”, cu încărcătură, face douăsprezece noduri şi asta-i socotită o viteză bună. Şi uite, ei nu pricep, sunt vrăjiţi?

Dar Beleţkaia răspunse reţinută:

— Să nu ne bucurăm încă. Stai, aşteaptă. Mai au până să sosească în radă. Viteza e mare, fireşte, dar... mai trebuie să se şi priceapă să consolideze ce-au realizat. Până acum au tot rămas în urmă, adăugă ea.

Nu trecu mult şi se telefonă de la redacţia ziarului *Bolşevik Kaspia,* care se interesa de asemeni de viteza „Derbent”ului. Musia le răspundea pe un ton nepăsător:

— Ultimele ştiri – viteza: patrusprezece şi jumătate. Nu credeţi? Atunci va trebui să treceţi pe la staţia de radiotelegrafie, ca să vă convingeţi... Da, da, îi felicităm... Numai să nu fie reţinuţi în radă. De îndată ce vom avea ceva nou, vă încunoştinţăm...

La orele opt Tarumov şi Beleţkaia lăsară locul schimbului doi. Merseră împreună până la întretăierea străzilor şi, ca

totdeauna, el o ţinea pe Musia de braţ; tăceau amândoi, fără ca această tăcere să-i jeneze, ca doi oameni obişnuiţi de mult unul cu altul. Deodată Musia întrebă:

— Crezi că ziarele au să scrie despre „Derbent”?

— Fără îndoială.

— Şi au să pună şi fotografii?

— Ce fel de fotografii?

— Ei, ale... stahanoviştilor.

— Păi sunt patruzeci şi cinci de oameni... Au să-i fotografieze, probabil, pe cei mai buni, nu pe toţi!

— Aş vrea să.i văd şi eu cum arată... Ascultă, Arsen!

— Ce-i?

— Am citit că Alexei Stahanov a fost persecutat anul trecut de nişte birocraţi. Să fie adevărat?

— Sigur că-i adevărat. Dar de ce întrebi?

— Mi se pare oarecum ciudat. Ei, cu bine, Arsen.

— Cu bine! Dar ce-i cu tine că eşti atât de stranie azi? Ţi s-au lărgit ochii... Vezi să nu te calce tramvaiul.

Spre dimineaţă Tarumov făcu din nou legătura cu „Derbent”-uL Petrolierul îşi menţinuse viteza şi în timpul nopţii. El străbătuse distanţa până în rada Astrahanului în treizeci şi unu de ore. La Bancul Focilor îl aştepta un convoi de şlepuri. Către ziuă vântul se întări şi se porni hula. Ultimul şlep fu adus cu mare trudă. Cu toate acestea descărcarea fu terminată în trei ore. Petrolierul făcea deja cale întoarsă, iar dinspre nord pornise, grăbită să-l ajungă, o hulă puternică, ce ameninţa să-i încetinească mersul.

în cursul zilei fusese de serviciu la staţia de radiotelegrafie un alt schimb. Seara, când Tarumov îşi luă serviciul în primire, se uită în jurnal, dar nu găsi niciun fel de însemnări cu privire la desfăşurarea cursei stahanoviste. / Se aştepta sosirea „Derbent”ului după orele douăsprezece ziua, dar, încă de pe la ora opt dimineaţa, radiotelegrafistul primi din partea lui comunicarea:

„Suntem travers de insula Jiloi. Sosim peste două ore. Înştiinţaţi docurile.”

— Cum se poate una ca asta? se miră cel care era de

serviciu. Dacă ei se află acum în dreptul insulei Jiloi, înseamnă că mai au cel puţin trei ore de marş. S-o fi înşelat radiotelegrafistul!

— Telefonează dispecerului, răspunse Tarumov rîzând. Nu s-a înşelat nimeni, aşa este!

— Dar nu se poate. Şi eu am navigat şi ştiu!

— Nu cunoşti noul lor drum. Ei au luat-o pe partea cealaltă a insulei, prin strâmtoare. Drumul ăsta e cu mult mai scurt.

— Dar pe-acolo apa are adâncime mică...

— Are o adâncime de opt picioare. Şi nava vine fără încărcătură, fără balast. În afară de asta s-au mai descotorosit şi de încărcătura de prisos şi au redus pescajul. Fii liniştit, au calculat totul.

— Straşnici băieţi! Nu degeaba se vorbeşte atât de mult despre ei în port. Acum se va afla despre ei şi la Mahacikala, şi la Astrahan, şi la Krasnovodsk...

— Pe unul din ei îl cunosc. Radiotelegrafistul Makarov. Un flăcău obişnuit, aproape un băieţandru... Băiat tare vesel...

— Eu îl cunosc pe comandantul lor. Aşa, nimic deosebit. Un bătrânel blajin. „Poftim, drăguţă...” „Mulţumesc, drăguţă...”

Musia îşi muşca tăcută buzele şi asculta această discuţie. De dimineaţă nu scosese o vorbă şi nu i se dădea nicio atenţie. Pe neaşteptate îi spuse lui Tarumov pe un ton voit nepăsător:

— La chei va fi probabil multă lume. Ce-ar fi să mergem să ne uităm şi noi?

— Mă rog, consimţi Tarumov. Te însoţesc dacă vrei.

— Am poftă de o plimbare, şi adăugă repede: Ce seară minunată!

Şi iată-i pe şosea, în drum spre cheiul petrolierelor. Musia îi atingea maşinal degetele, se lipea cu umărul de el şi tăcea. Tarumov reflecta cu glas tare:

— Care sunt metodele de muncă ale stahanoviştilor? Raţionalizarea, organizarea raţională a muncii, folosirea maximă a mijloacelor tehnice de producţie. Eu şocot că

aceste metode sunt aplicabile pretutindeni la noi, unde munca se bazează pe tehnică. De ce n-am aplica-o prin urmare şi în radiotelegrafie? Eu ajung la peste o sută de semne pe minut şi dau repede peste abonat. Dar asta nu e tot. Dacă am regla aparatul de emisie şi am înlătura paraziţii... Tu ce părere ai, Musia?

Trecură de clădirile uzinei şi deodată îi lovi în ochi luciul orbitor al mării. Prin mijlocul golfului făcea rondul încet un gigant de oţel, înălţându-şi deasupra apei bordajele sale gălbui ruginite. La pupă clocoteau vârtejuri înspumate.

— Ăsta o fi? întrebă Musia oprindu-se.

— El e, stahanovistul! Hai mai repede.

— Nu, aşteaptă...

Pe lângă ei trecură spre debarcader nişte oameni discutând cu însufleţire şi agitându-şi servietele. Tarumov prinse un crâmpei de frază: „... o sută douăzeci la sută peste norma fixată pentru o cursă...”

Musia îşi trase mâna şi se uită înspre debarcader cu ochii larg deschişi.

— De aici se vede bine, zise ea încet, nu merg mai departe.

Tarumov o privi mirat şi cu oarecare speranţă, deoarece ştia că pe „Derbent” se află şi Basov... Prin urmare Musia nu vrea să-l vadă?!

El îşi scoase ceasul.

— Acum e zece fix. Înseamnă că au făcut această cursă în şaizeci şi trei de ore. Eu tot trag o fugă să văd cum vine la acostare. Rămâi aici, Musia.

îi făcu un semn cu mâna şi o luă la vale spre debarcader. Beleţkaia rămase singură.

Petrolierul „Derbent” transportă în rada Astrahan, în decursul lunii octombrie, o sută de mii de tone de păcură. În decada a doua a lunii, „Derbent” îl întrecu pe „Agamali” şi ocupă locul întâi printre petrolierele care circulau pe linia Astrahan. Dar prin preajma datei de douăzeci ale aceleiaşi luni, „Agamali” realiză eu succes prima sa cursă stahanovistă şi aproape ajunse „Derbent”-ul, rivalizând iar

cu el, pentru întâietate.

La bordul navei întrecerea deveni un lucru obişnuit. Obişnuite deveniră şi primele mari, şi notiţele din ziare, şi legătura dintre nave. Încetase munca în asalt la maşini, iar reparaţiile curente se făceau acum fără niciun fel de efort special. Până şi consfătuirile echipajului se desfăşurau paşnic, noile propuneri erau dezbătute cu calm, fără a mai stârni neîncredere.

într-o dimineaţă, către sfârşitul lui octombrie, chiar în timp ce se ţina învăţământul politic, Bredis începu să tuşească, se făcu palid şi-şi acoperi faţa cu mâinile. Marinarii săriră de la locurile lor şi începură să se învârtă în jurul lui, fără să-l poată ajuta cu nimic. Bredis înălţă capul şi îşi privi cu mirare mâinile pline de sânge.

— Cursul s-a terminat, anunţă posomorit Kotelnikov, puteţi pleca.

Dar nimeni nu plecă, toţi se îngrămădiră în jurul bolnavului, uitându-se la el. Husein îi întinse batista şi îşi roti o privire desperată în jur, zburlindu-şi părul cu mâinile.

— Idioată poveste, şopti locţiitorul politic. Ce te uiţi aşa la mine, Mustafa? Mai luptăm noi împreună, frăţioare, n-ai grijă. Cheamă-l pe Basov…

Bredis fu dus în cabină şi culcat în pat. El îşi întinse trupul costeliv, îşi pironi privirea în tavan şi amuţi.

Sosi şi Basov. El ceru să se aducă nişte apă şi se aşeză pe marginea patului.

— Peste două ore vom fi în port, spuse el, şi acoln am să chem salvarea.

— Nu trebuie…

— Cum vrei. Dacă nu cu salvarea, atunci te duc cu tramvaiul… Singur te-ai adus în starea asta, Herman.

— Of, lasă! zise locţiitorul politic întorcându-se cu greu în pat şi căutând să ia o gură de aer. Ştiam, Saşka, că aşa se va întâmplă, dar nu credeam că atât de repede. De fapt, totul la timpul său. Până la sfârşitul sezonului de navigaţie au mai rămas două luni. Nu e chiar atât de mult. Iar la primăvară direcţia politică va găsi un om în locul meu. Dar

măcar aceste două luni... Tare aş fi vrut să pot termina sezonul de navigaţie.

— Lasă prostiile! Ce, vrei să mori pe mare? Noi nu suntem medici, Herman. O să te dăm repede gata, dacă încă n-am făcut-o până acum. Mâine iar au să uite toţi că eşti bolnav, că trebuie să fii cruţat. Aici nu e sanatoriu.

Basov încălzea în palmele lui mâinile reci ale bolnavului, le mângâia, le strângea afectuos, de parcă vroia să atenueze astfel brutalitatea involuntară a argumentelor sale.

Locţiitorul politic îi zise:

— Nu-i atât de simplu să laşi petrolierul. Comitetul regional nu va putea găsi imediat om în loc.

Basov tăcea.

— De ce taci? îl întrebă Bredis, zâmbind. Va trebui ca la început să iei asupra ta munca politică. Asta-i limpede ca lumina zilei. Se înţelege că nimeni nu te poate obliga, adăugă el repede, ai tot dreptul să refuzi. Dar atunci... va trebui ca lucrurile să rămână ca până acum.

— Ce fel de lucrător politic sunt eu? îţi râzi de mine.

— Atunci n-avem ce discuta. Am să stau la pat până mă fac bine. La urma urmei nici n-am de ce coborî la uscat. Lucrul cel mai de seamă pentru bolnavii de plămâni este aerul curat. Iar pe mare, aşa ceva se găseşte berechet... Fă-mi te rog un ceai, Saşa.

Basov se învârti mult cu ceainicul, făcând zgomot cu capacul lui. Era roşu la faţă şi îi ardeau până şi urechile.

— Sper să reuşim să trecem, cât va dura escala, pe la comitetul raional, zise el în sfârşit, ca şi cum s-ar fi referit la un lucru gata hotărât. Şi dacă nu vor avea nimic împotriva candidaturii mele până una-alta, atunci vei rămânea începând chiar de azi în oraş.

Tăcură. Bredis sorbi puţin din ceai, încreţi nasul şi zise după câtva timp, cu un zâmbet de om care vrea să se dezvinovăţească:

— Mă blestemi acum, aşa e? Dar tu eşti un tovarăş bun. Iar eu vreau tare mult să mai trăiesc, Saşka.

— Mai încape vorbă!

— Numai de-ar merge lucrurile bine aici. Uneori îmi face impresia că de nu stau chiar atât de bine. Comandanţii... Mă refer la faptul că zilele astea m-am uitat prin jurnal. Toate aceste radiograme ale comandantului... cred eu, îi sunt dictate. Ştii de cine?

— Ştiu.

— Aha! Eu îl urmăresc de mult, dar nu am încă nimic concret. Doar nu este nimic?!

— Nimic.

— Fii cu ochii în patru, Saşka... Dar parcă mai ai tu timp şi de asta? Tu ai grijile tale pe cap – motoarele. Ştii ce zic eu? Las' să mai rămân o cursă, da? Poate mă voi simţi mai bine.

— Ei, asta-i bună! Ştii că ai început să deraiezi? Nu cumva îţi închipui că suntem de neînlocuit amândoi? Care-i folosul dacă.ai să mori aici, la bord?

— Bine. Mă bizui pe activ. Tu ai observat cum au decurs ultimele lecţii? Ce puţini au rămas din aceia care tac?! Dacă n-ar fi boala... Cine umblă la uşă, Saşa?

— Băieţii. Sunt îngrijoraţi de sănătatea ta. Ar fi bine să dormi, Herman.

— Minunaţi băieţi! Băieţi de aur, îţi spun eu... Bine, am să dorm şi astăzi rămân la uscat. Doresc tare mult să mă însănătoşesc... şi să mă întorc!

Îndată după acostare, Bredis părăsi nava. Înalt şi deşirat, înainta pe chei, cu umerii săi slabi, căzuţi în jos. Vântul îi flutura părul blond şi-i înfăşură în jurul picioarelor poalele paltonului lung, de parcă şi-ar fi bătut joc de slăbiciunea sa. În urma lui mergeau grămadă marinarii, împingându-se unul pe altul în zorul de a-l sprijini, în timp ce, de la bordul petrolierului, marinarii de cart îşi fluturau şepcile, însoţindu-l cu privirea.

La bordul navei, Bredis nu fu uitat. Îşi aminteau de el în timpul liber în salonul ofiţerilor, la colţul roşu, îl compătimeau şi la sosirea în port se interesau de soarta lui. Dar evenimentele grave care aveau să se petreacă în

curând pe „Derbent” abătură în altă parte gândurile oamenilor. Mai târziu, amintindu-şi de sezonul acela de navigaţie şi căutând să reconstituie felul cum s-au succedat evenimentele, marinarii aveau obiceiul să zică: „Asta s-a întâmplat pe vremea când Bredis era locţiitor politic – da, atunci s-a întâmplat!”

VÂNTL L

I

în zori, înainte de a pleca din radă, comandantul primi pe neaşteptate ordin să se îndrepte spre Krasnovodsk. Radiograma îi fu adusă de către Volodea. Comandantul sta în pragul cabinei de navigaţie, tremura de frig şi-şi freca ochii cu pumnul.

— Iaca na, bucurie! zise el înciudat, dând la o parte hârtia. Lasă totul baltă şi du-te undeva la dracu-n praznic. Habar n-am măcar ce au ei acolo la Krasnovodsk. Se spune că petrol uşor inflamabil.

O rafală de vânt luă foaia, umflă cămaşa lui Volodea ca un clopot şi flutură poalele cojocului ce-l purta comandantul. Se lumina repede de ziuă.

— Ei acolo habar n-au de condiţiile de aici, bombăni comandantul mai departe. Pe punte avem motoare electrice şi fel de fel de alte instalaţii. Şeful mecanic spune că e de ajuns o singură scânteie din acelea care ies de la motoarele electrice ca să se producă o explozie. Şi atunci, dă-mi voie să te întreb, cine va răspunde?

— S-a cerut să confirmăm executarea ordinului, îi aminti Volodea. Pot să transmit?

— Aşteaptă, drăguţă. Eu te întreb: cine o să răspundă? Bineînţeles comandantul! Ei întocmesc acolo planuri şi dau ordine, iar tu, căpitane, execută. Ce-ar fi să refuzăm?! Nu putem, chipurile, să schimbăm natura încărcăturii fără ca mai întâi nava să fie supusă unei revizuiri speciale. Să se numească o comisie, să se întocmească un proces-verbal şi după asta n-au decât s-o încarce şi cu benzină – treaba lor!

— Va să zică să transmit că refuzăm? întrebă Volodea întorcându-se spre uşă. Vântul îngheţat şi tăios îl făcea să

dârdâie şi simţea nevoia să se mişte. Ştia din experienţă ce greu este să-l întrerupi pe comandant când începe să vorbească despre răspundere şi despre autorităţile de la uscat. Transmit, Evgheni Stepanovici; n-aveţi nicio grijă!

— Stai, unde fugi? se alarmă comandantul, privind în jur agitat şi căutând radiograma. Nu se poate chiar aşa, hodoronc-tronc... Au să înceapă cu mustrările: neîndeplinirea planului, una, alta... Unde-i Kasaţki?

— În cabină. Doarme.

— Trezeşte-l... sau nu, nu-i nevoie, mai bine cheamă-l pe mecanicul-şef, drăguţă. Să ne sfătuim împreună.

Soarele apăru la orizont şi marginile de jos ale norilor învălătuciţi care pluteau deasupra lui se înroşiră. Tot ce era alb pe navă deveni trandafiriu „pe întinsul apei începură să joace sclipiri ca de foc, iar lumina becului din cabină păli, transformându-se într-o minusculă pată albă.

Dinspre nord, trimiţând înainte în chip de soli hărtane de nori care aduceau cu nişte rotocoale sure de fum, înainta un nor greu, vineţiu. Şi tot de acolo, dinspre nord, parcă reflectând ceea ce se petrecea pe cer, veneau pe mare în goană valuri mici şi grăbite, cu creasta înspumată. Din coşul „Derbent”ului îşi luau zborul inele cenuşii de fum pe care vântul le înhăţa, le mototolea şi le azvârlea pe punte.

— Vine nordul, spuse Evgheni Stepanovici încheindu-şi cojocul, adevăratul vânt de nord, de toamnă. Şi barometrul scade.

Pe punte, vântul îi sfichiui obrazul şi, strecurându-se pe după guler, îi gâdilă spinarea cu degetele-i reci. Um flată de acelaşi vânt, jos, prelata care acoperea bărcile se zbătea cu un fâlfâit puternic. Auzind paşii comandantului, timonierul privi înapoi prin hublou şi puse mâna pe timonă.

„Acum nu mai avem mult până la sfârşitul sezonului de navigaţie, se gândi Evgheni Stepanovici, coborând treptele. Cât ne-a mai rămas? Noiembrie, decembrie, nu, numai jumătate din decembrie. Câte zile are noiembrie?”

Mecanicul-şef îi ieşi înainte şi îşi duse uşor mâna la cozoroc. Avea faţa roşie de vânt şi părea buhăită şi

mânioasă. Tăcea, cu bărbia ursuz înfundată în gulerul ridicat al tunicii şi privea undeva într-o parte, ca şi cum n-ar fi avut niciun chef de discuţie.

„Nu mă are la inimă, se gândi Evgheni Stepanovici cu tristeţe. Kasaţki are dreptate. Cine m-a pus să-l chem? Trebuia mai bine să-l trezesc pe Kasaţki. Ce să discut cu el?”

— Bine că nu dormi, îi spuse el pe un ton prietenos. Ia te uită ce vine. Trebuie să ne aşteptăm la o furtună de cel puţin zece metri pe secundă! Şi tocmai acum ni se cere să schimbăm itinerarul. Ai auzit?

— Da. Mi-a spus radiotelegrafistul, răspunse Basov şi se uită îndărăt, căutându-l parcă pe radiotelegrafist, dar, negăsindu-l, îşi îndreptă iar privirea spre mare.

Evgheni Stepanovici se simţi ofensat, dar în acelaşi timp ceva îl îmbia să continue discuţia cu el, dorea să-l câştige pe acest om răuvoitor.

— Pur şi simplu nu ştiu ce-i de făcut, spuse el cât putu de blând, atingându-i mecanicului mâna, de parcă ar fi avut intenţia să-l tragă spre el. Pe de o parte, petrolul de Krasnovodsk, după cum se ştie, e uşor inflamabil şi trebuie transportat în tancuri de benzină. Iar noi avem pe punte motoare şi se fumează peste tot, în ciuda dispoziţiilor. Pe de altă parte, să refuzăm ar însemna să periclităm planul de transporturi. Şi asta, nu, n-am s-o fac. („Vorbesc prostii, gândi comandantul, ca şi cum el ar căuta să mă convingă să le sabotez planul, iar eu refuz s-o fac. Şi mă linguşesc pe lângă el, de parcă... Ah, ce ticăloşie! Oare chiar mă linguşesc?”) N-am vrut să dau răspunsul fără să mă sfătuiesc cu dumneata. Deşi sunt dinainte convins că vei fi de acord cu mine... („Sigur că mă linguşesc!”) Fiecare din noi poartă răspunderea nu numai pentru sarcina care ne revine nouă, dar şi pentru problema transporturilor în asamblu, deoarece noi suntem în primul rând oameni conştienţi... într-un cuvânt, cred că trebuie să confirmăm că vom executa ordinul şi să ne îndreptăm spre Krasnovodsk.

Basov tăcea, cu privirea lăsată în jos, de parcă ar fi stat

pe gânduri, iar Evgheni Stepanovici se frământa: dar dacă mecanicul-şef va spune că asta nu e treaba lui, sau nu va răspunde de loc şi îl va pune într-o situaţie nespus de penibilă? Dar Basov întoarse deodată capul ca şi cum ar fi vrut să se încredinţeze că nu e nimeni în jur. Fără să vrea, se uită şi Evgheni Stepanovici în jur.

— Anul trecut a luat foc petrolierul „Partizanul", spuse Basov încet. Vă amintiţi cum s-a întâmplat? Transportau şi ei petrol de Krasnovodsk. Cineva a fumat pe punte sau a scăpat o cheie de oţel, nu-mi amintesc exact. Probabil că exista o crăpătură în luminător pe unde ieşea gazul. Fapt e că s-a produs o explozie şi au plesnit marginile de sudură ale punţii, iar spiraiele etanşe au sărit în aer. Din fericire asta s-a petrecut în timpul zilei şi echipajul a reuşit să se salveze cu bărcile. Unii s-au ales bineînţeles cu arsuri, dar nu prea grave. Nava însă a pierit.

— Dar oamenii de ce... s-au ales cu arsuri? întrebă Evgheni Stepanovici, bâlbâindu-se.

Uitase acum de aerul jignitor de indiferent al mecanicului-şef şi de umilinţa lui. Fiecare cuvânt al acestuia îl lovea dureros, ca un cuţit în inimă.

— De ce s-au ales cu arsuri? Păi din cauza exploziei puntea a sărit în aer şi petrolul s-a scurs în apă. Şi petrolul ăsta arde minunat pe apă.

— Atunci de ce ne trimit acolo? se înfierbântă Evgheni Stepanovici. Nu-i o crimă, zi? Nu trebuie să acceptăm în ruptul capului aşa ceva. Dumneata ce părere ai? Spui că cineva a scăpat o cheie. Şi ce, parcă la noi nu se poate întâmplă să... asta... să scape...?

— Ştiu eu?

— Ei, vezi! Nu, nu, asta-i curată porcărie! Uite, te rog, spune-mi sincer, eşti comunist, zise mai încet de data aceasta Evgheni Stepanovici, ordinul ăsta de azi nu-i o infamie, nu-i o crimă? Spune...

— Nu sunt specialist, dar cred că nu poate fi vorba aici de crimă. Trebuie transportat petrol uşor şi nu există suficiente nave pentru asta. Or, prin puntea lui „Derbent" nu trec

gazele, iar bocaporţii noştri se închid ermetic. În afară de asta avem un dispozitiv pentru evacuarea gazelor destul de înalt. Asta înseamnă că pericol direct nu există şi depinde de noi ca să evităm orice pericol de incendiu. Doar petrolul nu se aprinde de la sine, fie el chiar de Krasnovodsk, observă el zâmbind cu nasul în guler.

— N-am putea totuşi să refuzăm? Las' să numească mai întâi o comisie şi să primim o autorizaţie oficială pentru asta.

— Nu putem refuza. Singur dumneavoastră aţi spus că am periclita astfel transporturile. Dacă am amintit de cazul acela nefericit, am făcut-o pentru ca să arăt că trebuie să fim mai cu băgare de seamă când vdm avea o asemenea încărcătură şi că trebuie să supraveghem oamenii. Căci nu se poate şti, ceasul rău…

O rafală de vânt năvăli dinspre nord, încreţind suprafaţa mării cu pete întunecate. Evgheni Stepanovici îşi duse palma la ureche:

— Ce-ai spus?

Dar Basov se zgribuli, îşi vârî mai adânc mâinile în minecile vestonului, mulţumindu-se să murmure din buzele arse de vânt:

— E frig!…

Husein se trezi aproape zvârlit afară din pat şi cu capul izbit de peretele de oţel al cabinei. Simţi îndată frig şi, întorcându-se spre hublou, deschise ochii. Prin geamul rotund vedea o lumină tulbure cenuşie, şi în dâra aceasta de lumină se învălmăşeau stropi mărunţi de apă. Husein îşi aminti că în ajun, înainte de a adormi, stătuse culcat în aceeaşi poziţie, tot cu faţa spre hublou, prin care, 'ca printr-un telescop, vedea pe cerul catifelat şi siniliu o stea mare albastră, iar marea, jos, abia se auzea, plescăind uşor din când în când.

Acum, de afară venea un vâjâit înfundat care creştea mereu; ai fi zis că un pumn de uriaş izbea la răstimpuri egale în corpul navei. Scurgându-se de undeva de sus, apa susura necontenit.

Trupul lui Husein devenea când uimitor de uşor, prăvalindu-se parcă într-o prăpastie, când greu, lipindu-se de pat şi legănându-se o dată cu el la dreapta şi în sus; în aceste clipe tavanul se înclina şi el, pereţii cabinei stăteau să cadă, iar pe jos se dădea de-a rostogolul o cutie de conserve, ce căzuse pesemne de pe masă. Cutia când se oprea, parcă rămânând de pândă într-un colţ, clătinându-se uşor, când se rostogolea repede de-a lungul cabinei, zdrăngănind şi lovindu-se de picioarele mesei.

Husein sări jos din pat, simţi că se clatină şi se prinse de marginea patului. Stătu aşa puţin, întinzându-se, cu braţele desfăcute pentru orice eventualitate. Dincolo de perete se auziră glasuri, răsunară paşi şi Husein rămase nemişcat, cum era, cu capul în tricou, ca să ciulească urechile. În sfârşit trase tricoul pe el, îşi puse tunica şi îşi înfundă bine şapca pe cap ca să nu i-o ia vântul.

Pe culoar dădu peste Dogailo, care îşi încălzea spatele stând lipit de peretele cald al bucătăriei. Mantaua de ploaie a şefului de echipaj era neagră de apă şi şuviţe de păr cărunte şi ude i se lipiseră de frunte.

Părea tulburat, de parcă ar fi fost surprins făcând ceva nepermis.

— Ce-i cu tine, nene Hariton? întrebă Husein prietenos. Te-ai pus la uscat? Lasă, că iar ai să te uzi! Of, ce ne mai scuturã! Ce naiba, n-am luat balast?

— Da de unde! Am luat deja balast, se plânse Dogailo cu glasul lui cântat şi clipi din ochi. Dar ieşi puţin pe punte, să vezi ce-i afară.

Husein se îndreptă spre ieşire, dar în uşă un vânt năprasnic şi rece ca gheaţa îl izbi în piept şi-l trânti de perete cu atâta putere, încî-t el desfăcu din nou braţele, ca să nu se lovească de uscior.

Ajuns pe punte, se opri asurzit de vuietul puternic al vântului, care îi tăie răsuflarea şi-l făcu să lăcrămeze. Prin perdeaua de lacrimi care îi tulbura privirea, zări un uriaş val verde-alburiu, care se înălţă peste bord şi se prăbuşi pe puntea principală, rostogolindu-se de-a lungul ei, ca un

torent clocotitor. Apoi se ridică un alt val cu o ameninţătoare coamă zbârlită. „Derbent”-ul îl strivi sub el şi se clătină scuturându-se de apă, ca b gigantică pasăre înotătoare.

înspre Husein veneau pe spardeck două umbre în mantale de ploaie ude. De se ţineau de balustrade şi înaintau cu picioarele foarte depărtate unul de altul. Husein recunoscu în una din umbre pe Kotelnikov, în cealaltă pe marinarul Hruliov.

— Unde-i şeful de echipaj? strigă Kotelnikov când fu mai aproape. Husein se uită la gura lui, căznindu-se să înţeleagă ce spune. Unde s-a ascuns? Parazitul!

— Lasă-l îţi pace, e mort de oboseală, răspunse Husein, dându-şi silinţa să strige cât mai tare şi arătând înspre culoarul unde rămăsese şeful de echipaj. Să zicem că sunt eu în locul lui. Ce vreţi?

— Valurile inundă motorul vinciului, iar capotul a fost smuls de pe el! strigă Kotelnikov. Asta-i treaba celor de la punte, nu a ta.

Dar pe Husein treaba asta îl interesa, mai ales că ţinea să se şi dezmorţească înainte de a intra în cart. Nu în fiecare zi se nimereşte asemenea furtună, de ce să stea în cabină? Se obişnuise între timp cu vuietul asurzitor al vântului şi faţa îi ardea. Alergă spre teugă. Kotelnikov se luă după el ţinându-se de umărul lui. Hruliov îi urma cu paşi mărunţi, privind în jos spre punte, unde clocotea apa. Trecură tustrei în babordul spardeckului. Aici vântul era mai slab.

— Cred că o s-ajungem cu întârziere, îşi dădu cu părerea Husein. Tu ce zici, Steopa?

— Ai dormit, scumpule. Noi mergem la Krasnovodsk, şi de acolo la Mahacikala. Acum nu ne-o mai ia nimeni înainte.

— Nu mai spune! se minună Husein. Atunci cum rămâne cu întrecerea? „Agamali” merge doar tot pe drumul vechi.

— Nu-i nimic. Facem socoteala în to. Ne-mile. Ne-om descurca noi…

Husein dădu din cap. Dacă-i Krasnovodsk, Krasnovodsk

să fie! Se simţea minunat în bătaia vântului, cu pieptul desfăcut. Voia să vadă cât mai repede ce s-a întâmplat cu motorul, dar Kotelnikov rămase în urmă. Se făcu dintr-o dată verde la faţă şi, mişcând gura şi grumazul ca şi cum ar fi încercat să înghită o îmbucătură ce i se oprise în gât, se aplecă peste copastie, respirând greu.

— De dimineaţă varsă cu toţii, văd eu, observă chicotind Hruliov. Tot ce-au mâncat azi au dat la peşti.

Kotelnikov scuipa o flegmă groasă, vâscoasă, se văicărea şi suduia pe înfundate. Părul îi atârna în dezordine, fluturat de vânt.

— Du-te înainte, îi strigă mânios lui Husein. Hai, ce mai stai? Of!

Pe pasarela ce ducea spre teugă marinarii din cart se îngrămădiseră în jurul lui Kasaţki, care le explica ceva arătând în jos spre puntea principală. Husein zări acolo motorul vinciului cu pricina, dezvelit şi lucind de ud ce era. Partea aceasta a punţii nu era atât de tare bătută de valuri. Numai din când în când câte o creastă albă era zvârlită peste bord, şi atunci şuvoaie pline de bul buci se revărsau năvalnic pe puntea întunecată şi lucioasă, oprindu-se şi clocotind în jurul luminătoarelor.

— Aici trebuie lucrat în doi timpi şi trei mişcări, striga mânios Kasaţki. Trebuie adusă şi aruncată prelata deasupra – asta-i una! Trebuie întinsă şi legată cu o parâmă – două! Dacă aş avea cizme, v-aş arăta eu. Aici sunt de ajuns doi! Uite, Fomuşkin şi Hruliov…

Prelata de rezervă era chiar pe teugă şi saula era petrecută prin inelele ei. Husein se aplecă şi trase de un capăt al prelatei.

— A, uite că a venit şi viteazul nostru, zise zâmbind Kasaţki, vă arată el îndată cum se lucrează!

Husein strânse prelata şi întinse saula.

— Hai, să încerc. Iaca, îl mai iau şi pe Hruliov cu mine. În doi cred că izbutim să acoperim motorul.

— Bun, bun, spuse repede Kasaţki şi chiar atinse prelata cu mâna, parcă cu gândul să le dea ajutor. Am zis eu că-i

un fleac!

— Nu prea sunt de ajuns doi, mormăi Hruliov, privind cu tristeţe în jur, ar mai trebui unul…

— Poate zece! hohoti Husein. Ce, tu ai hernie?

Traseră prelata spre seara care ducea pe punte şi, coborând trei trepte, Husein îşi aruncă parâma pe umăr. De undeva răsări Volodea Makarov şi-i strigă mânios lui Husein:

— Da ce, ei nu pot s-o facă singuri? Lasă, Mustafa!

— Îs tovarăşi, îi ajut, zâmbi Husein. De ce să nu-i ajut dacă mă roagă?

Pe sub picioarele lui trecură în vârtej şuvoaie înspumate de apă şi balustrada scării se clătină. Lângă el, îl văzu pe Hruliov, cu faţa palidă şi cu ochii cât cepele, muşcându-şi buza de jos. În sfârşit, puntea se goli şi prinse din nou a luci.

— Să mă ţii dacă se întâmplă ceva, mormăi Hruliov speriat. Mi se învârte totul înaintea ochilor. Te rog, Mustafa.

— Las’ că te ţi-in, îi răspunse Husein, râzând. Vrei să te prind de picioare sau mai de sus? Ho-ho!

Alergară pe puntea udă şi aruncară prelata peste corpul motorului. Husein se cinchi jos şi petrecu capetele saulei prin ocheţii de punte de lângă postamentul motorului.

— Mai repede! bâigui Hruliov, trăgând de saulă. Of, mai repede, Mustafa!

Apoi dispăru deodată nu se ştie unde. Husein auzi un tropăit şi nişte strigăte. Dar nu ridică imediat capul, ci mai întâi strânse bine nodul şi când, după asta, ridică ochii văzu deodată un val uriaş de un verde-închis, ce se ridica la mare înălţime deasupra bordului, având în vârf o creastă lăptoasă, albă, clocotitoare, care se răsucea cu un vâjâit sinistru. Husein se lipi cu tot trupul de motor, cuprinse cu ambele braţe arborele motorului şi mai apucă în ultima clipă să se uite, dumnezeu ştie de ce, la mâinile lui şi să observe foarte dar că unghiile îi erau albe din pricina încordării cu care se ţinea de arborele motorului şi că ţesătura groasă a prelatei avea nişte pete roşcate de ulei.

Apoi simţi că parcă se prăbuşise peste el cerul, un cer glacial, şi totodată îi răsună în cap un vuiet asurzitor, cineva parcă îl apucă de trup, îl trase după el, răsucindu-i mâinile şi izbindu-l de punte. Asurzit, aproape fără cunoştinţă, el îşi concentră toată puterea în mâini şi nu-şi mai descleştă pumnii până nu trecu peste el şuvoiul şi se retrase, lăsând pe punte numai băşici de spumă. Atunci se ridică dintr-o dată şi prinse să fugă, fără măcar să-şi simtă trupul; cei care erau sus îi strigau cu toţii ceva, dar acest strigăt îi parveni slab ca ţiuitul unui ţânţar.

Un al doilea val îl lovi în picioare, când de-abia apucase să se ţină de balustrada scării. Alunecă şi căzu în genunchi, dar se ridică pe loc şi începu să urce scările. Ajuns sus, se clătină, se propti de balustradă şi scuipă o lungă trâmbă de apă sărată.

Văzu în faţa lui mutra speriată a lui Volodea, ochii reci şi surâzători ai lui Kasaţki şi-l auzi pe Hruliov spunând cuiva:

— I-am strigat, dar el – stană de piatră, zău, stană de piatră…

— Imprudenţă! observă aspru Kasaţki. În felul acesta poţi foarte uşor să te trezeşti aruncat peste copastie.

Husein privi în jos şi văzu prelata udă, lipită strâns de motor. Îi era tare frig şi-i clănţăneau dintâi fără să se poată stăpâni. Volodea îl cuprinse de mijloc, îl împinse uşor de spate şi, întorcându-se către cei ce stăteau pe pasarelă, le zvârli ironic cuvintele:

— Să nu fi fost el, v-aţi mai fi îmboldit până diseară unul pe altul. Of, ce oameni!

3

Basov fusese în cartul de noapte la maşini şi murea de somn. Dar dimineaţa se pornise furtuna şi nu mai apucă să se culce. Apa de la răcirea cilindrilor devenise deodată fierbinte. Basov încercă apa cu degetele şi se fripse. Din pricina balansului prea mare, pompa aspira apa din mare cu întreruperi şi trebuia reglată circulaţia.

Către amiază furtuna se înteţi şi din cauza valurilor elicele ieşeau din apă. Acele indicatoare de la cadranele

aparatelor se mişcau în salturi, iar duduitul motoarelor îşi schimba mereu ritmul şi intensitatea. Devenise primejdios să se mai meargă cu aceeaşi viteză, dar Basov tot nu voia să reducă turaţiile Dieselelor şi se urcă de câteva ori pe punte să vadă cum e vremea. Când se urca sus, în locul lui rămânea la maşini Zadorov, ajutorul său. Acesta era nervos, îşi plimba mereu ochii de la aparate la uşă să vadă dacă nu vine Basov şi aprindea ţigară după ţigară. Vântul se înteţea din ce în ce mai mult şi mâna spre miazăzi munţi de apă verde, încununaţi cu horbote de spumă. Din când în când ploaia bătea pieziş cu stropi mari, norii se lăsaseră jos de tot, acoperind complet orizontul. Se telefona din cabina de navigaţie. Venind la aparat, Basov auzi vocea comandantului:

— Ce-i pe la voi?

— Totu-i în ordine, dar din cauza hulei elicele se învârtesc adesea în gol. Ar trebui reduse turaţiile.

— Crezi? Bine... Reduceţi atunci turaţiile.

— Am înţeles, vom reduce turaţiile!

Basov aşteptă încheierea convorbirii, dar, după o scurtă pauză, auzi în receptor acelaşi glas bâiguind şovăielnic: „Stai puţin... Poate ar trebui să mai aşteptăm, nu?..."

Basov trânti atunci receptorul în furcă, se apropie de postul de manevră şi întoarse ambele volane. Zadorov aţipise aşa cum şedea cinchit şi se legăna în somn ca un derviş. Nava, înclinându-se, îl răsturnă. El se ridică frecându-şi şoldul lovit şi înjură somnoros. La maşini era mai cald ca de obicei sau poate că aşa i se părea lui Basov. Nu mai putea de somn. La un moment dat aţipi chiar cu ochii deschişi stând în faţa postului de manevră. I se păru că e la uscat, la el acasă, şi că Musia i-a pus braţele pe umeri şi-l leagănă încetişor, cu tandreţe: când trăgându-l spre ea, când împingându-l, ceea ce era lesne de înţeles, dat fiind că era supărată pe el nu se ştie de ce. Întrucât el a apărut aşa, deodată, ea nu ştie ce să-i spună... Dar iată că cineva bate cu ciocanul într-un acoperiş de tablă, clefăind greoi, parcă ar frământa aluat. Musia clatină din cap cu

reproş. „Cartul al treilea, zice ea supărată, cartul al treilea, Saşa… Nu se mai poate aşa.” Basov tresări şi deschise ochii.

— Vine, zic, cartul al treilea! strigă Husein, zâmbind. Şi tu tot aici stai. Ai să cazi din picioare, fire-ai al naibii să fii… Nici nu ştii ce mi s-a întâmplat?!

— Ţi s-a întâmplat ceva? îl întrebă Basov clipind din ochi. Nu mai spune… Dar cum e vremea, s-a terminat?

— Nici gând… Vântul a ajuns la unsprezece metri pe secundă, s-a transmis acum buletinul prin radio. Ce urgie s-a dezlănţuit! Să-ţi spun ce-am păţit… Numai că tu ai să mă certi, ştiu eu asta!

Mustafa era înfierbântat şi vesel. Şapca i-o luaseră valurile şi-şi legase capul cu un batic luat de la îngrijitoarea Vera. El povesti cum âl acoperise valul pe punte şi, povestind, căsca nişte ochi cât cepele ca să pară fnai înfricoşat, dar se vedea că nu este de loc îngrozit când îşi aminteşte de ceea ce i s-a întâmplat. Se uită apoi la aparate şi se duse să controleze ungerea la motoare şi să încerce cu degetele apa de răcire. Basov îl urmări câtăva vreme din faţa postului de manevră unde şedea, apoi aţipi. Musia ieşi din nou dintr-un ungher întunecat şi se apropie de el. Aducea cu ea o dogoare insuportabilă. Stătea cu capul plecat şi ochii în jos, parcă ruşinată de faptul că ea, cea dintâi, se apropiase de dânsul. El se temu ca nu cumva să plece înapoi în întuneric şi o prinse de mâini. „Te bucuri că sunt cu tine? întrebă ea. Dacă te bucuri am să rămân aici. Bine?” El îşi zise că în fond chiar asta voia şi dădu din cap. Dar deodată ea izbucni în plâns şi-i spuse supărată: „Anul trecut a mai luat foc un petrolier – «Partizanul». Vorbeşte-mi ca un comunist şi spune-mi: nu-i o crimă că v-au trimis la Krasnovodsk?” El voi să răspundă, dar Musia încetase să plângă şi acum îl trăgea de mână; avea în ochi o expresie bătrânească ce-i era atât de cunoscută, o privire tristă, ca de câine bolnav, ce-ţi făcea milă. „Părerea mea e că-i mai bine să pleci de aici”, spuse el smucindu-şi mâna şi îndată deschise ochii.

în faţa lui stătea lăcătuşul-mecanic Iakubov, care îi oferea o farfurie eu pâine şi pârjoale. Basov se uită la ceas, era ora prânzului şi simţi deodată o foame grozavă.

— Cum de-ai ghicit? întrebă el jenat, începând să mănânce. Nici eu singur nu mi-am dat seama că mi-e foame. Aşa băiat mai rar!

Iakubov nu pleca, ci stătea şi se uita zâmbind cum mănâncă Basov, cu ochii plini de devotament, de bunătate, dar şi puţin ironici. De afară se auzi un bocănit uşor, ca o bătaie în dairea. Umbrele negre ale motoarelor se clătinară şi apa gâlgâi sub panouri. Sus răpăi ceva care semăna a ploaie cu bulbuci şi Iakubov privi în jur alarmat. Dar, văzând că Basov continuă să mănânce, se linişti numaidecât.

— Îţi mulţumesc, spuse Basov, dându-i farfuria înapoi. Ce-i nou pe sus?

— Nimic nou. Se spune că vântul are unsprezece metri pesecundă. Apa a pătruns în culoarul de jos şi în 111:I gaz: a de materiale-punte unde n-au apucat să etanşeze tişă. Marinarii abia se mai ţin pe picioare. Iar Kotelnikov se luptă cu răul de mare. E verde la faţă şi. Se. Plânge că-l lasă inima. I-am adus o bomboană să sugă; dar n-a vrut. Bineînţeles, în chestia asta, depinde cum poate fiecare să reziste; eu, de pildă, n-am nimic! După părerea mea e chiar frumos. Minunată furtună! Cam înfricoşătoare, adevărat, dar fără asta nu se poate. Te simţi în ea o gânganie, o gâză…

— Înfricoşătoare? întrebă Basov, zâmbind somnoros. Ei, lasă… nu-i nimic.

Se rezemă din nou de postul de manevră, lăsă capul pe piept şi, aţipind, îşi zise mulţumit: „Ce plăcut el”

De astă dată avu un somn uşor şi neliniştit. Era tot timpul conştient că doarme şi că se află în sala maşinilor şi, când din nou îi apăru de undeva Musia, făcu o sforţare să se trezească zicându-şi înciudat: „N-are niciun rost, trebuie s-o alung…” Dar nu reuşi să se trezească.

Musia nu mai era singură. În jurul ei se învârteau ingineri şi tehnicieni de la şantierul naval, care râdeau exagerat de

amabil şi o ajutau să-şi încalţe ghetele, pe care ea le tot descălţa şi le azvârlea. Ei nu-i dădeau nicio atenţie lui Basov, poate că nici nu-l vedeau, deoarece el stătea nemişcat. Printre dânşii se afla şi Neiman care, şi ăsta era lucrul cel mai dezgustător, tocmai el se învârtea în jurul ei mai mult decât toţi ceilalţi. La un moment dat se aplecă spre Musia şi, foarte aproape de ea, o privi în ochi slugarnic şi nerăbdător. Iar Musia era, ca întotdeauna în faţa oaspeţilor, plină de siguranţă şi îndrăzneală, râdea zgomotos, respira agitat; totuşi Basov îşi dădea seama că nu e de loc veselă, deoarece ştie foarte bine că el e aici şi se preface numai că nu-l vede. Cineva îi rosti numele, dar ea aruncă doar o scurtă privire în direcţia lui şi clătină din cap: „Ah, nu ştiu unde el Nu l-am mai văzut de mult.”

Îi venea greu să mintă şi încă să mai şi zâmbească. Basov vedea lucrul ăsta foarte dar. Şi îl durea de parcă ar fi fost direct jignit. Dar în aceeaşi clipă îşi dădu seama că toate astea se petrec în vis şi deschise ochii.

Volodea cobora tocmai treptele şi-i făcea de la distanţă semne cu mâna. După figura lui, Basov pricepu că s-a întâmplat ceva.

— O clipă! strigă Volodea gâfâind. Nu poţi să vii cu mine sus? Mi se pare că am făcut o poznă…

— Ce s-a întâmplat? întrebă Basov, frecându-se la ochi. Hai, hai, fii mai calm, Volodea!

— Sunt foarte liniştit, zău, nu mi-am pierdut capul, se scuza Volodea, dar m-am împotmolit definitiv. Lui Kotelnikov îi e rău de tot, zace cu ochii daţi peste cap. Toţi ceilalţi parcă-s aiuniţi, şi singur…

— Stai, omule, spune-mi mai întâi, ce s-a întâmplat? întrebă Basov supărat. Pentru un fleac, nu mă duc.

Volodea îl apucă de mânecă şi-l trase spre seară.

— Hai, te rog! Mai întâi s-a rupt antena. Pricepi? A venit un val mare. Nava s-a îndoit şi catargele s-au depărtat unul de altul, uite aşa, şi îşi răsfiră degetele, ca să arate cum un catarg a luat-o într-o parte, altul – într-alta. Şi antena mea s-a rupt, a trosnit cu zgomot. Eu trebuie să vorbesc cu

Krasnovodskul şi în general… Dacă se produce vreo avarie, ne ducem la fund fără ca măcar dineva să afle.

— Şi atunci ce-am făcut? Am căutat să ies din situaţia asta, am întins un cablu, dar n-am izolatori. Când am încercat să chem Krasnovodskul – degeaba, nu auzea. Atunci m-am gândit să măresc tensiunea dinamului, ca puterea să fie mai mare, dar pesemne că am pus prea mult zel. A pârâit ceva, am simţit un miros de ars – şi salutare, gata. Am desfăcut dinamul – şi ce să vezi? Toată uzolaţia arsă. Şi acum nu mă mai ajută capul să găsesc nimic…

— Tu pe mine să nu te bizui, că electrician nu sunt, zise Basov, urmându-l cu toate acestea pe Volodea. Spune, cu ce pot să-ţi fiu de ajutor?

Ajuns pe puntea de comandă, îşi vârî capul între umeri şi se întoarse cu spatele la vânt. Se întunecase de-a binelea. Schimbându-şi repede forma, norii se grămădeau jos de tot. Prin întuneric se zăreau crestele albe ale valurilor. Pe puntea principală şuvoaiele clocotitoare de apă continuau să se rostogolească, iar luminile de la catarge se roteau descriind nişte curbe largi, undeva aproape de nori.

în staţia de radio Proţenko, ajutorul de electrician, tolănit pe un scaun şi învăluit în nori de fum, molfăia calm între buze o ţigară ce şi-o răsucise singur. Pe jos zăceau piesele dinamului demontat şi bucăţi de cablu ars. Şuruburile de fier se rostogoleau de colo-colo din pricina balansului.

— Iaca, uită-te şi dumneata, spuse Proţenko, dând cu piiciorul într-un şurub ce se apropiase de el, uită-te şi dumneata ce-a făcut radiotelegrafistul nostru. Se poate una ca asta? Of, of!

— Pleacă de aici! îi strigă Volodea cu glas plângăreţ. Când ceva nu-mi merge, vii întotdeauna să torni gaz peste foc.

Se întoarse către Basov şi-l privi sfios în ochi.

— Ce-i de făcut acum, Alexandr Ivanovici?

— Nu ştiu, spuse Basov. Dar aia ce mai e, uite, aia, care ai stricat-o? Dinamul?

— Dinamul… repetă Volodea cu glasul scăzut.

Se dumirise deodată că mecanicul-şef nu se pricepe de loc la radio şi că nu-i poate fi de niciun ajutor. Se depărtă numaidecât de Basov şi, cinchindu-se jos, atinse amărât piesele dinamului.

— Va să zică chestia asta alimenta aparatul tău? se informă Basov. Ei, şi nu poate fi înlocuit cu altceva? De pildă, cu un acumulator?

Volodea ridiică din umeri:

— Un acumulator are optzeci de volţi, iar dinamul o mie două sute. E şi caraghios ce spui… Ştii ce?

adăugă el mâhnit. Du-te înapoi, eşti aşteptat, am să încerc singur…

— Să aştepte! Zici, o mie două sute? Dar n-ai spus tu singur că ai modificat tensiunea? Asta înseamnă că emisia ar putea funcţiona şi cu mai puţin? Să zicem cu jumătate – cu şase sute de volţi.

— Poate, nu ştiu.

— Păi atunci să încercăm. Acumulatoare avem. Câte avem, Proţenko?

— Opt sau nouă… Ba nu, opt.

— Bine. De opt ori optzeci face şase sute patruzeci de volţi. Ascultă, Proţenko, ia-ţi câteva ajutoare de pe punte şi adă-le încoace.

Volodea, ridicându-şi capul, se uită la Basov cu gura căscată. Proţenko stinse ţigara cu tocul şi ieşi.

— Să alimentăm aparatul de emisie cu curentul furnizat de acumulatoare? se miră Volodea. Nu, n-o să iasă nimic.

Basov fluieră, examinând lămpile lucioase de radio ce se vedeau prin ferestruicile protejate de reţea ale aparatului de emisie.

— Minunat lucru, exclamă el cu curiozitate, da… Şi de ce n-o să iasă?

— Pentru că… nimeni nu face aşa. Unde s-a mai pomenit? În primul rând, acumulatoarele nici nu ţin mult.

— Nici mu trebuie să ne ţină mult. O cursă, până reparăm dinamul. Hai, Volodka, fruntea sus!

Lui Basov nu-i mai era somn. El cercetă cu privirea

aparatul de emisie din toate părţile, apoi se uită pe culoar.

— I Ce-o fi zăbovind atâta? spuse el nerăbdător. Volodea, du-te şi zoreşte-i!

Radiotelegrafistul se îndreptă fără tragere de inimă spre uşă.

— Aici nici loc nu este, spuse el abătut. Auzi, ce idee ţi-a venit!

— Hai, du-te, du-te, îl zori Basov.

— În timp ce oamenii cărau acumulatoarele, el reuşi să deschidă uşiţa aparatului de emisiune şi să se uite înăuntru. Văzu lămpile, spirele groase de sârmă şi plăcile lucioase ale condensatoarelor (pe care le atinse cu precauţie) şi hotărî în sinea lui că după furtună o să-i ceară lui Volodea să-i explice toate astea.

Acumulatoarele erau mari şi grele şi abia încăpură pe podea în cabina strâmtă, iar când nava se înclina acidul începea să curgă prin orificii, vărsându-se pe jos.

— Mi-aţi murdărit toată cabina, bombăni Volodea, şi se ard şi hainele din cauza acidului. Degeaba toată osteneala…

Cinchit jos, Proţenko făcea legăturile lucrând cu atâta încordare încât scotea şi vârful limbii afară. Pe neaşteptate, se curentă, tresări, îşi muşcă vârful limbii şi se înfurie.

— Ce stai? se năpusti asupra lui Volodea. Ajută, jigodie!

Radiotelegrafistul se lăsă jos lângă un acumulator, dar imediat se ridică din nou.

— Alexandr Ivanovici, n-o să iasă nimic.

— De ce? Ce mai e? întrebă Basov, întorcându-se spre el.

— Păi n-avem antenă. Sârma am legat-o direct de şarturi, din cauză că n-avem izolatoare. Asta înseamnă că muncim de pomană.

— Şi izolatoarele nu pot fi înlocuite cu altceva? întrebă Basov, care se încruntă şi-l privi foarte atent pe radiotelegrafist.

— Şi aşa am înlocuit jumătate… începu să bombănească

Volodea, dar, întâlnind privirea aspră a lui Basov, tăcu.

— Ei, drace! izbucni Basov nerăbdător. Ăsta s-a pleoştit de tot. Hai să căutăm noi ceva, Proţenko.

— Nişte sticle de apă minerală ar merge? propuse întrebător şi nesigur Proţenko. Şi sticla-i doar un izolator.

— Just. Adu sticlele!

Volodea se făcu deodată roşu ea racul, se învârti agitat prin cabină şi ieşi glonţ pe coridor. Basov îl urmări cu o privire încruntată, iar Proţenko miji ochii cu şiretenie şi-şi scoase punga cu tutun.

Radiotelegrafistul se întoarse cu o grămadă de sticle goale şi, fără să se uite la nimeni, se apucă de treabă. Legă sticlele în serie, lucrând cu atâta înverşunare, încât tâmplele şi fruntea i se broboniră de sudoare. Făcu apoi cablul colac şi ieşi repede, zornăind cu sticlele.

— Să mergem să ne uităm, zise Basov, acum e în stare să se caţere şi până sus la măr. Mai ştii, poate să cadă!

Pe punte marinarii de cart stăteau în mantalele lor de ploaie, sub proiector, şi se uitau în sus cu capetele date pe spate. Radiotelegrafistul căţărat pe seara de şart se legăna deasupra punţii la fiecare smucitură a navei. Se ţinea încleştat de şarturi chinumdu-se să lege tirajul greu de sticle. Proţenko prinse capătul de jos al cablului antenei şi, căţărându-se pe acoperişul cabinei de navigaţie, îl legă la cârlig, apoi se aşează pe acoperiş, cu picioarele spânzurate în aer, şi începu şi el să privească în sus.

— Fii mai atent, Volodea! strigă Basov. Fă un nod simplu! Of, ai să căzii!

Proiectorul arunca pe puntea udă un fascicul auriu de lumină, scăldat în fiece clipă de şuvoaiele de apă ce se revărsau peste bord. Vântul ba năvălea în rafale năprasnice, împroşcând feţele oamenilor cu stropi reci, ba cădea fără putere şi învârtejea la picioare o pulbere măruntă. Nava se înclina alene, se scutura de spumă şi se îndrepta încet la loc.

— Vântul scade din intensitate, spuse cineva care se afla lângă Basov. Ar fi bine să mergem să ne încălzim acum,

fraţilor!

Vocea aceasta era înfundată, răguşită şi întreruptă de un lung căscat. Basov simţi deodată că şi el e obosit mort şi că, dacă rămâne fără nicio treabă, adoarme pe loc buştean. Volodea coborâse între timp şi se apropie de lumină, sugându-şi degetul jupuit.

— Am ridicat-o bine, spuse el gâfâind, mi se pare că se vede şi de aioi. Priveşte!

Se întoarseră în cabină. Radiotelegrafistul îşi puse casca, învârti comutatorul şi începu să ţăcănească la manipulator.

— Emite, spuse el repede, plin de entuziasm, şi se întoarse spre Basov, parcă supărat că acesta tace şi nu-şi manifestă bucuria. Auzi? Funcţionează, zic.

— Bine, răspunse Basov, acum cheamă Krasnovodskul.

Ascultă ţăcăniturile manipulatorului şi pentru prima oară simţi în suflet o îndoială. Văzu în închipuirea lui nişte fire verzi tremurătoare ce porneau din staţia radiotelegrafistului în toate direcţiile. Firele acestea zburau deasupra mării, ca nişte serpentine, dar cădeau în apă înainte de a ajunge la mai. „Totuşi trebuie să obţinem legătura…” gândi el cu încăpăţânare şi firele verzi dispărură.

Volodea ţăcăni timp îndelungat ila manipulator, cotul îi tremura, moţul de pe cap i se zbătea şi el. Apoi învârt/i butonul receptorului şi faţa-i căpătă acea expresie de agerime şi concentrare pe care o avea întotdeauna când trecea pe recepţie. Megafonul şuieră, ţiui şi răpăi tare, făcând un zgomot ca de mărgele mărunte căzute pe sticlă.

Intră Proţenko, bocănind cu tocurile, dar rămase nemişcat în prag, închizând fără zgomot uşa după el. Megafonul amuţi.

— Gata! exclamă Volodea radios. Spun că ne aud slab. Dacă ar şti cu ce lucrăm! Ce-ar fi să le comunic, aşa, ca să râdă? Dar nici n-au să creadă!

— Şi tu, care ziceai că n-o să iasă nimic, îl necăji Proţenko. Parcă te pricepi la ceva?

Basov ieşi pe spardeck, trăgându-şi încet picioarele grele ca plumbul. Trase în piept aerul rece şi, ridicând capul, zări

printr-o spărtură de nori o fâşie curată de cer înstelat. Vântul îşi mai potolise furia nestăvilită şi sufla acum în rafale. Uneori se aşternea liniştea şi atunci se auzeau limpede duduitul motoarelor şi paşii marinarilor pe cart, de-a lungul pasarelei.

„Să mă culc, îşi zise Basov, închizând ochii. Să mă dezbrac şi să mă învelesc cu plapuma... Nu, prea durează mult dezbrăcatul. O să-mi scot numai cizmele.. /I Deodată începură să-i joace pe dinaintea ochilor un şir de pete negre şi parcă se învârtea şi el, stând pe loc şi coborând lin undeva în jos. „Acum trebuie să mă culc neapărat, numai să mă mai uit puţin la motoare.”

Cineva trecu în fugă pe spardeck şi se ciocni de el în întuneric.

— Vai, de când vă caut, Alexandr Ivanovici, începu motoristul Kozov, agăţându-se de nasturii vestonului lui Basov. Avem de furcă cu motorul auxiliar; s-a defectat carburatorul. Motorul se învârteşte acum cu nişte ture nebune şi dintr-o clipă într-alta poate să sară în aer. Zadorov şi-a ieşit complet din minţi – înjură şi mă ameninţă cu tribunalul, parcă eu aş fi vinovat... Veniţi cu mine, Alexandr Ivanovici, vă rog, fiţi aşa de bun!

— S-a defectat carburatorul, zici? întrebă Basov din mers. Şi de ce motoristul de cart n-a oprit motorul? Fire-ar să fie de mustăcios isteric! Bine! Trezeşte-i pe electricieni şi pe mecanicul auxiliarelor. Repede!

— Mustafa abia a terminat cartul, Alexandr Ivanovici.

— Ascultă ce-ţi spun eu! Electricienii să treacă la bateriile de acumulatori pentru iluminatul de rezervă. Şi voi opriţi motorul şi treziţi-i pe Husein şi pe lăcătuşul-mecanic Iakubov. Iar tu mai ţine-ţi firea, lasă că aranjăm noi totul.

— Am înţeles, mă duc să-i trezesc... Vai, cât v-am căutat, Alexandr Ivanovici!

„Proastă organizare, îşi zise Basov, îndreptându-se spre maşini. Motoristul de cart se teme de motoare, e nervos şi-i ceartă pe motorişti; motorişti aleargă peste tot pe navă să-l caute pe mecanicul-şef. Proastă organizare şi... proastă

conducere! De fapt eu sunt un prost organizator, căci fără mine nu ştiu să se descurce.”

Nu mai simţea acum de loc oboseala, clocotea în el *o* furie surdă împotriva motoristului de cart, împotriva motoriştilor, împotriva lui însuşi, furie care-l făcea să fie grosolan şi aspru şi stârnea la subalterni un sentiment de frică amestecată cu vrăjmăşie.

în uşa sălii maşinilor stătea Mustafa Husein, gol până la brâu şi cu un batic pe cap. El se întinse şi se frecă la ochi, zâmbind somnoros.

— Grăbeşte-te, spuse Basov aruncând pe deasupra capului lui o privire reîe, avem timp să dormim pe urmă. Ce mai aştepţi, când auzi că la maşini s-a produs o avarie?

— Pe tine te aştept, răspunse Husein, continuând să zâmbească. Am şi fost jos, am oprit motorul şi l-am examinat. E înfundat carburatorul, aşa cum am presupus. Acuşi îl reparăm... Ce te-ai repezit aşa la mine? Rău mai eşti!

— Dar când ai avut timp? bâigu: Basov, roşind. Spui că aţi şi început să-l reparaţi? Bine, bine...

— Păi m-au chemat mai demult. Dar să-ţi spun oeva: trebuie să te duci la culcare. Nu mai merge aşa, n-ai dormit de mai bine de douăzeci şi patru de ore. Uite, ai început să sari la oameni.

— Nu da şi tu atenţie, zise Basov, râzând încurcat. Numai vântul ăsta blestemat e de vină!

— Nu mă supăr. Numai că te rog un lucru: du-te, lasă, nu te amesteca. Ai spus doar tu însuţi că oamenii de prisos nu fac decât să-i încurce pe ceilalţi.

— Ho-ho! Cu alte cuvinte, mă alungi? Bine, ce să fac, mă duc. Dar n-ai să faci vreo poznă, Mustafa?

— I Şi mai ce încă?

— Ei, salutare, Mustafa!

— Cu bine!

„Acum chiar că mă duc să mă culc, îşi zişe Basov, trecând pe punte. Uite că nu m-a aşteptat nimeni, şi s-au putut foarte bine lipsi de mine. Cât despre organizare... nu,

nici organizarea nu e proastă. Au oprit motorul, au stabilit avaria şi au pregătit totul ca s-o repare. E puţin probabil ca eu să fi făcut toate astea mai repede. Nu, nu! Se găsesc printre ei băieţi foarte buni, cum e Husein, şi dacă îi iei pe toţi la un loc sunt mai buni decât fiecare luat în parte, deoarece se completează unul pe altul. Cum naiba am putut să gândesc aşa urât despre ei când am venit încoace? Şi ce anume am putut gândi? Nu, de vină sunt numai nesomnul şi vântul… vântul ăsta afurisit!”

INSULA CECEN

I

Petrolul acesta de Krasnovodsk avea un miros ciudat şi înşelător. După ce furtunurile metalice flexibile fură fixate şi lichidul negru şi spumos începu să curgă prin valvulele tancurilor, Dogado adulmecă aerul şi spuse:

— Are miros ca de bomboane. E o plăcere să miroşi!

Mirosiră şi marinarii. Parcă ar fi trecut cineva pe punte cu o tavă de prăjituri calde de cofetărie. După asta însă simţiră o gâdilătură cam neplăcută în nări. Iar Dogailo, curăţindu-şi deosebit de grijuliu nasul cu degetul cel gros, spuse de astă dată fără nioi un fel de plăcere:

— Te ameţeşte, totuşi, al naibii!

Până la urmă trecu şi asta. S-ar fi zis că se încarcă petrol obişnuit de Surahan. Doar marinarul Fomuşkin, care stătea de veghe lângă valvula de încărcare, se plânse că a început să-l doară capul, iar Dogailo se îndepărtă cu teamă spre copastie şi nu mai spuse nimic.

f

La Krasnovodsk comandantul primii o nouă dispoziţie din partea Oficiului de navigaţie: să ia la remorcă motonava „Uzbekistan”, care suferise avarii la maşină, în timpul furtunii. Era un lucru neplăcut şi care aducea multă bătaie de cap. Cu toate acestea Evgheni Stepanovici era bine dispus. Furtuna în larg, care ţinuse douăzeci şi patru de ore, alarma şi încordarea aceea de nesuportat – toate erau acum departe, ca şi cum cineva avusese în mod special

grijă să aranjeze lucrurile cât mai bine şi de aceea Evgheni Stepanovici se simţea cuprins de un acces de prietenie faţă de toată lumea.

— Uite, îi spuse el lui Kasaţki, uită-te ce minunăţie! Orăşelul alb, sus – stâncile roşii de tot, golful

— Albastru şi în jur bancurile de nisip aurii. Uluitor de frumos!

Kasaţki avea un aer bolnav, obosit, cu pungi cafenii sub ochi. Tunica-i presărată cu scrum de ţigară avea o sumedenie de cute, de parcă secundul se trântise în pat fără să se dezbrace.

— Oraşul e alb, asta-i adevărat, observă el ironic, şi stâncile sunt, fără îndoială, roşii – nimic de zis. Dar cum se face că dumneata eşti astăzi aşa de vesel şi îmbujorat? Şi întorcând capul încet, îşi aţinti ochii bulbucaţi asupra cravatei comandantului. La drept vorbind e bine că eşti voios. Dar eu, ştii, m-am obişnuit să privesc mai departe. Iată, s-a terminat cu vântul de nord; toţi sunt bucuroşi, eu nu. Adică şi eu sunt mulţumit, fireşte, dar nu aşa ca dumneata, deoarece eu, de îndată ce simt cântând în mine glăsciorul firav şi stupid al mulţumirii, încep să reflectez şi ajung la concluzia că, oricât aş cânta, până la urmă tot mi se va întâmplă ceva neplăcut şi va trebui să fredonez „Rămâi cu bine”.

— Dar apoi va fi iarăşi bine? Va fi bine, nu?

— Nu ştiu. Poate. M-am săturat de subiectele astea abstracte. Uite, vezi colo, la debarcader, petrolierul „Uzbekistan”? Trebuie să-i facem o inspecţie înainte de a-l remorca. Să mergem.

— Of, şi remorcarea asta! Şi nu-i chip să refuzăm. „Uzbekistan” nu mai poate naviga independent, iar petrolul este deja încărcat în tancuri şi trebuie transportat.

— Ei, va trebui să remorcăm şi fierul ăsta de călcat; n-avem ce face!...

— Parcă te-ai bucura...

— Nu, am vrut pur şi simplu să te readuc la realitate şi ţi-am demonstrat că mai există şi neplăceri. Hai, dă-mi mâna,

optimistule!

Coborâră pe puntea principală şi se îndreptară spre schele. Evgheni Stepanovici adulmecă de câteva ori aerul şi se opri.

— Ce miroase aici? întrebă el mirat. Să fie petrolul?

— De-abia acum ai observat? Da, e petrolul de Krasnovodsk. Ce te încrunţi aşa? E un miros original, plăcut chiar.

Mergeau tacticoşi, amândoi, pe mai şi Kasaţki vorbea despre interesantele proprietăţi ale petrolului de Krasnovodsk, despre substanţele aromatice şi benzina pe care le conţine şi despre temperatura lui joasă de inflamare.

Iar Evgheni Stepanovici se gândea ce multe lucruri cunoaşte Kasaţki de care alţi ofiţeri habar n-au, dar că nu-i place, dumnezeu ştie de ce, să-şi arate cunoştinţele şi până şi ziarele le citeşte retras, încuiat în cabina lui.

Pe „Uzbekistan” fură întâmpinaţi de un grăsun roşcat, cu mutră blajină, care se prezentă drept comandant-secund. Se îndreptară împreună spre proră, cercetară dispozitivele de legare şi se înţeleseră unde să fie legat cablul de remorcă.

— Mare ghinion avem, se plânse grăsunul, zâmbind» blând. Reparaţia făcută astă-iarnă a fost proastă şi acum la fiecare cursă avem câte o avarie. Ieri s-a înţepenit arborele motor, dar încărcarea tot am făcut-o.

Doar n-o să ne înapoiem cu nava goală!... Dar şi de astă dată, fie vorba între noi, am făcut ceva contrar regulamentelor, pentru că puntea, la noi, nu-i în ordine.

— Nu mai spune!? ripostă Kasaţki cu indiferenţă.

Ei, asta-i ceva obişnuit.

— Într-un loc am sudat-o, dar, pesemne, insuficient, că se simte mirosul de gaze. Iar dispozitiv pentru evacuarea gazelor nu avem. Şi nu este admis ca...

— Trebuie să ne întoarcem, se grăbi Kasaţki, e timpul, Evgheni Stepanovici, e timpul să mergem!

Roşcovanul căscă şi se duse în cabina sa. Pe punte

atârnau rufe puse la uscat şi zăceau colaci, de parâme. Evgheni Stepanovici clătină din cap.

— Uite ce porcărie au făcut pe navă! Ah, ce ticăloşi, ce mizerabili!

Nu se ştie de ce Kasaţki n-o luă direct spre schelă, ci coti trecând în bordul celălalt, de-a lungul punţii. Evgheni Stepanovici mergea supus, cu paşi mărunţi, în urma lui. Pe măsură ce se apropiau de dunetă, mirosul acela de condiment se făcea tot mai simţit şi gâdila nările comandantului.

— Ce, ei n-au bocaporţile etanşate? întrebă el, mirosind aerul. Ei drăcie! Asta într-adevăr e contrar regulamentului!

Kasaţki nu se opri şi, ocolind suprastructurile de pe punte, porni spre schelă.

— Ai la dumneata hârtia aceea? întrebă el repede.

— Care?

— Ei, radiograma de azi de la Oficiul de navigaţie cu privire la remorcarea lui „Uzbekistan”. Arată-mi-o!

Se uită la radiogramă, o împături şi-şi umflă nările.

— O s-o punem la dosar, murmură el preocupat, ştii, ca să fim în perfectă regulă.

— Zău, am să refuz să-l remorchez, zise tresărind Evgheni Stepanovici, mă duc chiar acum să expediez o radiogramă…

— Mai încet! Ce-ţi veni? Ei şi, dacă răsuflă prin punte puţine gaze. Ce, parcă nu s-a mai pomenit aşa ceva? Dacă refuzi, vei fi învinuit că împiedici îndeplinirea planului.

— Crezi?

— Sunt sigur.

— Of, afurisita asta de funcţie! oftă Evgheni Stepanovici. Blestemat fie ceasul când am acceptat să părăsesc serviciul statistic.

În timpul încărcării se apropie de schela petrolierului „Derbent” un omuleţ care purta chipiu cu ancoră. Omuleţul părea să aibă vreo cincisprezece ani, dar îşi dădea un aer important şi-şi lua o poză oarecum severă. Ţinea în mână un caiet de însemnări şi era, se vede, tare curios deoarece

se ridica mereu în vârful picioarelor să vadă ce se petrece pe petrolier.

— Bună ziua, salută el cuviincios pe Dogailo. Ce mai faceţi?

— Da ce, mă cunoşti? întrebă mirat, dar fără supărare şeful de echipaj. De unde ai răsărit?

— Nu, nu vă cunosc încă, răspunse omuleţul, dar dumneavoastră o să ne remorcaţi şi am venit să facem cunoştinţă. Bună ziua, se adresă el şi marinarilor ce se îngrămădiseră la copastie. Sunt radiotelegrafist pe „Uzbekistan”; numele meu e Valerian.

Cât ai clipi din ochi străbătu schela şi întinse mâna şefului de echipaj.

— Ei, te salut, Valerian, spuse Dogailo surâzând. Am auzit că aţi feştelit-o. Trebuie să vă cărăm după noi!

Din salonul ofiţerilor apărură Kotelnikov, Husein şi Makarov. Volodea se uită atent la musafir şi strigă:

— Păi ăsta e Valka!

Veni fuga, îl prinse pe băieţandru de umeri şi începu să-l învârtească.

— Valka, de unde ai răsărit? Cum ai ajuns aici? Lucrezi pe „Uzbekistan”? E din promoţia noastră, zise el adresându-se celorlalţi tovarăşi, cel mai tânăr dintre toţi. Nici n-au vrut să-l primească. Nu-i aşa, Valka? Ei hai, mărturiseşte. Şi acum, uitaţi-vă la el, navigă şi nu se scufundă. Mă, piciule, mă!

— Foarte interesant! exclamă Valerian cu gravitate. Lor le-am şi spus că lucrez ca radiotelegrafist. Şi-mi fac treaba de nrnune! Cum aţi suportat furtuna? Am fost de cart la aparatul de recepţie fără întrerupere. Că se putea foarte bine să i se întâmple vreunui vas o catastrofă şi l-aş fi auzit, l-aş fi salvat... adică l-am fi salvat. Un serviciu ca al meu e foarte important. Ai citit ordinul comisarului poporului în legătură cu lupta împotriva avariilor? Eu am stat aşadar de cart fără să. Mă schimb!

Se străduia să vorbească pe un ton indiferent, darpesemne că era emoţionat văzându-se ascultat de

atâţia. Oameni străini, în toată firea, şi glasul lui lua când unton de bas răguşit, când unul subţire de soprano ca la adolescenţi.

— Eu am o staţie puternică de radiotelegrafie, continuă el cu foc, şi am şi făcut multe experienţe interesante (sunt doar un vechi radioamator). Acum mă gândesc să trimit un articol la „Radiofront”. Că, ştiţi, am încercat să stabilesc legătura cu navele din Marea Neagră şi am reuşit, dar numai seara şi pentru scurtă vreme. Explicaţia ştiinţifică există. Din păcate am fost nevoit să încetez experienţele, pentru că postul de control m-a prins şi mi-a trântit o mustrare. Nişte birocraţi, du-te de discută cu ei, încearcă să le explici dacă poţi!

— Drăguţul de el! exclamă cu entuziasm Husein. Şi pentru ce ai primit mustrarea?

— Pentru huliganism în eter. Dar nu face nimic, oricum este tare interesant să navigi. Noi avem o bibliotecă mare „vreo treizeci de volume, poate chiar mai multe. În afară de asta sunt corespondent voluntar. Scriu despre transporturile de petrol şi despre mişcarea stahanovistă. Şi de fapt n-am venit aici de pomană, mi-am adus şi carnetul de însemnări, să notez impresii. De ce râzi, Volodea? Aş vrea să stau de vorbă cu careva dintre stahanovişti. Cum aţi obţinut recordurile voastre?

în iurul lui se adunase între timp o mulţime considerabilă şi un moment el se fâstâci, dar, văzând feţele vesele şi binevoitoare ce-l înconiurau, deschise cu un aer grav carnetul său de note. Husein îl luă la braţ şi amândoi porniră pe punte, însoţiţi de mulţimea de curioşi.

— Va să zică totul depinde de motoare şi de economia de timp realizată la încărcare? Staţi, să notez...

ea asta e ceva asemănător cu o inovaţie, nu-i aşa? Nu? Mă rog, poate că am spus vreo prostie. Nu râde, Volodea! Am uitat să-ţi spun că eu sunt şi constructor. Fac iplanoare mici din lemn şi carton, e foarte interesant. Din păcate, n-am unde să le lansez, puntea noastră este mică, aşa că au căzut toate peste bord şi s-au dus la fund... Am construit şi

un motor electric mic de tot. Cântăfeşte câteva grame numai şi e pus în mişcare de o baterie de lanternă. Şi, reţineţi bine, e în întregime construit din materiale sovietice!

Volodea izbucni în hohote de râs şi, cuprinzându-l pe oaspete în braţe, îl ridică în sus.

— Din materiale sovietice, repetă el sufocându-se de entuziasm. Ah, ce morişcă eşti!

— Lasă-mă, Volodea, ce copilării sunt astea? zise Valerian încruntat şi smucindu-se din braţele lui. Lasă-mă să vorbesc cu oamenii. N-auzi, Volodea?

îşi îndreptă Cămaşa şi se adresă lui Husein.

— Am să te rog, când o să sosim la Mahâcikala, să-mi vorbeşti amănunţit despre cursele stahanoviste. Bine? Sunt convins că multe din cele ce aţi făcut voi le putem aplica şi în munca noastră. La noi pe „Uzbekistan" toate se fac ca înainte şi mecanicul nostru şef doarme foarte mult. Cred că are boala somnului, numai că nu ştie lucrul ăsta. Se întâmplă, ştiţi, există o muscă care dacă te-nţeapă – gata... Iar râzi, Volodea? Nu râde, în fond e o boală tare păcătoasă. Uite, ieri s-a stricat motorul, şi el habar n-a avut. Şi am să vă mai spun un secret...

Zicând asta îşi luă un aer misterios, iar Volodea plecă urechea spre el, zâmbind dinainte.

— În puntea noastră a apărut o crăpătură prin care ies gazele. Pe cuvântul meu v-o spun! în timpul escalei s-au apucat s-o astupe, dar se vede că n-au reuşit s-o astupe de tot, pentru că totuşi mirosul se mai simte. Şi nu avem dispozitiv pentru evacuarea gazelor. Asta-i socoteala.

El spuse toate acestea dintr-o singură răsuflare şi Volodea tot mai zâmbea maşinal, dar când isprăvi se aşternu tăcerea.

— Şi de mult asta? întrebă Husein. Nu-ţi aminteşti?

— De o bună bucată de vreme. În port, în timpul escalei, comandantul, după câte ştiu, a chemat un inginer, am uitat de unde...

— De la biroul registrului de clasificări probabil.

— Da, da. Inginerul a spus că trebuie astupată crăpătura cum o fi, aşa ca să ne ţină până la sfârşitul sezonului de navigaţie. S-a învârtit puţin pe punte şi a şters-o. Ei, şi-au astupat-o şi ei cum au putut.

— Va să zică, biroul registrului a permis menţinerea navei în exploatare cu o asemenea punte? Şi fără dispozitiv pentru evacuarea gazelor? Nu se poate!

— Ba îmi aduc foarte bine aminte. A venit, s-a uitat şi a şters-o…

Kotelnikov îşi mânca unghiile încruntat.

— Trebuie să facem ceva, băieţi, spuse el încet. Ei n-au voie să iasă în larg. E dar.

— Şi ce poţi face?

— Să luăm legătura cu Oficiul de navigaţie şi să-i anunţăm. Nu putem lăsa lucrurile aşa.

— Acum e prea târziu, interveni Volodea, acuşi se termină încărcarea. Ia spune, Valerian, voi aveţi motoare electrice pe punte?

— Avem. Avem motorul vinciului. Unde să stea în altă parte?

— Poate că încă nu e prea târziu, zise Husein, privind alarmat în jur. Poate că ar trebui să-l trezim pe Basov.

— E târziu, Mustafa. Basov nu e nici el făcător de minuni. Şi apoi nimeni n-are să ne creadă. O dată ce biroul registrului i-a autorizat…

— La voi pe punte se fumează, Valerian? Măcar aşa, din când în când?

— Nu-u, se pare că e interzis. Şi îi privi pe rând pe toţi trei. Clipind vinovat. Îi părea rău că discuţia care începuse atât de frumos se întrerupsese.

— Uite ce cred eu, băieţi, zise Kotelnikov, acum e prea târziu să mai acţionăm, dar la Mahacikala trebuie să ridicăm în picioare toată organizaţia de partid. Ce părere are locţiitorul vostru politic, tovarăşe corespondent?

— Nu ştiu. E de curând la noi. Şi Valerian făcu o pauză, apoi zâmbi deodată ca un copil când te roagă ceva: Ei, hai să vorbim despre altceva. Vă rog!

Micul radiotelegrafist de pe „Uzbekistan” le plăcuse tare mult tuturor şi, când plecă spre chei, fluturară cu toţii beretele după el. Iar Dogailo, privind în urma lui, se simţi chiar mişcat.

— Am avut şi eu un fecior... a murit... zise el abătut. Era tot aşa de politicos şi de poznaş. Acum ar fi avut vreo treizeci de ani sau mai bine...

3

Ziua se scurse ca atâtea altele pe mare, pe nesimţite, împărţindu-se în câte patru, patru ore de cart. În larg hula încă nu se potolise de tot. Raze de soare pluteau jucându-se pe spinările valurilor. La pupă scârţâia uşor cablul de remorcă, iar în siajul înspumat „Uzbekistan” îşi balansa prora lui înaltă, profilându-şi catargele negre pe cerul albastru. Cei de pe „Derbent” se obişnuiră repede cu prezenţa lui, de parcă se târa în spatele lor de cine ştie când şi n-ar fi existat pe el nici oameni, nici încărcătură inflamabilă, ci numai catarge, o carenă ruginită şi nişte suprastructuri albe. Seara, când se întunecă şi prin cabine se aprinseră luminile, el nu se mai văzu de loc. Cablul de remorcă se pierdea zăngănind în întuneric, iar la capătul lui spânzura o ghirlandă de lumini, sub care, în adâncul mării, se legănau şiraguri de luciri tremurătoare pe care valurile invizibile le rupeau, zvârlindu-se asupra lor, dar de se înnădeau la loc, se rupeau din nou în bucăţele şi aşa la nesfârşit.

Aceste lanţuri de luminiţe reţineau privirea lui Kasaţki, care era în cart de noapte. Îşi încheiase cojocul, îşi pusese coatele pe copastia punţii de comandă şi stătea nemişcat. Luminiţele de aur şerpuiau departe de pupă şi le urmărea cu foarte multă atenţie, fără a-şi lua ochii de la de, cu toate că această contemplare nu-i făcea nicio plăcere. Se bucură când auzi de jos glasuri şi se aplecă cât putu de mult peste copastie, ca să tragă cu urechea.

— Trebuie să fie o insulă pe aici. Cum îi zice?

— Insula Cecen.

— I-auzi, Cecen. Ce, tu cunoşti toată marea?

— Cum să n-o cunosc? Navig prin locurile astea de mic copil.

Răspunsurile erau ale şefului de echipaj, care avea un glas subţire de tenor; întrebările erau puse de un glas zeflemitor, răguşit.

„Trebuie să fie Hruliov”, ghici numaidecât Kasaţki.

— Nene Hariton…

— Ei?

— Dar unde mi-ai fost ieri, când a trebuit să acoperim motorul de pe punte? Ce te-am căutat, ce te-am mai căutat!

— Nu-mi amintesc, băiete… Trebuie să fi avut treabă. Nu-mi amintesc…

— Mai las-o! Husein spunea că ai şters-o la bucătărie. Făceai pe mortu-n păpuşoi, hai? Ce să zic, bun şef de echipaj!

— Husein minte într-una… E un bădăran, îi place să jignească omul!

— Nimic de zis, e bădăran. Totuşi…

— D-apoi cui îi arde să se înece, he? Sunt bătrân…

— Aia e. Iar eu a trebuit să trag tot greul. Ieri Husein era să fie aruncat peste bord de valuri, adăugă Hruliov, cu tonul unuia care şi-ar aduce aminte de un lucru plăcut.

Kasaţki asculta cu un zâmbet îngheţat pe buze, scoţând din gulerul de blană urechea-i albă şi fină. Dar discuţia se terminase…

— Bine! zise cu jumătate de gură, dar satisfăcut Kasaţki. Am trecut de insula Cecen. Să consemnez…

Intră în cabină, încreţi ochii din cauza luminii şi se întinse, rotunjindu-şi spatele ca un cotoi sătul. Când se aplecă peste hartă, răsună de undeva, de afară, un sunet greu şi prelung, ca o lovitură de ciocan într-o foaie de metal şi în aceeaşi clipă un ţipăt strident pe punte. Era Hruliov care, ţipând, deschise uşa cabinei de navigaţie.

— Ce-i cu tine? îl întrebă Kasaţki întorcându-se spre el. Te-a înţepat o muscă?

îl văzu pe Hruliov alb ca varul şi cu gura căscată şi se

repezi pe uşă afară. Înapoia pupei, pe locul unde înainte sclipeau ghirlandele de lumini, se înălţa, legănându-se, o coloană de fum roşiatic, prin care se întrezăreau luminate în trandafiriu catargele şi şarturile lui „Uzbekistan”. Kasaţki alergă spre seară, dar deodată se opri înlemnit, muşcându-şi degetele. Îi apărură din nou înainte faţa albă şi ochii sticloşi ai marinarului, care se văicărea răguşit:

— Ajuto-o-or!

— Linişte! strigă Kasaţki cu un glas piţigăiat. Linişte şi ascultă comanda la mine! Bătu cu piciorul şi, prinzându-l pe marinar de guler, îl trase spre el. Ia linişteşte-te şi ascultă. Trebuie să tăiem cablul de remorcă… Neapărat, jos cu el, în apă!… Ai înţeles? Hai, repede!

— Trebuie un topor, bolborosi Hruliov, căzând pe un scaun. Am înţeles, să-l tai!

Kasaţki îl împinse pe marinar deoparte şi coborî repede scările. Hruliov alerga după el, gâfâind şi văicărindu-se:

— Îndată, îndată… Ah, scumpilor, drăguţilor, îndată!

— Unde-i toporul? întrebă Kasaţki, fără să încetinească fuga. N-auzi?

— În lada de incendiu, gemu Hruliov, îl aduc acuşi… Ah, mai repede!

O explozie asurzitoare făcu aerul să se cutremure, şi imediat înapoia pupei se înălţă o nouă ciupercă învăpăiată de fum negru, presărată cu scântei. Clopotul de pe „Uzbekistan” începu să bată grăbit, dar glasul lui se frânse numaidecât şi amuţi. Dogailo se repezi pe punte. Târa cu el un colac de salvare şi, poticnindu-se la tot pasul, o lua când într-o direcţie, când într-alta, ca un orb. Se împiedică de un spirai din punte şi scoase un strigăt:

— Au!

Hruliov sări de sus şi-l apucă de mână.

— Nene Hariton, dă-mi toporul mai repede. Hai, drăguţule, că pierim!

— Toporul? bâigui Dogailo năucit. Acum n-ai ce face cu toporul… De colaci de salvare e nevoie…

— Te pocnesc! răcni Hruliov. Dă toporul repede, diavol

bătrân!

Dogailo se dădu înapoi, scăpă colacul de salvare şi dispărură amândoi din fâşia tremurătoare de lumină ce venea dinspre pupă. Peste câteva clipe pe acelaşi loc luminat năvăli Hruliov cu toporul pe umăr. Cu gura larg deschisă, gâfâind din greu, el se căţără spre cârligul de remorcă cu o viteză uimitoare. Pe punte Dogailo căuta colacul de salvare pe care-l lăsase acolo, gemea încetişor şi-şi făcea semnul crucii. În cele din urmă îl găsi, şi-l trase peste cap, ciulind urechea la bocănitul toporului, ce se auzea dinspre dunetă. Când vasul, eliberat de remorcă, se zgudui tot, bătrânul se clătină şi se aşeză jos, strângând pleoapele pe jumătate. Pe locul luminat apăru Kasaţki, care se ciocni de şeful de echipaj.

— Gata! Suntem salvaţi! spuse el cu un zâmbet silit şi tremurat. Aruncă-ţi covrigul, bătrâne, şi trezeşte-l pe comandant!

în gura tambuchiului de la maşini apăru Husein, care se opri pe pasarelă şi trase cu urechea.

— S-a rupt remorca! strigă el văzând oameni pe punte. Trebuie să stopăm, tovarăşe secund.

— Du-te înapoi! strigă Kasaţki. Îţi spun că totu-i în ordine. Înapoi!

Dar Husein fugi mai departe şi în ochii lui sclipiră reflexele luminii roşietice.

— Unde-i comandantul? strigă el, uitându-se cu o privire sălbatică în jur. Hei, voi de acolo! Arde! Nu vedeţi?

— Înapoi! scheună Kasaţki, bătând furios din picior. Pentru neexecutarea ordinului în timpul unei avarii... te paşte tribunalul!

Dar Husein nu se mai uita pe punte şi nu-l mai asculta pe secund. Stătu câteva clipe chibzuind ce să facă, apoi dădu fuga pe spardeck, se căţără sus pe seară spre puntea de comandă şi dispăru.

— Vrea să dea alarma cu sirena, ghici Hruliov. Aoleu, o să-i trezească pe toţi, Oleg Sergheevici. Numai să nu fim siliţi să ne întoarcem.

în răstimp de o clipă totul în jur parcă se cufundă în întuneric; petele de lumină de pe întinsul apei întunecate se stinseră, dar înapoia pupei se înălţă îndată un alt nor auriu de scântei; cerul se aprinse şi deveni purpuriu.

Parcă fript de pălălaia focului, „Derbent” scoase un răget asurzitor.

Basov dormea îmbrăcat, în pat, cu picioarele desculţe desfăcute şi cu bărbia în sus, ca un om răpus pe loc de un glonte. Ceva îi supăra ochii prin pleoapele întredeschise şi i se părea că se făcuse dimineaţă, că răsărise soarele cu lumina lui trandafirie, iar la ureche îi răsună un răget prelung, care făcea să se cutremure pereţii cabinei. Trezit pe jumătate, se întoarse pe o parte, pentru că razele roşii ale soarelui i se strecurau printre gene şi îl supărau. Răgetul se frânse şi, în liniştea ce se aşternu, el auzi nişte strigăte, dar tot nu se mişcă încă, întrebându-se de ce-i mai este aşa somn de vreme ce s-a făcut dimineaţă şi de ce n-a fost trezit pentru cart, aşa cum a cerut. Deodată auzi cum uşa se deschise şi cineva năvăli în cabină, ciocnindu-se din repezeală de un scaun. Deschizând în sfârşit ochii, îşi dădu seama că nu soarele luminează şi văzu chipul lui Husein plecat deasupra lui, vrând parcă să-l sperie.

— Cât e ceasul? întrebă el zâmbind somnoros şi pipăind peretele să găsească comutatorul. Ce-ai spus, Mustafa?

— Spun că „Uzbekistan”-ul e în flăcări, zise Husein scuturându-l de umăr. Scoală mai repede!

Basov învârti de comutator şi se aşeză pe pat.

— Minţi! strigă el cu glas tare. Nu se poate!

La lumina becului electric îl impresionă în chip ciudat nu atât cuvintele lui Husein, cât faţa lui, cu acea expresie de năucire, de adâncă dezolare, pe care o mai avusese Mustafa în timpul primelor curse ruşinoase.

— Să vezi ce-au făcu mizerabilii! spuse Husein cu glas surd. Acum… aleluia… totul e pierdut…

— Liniştеşte-te, Mustafa. Basov îşi trase cizmele şi ieşi ca o furtună pe coridor, încheindu-se din mers la nasturii vestonului. Ce strigăte se aud? întrebă el ciulind urechile.

— Îs băieţii. S-au adunat pe spardeck. Cer să ne întoarcem…

Străbătură amândoi coridorul şi ieşiră pe puntea principală. Basov se opri şi îşi duse mâinile la tâmple.

— Ce-i asta? întrebă el în şoaptă. Ce se întâmplă aici, Mustafa?

Departe, în urma navei, se învălătucea un nor de fum, iar în mijlocul lui miezul, ca jăraticul încins, de un zmeuriu care te orbea, ardea, împroşcând în sus jerbe de scântei aurii.

— Au tăiat cablul de remorcă şi-şi continuă drumul, spuse Husein dezolat. Am tras sirena, dar m-au alungat… Ascultă, fă ceva! Mai e timp. Doar n-o să plecăm aşa, Saşa!

Rămase cu privirea aţintită la mecanicul-şef şi îşi dădu deodată seama foarte dar că Basov este la fel de neputincios ca şi el, deoarece e în subordinea comandantului şi nu-i liber să întoarcă nava înapoi, iar dacă va stărui, îl vor ameninţa cu tribunalul şi-l vor alunga cum l-au alungat şi pe el.

Dar Basov îşi recăpătă deodată calmul şi se uită înapoi, măsurând parcă din ochi distanţa până la nava care ardea, apoi se întoarse pe neaşteptate şi se îndreptă tăcut spre seară. La fel de tăcut, Husein se luă după el, fără să se mai gândească la ceva.

Pe spardeck oamenii priveau speriaţi în jur fără să se recunoască în lumina pâlpâitoare a incendiului. Glasurile lor când răsunau de-a valma, acoperindu-se unul pe altul, când se transformau în şoaptă şi, atunci, fiecare cuvânt rostit mai tare se auzea, atrăgând privirile tuturor spre vorbitorul de la care parcă aşteptau un ordin pentru ca să acţioneze.

Pe puntea de comandă, lângă seară, se profila silueta înaltă a lui Kasaţki. El stătea nemişcat şi numai rar, când zgomotul de jos se înteţea, întorcea încet capul.

Alături de el, lângă copastie, se vedea silueta greoaie, încovoiată a comandantului. Acesta se mişca încontinuu, făcând o grămadă de mici gesturi inutile. Scutura din umeri ca luat de frig şi se apuca să-şi încheie nasturii de la tunică, dar imediat îi lăsa şi-şi întorcea capul, uitându-se când la

nava care ardea, când în jos, pe spardeck, oftând şi frângându-şi degetele.

Pe spardeck mecanicul Iakubov, tulburat şi roşu, îşi ştergea cu batista faţa udă şi ochii parcă îi ieşeau din cap, aşa umflaţi erau de lacrimi…

— Să coboare aici! strigă el ieşindu-şi din fire de mânie. Să ne explice: de ce plecăm mai departe? Preşedinte al comitetului de bord, sileşte-i să ne explice!

— Lăsaţi vorba! scrâşni Kotelnikov, privind cu ură spre comandă. Trebuie să-i obligăm să se întoarcă…

— Să vină comandantul! strigă cineva.

— Păi comandantul e aici.

— Unde?

— Uite-l cum se încovoaie, colo lângă copastie.

Se aşternu o scurtă linişte. Oamenii se îmbulziră lângă seară ca să se uite la silueta nedesluşită de pe comandă şi cuprinşi de o curiozitate bolnăvicioasă pierdură din vedere pentru o clipă incendiul.

— Şi băieţaşul nostru o fi în flăcări acuma, rupse liniştea vocea plângăreaţă a lui Dogailo. Săracu băie ţaş, radiotelegrafistul ăla mic pesemne că arde, fraţilor!

— Să ne întoarcem! strigă cu vehemenţă Kotelnikov cu ochii ieşiţi din orbite, şi brusc spardeckul izbucni în strigăte puternice:

— Să vină comandantul!

— Co-man-dan-tul!

— Oamenii trebuie salvaţi! Auziţi?

— Să fie arestaţi!

— Să vie locţiitorul politic!

— Ai înnebunit? Nu ştii că locţiitorul politic nu mai e de mult?! Mecanicul-sef e în locul lui.

— Uite cum stau, ticăloşii! Trebuie să coborâm bărcile de salvare… Tovarăşi, ce fac dumnealor?

— Despre ce-i vorba? urlă Hruliov, făcându-şi loc prin mulţime. Aveţi chef să pieriţi în flăcări? Nu ve’ deti că vântul împrăştie scânteile? Şi noi avem aceeaşi încărcătură!… Boilor! îmbrânci pe marinari la o parte de

parcă ar fi fost el stăpânul şi, trecând pe lângă mecanicul-lăcătus. Îi zvârli în fată ameninţător: Iar tu nu tipa aşa. Pentru indisciplină ştii ce poţi căpăta? Bagă de seamă!

Deodată însă îl zări pe Basov care apăruse de după coltul suprastructurii şi se dădu repede la o parte, înghesuind pe cineva cu spatele de cooastie. Se aşternu dintr-o dată linişte, oamenii se dădură în lături ca să-i facă loc şi, prin intervalul lăsat liber, Basov trecu grăbit, privind ţintă spre puntea de comandă şi urmat ca o umbră de statura uriaşă a lui Husein. Volodea Maka rov se repezi spre ei palid, cu răsuflarea tăiată de emoţie.

— Valka Lastik mai este acolo, îi aud semnalele! strigă el ca un nebun, apucându-l pe Basov de mână. Nu pot să mai ascult! Suntem nişte lasi sau…

Basov îl împinse deoparte pe radiotelegrafist şi urcă în fugă pe puntea de comandă. După el se năpustiră îndată şi alţi câţiva; mulţimea se urni în tăcere spre seară.

— Ce înseamnă asta! strigă Kasaţki. Faceţi bine şi întoarceţi-vă! Evgheni Stepanovici, puneţi capăt acestei stări de indisciplină, nu pot să conduc navigaţia…

El se dădu puţin înapoi de la seară, lăsându-l pe Basov să treacă, dar imediat i-o luă fuga înainte şi-i aţinu calea spre cabina de navigaţie. Rămaseră amândoi locului, faţă în faţă, respirând greu, ca doi luptători gata să se încaiere.

— Dumneata ai tăiat cablul de remorcă? întrebă Basov încet. De ce ai plecat mai departe?

— Nu-i treaba dumitale, răspunse la fel de încet Kasaţki, aici comandantul dă dispoziţii.

în jurul lor oamenii făcură repede cerc. Nimeni nu scotea o vorbă. Toţi respirau deopotrivă de greu şi întretăiat.

„Acuşi îl plesnesc”, îşi zise Basov, privindu-l fix pe secund în ochi, şi ridică maşinal mâna.

Peste umărul lui apăru capul lui Husein, care îşi arăta colţii, şi alte feţe imposibil de recunoscut în lumina slabă a incendiului.

— Trage-i, Mustafa! strigă răguşit din spate mecanicul-lăcătuş Iakubov. Nu te teme, dă cât poţi de tare… Na, ţine

dalta!

Mulţimea din jur se grămădi şi mai mult, cu un murmur surd, cuprinsă parcă de vârtejul revoltei care creştea. Cei din spate îl împingeau pe Basov, silindu-l să se atingă aproape de pieptul secundului. Basov se dezmetici şi lăsă mâna în jos.

— Potoliţi-vă, tovarăşi! strigă el, luptând cu coatele. Cei care n-au treabă să coboare! întoarcem îndată nava înapoi, ca să-i luăm pe oamenii de pe „Uzbekistan”. Hai, împrăştiaţi-vă!

Simţi cum în spatele lui se retrage mulţimea de trupuri încălzite şi urlă din răsputeri, frângându-şi glasul:

— Ascultaţi comanda la mine! Evacuaţi puntea! Ofiţerul al doilea şi mecanicul al doilea la mine! Să se pregătească bărcile de salvare pentru lăsarea la apă şi… calm, băieţi!

— N-ai dreptul, ridică glasul Kasaţki. Aici coman dantul dă ordine… Ai ridicat mâna asupra mea. Au văzut-o cu toţii…

Oamenii care apucaseră să ajungă la seară se opriră nehotărâţi. Basov se apropie de comandant, care stătea aplecat peste copastie, fără să se mişte.

— Evgheni Stepanovici, i se adresă el cu stăruinţă în glas. Trebuie să ne întoarcem, acolo pier oameni în flăcări. Ei, liniştiţi-vă şi mă ascultaţi!

Comandantul îşi luă mâinile de pe faţă şi se uită disperat în jur, parcă nădăjduind că cerul purpuriu, vuietul sirenei, ţipetele – toate erau numai în închipuirea lui. Zărind reflexele roşietice de pe geamurile cabinei îşi strânse gulerul cu degetele tremurânde.

— Nu ştiu, dragă, eu nu ştiu nimic! exclamă el cu o voce jalnică. Of, doamne, doamne! Ce vreţi de la mine, ce?

— Nu ştii? urlă ca turbat Husein, îmbrâncind oamenii ca să-l vadă mai bine. Nu ştii? Trebuie să ştii, dacă eşti comandant şi nu o…

Nu-şi isprăvi fraza şi se repezi spre cabina de navigaţie. Câţiva oameni îl urmară, iar ceilalţi se îndreptară din nou hetărâţi spre seară.

— Vă nenorociţi, Evgheni Stepanovici, spuse Basov, străduindu-se să-l susţie pe comandant. Dacă oamenii aceia pier, vom fi daţi amândoi în judecată. Haideţi, sprijiniţi-vă de mine.

Ajuns în cabina de navigaţie, Husein îl îmbrânci pe timonier cu umărul. Acesta, clătinându-se cât pe ce să se lovească de perete, bâigui:

— Lasă... Hai, lasă când îţi spun! Ai să dai socoteală...

— Am să dau socoteală, frăţioare, spuse Husein ridicând coatele în aer şi întorcând timona, nicio grijă, am să dau socoteală!

Basov îl trase pe comandant spre cabina de navigaţie, sprijinindu-l de braţ.

— Zici să ne întoarcem? întreba Evgheni Stepanovici. Eu acum nu-mi mai dau seama de nimic, drăguţă... Faceţi tot ce trebuie, până îmi revin. Vezi doar că sunt rău bolnav!

Un nor auriu ţâşni înapoia pupei şi descriind un are gigantic fu proiectat spre babord. Marea prinse a sclipi cu scânteieri de foc.

— Ah! exclamă Evgheni Stepanovici, acoperindu-şi ochii cu mâna. Zău, am să mor aici lângă dumneata... Mi-e rău, lăsaţi-mă.

El îşi apăsă mâinile pe piept şi se aşeză pe o treaptă. Inima îi bătea nebuneşte şi tot trupul părea că i se sfâşie pradă unui tremur respingător. În această clipă îşi ura carnea, care tremura pe el, scăldată în sudoare, şi vocea pe care n-o mai putea stăpâni. Cineva trecu în fugă pe lângă dânsul şi-l atinse din greşeală cu poala vestonului pe faţă. Se întoarse şi îşi zise că degeaba se mai agaţă de viaţă şi că cel mai bun lucru ar fi acum să înceteze a mai exista. Dar în clipa următoare simţi prin pleoapele închise pâlpâirea unei lumini roşii, care se apropia şi ardea ca o flacără din ce în ce mai vie, şi începu să se sufoce de desperarea ce-l cuprinse.

— Alexandr Ivanovici, strigă el încetişor. Avem tancurile pline cu petrol de Krasnovodsk... Doamne, dumnezeule!

— Deschideţi peste tot gurile de apă, strigă Basov,

împingându-i pe marinari spre seară. Ofiţerul al doilea să supravegheze navigaţia. Hei, şef de echipaj, să stai lângă extinctoarele cu acid. În caz de incendiu, te conformezi instrucţiunilor. Gurile de apă, deschideţi gurile de apă!

Lângă timonier stătea acum ofiţerul al doilea Aleavdin, palid la faţă, cu figura concentrată. Se vedea că este emoţionat, dar că îşi dă toată silinţa să facă dovadă de pricepere şi de calm şi că e totuşi mulţumit de încercarea prin care trebuie să treacă.

— Vino încet la babord! strigă el încurajat de propriul său glas. Încă puţin... Drept aşa!

Pălălaia de foc descrise un semicerc şi spuma din jurul bordajelor se înroşi. În punctul spre care se îndrepta nava, cerul purpuriu şi tremurător era împărţit în două de o coloană galbenă de fum, care se încovoia ca un copac bătut de vânt şi la picioarele căruia se târau pe apă rădăcini scânteietoare de foc.

— Nu există nicio primejdie, vă asigur, spuse Basov, apropiindu-se de comandant. Ei, iată, pare-se că v-aţi revenit... Acum trebuie să lăsăm la apă bărcile, adăugă el, întorcându-se, şi nu se putea desluşi dacă cere voie sau dă un ordin.

„Nu mai avem mult, îşi zise Evgheni Stepanovici. Ne apropiem de epavă, din vânt... El face totul aşa cum trebuie, toţi, până şi Aleavdin, îi dau ascultare. Numai de nu şi-ar pierde capul.” În proră, la tribord, apăru nava în flăcări, cu prova ei ascuţită şi înaltă, încă neatinsă de foc şi împrăştiind pe mare valuri, valuri de fum. Apa în jur era acoperită de limbi de foc, care se căţărau sprintene pe crestele negre ale valurilor.

„Arde petrolul pe apă, s-a vărsat şi arde”, gândi Evgheni Stepanovici cu spaimă şi inima începu să-i bată iar cu putere. Sirena scoase un vuiet asurzitor şi lui i se păru că este cerul purpuriu care s-a despicat ca de un trăsnet... După asta se aşternu din nou liniştea şi el auzi jos nişte glasuri chemându-se, gâlgâitul apei şi vocea lui Basov, care striga în portavoce:

— Încet înainte! Porniţi motorul auxiliar… Bine!…

îi izbi deodată în faţă o duhoare fierbinte, iar la urechi le ajunse un vuiet puternic şi monoton, parcă ardea un foc năprasnic într-un cuptor şi vântul şuiera în cenuşar.

— Vino la babord!… Mai mult!… strigă pe neaşteptate Evgheni Stepanovici şi-şi făcu repede, pe furiş, semnul crucii. Drept aşa!…

4

Pe spardeck, marinarii scoteau repede capoatele de pe bărci. Una din bărci era puternic luminată de vâlvătaia incendiului şi sub ea, lângă bordaj, clocotea o spumă roşietică. Cealaltă barcă se afla în bordul opus al spardeckului şi sub ea era beznă şi frematau talazurile nevăzute.

Husein sări cel dintâi în barca luminată şi stând în picioare începu să fixeze ramele. După el coborî Fomuşkin, un marinar mai în vârstă, care se tot învârtise înainte fără astâmpăr pe punte şi ajutase la scoaterea capotului.

— E mai sigur în barcă, murmură el, râzând cam în silă. Tot e mai departe de păcură…

Se instală la cârmă, se prinse cu ambele mâini de copastie, şi, parcă ruşinându-se de teama lui, se uită la Husein cu o privire vinovată.

— Fila! Fila repede! strigă Husein. Marinarii sovietici nu-şi părăsesc tovarăşii! înţeles?

Era acum plin de vioiciune, aproape vesel şi, în timp ce la bord marinarii învârteau de manivelele gruielor, el se uita într-una la nava în flăcări, parcă arzând de nerăbdare s-o cerceteze mai îndeaproape.

Volodea Makarov veni în fugă gâfâind şi începu să facă semn cu mâinile marinarilor care lăsau barca la apă.

— Staţi, viu şi eu! strigă el. Staţi puţin!

— Fila! zbieră Husein, ridicându-se cât era de lung şi ţinându-şi echilibrul cu braţele întinse. De ce, v-aţi oprit? Fila repede!

— Cum aşa, Mustafa? bâigui Volodea. Basov merge, tu mergi, Kotelnikov merge… Am fost împreună şi acum…

— Tu trebuie să menţii legătura cu uscatul. Du-te la staţie. Nu cunoşti disciplina!

Barca lunecă în jos de-a lungul bordajului petrolierului şi Husein, făcându-şi vânt cu rama, o întoarse cu prova în val.

— Cum se poate una ca asta? repeta Volodea mâhnit. Numai eu…

Barca se afundă printre crestele negre ale hulei, luând puţină apă. Ramele lui Husein zburau pe deasupra apei cu mişcări largi, iar el când se apleca înainte, când se lăsa lung pe spate, parcă răsturnându-se. Silueta „Derbent”ului se îndepărta în întuneric, dând impresia că arde, în reflexele de lumină care îl scăldau şi dinspre pupa lui apăru, cu ramele sclipind, cea de-a doua barcă, fragilă şi roză ca o coajă de portocală.

— Vine Basov, spuse Husein, trăgând cu putere la rame. Marinarii sovietici nu-şi părăsesc tovarăşii! Repeta cu plăcere această frază care, fără îndoială, i-ar fi plăcut lui Basov. Aşa e, frăţioare?

Barca se avântă pe un val mare, luminată puternic pe creasta lui, şi vântul aduse până la ea primele fuioare de fum.

Fomuşkin tuşi şi strâmbă din gură, încercând să zâmbească.

— Pune capul pe nava incendiată! îi strigă Husein, întorcându-se. Încotro o iei?

— Acolo nu e nimeni, răspunse marinarul, arătând nava în flăcări, acolo arde apa, priveşte!

în jurul lor săltau dâre largi de lumină şi apa ce se scurgea de pe rame sclipea puternic. Husein întorcea mereu capul, străduindu-se să desluşească ce se petrece pe „Uzbekistan”. Văzu limbile ascuţite de foc ce se înălţau deasupra pasarelei şi hublourile goale ale cabinelor de sus, prin care irupea o ploaie de scântei. Peste bordajul navei curgeau, ca dintr-un cazan care clocoteşte, şuvoaie arzânde de petrol, c’e se revărsau în apă formând pâraie roşii, a căror lumină, prin perdeaua de fum, apărea ştearsă.

— Nu-i nimeni acolo, repetă Fomuşkin cu încăpăţînare. Să

mergem înapoi, Mustafa!

— Ei-ei! strigă amenințător Husein. Vorba!

în întâmpinarea bărcii veneau, purtate de vânt, pale compacte şi roşietice de fum, printre care se zărea ceva asemănător cu o geamandură.

Corpul acela plutitor se apropia, legănându-se pe valuri, şi se mişca ciudat, parcă era o fiinţă vie cu tentacule. Husein lăsă ramele şi trecu la probă. Doi oameni se ţineau de un colac de salvare, cu capetele întoarse spre ambarcaţiunea care venea spre ei.

— Dă mâna! strigă Husein omului ce-l privea din apă. Mai repede, tovarăşe!

Mâna era lunecoasă şi rece. Husein apucă cu grijă de Subsuori trupul care atârna şi-l trase peste copastie, în barcă.

— Culcă-te, frăţioare, odihneşte-te, spuse Husein, trăgând colacul de salvare. Ia hai, următorul!

Al doilea era aproape gol şi trupu-i lunecos îi scăpa mereu lui Husein din mâini. Omul avea un ochi închis complet, iar pe celălalt ba îl căsca foarte tare şi privea pierdut, ba lăsa să cadă peste el o pleoapă tremurătoare. O dată scos din apă el se prăbuşi pe fundul bărcii şi-şi strânse genunchii, făcându-se ghem.

— Dragii mei, spuse el, umflându-şi coşul pieptului, credeam că s-a sfârşit cu noi.

— Lasă că ai să povesteşti mai târziu, îl întrerupse Husein, aşezându-se iar la rame. Unde sunt bărcile voastre?

— Una din de am zărit-o... au lăsat-o la apă, clănţăni el din dinţi, numai că mi se pare că era fără rame; când m-am aruncat eu în apă, s-a răsturnat... Mi-e frig!

între timp îi ajunse din urmă cea de a doua barcă de pe „Derbent”, zângănind din furcheţi şi legănându-se pe valuri.

— S-a schimbat vântul! strigă Basov, care stătea la cârmă. Nu întârzia, Mustafa!

— Am cules doi, răspunse Flusein, trăgând la rame cu putere şi arătând cu capul spre primii oameni salvaţi de el cu aerul unui pescar care a avut noroc la pescuit.

Fomuşkin, care şezuse tot timpul nemişcat, se ridică deodată în picioare şi începu să-şi scoată de pe el vestonul, încruntându-se de nerăbdare. Apoi îşi trecu picioarele peste banchetă şi-l ridică de umeri pe omul care zăcea gol.

— Na, îmbrac-o, îmbrac-o, te rog, stărui el. Eu n-am nevoie…

— Ia te uită! exclamă Husein. Şi eu nu mi-am luat nimic… Se uită la pieptul său gol şi la mânecile suflecate ale cămăşii, părându-i parcă rău că n-are ce da..

Un nor gros de fum înainta spre ei. Fumul se încolăcea în jurul bărcii, învârtejindu-se, sub loviturile ramelor, ca şi apa. Undeva foarte aproape ţâşni o limbă palidă de foc şi un curent de aer atinse obrazul lui Husein. El tuşi şi îşi scutură de pe gene lacrimile ce-l podidiseră.

— Arde petrolul, zise Fomuşkin amărât, privind în urmă, se revarsă… Nu mai ieşim de aici, Mustafa.

— Ia mai taci, îi porunci Husein. Parcă strigă cineva! Şi, sărind în picioare pe banchetă, trase cu urechea.

De undeva răzbătea prin vâjâitul neîntrerupt al focului un strigăt prelung, lent; părea că strigă un om sfârşit de oboseală, care şi-a pierdut nădejdea să-l mai audă cineva.

— Vi-i-in! răcni Husein. Hei, mai strigă!

Drept răspuns se auziră de astă dată mai multe glasuri, dar strigătele răsunau surd, ca printr-un zid. Din fum apăru prova ascuţită a celeilalte bărci care trecu încet pe lângă ei. Marinarul care trăgea la rame îşi aplecă capul, zguduit de tuse. Basov părăsi cârma şi se repezi spre el. Îi curgeau lacrimile şiroaie pe faţă şi îşi tot umezea buzele uscate, aspirând fumul înecăcios.

— Trage, spuse el cu o voce ciudat de surdă, cât poţi de tare!…

Marinarul îşi ridică în sus faţa roşie cu ochii holbaţi de cal istovit şi începu iar să dea din rame. Vântul împrăştie fumul şi alungă mai departe pe mare fulgii negri de funingine şi atunci, pe peticul de apă limpezit, zăriră cu toţii o barcă răsturnată, care se legăna având întinse de-a curmezişul câteva trupuri omeneşti. Alţii, zbătându-se, căutau să se

caţere pe pereţii ei netezi, dar valurile veneau şi îi aruncau înapoi în apă. În jur fumegau şi ardeau mocnit pete de petrol, iar din direcţie opusă se revărsa încet lava compactă a focului.

Fomuşkin puse cârma pe banda stângă şi se răsuci în loc, privind în jur cu ochi înnebuniţi.

Barca se întoarse brusc la babord, ascultând de cârmă.

— Priveşte, Mustafa, bâigui marinarul nedesluşit, uită-te înapoi… arde…

în depărtare se profila silueta imobilă a „Derbent”ului, pe spardeckul căruia treceau în zbor ca nişte fulgere scântei roşii.

— Arde „Derbent”-ul, se văicări Fomuşkin printre hohote de plâns, zvârcolmdu-se ca un epileptic şi ameninţându-l cu pumnul pe Husein. M-ai nenorocit, ticălosule… Unde mă mai duc eu acum? Apă de jur împrejur… A-a-a!…

Căsca prin întuneric nişte ochi care îi ieşiseră din orbite şi plângea cu sughiţuri, înecânduse de fum. Husein scrâşnind din dinţi se târa spre el peste banchete, făcând să se clatine barca.

— Taci! urlă el ca ieşit din minţi. Te omor acuşi în bătaie… Te zvârl în apă. Taci!

Flutură pumnul în aer, dar nu-l lovi, ci-l apucă numai de guler şi-l trase jos de pe banchetă. Luminile roşii de pe „Derbent” mai licăriră o dată, de două ori şi se stinseră.

— Uite, dobitocule! strigă Husein gâfâind. Acolo sclipesc hublourile şi tu boceşti! Of, otreapă ce eşti!

Readuse barca în poziţia iniţială şi se aşează iar la rame. Barca lui Basov ajunsese între timp aproape de dâra de foc şi se legăna foarte puternic din pricină că oamenii se prinseseră de copastia ei, grăbindu-se să iasă din apă. Barca răsturnată plutea pe valuri şi pereţii ei uzi reflectau focul ca o oglindă. Husein manevră spre ea, o abordă din viteză şi se ridică imediat în picioare. Din apă răsăriră mâini ce căutau cu desperare să se agaţe de ceva, capete lucioase şi întunecate, cu feţele palide întoarse în sus.

— Staţi! strigă Husein, trăgând în barcă un corp greu,

care-l împroşca cu şiroaie de apă. Nu vă apucaţi cu toţii din acelaşi bord. Băgaţi de seamă să nu ne răsturnăm!

Pe faţă şi pe pieptul gol, el simţea apropierea de nesuportat a focului şi avea senzaţia că ochii au să-i plesnească din pricina dogorii orbitoare a flăcărilor, dar continua să scoată din apă trupurile lunecoase, pe jumătate dezbrăcate, şi le aşeza în bordul celălalt al bărcii pentru a o echilibra.

— Vă iau pe toţi, striga el, răcorindu-şi faţa cu câte un pumn de apă sărată. Nu te agăţa cu mâinile! Crezi că am să te las aici? Ah, ah, tovarăşe!

Apoi dădu cu mâna peste un trup nemişcat, complet dezbrăcat şi se munci să-l ridice, dar îi lunecă din mâini şi atunci îl apucă de păr şi de data asta nu-i mai dădu drumul. Barca răsturnată începuse să fumege, linsă în treacăt de limbile galbene de foc ce ţâşneau de după perdeaua de fum. Barca lui Basov se întoarse cu pupa spre foc. Ea trecu foarte aproape de Husein şi acesta îl văzu pe Basov cum trăgea la rame, ridicând ramele încet, de parcă atârna de de o greutate nespus de mare.

— Depărtează-te! îi strigă mecanicul-şef cu aceeaşi voce ca mai înainte. Arde cămaşa pe tine… Ia-o din loc, îţi spun!

Dar Husein se lupta mai departe să biruie povara trupului neînsufleţit. Îl ridică pe jumătate din apă şi, adunându-şi toate puterile, îl prinse de subsuori.

Deodată, un curent de aer încins suflă spre el, împrăştiind scântei roşii, şi Husein simţi o durere de nesuportat. Lângă el cineva gemu tare, printre dintâi încleştaţi, şi începu să lovească cu picioarele în bordajul bărcii. Husein se încordă, izbuti să învingă încet greutatea care îi atârna în mâini şi când, în sfârşit, scoase trupul, căzu pe banchetă şi începu să bâjbâie după rame.

Nu vedea nimic prin fum, tuşea îl chinuia şi pe dinaintea ochilor începură să-i joace cercuri negre. Trăgea la rame, mişcând mâinile mecanic, şi se lăsa pe spate, ghicind instinctiv drumul de urmat.

încetul cu-ncetul fumul se rări, aerul deveni mai curat şi

Husein respiră adânc de câteva ori, tuşi şi scuipă peste bord. Ochii îi lăcrămau de căldură şi din cauza funinginii, totuşi văzu, prin vălul de lacrimi, rotocoale de fum purtate de vânt şi în spatele lor silueta neagră-aurie a petrolierului incendiat. Focul se zvârcolea deasupra lui ca o fiară roşcată şi zbârlită, sărind peste suprastructuri şi înfigându-şi colţii în punte, făcând să ţâşnească trâmbe de petrol arzând. După un timp petrolierul se răsturnă încet într-un bord, arătându-şi fundul plat, iar din tancurile lui zbucni un şuvoi clocotitor de lavă aurie, răpind întunericului un vast cerc din întinsul mării.

La marginea acestui cerc luminat stătea „Derbent”-ul. Spre el se îndreptau toate cele patru bărci albe – trei în faţă şi una mai în urmă – înţesate cu oameni şi care îşi clătinau provele, legănându-se pe valuri în timp ce palele ude ale ramelor sclipeau. Bărcile din faţă îşi’ micşorară viteza, aşteptând-o pe cea rămasă în urmă, la care cel care trăgea la rame mişca ramele neregulat, clătinându-se pe banchetă ca un om beat. Dar în locul lui trecu un altul şi curând barca rămasă în urmă se alătură celorlalte. Înaintară câtăva vreme aşa alături, până când deodată se opriră toate şi ridicară ramele.

Nava incendiată se cufunda cu pupa în apă, înălţându-şi în văzduh prova întunecată. Nori de fum o învăluită şi cerul de deasupra ei se făcu repede negru. Dar curând fumul se risipi şi pe locul unde mai adineauri se aflase nava nu se mai văzu nimic. Doar petele late de petrol împrăştiate pe apă mai ardeau, scoţând flăcări palide.

Pe „Derbent” se zăreau acum mai limpede şirurile strălucitoare ale spiraielor şi ale hublourilor luminate de la cabine. Sunetul metalic al sirenei, pentru chemarea bărcilor, sfâşie văzduhul.

Husein şedea cinchit jos, proptindu-se cu mâinile de fundul ud al bărcii şi rezemându-şi umărul de omul scund ce şedea alături. Când scheletul petrolierului „Uzbekistan” dispăru în adânc, omul acela începu să plângă cu sughiţuri şi Husein îi luă tăcut mâna. Simţindu-i mâna mică şi

îngustă, Husein îşi zise că omul acesta pe care l-a salvat trebuie să fie foarte mic de statură şi slab ca un copil.

— Tu eşti, Valerian? întrebă el încet.

— Sigur că eu, răspunse cu o voce de bas micul radiotelegrafist. Dar dumneata cine eşti?

— Sunt Husein, motorist pe „Derbent”. De ce plângi? Te dor arsurile?

— Nu, nu prea. Îmi pare rău de petrolier… Dar dumitale?

— Şi mie…

Băiatul se suci şi suspină adânc, întretăiat.

— Uite, o barcă de-a noastră va să zică a scăpat. Cealaltă, în care eram şi eu, s-a răsturnat. Aici însă nu sunt toţi ai noştri… Se lipi de umărul lui Husein şi-i şopti: Ascultă. Ăsta care zace aici e nenea Kolea, mecanicul al doilea de la noi. Văd că nu mişcă şi mi se pare că nici nu respiră. Mă tem…

— Taci, Vialiok, spuse Husein, îmbrăţişându-l pe băiat. Nenea Kolea a murit.

Pe puntea „Derbent”ului oamenii se îmbulziră de-a lungul copastiei, luminaţi din spate de proiectoarele puternice. Fomuşkin trăgea la rame vârtos, privind peste umăr spre locul de pe spardeck, unde atârnau curenţii cu palancurile gruielor.

— Palancurile! strigă Husein, ridicându-se în picioare. Hei, voi de acolo, de pe „Derbent”!

Respira scurt şi foarte puţin adânc, ceva îi colcăia şi-i hârâia în piept, pielea îi ardea şi, din cauză că ochii î erau înlăcrămaţi, vedea tulbure. Când barca fu virată la bord pe punte îl zări pe Volodea, cercetându-l îngrijorat din ochi. Îi zâmbi, cum zâmbeşte un om după un coşmar, când vede plecată asupra lui o figură prietenoasă, binevoitoare. Ar fi vrut să-i spună că nu vede bine şi că de-abia se mai ţine pe picioare, că are dureri, dar nu spuse nimic, ci se mărgini doar să hârâie preocupat:

— Îngrijeşte-te de pansamente, Volodka; sunt oameni cu arsuri.

5

Basov stătea pe punte şi-şi aplica pe faţă fâşii de bandaj, muiate într-o soluţie de hipermanganat. Îl apăsa inactivitatea, ar fi vrut să treacă pe la maşini, dar Dogailo îi spusese că trebuie neapărat să ţină pe faţă aceste cârpe răcoritoare.

— Vezi să nu faci vreo infecţie, îi atrase atenţia şeful de echipaj, ameninţându-l cu degetul.

Se grăbea să se ducă în salonul ofiţerilor, unde erau pansaţi cei cu arsuri. Erau foarte mulţi dintre aceştia şi toţi se plângeau că le e frig şi că nu au destul aer. Basov o luă şi el într-acolo, dar nu-şi găsi nicio treabă. Câţiva oameni din echipajul „Derbent”ului reuşiseră să le dea primele ajutoare. Electricienii scoteau veştmintele de pe naufragiaţi sau sfâşiau pur şi simplu de pe ei zdrenţele ude; Vera îi pansa, cercetând speriată cu privirea feţele indiferente, înnegrite, de teamă să nu le fi strâns prea tare legăturile.

Pe masă era întins secundul de pe „Uzbekistan”, rănit la cap în timpul exploziei. Stătea culcat pe burtă, cu degetele înfipte în muşama; omoplaţii îi zvâcneau. Volodea îi scotea din rană smocuri de păr, se încrunta şi privea şovăind la flaconul cu iod.

— Nu mai pot, şoptea secundul aprinzându-se la faţă. Ce mă canoneşti atâta, băiete?

— Îndată, un picuţ, vă rog să mai răbdaţi, şopti Volodea cu o mână desperată.

El muie în iod o bucată de vată şi tamponă rana pe margine. Secundul sări în sus, scrâşni din dinţi şi înjură.

— Gata, anunţă Volodea cu aerul unui chirurg care a terminat o operaţie grea. Vera, pansează-l pe tovarăşul!

Mustafa îi întinse cuminte lui Volodea mâinile arse. Faţa îi fusese bandajată la repezeală şi prin crăpătura lăsată între fâşiile de tifon priveau nişte ochi inflamaţi ce lăcrămau. Când îl zări pe Basov, prinse viaţă.

— Te arde, Alexandr Ivanovici? întrebă el cu şiretenie ţ; i, privindu-şi mâinile, adăugă mirat: Ia te uită, ce roşii sunt, parcă-s morcovi!

— Şezi cuminte, mormăi Volodea cu o duioşie mohorită. Ce, parcă pe mine mă doare? Nătărăule!

Pe jos, zăceau împrăştiate bucăţele de bandaje şi cârpe. Mirosea a spital. În lumina puternică din salonul ofiţerilor luceau peste tot trupuri goale şi umede. Basov stătu puţin şi ieşi pe punte. Cerul străveziu dinainte de revărsatul zorilor începea să se facă albastru deasupra catar gelor şi stelele se pierdeau în el licărind ca printr-o apă limpede. Dar parcă vedea mereu înaintea ochilor reflexele roşii pe apă şi din când în când înceta chiar să mai vadă. Pe faţă şi pe mâini mai simţea încă fierbinţeala aceea dogoritoare, şi vedeniile nopţii ce se scursese nu-i dădeau pace. Tot ce făcuse în cursul nopţii era atât de ireal, încât nici nu voia să se mai gândească. Oare toate acestea nu se petrecuseră fără participarea lui? Şi se gândi la oamenii cu care lucrase cot la cot, la oamenii pe care îi iubea şi de care era mândru.

Nu erau decât câteva luni de când îi socotise nişte oameni de nimic, nişte şmecheri, nişte incapabili. Nu, aceia erau cu totul alţi oameni. Ei au dispărut şi el nu-şi mai amintea, nici cum îi chema, nici cum arătau la faţă.

I se părea că pe Husein, pe Volodea, pe lăcătuşulmecanic Iakubov îi cunoaşte de ani de zile şi că ei nu erau cu nimic mai prejos decât montorii lui, sau decât strungarul Eibat, de care el era cândva atât de mândru.

în primăvară, când părăsise uzina, credea că viaţa lui s-a sfârşit. Dar acum ştia bine că la anul vor apărea norme noi, mai mari. Multe nave au şi trecut la cursele stahanoviste şi „Agamali" se evidenţiază din nou, ameninţând să se plaseze pe locul întâi. Cum se va comporta oare echipajul petrolierului „Derbent" la anul? Basov se gândi că, dacă el ar părăsi acum „Derbent"-ul, probabil că situaţia la bord nu s-ar mai schimba, chiar dacă el n-ar mai fi. Şi tocmai de aceea era adânc încredinţat că la terminarea sezonului de navigaţie nu va pleca de pe petrolier.

Gândul acesta îl înveseli. Ţinând pansamentele pe faţă, începu să fluiere fals o melodie sălbatică, voinicească, întrerupându-se la fiecare minut din pricină că-i venea să

tuşească. Se plimbă pe punte şi deodată, ajungând la magazia de materiale de punte, se opri brusc şi încetă să mai fluiere.

Pe punte, sub pavilionul zdrenţuit de la pupă, zăceau cadavrele. Vântul dădea la o parte marginea pavilionului şi descoperea tălpile inerte şi date în lături ale cadavrelor. Cum de a putut să-i uite? Doar el însuşi a dat 0 mână de ajutor să fie puşi aici, i-a acoperit cu pavilionul, şi-şi amintea că erau doi, dintre care unul se înecase cu puţin înainte de sosirea bărcilor. Tot timpul se gândise la asta, şi numai acum, nu ştie de ce, uitase.

„Din pricina oboselii, probabil”, îşi zise el spre a-şi găsi parcă o scuză şi încercă să-şi stârnească din nou acel sentiment al ireparabilului, care-l buimăcise când văzuse întâia oară cadavrele.

Dar oricât se străduia., nu reuşea să se concentreze asupra acestor gânduri triste. În urechi continua să-i răsune aceeaşi melodie voinicească.

„Ce-i cu mine? se întreba în sinea lui. Oamenii aceştia au pierit şi asta-i ceva ireparabil. Cum pot să mă gândesc la mărunţişuri, să mă bucur, să visez la viitor? Sau am devenit nesimţitor şi, deprinzându-mă să comand, nu mai ştiu ce este mila faţă de oameni? Dacă-i aşa, nu mai am ce căuta aici...”

„Nu-i adevărat, îşi răspundea tot el. Tu te-ai dus să-i salvezi, vârându-te în flăcări, şi i-ai obligat şi pe alţii să facă la fel. Aceşti oameni, pe care nici nu i-ai cunoscut, îţi erau dragi, căci altminteri ce alt sentiment te-a mânat în noaptea asta? Dar ei au murit şi nu le mai poţi fi de folos cu nimic. Mustafa Husein era cât pe ce să piară scoţând din apă un cadavru. El nu ştie ce-i frica, are un suflet mare, înflăcărat, şi faţă de el tu, cu toate cunoştinţele tale, eşti un pedant, care se mărgineşte numai la preocupări profesionale. Or, el acuma râde, îşi bandajează arsurile şi se gândeşte la motoare, la escala în port. Şi într-adevăr, au oare morţii nevoie de mâhnirea lui?”

Basov îndreptă astarul îndoit al pavilionului uzat şi plecă

de acolo. Faţa îi ardea, dar se simţea liniştit. Se uită din când în când la ceas, întrebându-se dacă n-ar fi timpul' să telegrafieze în port că sosesc şi, trăgând cu urechea la gâlgâitul apei, îşi zise că oamenii au uitat să închidă gurile de apă de pe spardeck.

Se întâlni după asta cu Kotelnikov care, zâmbind misterios, îl conduse până la un loc luminat.

— Am să-ţi arăt ceva, spuse el, ascunzându-şi mâinile la spate. Ceva grozav. Vrei să vezi?

Şi îi întinse lui Basov o foaie de hârtie, acoperită cu un scris ciţeţ, oblic. Basov citi la lumina becului:

„Nu putem veni în ajutorul navei «Uzbekistan» din cauza vântului puternic şi a scânteilor. Trimiteţi o navă de salvare. «Derbent.» Kutasov."

— E scrisă de secund, nu-i aşa? ghici Basov. De unde ai radiograma?

— Foarte simplu! în timp ce Mustafa trăgea de sirenă, Kasaţki a întocmit acest mic document şi i l-a dat lui Volodea ca să-l transmită prin radio. Volodea, natural, nu l-a transmis şi voia să-l arunce, dar l-am luat eu. Păi asta-i o comoară! zic... Dă-o încoa, o să ne servească la proces. Kotelnikov împături cu grijă foaia de hârtie. Acum nu mai scapă ei. Îi învăţăm noi minte pe paraziţii ăştia! Câţi ani crezi că o să le dea?

— Nu ştiu, spuse Basov. Nu sunt jurist. Mi-e milă totuşi de bătrân, adăugă el cu dezgust.

— De cine?

— De bătrân, zic, mi-e milă, de comandant. În fond, e tare nenorocit...

Kotelnikov încetă să mai zâmbească.

— Milă? Vai-vai! Atunci ce-i de făcut? Să-l acoperim poate, hai? Ce zici?

— Nu m-ai înţeles, răspunse Basov jenat. Să-l acoperim? Nu! Am spus numai că bătrânul e de compătimit şi...

— De compătimit, zioi? Vai-vai! Dar tu i-ai văzut pe cei care zac acolo? strigă deodată Kotelnikov arătând cu degetul înspre magazia materialelor de punte. Să nu fi fost

bătrânul tău, oamenii ăştia carbonizaţi mai trăiau acuma. Ascultă, dacă o să îndrăzneşti să-l acoperi…

— Nici prin gând nu mi-a trecut aşa ceva, se scuză repede Basov.’ Am spus şi eu o prostie.

— Şi încă ce prostie! Bine că suntem numai între noi. Băieţii sunt porniţi rău… Ascultă, băieţaşul acela, radjotelegrafistul, doarme acum în patul meu. L-a adus Mustafa. E nevătămat, numai părul i-a ars puţin. La început s-a văicărit într-una, spunea că-i pare rău după petrolier şi că i-au ars carnetele lui cu însemnări. Avea, zice, acolo, multe lucruri interesante. Acum, după tot zbuciumul, doarme. Dacă ai vedea ce slăbuţ e, are nişte braţe, parcă-s beţişoare!

Spre răsărit, cerul se lumina repede. La orizont se iviră munţii ce aduceau perfect cu o turmă de nori, iar în spatele lor se zăreau norii învolburaţi care semănau cu nişte munţi înzăpeziţi. Peste puţin apăru un colţişor de soare şi crestele valurilor se colorară în trandafiriu, sclipind ca nişte nestemate.

NEVOIE IMPERIOASĂ

I

Terminându-şi schimbul, Beleţkaia se îmbrăcă grăbită, pe tăcute. Nu dorea decât un singur lucru: să plece fără ca nimeni să bage de seamă, pentru ca să evite astfel întrebările colegilor. Dar Liza Zvonnikova îi tot dădea târcoale şi întindea vorba cu o voce plângăreaţă:

— De ce taci, Mu-usika? Asta-i ceva de necrezut. Hai, Mu-usenka, scumpo, iubito, povesteşte!

— Mă doare capul, răspunse grăbită Musia, punându-şi bereta şi oglindindu-se în fereastră. E atât de în-l grozitor, încât n-am niciun chef să-mi amintesc. O să-ţi povestească Tarumov.

Se îndreptă spre uşă, dar Liza o ajunse din urmă şi, împreunându-şi zgomotos palmele, exclamă:

— Musia, dar şi Saşka-i acolo! Ce-i cu el? Musia, scumpo…

— Abia acu ţi-ai amintit? izbucni mânioăsă Musia. Nu ştiu

nimic. Lasă-mă.

Ieşi glonţ pe seară şi coborî treptele în fugă. De după casele albe răsărea soarele, iar dinspre brutării vântul aducea un miros de pâine caldă. Oamenii alergau spre staţia de tramvai, se urcau grăbiţi pe seara vagoanelor şi aveau figuri cu totul obişnuite, preocupate, cam umflate de somn.

În tramvai, aşezându-se între o bătrânică grasă care sugea bomboane şi un bărbat oacheş, cu căciulă caucaziană pe cap, Musia se simţi teribil de singură.

„Acum ei se apropie de Mahacikala, îşi zise ea. Saşa stă pe punte şi priveşte spre uscat... Dar la urma urmei de ce să privească spre uscat? Probabil că doarme liniştit în cabină. El e totdeauna calm, mulţumit de el însuşi, iar eu mă frământ, nu ştiu de ce. Dar, mă rog, ajunge să mă tot gândesc la asta... Dacă însă a suferit şi el arsuri şi zace împreună cu ceilalţi?” Musia văzu în închipuire paturile albe şi pe paturi trupurile nemişcate, acoperite cu cearşafuri. Se cutremură şi privi speriată în jur. Grăsana ronţăia bomboana, privind somnoroasă înainte, iar obrajii îi tremurau la zdruncinăturile tramvaiului. Omul cu căciulă se pregătea să coboare şi privea pe fereastră.

„De cât timp nu ne-am văzut? se întrebă Musia. Mai, iunie, iulie... şi mişcând din. Buze îşi îndoi repede degetele, august, septembrie, octombrie... şi jumătate din... Tot timpul ăsta n-a dat niciun semn de viaţă. M-a *scos* din inima lui şi gata. Ei, să-l ia dracu, e chiar mai bine aşa! Ah, dacă m-aş vedea mai repede acasă!” Musia se uită cu ură la grăsană şi-şi strânse picioarele. Tramvaiul hurui la macaz şi pe geam se zăriră trecând în zbor copacii de pe bulevard.

„M-am purtat astăzi ca o idioată. Tarumov îşi închipuie acum, cu siguranţă, că sunt o gâscă cum e Galia Goncearenko, care doarme cu fotografia soţului la ea. Ah, ce prostie! Dar parcă nu mi-e totuna ce crede el? Mai rău este că mi-e frică... şi nu mă pot stăpâni. Mi se pare că acuşi o să-ncep să bocesc. Of, sunt pur şi simplu o nebună!”

La staţia din colţul străzii Molokanskaia, Musia coborî din tramvai. Pe trotuar doi inşi citeau o gazetă. Un om înalt cu şapcă de marinar se adresă celuilalt:

— S-a întâmplat noaptea asta, prin urmare în ziare va apare abia mâine. Bineînţeles, mâine şi nu astăzi. El se uită zâmbind la Musia şi-l înghionti pe tovarăşul său ca şi acesta să se uite. Of, frumoase mai sunt fetele din Baku, clasa-ntâi!

Ajungând în goană la întretăierea străzilor, Musia se opri. Marinarul tot o mai fixa, cu o curiozitate neruşinată, şi părea chiar că are de gând să se apropie de ea. Musia rămase o clipă pe gânduri, apoi deodată traversă într-un suflet strada.

„Ce-ar fi să mă duc să mă informez la Oficiul de navigaţie dacă n-au ceva noutăţi, îşi zise ea. Nu-i nimic deosebit în asta, toţi se informează, nu numai eu. Dar ce pot să aflu în plus acolo, când vin chiar de la staţia de radio? Totuna-i... Ah, ce proastă sunt!”

Era furioasă pe marinarul care se uitase după ea, furioasă pe camionul care îi barase drumul, furioasă pe ea însăşi.

La Oficiul de navigaţie nu află într-adevăr nimic nou. La intrare stăteau mai multe femei, dintre care una – tinerică de tot, îmbrăcată cu o jachetă galbenă

— Plângea pe furiş, întoarsă cu faţa la perete.

— ’Tinişteşte-te, îi spuse Musia. E soţul dumitale printre ei?

— Nu... un cunoscut.

— Pe care navă?

— Pe „Derbent”.

— Ei, nu mai plânge, îi spuse Musia. Soţul meu e acolo şi nu plâng. Ascultă-mă, totul o să fie bine.

Fata îşi şterse ochii şi zâmbi.

— Credeţi?

Musia mergea mai mult fugind pe Olghinskaia şi obrajii îi ardeau.

„De ce i-am vorbit despre soţ, de ce am minţit-o? Eu n-

aveam ce căuta aici. Probabil că trăieşte şi e liniştit, ca întotdeauna şi, cu siguranţă, nici măcar nu se gândeşte la mine.

Şi fetiţa asta care plângea... Prostii! Radiograma e doar semnată de el... Asta nu înseamnă nimic. Putea s-o semneze chiar dacă... Ah, când o să se termine toată povestea asta!”

La intrarea unui hotel se opri şi se privi în oglinda fixată pe uşă. Văzu o fată cu ochi întunecaţi şi răi. Părul îi ieşise de sub beretă şi îi cădea peste urechile ce-i ardeau.

— Ei? şopti Musia înciudată. Unde ai să mai fugi acum? Trebuie să aştepţi. Altceva n-ai de făcut. Cine are nevoie de îngrijorarea ta? Mai bine ai sta acasă...

Fata din oglindă îi răspunse cu o strâmbătură furioasă, rânjindu-se chiar la ea. Musia îşi urmă drumul. Trecu de Molokanskaia, intră automat într-o curte şi urcă scările. Pe coridor nişte copii trăgeau cu zgomot pe podea un cal de lemn. O vecină ieşi din bucătărie cu un maldăr de rufe ude.

— Musenka, ieri seară te-a căutat inginerul acela, Istomin, mi se pare... îi spuse ea, zâmbind şiret şi complice, aşa cum zâmbesc oamenii vârstnici, de mult căsătoriţi, când vorbesc despre combinaţiile amoroase ale altora.

— Te-a rugat să-mi comunici ceva? se interesă Musia.

— A spus că trece mâine. „O ascundeţi de mine, mi-a zis, dar tot am să dau de ea.” „Aţi ghicit, zic, am ascuns-o în buzunar.” Nu trebuie să roşeşti, Musia. Ţi-am vrut întotdeauna binele, după mine e un băiat tare simpatic.

— Între noi nu-i nimic, spuse Musia abătută. Te ţii de glume.

— Las’ că ştiu eu. Of, of, închisă fire mai ai, fată dragă!

Musia trecu în camera ei şi se culcă în pat, făcută colac, cu palma sub obraz, în poziţia ei obişnuită înainte de a adormi. Dar somnul nu venea, cu toate că o durea tot corpul de oboseală. Tot timpul avea impresia că nu stă bine şi căuta să-şi găsească o poziţie mai comodă. De câteva ori gândurile i se opriră şi prin faţa ochilor îi trecură imagini fugitive, înceţoşate. Dar deodată tresărea, readusă la

realitate, şi atunci o apuca din nou o nelinişte înspăimântătoare şi-i venea să se scoale, să plece, să întreprindă ceva, cu toate că ştia prea bine că nu poate întreprinde nimic şi că trebuie să aştepte.

„Am impresia că am făcut ceva rău, îşi zise ea, întorcându-se pe spate şi deschizând ochii. Hai să analizăm lucrurile şi să terminăm odată cu asta... Saşa se află pe «Derbent» şi nu se ştie nimic despre el. Ăsta-i lucrul cel mai important. Dar în curând totul se va lăjmuri, şi... aici n-am nicio vină. Altceva ce mai e? Saşa s-a schimbat, a devenit altul... Nu, întotdeauna a fost altfel decât mi-l închipuiam eu. Să fie oare un ghinionist, un fantezist, aşa cum credeam eu? Acum se scrie despre el în ziare... în schimb Iaşka Neiman s-a dovedit a fi un om care se cramponează de normele vechi de lucru şi acum e scuturat în şedinţe, unde se străduieşte să demonstreze că nici prin gând nu i-ar fi trecut vreodată să-l persecute pe stahanovistul Basov. Dar asta n-are nicio legătură cu mine... Minţi! Şi tu i-ai făcut zile fripte, alături de ceilalţi, numai că asta n-o ştie nimeni... Laolaltă cu Neiman... Ptiu, ce urât lucru!... Cu toate acestea, când s-a întâmplat astăzi catastrofa, am tremurat pentru soarta lui. Prin urmare nu sunt chiar aşa de păcătoasă?! Iar minţi! Nu ţi-a fost niciodată indiferent, ai simţit întotdeauna o atracţie pentru el. Dar te-au speriat insuccesele lui şi ai sărit la o parte ca un cal. Pur şi simplu ai fost laşă... E limpede. Altceva ce-ar mai fi? Ah, da, acest Istomin! L-ai dat drept exemplu lui Saşa, pentru că-i merge din plin în viaţă şi este apreciat de şefi... Saşka te-a ascultat şi a tăcut... Cum, se poate una ca asta?... Te-a ascultat şi a tăcut... Proasto, acuma plângi, da?”

Musia se întoarse pe cealaltă parte, îşi muşcă buzele şi izbucni cu adevărat în plâns. Îşi aminti cum a’ trecut o dată pe la Oficiul de navigaţie ca să-l ia pe Istomin la teatru. Asta s-a petrecut în mijlocul verii. Saşa era de mult pe mare şi ea se întâlnea cu Istomin aproape în fiecare zi.

în faţa clădirii stătea automobilul lui Godoian; şoferul, mic de statură, se învârtea transpirat în jurul maşinii şi ştergea

cu o cârpă geamurile. Peste câteva clipe apăru Istomin însoţit de câţiva colaboratori. N-o observă pe Musia şi se apropie de maşină.

— Să trăieşti, Nikolai, îl salută el prevenitor pe şofer. Cum merg treburile? Ce face Stepan Dmitrievici? E la consfătuire?

Scoase portţigaretul şi oferi şoferului o ţigară. În gesturile şi în glasul lui, Musia simţi o nuanţă de linguşire, pe care o observă pesemne şi şoferul, căci luă ţigara cu un aer nepăsător şi o frământă între degetele lui unsuroase.

— Frumoasă maşinuţă, spuse invidios Istomin unui om mai în vârstă care era lângă el. Hei, de-am avea şi noi una...

întorcându-se, o zări pe Musia.

— Am întârziat puţin, iartă-mă, îi spuse el cu alt glas, de data aceasta plin de siguranţă şi' impunător, am fost reţinut.

Musia avu impresia că el rostise dinadins această frază cu glas tare, ca să-l audă şi colegii lui ce stăteau pe trotuar. Ea întâlni privirea şoferului şi roşi.

— Nu, nu, ai venit la timp, îi tăie ea cu răceală vorba. Să mergem.

între timp ieşi şi Godoian. El îşi pust servieta la subsuoară, îşi scoase ochelarii şi începu să-i şteargă cu batista, strângând din ochii săi miopi. Istomin lăsă braţul Musiei, se încruntă şi făcu o scurtă şi rapidă plecăciune. Godoian îşi duse un deget la şapcă şi se sui în maşină.

— Ai văzut? zise Istomin, păşind alături de Musia pe trotuar. Mă cunoaşte şi mă salută întotdeauna când ne întâlnim. Pe alţii nici nu-i observă. Ai văzut?

în seara aceea vântul nu sufla de loc şi deasupra oraşului se lăsase un aer apăsător, nemişcat, îmbibat cu miresme de flori şi de benzină arsă. Pe oglinda mării se mişcau luminile roşii şi verzi ale navelor şi Musia era tot timpul cu ochii într-acolo, răspundea aiurea şi se simţea singură, o fiinţă de care nimeni n-avea nevoie. Din seara aceea trecuseră câteva luni, totuşi amintirea îi era atât de vie, de

parcă toate lucrurile astea, s-ar fi petrecut în ajun.

„Mâine mă duc să-l aştept în port, îşi zise ea, liniş—tindu-se puţin câte puţin. Dar să mă duc? Nu cumva Saşa o să-şi închipuie că am venit din cauză că vorbesc ziarele de el. Mi-e indiferent, gândească ce o vrea... Vreau numai să-l văd. O dată măcar. Acum am să adorm; de vreme ce m-am hotărât să mă duc, nu mai am la ce să mă gândesc... Ba da, mai stai niţel. Cum de -am putut să mă înşel în halul ăsta? ... M-au speriat insuccesele lui? Nu, aici' mai e şi altceva. N-am înţeles trăsătura lui caracteristică: nevoia imperioasă care o simte un om ca el de a merge pe această cale grea, dar unică pentru dânsul..."

Deodată îi apăru înaintea ochilor figura bătrânei. Şi gândul acesta, la care ajunsese cu atâta trudă, se înceţoşă, se destrămă. Bătrână îşi vâra în gură bomboane şi obrajii i se scuturau ca la un buldog. Musia nu izbuti să scape atât de uşor de imaginea acestei bătrâne, dar., adormind, se întoarse pe o parte şi-i apăru pe neaşteptate o altă figură, calmă, poate chiar puţintel flegmatică şi cu riduri mărunte în jurul ochilor, unde pielea avea culoarea şofranului. Şi Musia întinse desperată braţele spre acest chip, temându-se să nu dispară.

— Ce mult mi-ai lipsit, comandantule, se plânse ea, zâmbind fericită. Şi gata, pleci? Tocmai acum, când mi s-a făcut aşa dor de tine? Dar ascultă, acum ştiu că aşa trebuie, că e timpul să pleci. Vezi, nu te reţin, deşi mi-e greu. Sufăr mult, dar ce bine, ce liniştită mă simt..."

Chipul atât. De drag se învălui în ceaţă şi dispăru. Nu mai apăru şi Musia visă apoi întreceri sportive, că e la serviciu, nişte radiograme. Dar tot timpul cât dormi n-o mai părăsi acel sentiment luminos de mândrie, care îi umpluse sufletul după primul vis.

Marinarii salvaţi de pe „Uzbekistan" debarcau pe chei unul câte unul, călcând încet pe schelă şi ţinându-se cu băgare de seamă de balustradă cu mâinile lor bandajate. De pe petrolier li se făceau semne cu şepcile şi ei mai zăboveau, ca să se uite înapoi, şi să-şi ia rămas bun de la

aceşti dragi prieteni. Sanitarii, în halate albe, îi scoteau dincolo de grilajul debarcaderului, unde cei de la paza portului le croiau drum prin mulţime. Pe şosea claxonau zgomotos automobilele salvării.

Ultimul care debarcă fu Valerian Lastik. El bombănea la sanitarul care voia să-l ţie de braţ şi parcă dădea într-una să se întoarcă la bord.

— Volodea, să ţii legătura cu mine! îi strigă el lui Makarov. Nu-mi vine de loc să plec! De ce nu te uiţi la mine, Volodea?

Ajuns în faţa grilajului se' mai întoarse o dată şi strigă cu vocea lui în schimbare, care îţi zgâria urechea:

— Spune stahanoviştilor voştri că am să scriu despre ei... Şi am să fiu întotdeauna ca voi...

Poarta se închise cu zgomot în urma lui şi halatele albe îl împiedicară pe Volodea să-l mai vadă.

— Ai auzit? se adresă Volodea lui Basov, care stătea lângă el. Spune, zice, stahanoviştilor... Tare ne-a mai îndrăgit. Pe Kotelnikov l-a şi sărutat, la despărţire, pupăciosu. Râzând voios, Volodea se apropie de Basov. Ai auzit, Alexandr Ivanovici, ce-a povestit comandantul astă-noapte? Zicea că au avut împreună – el cu secundul – un fel de legământ reciproc. Au şi în trecutul lor ceva necurat amândoi, n-am prea price'put ce. Povestea şi tremura tot, scuturat ca de friguri şi cu lacrimi în ochi. „Drăguţilor, scumpilor, zicea, nici nu vă-nchipuiţi ce-a făcut omul ăsta din mine!" Se vede că a avut mustrări de conştiinţă, şi de aceea a destăinuit totul. Acum va fi judecat împreună cu secundul, iar la noi vor fi numiţi alţi comandanţi, verificaţi. De acum încolo n-o să mai pătrundă aici nimeni cu gând ascuns că-l înghiţim de viu! Ştii, sunt astăzi într-o dispoziţie nebună, parcă ar fi ziua mea. Mi-e şi ruşine.

— Eşti bine dispus? întrebă Basov zâmbind. Să fii sănătos.

— Nu, zău, mi-e ruşine. A fost doar o catastrofă şi victime. Şi câţi oameni răniţi! Ia te uită la Mustafa cum se luptă cu doctorul.

Doctorul, un bătrânel sosit din oraş, aţinea calea lui Husein, care încerca să se strecoare printr-un tambuchiu. Husein se tot împingea, căutând să-şi croiască drum, şi arunca în jur priviri dezolate.

— Nu, dumneata eşti un om imposibil! îi spunea medicul cu mâinile împreunate ca pentru rugăciune, privindu-l peste ochelari, de parcă s-ar fi îndoit că acest om imposibil are sub pansament o faţă omenească, îţi dai seama ce rişti? Dacă faci o infecţie…

— Păi s-au uscat deja, murmură Husein, privindu-şi pansamentele de la mâini. Degeaba te frământi, doctore.

— Te rog, totuşi, să pofteşti la uscat.

— Uite că nu mă duc. Simplu.

— Ba ai să vii! Unde-i aici locţiitorul politic? Asta-i revoltător.

Basov îşi duse mâinile la spate şi se îndreptă cu paşi rari spre cei doi care se ciorovăiau.

— În loc să dai exemplu altora, îi spuse el lui Husein, faci un scandal de răsună tot cheiul. Nu ţi-e ruşine?

— Acolo am să mă îmbolnăvesc de urât, răspunse Husein încăpăţânat. Ascultă, doctore, te rog, zău, lasă-mă în pace!

— Nu pot să te primesc la maşini cu asemenea mâini, îi explica cu răbdare Basov. Pricepe odată, catârule!

— Bine, am să debarc… Dar să ştii că nu procedezi tovărăşeşte, Alexandr Ivanovici.

— Bine, bine, du-te…

— S-a dat drumul la public! strigă Volodea Makarov. Kotelnikov, îţi vine nevasta.

Mulţimea năvăli de dincolo de grilaj, împrăştiindu-se pe chei. Femeile alergau, călcând peste conducte, cercetind de departe cu privirea pe marinarii care stăteau la copastie şi căutându-i pe ai lor. Basov văzu cum o fată în jachetă galbenă se avântă în întâmpinarea lui Husein, întinzând spre el braţele. Dar nu se atinse de el, ci, dimpotrivă, lăsă braţele în jos fără putere, rămînând nemişcaţi unul în faţa celuilalt.

Basov se întoarse şi se îndreptă încet spre teugă. Lângă

magazia materialelor de punte zăcea pe jos pavilionul decolorat şi uzat, cu care fuseseră acoperite cadavrele. Se auzeau gâlgâind şuvoaiele de petrol, care curgeau din furtunul flexibil în tancuri. Basov se uită înăuntru, străduindu-se să calculeze cam cât timp o să mai dureze încărcarea. „De s-ar termina mai repede”, îşi zise el cu o neaşteptată tristeţe. În spatele lui se auzeau paşi care se apropiau şi se depărtau, voci de femei emoţionate, întretăiate de o respiraţie grăbită, diverse frânturi de fraze.

— Nici nu ştiu cum am avut putere să aştept…

— Unde-i, unde-i? Chemaţi-l, tovarăşe…

— De ce n-aţi comunicat nimic prin radio?… Am fost atât de neliniştită…

— Prostii… răspunse o voce de bărbat.

Basov recunoştea toate aceste glasuri, dar fugi de de şi trecu în bordul opus unde se aplecă peste copastie. Jos, departe, pe valurile verzui, pluteau pete roşcate de păcură lângă bordajul vertical al petrolierului, care-şi frângea imaginea în apă.

„Ce bine-i de Kotelnikov că are nevastă şi copil, îşi zise el, privindu-şi chipul tremurător oglindit în apă. Şi la Flusein a venit fata în galben. Cum a alergat spre el!… Ar trebui să plec undeva în timpul acestei escale. Îmi vine greu să mă uit la ceilalţi şi, în fond, nici nu-i nevoie de mine aici. Mai bine să mă duc în cabină! Să aştept acolo până plecăm.”

Voia tocmai să se îndepărteze de copastie, când auzi în spatele său paşi şi zăbovi puţin, ca să-l lase pe cel care venea să treacă.

— Să-l chem? răsună glasul lui Volodea.

— Nu-i nevoie, răspunse repede o voce cunoscută de femeie.

Basov tresări şi se întoarse.

— Am să-l caut singură…

Era Musia, care stătea la doi paşi de dânsul. El observă pe faţa ei suferinţă şi spaimă, de parcă ceva o înfricoşase văzându-l. Fără să vrea, Basov îi zise cu o ridicolă nepăsare:

— Ai venit să mă vezi? Bine, bine… Ţi-ai adus, va să zică,

aminte de mine… .

— Închipuieşte-ţi, nu te-am recunoscut, răspunse Musia cu o voce joasă şi aspră. Mi-ai părut un străin.

Era îmbrăcată ca de iarnă, cu broboada călduroasă jpe care o purtase în seara despărţirii. Ea se apropie, îşi lăsă broboada în jos şi roşi deodată până în vârful urechilor, iar ochii i se umeziră. Basov îi luă mâna şi rămaseră aşa câteva secunde neştiind ce să facă.

— Cum de nu m-ai recunoscut? întrebă el pe acelaşi ton voit degajat, deşi pe dinăuntru îl lua cu rece când se auzea rostind cu totul altceva decât ar fi vrut. Ai impresia că m-am schimbat?

— Ţi se cojeşte pielea, uite aici, spuse Musia, încruntându-şi sprâncenele şi atingându-i obrajii cu degetele. De la ce-i asta?

— De la nişte arsuri. Ieri am avut de furcă, nu glumă. Nu-i aşa, Volodea?

Volodea Makarov dădu din cap reţinut şi se uită atent la amândoi. Apoi se întoarse şi se depărtă de-a lungul punţii, legănându-şi umerii.

— Asta trece repede… cu hipermanganat… spuse cu voce tare Musia, însoţindu-l cu privirea pe radiotelegrafist. Te-ai gândit vreodată la mine, comandantule? întrebă ea apoi în şoaptă, repede şi ameninţător, lăsând capul în jos.

Basov îi strânse mâna, ea ridică ochii spre el şi zâmbi.

— Adineauri chiar… scoase cu greu vorba din gură Basov, când te-ai apropiat…

— Ce „adineauri”?

— Adineauri, zic, mă gândeam. Şi în general m-am gândit de multe ori la tine, când nu eram prea ocupat. Şi, uite, acum ai venit şi mi s-a părut că întâmplarea te-a adus.

— Întâmplarea? repetă Musia râzând. Ce prostii vorbeşti!

Aruncă mai întâi o privire în jur şi îşi încolăci apoi repede braţele pe după gâtul lui.

— Aici se circulă tot timpul… Fir-ar al naibii!… şopti ea înciudată, lipindu-şi buzele de obrazul lui tocmai unde pielea îi era crăpată. Şi eu am atâtea să-ţi spun… Măcar o

cabină separată ai, stahanovistule? Şi îl luă cu hotărâre de braţ, trăgându-l după dânsa. Ştii de când nu ne-am văzut? Când veneam încoace am făcut socoteala: şase luni şi zece zile, îţi dai seama? Dar de ce nu eşti supărat pe mine, măcar aşa, puţin? Aşa s-ar cădea. Of, da tu nici acum n-ai să spui nimic.

Basov o urma, prinzându-i degetele unul câte unul, şi-şi aminti de acea noapte, demult, când Musia îl ducea prin întuneric pe maidan şi se orientau doar după fluierăturile subţiri ale remorcherelor. Numai că acum era soare, un soare sclipitor, şi sub picioare aveau puntea de oţel a petrolierului, iar păcura gâlgâia în gurile tancurilor, amintindu-le că în curând vor trebui să se despartă. Şi el n-o înţelesese încă bine, deşi degetele lor erau împletite într-o strânsoare puternică, iar ochii Musiei radiau, plini de nestăvilită fericire. Se pomeniră pe culoarul cabinelor; mirosea a bucătărie, era linişte şi semiîntuneric, dar printr-o uşă lăsată întredeschisă cădea o dâră de lumină în razele căreia se roteau nişte muşte de toamnă, amorţite, sclipind din aripioarele lor ca sideful. Se îmbrăţişară atât de tare încât Basov îşi pierdu răsuflarea, dar, ca şi în primele zile când se cunoscuseră, tot Musia se dezmetici cea dintâi, strânse mâinile soţului ei şi îl sili s-o asculte:

— Stai… Spuneam că eşti ciudat, că nu eşti la fel ca ceilalţi. De ce nu mi-ai reproşat asta până acum? Nu mă pot elibera de această povară fără ajutorul tău. Mi se pare tot timpul că fericirea mea se va frânge. Dar nu, astea sunt prostii. Dacă nu vrei să mă ajuţi, pot şi singură să mă dojenesc. Uite, ascultă: pe mine m-a speriat faptul că eşti atât… atât de deosebit de ceilalţi. Era o situaţie atât de neobişnuită atunci: singur împotriva tuturor, cu ideile tale… Păreai un visător, cu fel de fel de proiecte năstruşnice… Ştii, sunt unii oameni pe care îi vezi de la o poştă că sunt nişte rataţi. Şi mi s-a părut că mergi cu capul în nori – numai visuri şi o totală lipsă de adaptare la viaţă… Eu, comandantule, sunt doar o fiinţă mediocră, oarecare, şi mă durea că eu trebuie să te compătimesc pe tine, pentru că te

iubeam. Şi m-am purtat faţă de tine exact ca încuiatul ăla de Neiman... Nu, nu, nu spune nimic, aşa a fost! Pe Neiman l-au judecat muncitorii, dar de mine, în afară de tine, nu ştie nimeni; or, ce fel de judecător eşti tu, când abia acu două minute m-ai sărutat? Şi acum te rog să-mi răspunzi la o întrebare, dar să-mi făgăduieşti că ai să-mi spui adevărul...

— Îţi făgăduiesc. Spune...

— Ascultă. Dacă te-aş ruga acum să revii pentru totdeauna la uscat, ai veni? Şi se uită ţintă în ochii lui, jubilând dinainte.

— N-aş veni, Musia.

— Ai spus-o totuşi, ah, dragul meu! Astăzi sunt îndrăgostită de tine, de parc-abia ne-am cunoscut. Peste o jumătate de oră o să ne despărţim. Înţeleg, aşa trebuie. Tu nu vrei să rămâi de dragul meu şi eu n-am să-ţi cer lucrul ăsta, cu toate că mi-e tare dor de tine.

— N-nu ştiu. Ah, Musia, dacă aş putea să-mi iau un concediu...

— Taci, prostule! bătu ea din picior, înciudată. N-ai înţeles nimic, ştiam că aşa va fi! Tu ştii să gândeşti numai de aici până aici şi habar n-ai cât preţuieşti. Ai crezut poate că te-am uitat. Lasă că văd eu, aşa ai crezut. Dar dacă ţi-aş povesti prin ce-am trecut când am aflat de nenorocirea ce vi s-a întâmplat pe mare! Megafonul ţârâia, îmi dădeam seama că e vorba despre tine, despre voi, dar nu mai pricepeam nimic, şi nici să bocesc nu puteam – nu mă lăsa orgoliul. Dar acum a trecut ’totul, eşti cu mine şi mă simt atât de fericită...

Se îmbrăţişară în faţa uşii întredeschise, curentul le zbârlea părul şi flutura capetele broboadei de pe umerii Musiei.

— Să intrăm la tine, bâigui Musia fericită, nu se poate aici...

în clipa aceea răsună de afară un muget metalic, asurzitor, care făcu să nu se mai audă nimic. Buzele Musiei se mişcau, rostind ceva, dar el n-o auzea; vedea numai cum

încetul cu încetul ochii ei umezi îşi pierdeau strălucirea şi privirea i se înăsprea. Sirena se întrerupse, dar ei rămaseră nemişcaţi, ţinându-se de mâini, parcă voind să se îmbărbăteze unul pe altul.

— Gata, spuse Musia calmă. N-am crezut că timpul va trece atât de repede. Şi nici n-ai apucat să-mi arăţi cabina ta, comandantule, adăugă ea cu o expresie de şiretenie şi tristeţe. Acum trebuie să plec.

— Nu te grăbi... Astăzi a fost timp mai puţin din cauza naufragiaţilor de pe „Uzbekistan”. De obicei însă putem sta împreună mult mai mult. În curând se va introduce un nou sistem de curse, care ne va da prilejul să fim trei zile pe lună împreună... O să recuperăm noi timpul pierdut, Musia.

Ieşiră pe punte şi Musia, sprijinită de braţul lui, se uita cu curiozitate la marinarii care treceau pe lângă ei. Pe debarcader muncitorii trăgeau la o parte furtunurile ce scârţâiau prelung la racorduri. Pe schele alergau femei, ţinându-şi fustele, parcă ar fi avut de trecut o băltoacă. În întâmpinarea lor venea, urcând seara, Husein. Bandajele i se deplasaseră pe cap şi semăna cu un, arab în turban.

— Ce cauţi aici? se năpusti asupra lui Basov. Doar ne-am înţeles! Ascultă, Mustafa...

— Am venit numai să-ţi spun ceva... „Agamali ’ se încarcă la debarcaderul nr. 4. I-am întâlnit adineauri pe băieţii de acolo la magazinul portului. „Noi am revizuit complet motoarele, mi-au zis. Lasă că vă arătăm noi cum se merge!” Zic: „Bine, să vedem, e interesant!” Trase cu coada ochiului la Musia şi-şi îndreptă bandajele, care îi cădeau peste ochi. Pe scurt, trebuie să-i dăm zor, Alexandr Ivanovici.

Musia coborî repede pe debarcader şi începu să-şi fluture mâna.

— Condu-o te rog pe tovarăşa, spuse Basov înghiontindu-l pe Husein, mi-e rudă.

— O-o, se miră Husein. De când?

— Hai, du-te, du-te, se ridică schelele, îl zori Basov, roşind.

Musia zâmbea, în timp ce buzele i se mişcau într-o şoaptă nedesluşită.

— S-au oprit pompele, Alexandr Ivanovici, raportă motoristul Gazarian, ivindu-se în pragul uşii de la maşini.

— Bine. Opriţi şi motorul de încărcare! Cine e de cart?

— Motoristul Zadorov. Am înţeles: oprim motorul!

Schelele fură coborâte cu un scurt huruit şi pe teugă vui strident vinciul ancorei. Spaţiul strâmt şi întunecat dintre debarcader şi navă începu treptat să se lărgească şi în curând pe suprafaţa apei se ivi imaginea răsturnată a petrolierului „Derbent”, în timp ce pe deasupra dunetei se înălţau şi se topeau în văzduh rotocoale albe de fum.

CUPRINS
Pag.
I. Krimov
Mesajul
99
Comandanţii
Adunătura 77
Chemarea 102
Cursa stahanovistă 135
Vântul 176
Insula Cecen 199
Nevoie imperioasă 232
\
Îl – Petrolierul „Derbent” * 161